

**T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**KONYA İLİNDEKİ İŞLETMELERDE MEVLÂNA'NIN YÖNETİME
ÖZGÜ FİKİRLERİNİN ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

**Hazırlayan
Canan YILDIRAN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Yahya FİDAN**

Karabük

Aralık/2017

T.C
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

KONYA İLİNDEKİ İŞLETMELERDE MEVLÂNA'NIN YÖNETİME
ÖZGÜ FİKİRLERİNİN ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Canan YILDIRAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Yahya FİDAN

Karabük
Aralık/2017

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI	3
DOĞRULUK BEYANI.....	4
TEŞEKKÜR	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION	9
ARAŞTIRMANIN KONUSU	10
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	12
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ.....	13
EVREN VE ÖRNEKLEM.....	14
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	15
I. BİRİNCİ BÖLÜM.....	16
1.1. Türk – İslam Düşünürleri ve Yönetim	17
1.1.1. Farabi ve Yönetim (870-951)	19
1.1.2. Yusuf Has Hacib ve Kutadgu Bilig (1017-1077/1085).....	24
1.1.3. Nizamü'l Mülk ve Siyasetname (1018-1092)	28
1.1.4. Gazzâli ve Yöneticilere Altın Öğütler (1058-1111)	31
1.1.5. İbn-i Haldun ve Mukaddime (1332-1406)	36
1.1.6. Timur ve Tüzükat-ı Timur (1336-1405)	40
1.1.7. Koçi Bey ve Risaleleri (...-1650).....	43
1.2. Batı Düşünürleri ve Yönetim.....	45

1.2.1.	Sokrates (M.Ö. 469-400)	45
1.2.2.	Platon (M.Ö. 427-347).....	46
1.2.3.	Aristoteles (M.Ö. 384-322)	48
1.2.4.	Niccolo Machiavelli (1469-1527).....	49
II.	İKİNCİ BÖLÜM	54
2.1.	Mevlâna'nın Hayatı	58
2.2.	Mevlâna'nın Eserleri.....	64
2.2.1.	Mesnevi-i Şerif.....	66
2.2.2.	Divan-ı Kebir.....	69
2.2.3.	Fihi Mâ Fih.....	69
2.2.4.	Mecâlis-i Seb'a	70
2.2.5.	Mektûbât	71
2.3.	Mevlâna ve Yönetim	72
III.	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	81
3.1.	Mevlâna'nın Öğretilerinde Yer Alan Yönetim Özgü Fikirlerinin İş Hayatına Etkileri Üzerine Bir Ölçek Geliştirme	81
3.1.1.	İfade Havuzunun Oluşturulması ve Ölçeğin Yapılandırılması	81
3.2.	Araştırma Bulguları.....	87
3.2.1.	Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri	87
3.2.2.	İç Tutarlılık Analizi.....	91
3.2.3.	Mevlâna'da Yönetim ve Strateji Ölçeği ile Demografik Özelliklerin İncelenmesi	94
	SONUÇ	228
	KAYNAKÇA.....	233
	TABLolar LİSTESİ	241
	ANKET FORMU	242
	ÖZGEÇMİŞ	245

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Canan YILDIRAN'a ait "Konya İlindeki İşletmelerde Mevlâna'nın Yönetime Özgü Fikirlerinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Doktora programı tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı ve Danışmanı	: Prof. Dr. Yahya FIDAN	
Üye	: Doç. Dr. Ali Çağlar ÇAKMAK	
Üye	: Doç. Dr. Fatma Zehra TAN	
Üye	: Doç. Dr. Feridun KAYA	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞEHİRLİ	

Tez Sınavı Tarihi: 29/12/2017

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu bu tez ile **Doktora** derecesini onamıştır.

Doç. Dr. Sinan YILMAZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür V.

Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÖZCAN

DOĞRULUK BEYANI

Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntuların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Canan YILDIRAN

İmza :

TEŞEKKÜR

Din toplumun temelidir. Toplum ise, birçok farklı etkinliğin gerçekleştirildiği alan olmuştur. Mevlâna, bu alanda bulunan hemen her kesime yönelik, toplumu düzenleyici, insanı erdemli hale getirmeye yönelik öğretilerde bulunmuştur. Bu öğretilerin iş dünyasında iş adamlarına, girişimcilere, yöneticilere ve idarecilere yönelik olanlarını belirlemek, bu öğretilerin ne kadar dikkate alındığını görebilmek de önemli bir konu olmuştur. Biz de bu çalışmada, Mevlâna'nın öğretilerinin iş dünyasında ne kadar yansıma bulduğunu görmek istedik. Mevlâna'nın eserleri hemen her araştırmacının göreceği gibi, ana temasını Kuran ve sünnetten almıştır.

Tezin hazırlanmasındaki her aşamada bana sabrı öğreterek emek veren sayın danışman hocam Prof. Dr. Yahya FİDAN'a, ne zaman yardım istesem yardımını ve desteğini esirgemeyen sayın Doç. Dr. Ali ASKER hocama ve doktora tez izleme jüri üyeleri olan sayın hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZ

Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar bir taraftan dar uzmanlık alanlarına göre dikey ilerlerken birçok durumda da farklı bilim dalları ve disiplinleri de kapsayacak şekilde yatay bir gelişme seyri göstermektedir. Bu bağlamda işletme alanında yapılan çalışmaların çok boyutlu olduğuna dikkati çekerek düşünce tarihi kapsamında işletme ile ilgili temel konuların ele alınarak irdelenmesi büyük önem arz etmektedir. Zengin tarihi geçmişe sahip Türk İslam düşünce tarihinde işletme ile ilgili konuların kendine özgü bir yer işgal ettiğini ve günümüz araştırmaları içinde besleyici nitelikte oluşunu özellikle vurgulamamız gerekir. Bu çalışma, böyle bir bakış açısı ile incelenmiş olup tarihten günümüze uzayan ve işletme ile ilgili çalışma hayatı, işçi-işveren ilişkileri, ahlaklı ticaret, usta-çırak ilişkisi, haklı-haksız kazanç vs. kavramları içerecek bir boyutta olup günümüze yansıyan pratik sonuçları betimlemektedir. Bu çalışma ile Mevlâna Celâleddîn Rumî'nin Mesnevî eserindeki beyitlerinden yararlanılarak oluşturulmuş olan soru ifadeleri yönetim ve strateji boyutu adı altında toplanarak likert bir ölçek oluşturulmuştur. Oluşturulan bu anket öncelikle pilot çalışması uygulaması kapsamında Konya ilinde yapılmış ve elde edilen sonuçlar analiz edilerek anketin son haline ulaşılmıştır. Son haline ulaşan anket Konya ilinde yaşayan ve Konyalı olan çoğunu işverenlerin oluşturduğu 477 deneğe uygulanmıştır. Anket ile elde edilen veriler; yönetim ve strateji boyutu ile demografik özelliklerin ortalama değerleri hesaplanmıştır. Çalışmanın amacını Mevlâna'nın öğretileri doğrultusunda oluşturulan ifadelerin denekler tarafından nasıl algılandığına, her bir ifade kapsamında Mevlâna'nın hayata ve insanın özüne dair ifade ettiği düşüncelerinin ne kadarının günümüz iş hayatına etkisinin olup olmadığı ve eyleme dökülebildiğini görmek oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mevlâna; Yönetim; Konya; İşletme.

ABSTRACT

While the studies in the field of social sciences shape vertically in respect to their narrow areas of expertise while in many cases, horizontal development including different sciences and disciplines are being observed. In this context, it worths noting that the studies carried out in the field of business, especially on the discussion of basic issues related to business within the scope of intellectual history, are multidimensional. In the rich intellectual history of Turkish Islamic disciplines, it must be emphasized that the issues related to business discipline have an unique position and they are one of the distinctive characteristics in today's modern researches. This study has been examined with this point of view and the concepts such as daily working life, labour relations, ethical trade, mentor system, earned-uneared gain etc. have been the notions that are counted in this dimension throughout the history that is why this study depicts the practical results that are reflected on a daily basis. With this study, questionnaires are formed by using Mevlâna Celaleddin Rumi's couplets in Mesnevi work and they are mostly merged under the name of business management and strategy so as to say as a result of questionnaires, a likert scale was formed. This questionnaire was first conducted in the province of Konya within the scope of pilot study and the obtained results were analyzed and afterwards the questionnaire was put into its final form. The survey, which reached its final status, was applied to 477 participants- mostly consisting of employers in Konya. On the data obtained by questionnaire; management and strategy dimensions and demographic characteristics were calculated by average value. The main objective of this study is to contribute toward a comprehensive understanding of Mevlana's view on how generated the ideas in accordance with his teachings –within the context of each statement- are perceived by the participants and how much of the ideas expressed by him and his essence are interacted and acted on today's work life.

Keywords: Mevlâna; Management; Konya; Business.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	“Konya İlindeki İşletmelerde Mevlâna’nın Yönetime Özgü Fikirlerinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma”
Tezin Yazarı	Canan YILDIRAN
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Yahya FİDAN
Tezin Derecesi	Doktora
Tezin Tarihi	29/12/2017
Tezin Alanı	İşletme
Tezin Yeri	Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tezin Sayfa Sayısı	246
Anahtar Kelimeler	Mevlâna, Yönetim, Konya, İşletme

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	A Research For The Effects of Mevlana's Understanding Of Business And Management Practice On Trade And Business Enterprises of Konya Province
Author of the Thesis	Canan YILDIRAN
Advisor of the Thesis	Prof. Dr. Yahya FİDAN
Status of the Thesis	PhD
Date of the Thesis	29/12/2017
Field of the Thesis	Business Administration
Place of the Thesis	Karabuk University Institute of Social Science
Total Page Number	246
Keywords	Mevlâna, Management, Konya, Business.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu, bir düşünce insanı olarak Mevlâna Celâleddîn Rumî'nin öğretilerinin, iş hayatına etkilerinin araştırılmasıdır. Bizi bu araştırmaya sevk eden saik; insanın olduğu her yerde yönetimden bahsedilmesinin doğallığı, insanlık tarihi kadar eski olan yönetim biliminin merkezinde insanın bulunması, Mevlâna'nın felsefesinin de insan odaklı olduğunu düşündüğümüzde bu ortak noktanın araştırılmasının gerekliliği ve Mevlâna'nın öğretilerinden genelde yönetim özelde ise işletme yönetimi için istifade edilmesi, ders alınması düşüncesidir. Bu amaçla, evrensel niteliğe sahip mesajlarla/öğretilerle dolu olan Mevlâna Celâleddîn Rumî'nin eserlerinden birisi olan Mesnevî²'de bulunan 25.618 beyit analiz edilmiş, bu beyitler yönetim ve organizasyon temel konu başlığı altında toplanarak sınıflandırmaya gidilmiştir. Tespit edilen bu beyitlerden istifade ile Danışmanım Prof. Dr. Yahya Fidan tarafından ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin değerlendirilmesi amacıyla, bilim alanı yönetim ve strateji – sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve yöntem geliştirme olan beş ayrı akademisyenden oluşan inceleme kurulu oluşturulmuştur. Oluşturulan kurul üyelerinin bireysel olarak yaptıkları değerlendirmeler alınmış, öneri ve eleştiri noktaları dikkate alınarak ölçekte gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltilen ölçek inceleme kurulu üyelerine tekrar gönderilmiş ve son değerlendirmeleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak Konya ilinde Konyalı olan ve ağırlığını işverenlerin oluşturduğu pilot deneklere uygulanmıştır. Pilot deneklerden gelen veriler analiz edilmiş, sonuçlar yorumlanmıştır. Deneklerden gelen geribildirimler de dikkate alınarak ölçek üzerinde küçük düzeltmeler yapılmış, geçerlilik ve güvenilirlik kontrolünden sonra son şekli verilmiş olan ölçek, Konya'da yaşayan, Konyalı olan yönetici ve girişimcilerin işletmelerinde uygulanmıştır. Uygulama sonuçları paket programlarda ilgili analizler yapılarak, Mevlâna'nın öğretileriyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

---

² Şefik Can, *Mevlâna: Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi* (İstanbul: Ötüken Yayınları, 2014).

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma ile Mevlâna'nın öğretilerinin yönetim ve strateji alanı açısından incelenerek günümüzdeki iş hayatında uygulanabilirliği belirlenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte günümüzdeki yönetim anlayışında kabul gören değerlerin, algıların, demografik özelliklere göre değişkenlikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın amacı; insan merkezli bir felsefeye sahip olan düşünürün hayatının en güzel dönemlerini geçirdiği Konya ilinde iş ahlakı, dürüst ticaret ile ilgili olarak ne kadar insan odaklı ya da kâr odaklı olduğunu, iş hayatında ihmal edilen değerlerin boyutunu belirleyebilmeye yönelik olmuştur. Belirlenen amaç çerçevesinde gerçekleştirilecek çalışmanın literatüre fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Çünkü, Mevlâna'nın öğretileri birçok açıdan incelenmiş fakat yönetim ve strateji boyutu, iş hayatına yansımaları konusunda maalesef herhangi bir çalışmaya, ne Ülkemizde nede yurt dışında rastlanılmamıştır. Bu yönüyle çalışmamızın, alana ciddi anlamda katkı yapacağını, bundan sonra yapılacak çalışmalar için bir esin kaynağı olacağını düşünmekteyiz.

İnsanlık tarihine genel bir bakış açısı ile bakıldığında insanlığın, ilkçağdan günümüze kadar çeşitli dönemlerden, oluşumlardan ve gelişimlerden geçtiğini ve ilk olarak avcılık ile boy gösterdiği bilinmektedir. Avcılık insanlar için daha bireysel bir faaliyet olduğundan toplum ilişkisi henüz gündemde değildi. Tarım dönemine geçişle insanın donanımıyla birlikte düşünce yapılarındaki farklılıklar ortaya çıkmış ve belirgin hale gelmiştir. Sanayi döneminde ise artık kâr ve zarar ilişkileri ön plana çıkmıştır. Ödül-ceza sistemi çok sert şekilde uygulanmaya, üretmeyen insanların, toplumların ve ülkelerin değersizleşerek, konumlarında ekonomik ve sosyal açıdan düşüşler yaşandığı görülmüştür. Bütün bu süreçler içinde ise insanın varoluşu basitleştirilmiş, önemsizlik hissiyatı ile içi doldurulmuştur.³ Yeni dünya kendine yeni değer algıları ürettiği için artık insan ilk sırada olmamaya başlamıştır. Karmaşık hale gelen, ana gayelerinden uzaklaşan ve mutsuzlaşan insanoğlu, kendini tatmin edecek sunî yollar aramaya yönelmiştir. Bize göre bu karmaşayı aşabilecek özde olan Mevlâna'nın öğretilerinin gündeme alınması önemli bir seçenektir. Bu seçeneğe insanların dikkatinin çekilmesi, çaresizmiş gibi görünen olguların çarelerinin bulunduğu gösterilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

---

³ Nevzat Tarhan, *Mesnevi Terapi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2014), 18-9.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Mevlâna'nın öğretilerinin iş hayatına yansımalarını araştırmak üzere gerçekleştirdiğimiz bu çalışma için, Mevlâna ile ilgili olarak yazılmış ve ulaşılabilen hemen her çalışma temin edilmiş ve titizlikle okunmuştur. Bu okumalar sırasında, yönetim, strateji, iş hayatı ve yönetime özgü konular seçilmiş, seçilen bu konularla ilgili olarak ölçek geliştirme çalışmasına geçilmiştir.

Tarafımdan yazılan çok sayıda ifade, danışmanım Prof. Dr. Yahya Fidan tarafından ele alınmış ve ölçek ifadeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçek ifadeleri, yönetim, organizasyon, strateji, iş dünyasına yönelik çalışmaları bulunan ve sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri konusunda uzman beş akademisyene incelenmek üzere sunulmuş, bu akademisyenlerin incelemeleri sonucu ilettikleri yorum ve eleştiriler doğrultusunda ölçek yenilenmiş, yenilenen ve uygulanmasına karar verilen ölçek, adı geçen akademisyenlerce tekrar gözden geçirilmiş ve üzerinde mutabık kalındığı şekliyle pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama ile elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiş, gerekli testler ve kontroller doğrultusunda değişiklikler yapılmış, (Anket uygulaması ile elde edilen verilere güvenilirlik analizi yapılmış, iç tutarlılık kapsamında ifadeler yeniden incelenmiş ve daha sonra uç değer analizi yapılmış anket formlarında düzenlemelere gidilmiştir. Çalışmada, yönetim ve strateji boyutunu analiz edebilmek için oluşturulan 44 ifadeden oluşan ölçeğimizin pilot çalışmasına güvenilirlik analizi yapılmış, ifadeler iç tutarlılık ile test edilmiştir. Test sonucu, ölçeğin güvenilirliğine negatif yönde etki eden 3 ifade ölçekten çıkartılmıştır.) denek geribildirimleri de dikkate alınarak ölçekte kullanılan soru sayısı ve içerik düzenlemeleri yapılarak son şekli verilen ölçeğimiz Konya'da yaşayan ve Konyalı olan yönetici, girişimciler üzerinde uygulanmıştır.

Deneklerden dönen anket formları titizlikle incelenmiş, yeterli seviyede doldurulmayan formlar elenmiş, boyutu oluşturan ifadeler ile demografik özellikleri oluşturan ifadeler ortalama değerleri hesaplanarak tabloya aktarılmış ve yorumlanmıştır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ

Bu çalışma insanların değer verdiği bir gönül önderi olan Mevlâna'nın öğretilerinin iş hayatına etkileri üzerine odaklanmıştır. Bu süreçte iş hayatındaki davranış, tutumlarının tespiti, durumlara yaklaşımı, olayların algılanması ve bunların Mevlâna'nın yaşadığı şehirde bulunan deneklere uygulanıp, iş hayatlarında Mevlâna'nın felsefesinin izlerinin etkisinin ne kadar olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri:

H1: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile yaş grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

H2: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile iş hayatında geçirilen süre grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

H3: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile kurumda çalışan sayısı grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

H4: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşları sayısı grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

H5: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile eğitim durumu grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

H6: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile görev/unvan grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

H7: Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile aylık gelir seviyesi grupları arasında olumlu bir farklılık vardır.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Çalışmanın evrenini, Konya ilinde bulunan küçük ve orta ölçekli işletmeler oluşturmuştur. Bu işletmelerin; kurucu, girişimci, her seviyedeki yönetici olanlarının Konyalı olanları seçilmiştir.

Bu kapsamda ilgili odaya kayıtlı olan 1325 işletme tespit edilmiştir. Ana kütleden %95 güvenilirlik ile %5'lik hata oranı dikkate alındığında en az olacak örneklem sayısı 297 kişi olarak hesaplanmıştır.⁴

Veri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm, demografik özelliklere aittir. İkinci bölüm, Konyalı girişimci ve yöneticilerin, Mevlâna'nın öğretilerine ne kadar değer verdikleri ve bu öğretileri iş hayatlarına ne derecede uyguladıklarını yönetim ve stratejiye boyutuyla ölçmek amacıyla Prof. Dr. Yahya Fidan tarafından hazırlanan ve yukarıda hazırlanma yöntemi açıklanmış olan ölçek bulunmaktadır.

Ölçme aracı, tespit edilen deneklerin e posta adreslerine maille gönderilmiştir. Girişimci ve yöneticilerden 105 adet anket formu tarafımıza dönmüştür. İkinci aşamada, tarafımızca anket formları Konya ilinde bizzat dağıtılmış, deneklere makul bir süre verilmiş ve ölçekler toplanmıştır. Bazı girişimci ve yöneticiler anket formunu yüz yüze doldurmayı tercih etmiştir. Sonuç olarak toplam 502 ankete ulaşılmıştır. Anketler uç değer analizine tabi tutulmuş ve 25 adedi kapsam dışı bırakılarak 477 anket formu değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

---

⁴ Uma Sekaran (2003); *Research Methods for Business: A Skill Building Approach* (New York: John Wiley, 2003), 294., Remzi Altunışık, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu ve Engin Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı* (İstanbul: Avcı Ofset, 2005), 127.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Tezin kapsamı, Mevlâna Celâleddîn Rumî'nin öğretilerinin günümüzün iş hayatında etkisinin ne kadar olduğunu belirlemek oluşturmuştur. Konyalı girişimci ve yöneticilerin Mevlâna'nın öğretilerini ne derecede iş hayatlarında, insan ilişkilerinde uyguladıkları araştırılmıştır. Mesnevi eserindeki beyitlerin her birinin çok değerli ve nicelik olarak çok olması, yönetim alanı ile ilgili beyitlerin tespit edilmesi, yönetim biliminin kapsamlı oluşu ve belirlenen beyit sayılarında uzman kişiler ile yapılan görüşmelerde beyitlerin azaltılması konusu ve o beyitleri anlatabilecek doğru soru ifadesini yazabilmek en önemli güçlüklerden birisi olmuştur. Yeni bir ölçek oluşturma, ölçek ifadelerinin toplumun değer verdiği bir önderin öğretilerinden oluşması ve önderin yaşadığı şehirde uygulamanın yapılması, zaman kısıtı ve girişimci-yöneticilerin yoğunluğu anketlerin çoğunun yüz yüze şekilde yapılma zorunluluğu bazı sınırlılıklar ortaya çıkartmıştır.

Ölçme aracının Mevlâna'nın öğretilerini yansıtabilme niteliği, anketi dolduran girişimci ve yöneticilerin sübjektif davranma ihtimalleri, ulaşılan kişilerin Konyalı girişimci ve yöneticilerin tamamının durumlarını yansıtıp yansıtmayacağı konusu araştırmamızın sınırlılığını oluşturmaktadır.

I. BİRİNCİ BÖLÜM

DÜŞÜNCE ÖNDERLERİ VE YÖNETİM

Mezopotamya'nın Ur şehrinde, M.Ö. 21. yüzyılda medeniyetin temel kurallarının konulması hakkındaki ilk yasaların ortaya çıktığı söylenmiştir. Hammurabi Kanunları⁵ da M. Ö. 18. yüzyılda Babil Krallığı zamanında yazıya geçirilmiştir. M. Ö. 350'lerde Hindistan'da Kautilya, 300'lerde Yunanistan'da Aristo, 600'lerde Çin'de Konfüçyüs siyaset bilimi, idare bilimi alanlarında eserleri olduğu görülmüştür. Eski metinler incelendiğinde yönetim bilimi alanındaki çalışmaları, yöneticilerin hesap vermeleri, devlet ile vatandaşın birbirlerine karşı görevleri, danışmanların ne kadar değerli oldukları ve yapmaları gereken işlerin neler olduğu gibi konular anlatılmıştır.⁶

Devlet yönetimi, ülkedeki yaşam şeklini ve ortamını belirlemiştir. Bu nedenle devlet yönetiminde olanlar erdemli olursa eğer, o ülkedeki vatandaşlar da erdemli olmuştur. Yöneticiler, ortak değerler kültürü ile ülkeyi ortak bir amaç çevresinde toplamıştır. Devlet yöneticilerinin erdemli olmaması sonucunda ise o ülkenin, toplumun mutluluğa ulaşması mümkün olmamıştır. Erdemlerin ruhlarda ortaya çıktığını ve bu nedenle ruhların temiz tutulması, nefislerin terbiye edilmesi lazımdır, lakin ruhların kirlenebilme durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Ruhların kirlenmesini ancak eğitim önlemiştir ve eğitimi, eğitim içeriğini ve şeklini ise devlet yöneticileri belirlemiştir. Bu nokta da ise öncelikle devlet yöneticilerinin kendi nefislerini kontrol etmeleri, yaratılış amacına uygun şekillerde düşüncelere sahip olmaları, erdeme sevk edecek davranışlar sergilemeleri gerekir ki toplumu oluşturan

---

⁵ Kamu otoritesini ve kullanım biçimlerini düzenleyen kanunlardır. Mete Yıldız, Cenay Babaoğlu ve Bican Şahin, "Kamu Politikasını Türk İdare Tarihi Üzerinden Çalışmak," *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C: 34, S: 2, 2016, s. 136.

⁶ *age.*, 136-146.

vatandaşlar da yöneticileri taklit ederek erdeme, fazilete, güzele ulaşabilsin düşüncesi kabul görmüştür.⁷

Yöneticilerin yönettikleri insanlardan beklentilerini öncelikle kendilerinde yaşama geçirmelerinin bilincinde ve erdeminde olmaları, bu doğrultu da ise yönetim eylemini erdemli bir şekilde gerçekleştirmenin mümkün olacağı söylenmiştir.

Toplumlarda verilen eğitime rağmen, akıllı, erdemli, iyi niyetli insanların yanında, bencil, yolunu kaybetmiş, kötü niyetli, ahlaki değerlerden uzak olan insanlarda mutlaka olacağı söylenmiştir. Ama yöneticiler görev ve sorumluluklarını, insan haklarını ve hayat amacını bilen kişiler olmuştur.⁸

Bu üstün değerleri bilen, yöneticileri gören insanlar da gördükleri bu güzelliklerin kendilerinde de olması için gayret gösterecek ve bu güzellikler dairesine dönüşerek, o toplum erdemli bir hale getirilmeye çalışılmıştır.

Bir toplumun erdemli hale gelmesi için, öncelikle yönetici ve ilmiye sınıfının erdemli olması, etraflarındaki kişilere sadece sözleriyle değil, iyi uygulamalar, pratiklerle örnek teşkil etmeleri gerekmektedir. Kendilerini yönetenlerin ve ilmiye sınıfının güzel hallerini gören halk da, bu güzelliklerin kendilerinde de olması için gayret gösterecek ve böylece toplum bulunduğu durumdan daha iyi bir duruma yükselebilecektir. Bu genel açıklamalardan sonra değişik bakış açılarıyla yönetim olgusunu incelemek istiyoruz:

1.1. Türk – İslam Düşünürleri ve Yönetim

Batı ve doğu dünyasında mütefekkirlerin, bilim adamlarının ve politikacıların devlet yönetimine ilişkin çeşitli eserleri bulunmuştur. Bu düşüncelerin ortaya çıkmasında dönemin tarihi, sosyal, ekonomik ve kültürel şartları etkili olmuştur. Dünyanın bu iki farklı bölgelerinde gelişim düzeyleri ve süreçleri farklı şekilde seyretmiştir. Batı'da feodalizm yaşanırken Doğu'da yönetim merkezi şekilde gerçekleşmiştir. Yani, ülkeyi hükümdar merkezi sistemle atanan valiler ile yönetmiştir.⁹

Klasik dönemdeki İslam siyaset düşünürleri devlet yöneticiliği (Hilafet-İmamet) ile ilgili konular üzerinde durmuştur. Hz. Peygamber'in vefatından önce, yönetim ile ilgili herhangi bir kurumun ya da herhangi birinin bırakılmaması, devlet

⁷ Hayrani Altıntaş, "Farabi Düşüncesi Doğrultusunda Bugün Yönetim Nasıl Olmalıdır?," *Medeniyet Düşünürü Farabi Uluslararası Sempozyum*, Kasım, 2014, s. 243-4.

⁸ a.g.e., 244-6.

⁹ Abdullah Köktürk, "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, S: 13, 2011, 81.

yöneticiliğine hangi kurumların ya da kimlerin getirileceği sorusunu gündeme getirmiştir.¹⁰

Günümüzdeki evrensel insan haklarından bazıları hürriyet, eşitlik, mülkiyet, adalet, yaşama hakkı, miras, çalışma hakkı ve ticaret oluşturmaktadır. Bu haklar ve diğer haklar için Kur'an evrensel boyutta hükümler vazetmiş ve ülkeyi, devleti, milleti yani bir topluluğu yönetenlerden bu hakların korunmasını ve gerçekleştirilmesini talep etmiştir. Kur'an'ın yöneticilere yönetimleri altında bulunan topluluğu oluşturan insanların beden ve ruh bütünlüğünü sağlayacak şekilde, yaşlı, çocuk, genç, erkek, kadın, evli, bekar, dul, sağlıklı, hasta demeden, ayırım yapmadan, herkesi gelecek korkusundan kurtarmalı ve sosyal güvenceler altında barışı ve huzuru sağlayacak şekilde olması gerektiğini vurgulamıştır. Kur'an, yönetici, yönetilen ve rejim ne olursa olsun, yöneticilerin kesinlikle siyasi meşruiyete yönelik olan evrensel ilkelere uymaları gerektiğini söylenmiştir. İlkelerden bazıları; insan haklarına riayet, adalet, emanetin ehline tevdi'i ve istişaredir.¹¹

İslam tarihinde farklı dönemlerde Gazâlî, Nizâmü'l-Mülk, el-Maverdî gibi düşünürler adaletin uygulanması, zulmün önlenmesi, dinî inancın korunması şeklinde ya mevcut yönetimin ya da yeni yönetim şekillerinin devamlılığını sağlamak için çaba harcamış ve yazdıkları eserlerle de çeşitli teoriler oluşturmuştur.¹²

Tarihi sadece tarihçiler bilmemeli, özellikle yönetim alanında çalışan, görevleri ve sorumlulukları olan yöneticilerin, başkanların tarih bilgisine sahip olması gerekli olmuştur. Tarih sebeplerle, sonuçlarla, olaylarla ve insanlarla ilgili olduğu için, bir yönetici bugünü anlamak istiyorsa geçmişi de iyi bilmesine ihtiyaç duyacağı söylenmiştir. Çünkü bugün yaşananlar geçmişte alınan kararlarla ve davranışlarla ilgili olduğu düşünülmüştür. Tarih bilgisi ile bakış, yöneticilere yaşanan olaylara mantık çerçevesinde bakmalarına fırsat vermiştir.¹³

Bu genel açıklamalardan sonra Türk İslam düşünürleri arasından seçtiğimiz birkaç düşünürün hayatı ve yönetime özgü fikirleri kısaca incelenmiştir.

---

¹⁰ Hasan Hüseyin Adalıoğlu, "Siyasetnameler'in Klasik Kaynakları," *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 5, S: 2, Aralık, 2004, 2-3.

¹¹ İsmail Yakıt, "Türk-İslam Düşüncesinde Devlet Kavramı," *Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi*, Ekim, 2015, 3-4.

¹² Musa Şamil Yüksel, "Timurlu Siyaset (Devlet) Teorisi'nde Sultan," *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C: 28, S: 46, 2009, 233.

¹³ İhsan Cora, "Yönetim ve Organizasyon Bilimi Açısından Koçi Bey Risalelerinin Analizi: Tarihsel Bir Araştırma," *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 2, S: 29, 2016, 224.

1.1.1. Farabi ve Yönetim (870-951)

“Evrensel dil, düşüncenin dilidir.”¹⁴

Kazakistan sınırları içinde bulunan Fârâb (Otrar)’a yakın olan Vesiç’te dünyaya gelmiştir. Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ el-Fârâbî’nin doğum tarihi 870-872 yılları arasındadır. Farabi iyi bir eğitim görmüş, 20 yıl Bağdat’ta yaşamış ve eserlerinin birçoğunu ise Bağdat’ta kaleme almıştır. Aralık 950 yılında Şam’da 80 yaşlarında vefat etmiştir.¹⁵

Farabi Bağdat’ta Yunan felsefesinin büyük bir çevirmeni olan Ebu Beşir Matta b. Yunus’un öğrencisi olduktan bir süre sonra Nesturi Yuhanna b. Haylan¹⁶ ile birlikte çalışmalar gerçekleştirmiştir. Farabi, Harran, Merv ve Antakya’da olan Aleksandır felsefe okuluna bağlanmıştır. Bu çabaların sonucunda “İlk Öğretmen” olarak anılan Aristoteles’ten sonra “İkinci Öğretmen” unvanını kazanmıştır.¹⁷ İkinci öğretmen olarak İslam dünyasında bilinen Fârâbî, İslam dünyasına hem felsefeyi hem de siyaset felsefesini öğretmiştir.¹⁸ Fârâbî¹⁹, İslam dünyasına Yunan felsefesini tanıtan bir insan²⁰ olarak tanınmıştır.

Fârâbî ile medeniyet yolculuğunun başladığı söylenmiştir. Çünkü Orta Çağ Türk İslam dünyasında şehirde yaşama, medeni olma ile medeniyet arasında ilişki kurup bu ilişkiyi teolojik ve felsefi olarak yorumlayan ilk filozof olmuştur.²¹

Fârâbî’nin düşünce tarzı, Aristo’nun mantığına dayalı akılcı metafizik olmuştur. Aristo’yu temel alıp, Yeni Platonculuk²² ile birleştirmiş ve onu da İslam inancıyla uzlaştırmıştır. Bu düşünce sistemi iki aşamada gerçekleşir; ilkin Yunan

¹⁴ Ebu Nasr El-Farabi, *İlimlerin Sayımı (İhsau'l-Ulum)*, çev. Ahmet Arslan (İstanbul: Divan Kitap, 2015), 16.

¹⁵ Fârâbî, *Üstün Ülke El-Medînetü'l Fâzıla*, çev. Seyfi Say (İstanbul: Kurtuba Kitap, 2015), 9.

¹⁶ Farabi, felsefe ve mantık konusunda faydalandığı Harranlı Yuhanna Bin Haylan’dır. Murat Akçakaya, *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri* (Ankara: Gazi Kitabevi, 2016), 21.

¹⁷ Suat Çelikkol, “Farabi’nin Toplum Görüşü,” *Bilimname*, XIX, 2, 2010, 99.

¹⁸ Ebu Nasr El-Farabi, *Mutluluğun Kazanılması (Tahsilü's-Sa'ada)*, çev. Ahmet Arslan (İstanbul: Divan Kitap, 2015), 12.

¹⁹ Ünlü filozof ve bilim insanı olan Farabi, İslam düşünce dünyasının altın döneminde yaşamıştır. Bilime önemli katkılarında biri mantık alanında olmuştur. Epistemoloji ve dil felsefesi de çalışmıştır. Meşşailik akımının El-Kindi’den sonraki ikinci büyük alimi ve felsefe bilimindeki çalışmalarıyla Aristoteles’ten sonra Muallim-i Sani kabul edilmiştir. Neredeyse bütün bilim alanlarında uzmanlaşmış olan Farabi “Erdemli Devlet” ile “Siyaset” eserleriyle tanınmıştır. Ömer Dinçer, *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri* (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2017), 314.

²⁰ age., *Mutluluğun Kazanılması*, 12.

²¹ age., *Mutluluğun Kazanılması*, 12., Ayşe Sıdika Oktay, “Farabi’nin Şehirden Bütün Dünya Devletlerini İçine Alarak Genişleyen Evrensel Medeniyet Algısı ve Felsefesi,” *Teolojik Temelleri, Medeniyet Düşünürü Farabi Uluslararası Sempozyum*, 2014, 281.

²² Fârâbî felsefe alanında M.S. III. yy’da gelişen Yeni-Eflatuncu ekolundan faydalanmıştır. İskenderiyeli Plotinus (ö. 270) Platon’un düşüncelerini yeniden değerlendirmesi sonucu ortaya çıkmıştır. İbrahim Hakkı Aydın, *Farabi’de Bilgi Teorisi*, (İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2003), 34.

kaynaklarını kendi içinde uzlaştırmış, bu esnada Esologia, İsağogia gibi kitapları kullanmıştır. Daha sonra Platon'u ve Aristo'yu uzlaştırmak için uğraşmıştır. Bunlardan sonra bilim ile şeriatı uzlaştırmak için çalışmıştır. Bundan dolayı; Müslüman yorumcular tarafından İbn-i Rüşd ve İbn-i Sina ile beraber Antik Yunan'da bulunan peripatetiklere benzetilmiş olup Meşşai, akılcı olarak tanınmıştır.²³

Fârâbî'nin felsefesi Tanrı merkezci olarak bilinmiştir. Tanrı Bir'dir ve bu Bir ise her şeyi aşan Mutlak'tır. İnsanın amacı ise Tanrı'ya dönmek olmuş olup, bu amacı gerçekleştirebilmekse ancak fazilet ve felsefi düşünce ile mümkün olmuştur.²⁴

Fârâbî için insanların hep ihtiyaçları olmuş ve bu ihtiyaçların hepsinin kendileri tarafından karşılanması mümkün olmamıştır. Bu nedenle bu ihtiyaçların karşılanması için diğer insanlara ihtiyaç duyulmuştur. Mükemmelliğe ulaşabilmek, ihtiyaçları karşılayabilmek için bir araya gelerek yardımlaşma sağlanmış²⁵ ve bir araya gelişler ise toplumun şekillerini tespit etmiştir.²⁶

Fârâbî, insanların sadece ihtiyaçlarını karşılamak için bir araya gelmediklerini, ihtiyaçların yanı sıra olgunluk için, mutluluğun kazanılması ve kazandırılmasına yönelik gayeleri olduğu için bir topluluk oluşturduklarını dile getirmiştir.²⁷

Fârâbî, toplumsal yapının özellikle siyasal açıdan iyi bir şekilde işleyebilmesi için bireye önem vererek, bireyi toplumu oluşturan en küçük yapıtaşı olarak görmüştür. Fârâbî'ye göre; bireyin uhrevi ve dünyevi mutluluğuna erişebilmesi için beşerî toplulukları bir araç olarak kullanmasını vurgulamıştır.²⁸

Fârâbî eserlerinden biri olan es-Siyase'de insanın mutluluğu elde edebilmesi için mutlak bir rehber ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Buradaki düşünce; mutluluğun elde edilmesi için mutlaka yapılması gereken bazı şeylerin bulunması olmuştur. İnsanların da yaratılış açısından birbirlerinden çok farklı oldukları söylenirse, bir birey tek başına mutluluğun ne demek olduğunu ya da mutluluk konusunda nelerin yapılması gerektiğini bilemeyeceğini söylemiştir. Kişiden kişiye değişse de rehber

²³ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 22-3.

²⁴ Robert Hammond, *Farabi Felsefesi ve Ortaçağ Düşüncesine Etkisi*, çev. Gülnihal Küken, Uluğ Nutku, (İstanbul: Alfa Basım Yayın, 2001), 7.

²⁵ Farabi, *Mutluluğu Kazanma (Tahsilu's-Sa'ada) Platon Felsefesi Aristoteles Felsefesi*, çev. Hüseyin Atay, (Ankara: Atay Yayınları, 2016), 38., Bayram Ali Çetinkaya, "Farabi'nin Medeniyet Projesinde Siyaset İlmi ve Medine/Şehir", *Medeniyet Düşünürü Farabi Uluslararası Sempozyum*, 2014, 269., Demokan Demirel, "Farabi'nin İdeal Devleti: Erdemli Şehir," *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, C: 7, S: 1, 2014, 362.

²⁶ age., "Farabi'nin İdeal Devleti: Erdemli Şehir," 362.

²⁷ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 41.

²⁸ age., "Farabi'nin İdeal Devleti: Erdemli Şehir," 368.

ışığında bile bir bireyin dışarıdan bir uyarıcı ya da itici güç olmaksızın öğrendiklerini gerçekleştirmeyeceğini ve herkesin mutlak bir rehbera ihtiyaç duyacağını söylemiştir. Rehber ise, kendisini yönetmede bir başkasına gereklilik duymayan bir kişi olmuştur.²⁹ Başkalarına iş yaptıramayan kişiler genellikle yönetilen olmuştur. Başkalarına yol göstererek iş yaptırabilenler ise yöneten olmuştur. Hem tek başına iş yapabilen hem de başkalarına da iş yaptırabilen kişiler ise yöneten ve yönetilen olmuştur. Özellikler çerçevesinde farklılıklar gösteren bireylerin yakın oldukları durumlara göre eğitilmesi gerekmiştir.³⁰

Erdemli şehirde yaşayan insanlar yardımlaşmayı bilen ve seven insanlardır ve yardımlaşmayı seven insan ise mutlu insan olmuştur.

Her insan mutluluğu arzulamıştır. Ancak kemal olan insan mutluluğa kendi emeği ile yönelmiştir. Çünkü mutluluk genel ve herkes tarafından her zaman istenen bir amaç olmuştur.³¹

Aslında Fârâbî, insanın mutluluğa ya da erdeme ulaşıp ulaşmayacağı konusunda toplumun ne kadar etkili olduğunu öğrenmek istemiştir.³²

Fârâbî, “Medinet’ül-Fadıla” ile “Siyaset’ül Medeniyye” isimli iki eserinde şehirleri iki sınıfta toplamıştır.³³ Bu sınıflar; “Erdemli şehir” ve karşıtı olan “Erdemsiz şehir” şeklinde isimlendirmiştir.³⁴

Erdemli şehir

Erdemli şehrin yöneticisi, gerçek ilimi, marifeti elde etmiş insan olmuştur.³⁵ Erdemli şehir, sağlıklı bir vücuda benzetilmiştir. Nasıl ki vücudun organlarının birbirlerine ihtiyaçları varsa, devlet içindeki kurumlarında birbirlerine ihtiyaçları olmuştur. Bu kurumlar birbirlerinden farklıdırlar, lakin yaşamlarını sürdürebilmeleri için tıpkı vücudun uzuvları gibi birbirlerine yardım etmişlerdir.³⁶

²⁹ Eyüp şahin, “Platon ve Farabi’de Aristokrasi,” *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 51, S: 1, 2010, 118.

³⁰ Ömer Dinçer ve Yahya Fidan, *İşletme Yönetimi* (İstanbul: Alfa Yayım, 2016), 108.

³¹ Latif Tokat, “Farabi Felsefesinde Mutluluğun Araştırılması,” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VI, S: 3, 2006, 137.

³² age., “Farabi’nin İdeal Devleti: Erdemli şehir,” 368.

³³ Bayraktar Bayraklı, *Farabi’de Devlet Felsefesi*, (İstanbul: Düşün Yayınları, 2015), 79. age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 24.

³⁴ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 24.

³⁵ age., *İşletme Yönetimi*, 108.

³⁶ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 25-6.

Bir yönetimin iyi olması isteniyorsa, öncelikle iyi bir liderin mevcudiyetinden bahsedilmiştir. Lider sıradan bir insan olamaz hem doğuştan gelen özelliklerinin olması hem de kendini iyi geliştirmiş biri olmalıdır. Farabi özellikle yöneticilerde felsefe bilgisinin de olması gerektiğini söylemiştir.

Erdemli şehrin başkanı, yöneticisi, lideri bazı yeteneklere sahip olmasının sebebi, o kişinin sadece kendinden değil, bütün ülkeden, şehirden, toplumdan, örgütten sorumlu olacağını söylemiştir. Bulunması gereken yetenekler;³⁷

- Fizik yapısı ve sağlık yönünden organları kusursuz olmalıdır.
- Kendisine anlatılanları iyi anlayacak şekilde zekâya sahip olup, muhatabının amacını anlayabilmelidir.
- Güçlü bir hafızaya sahip olmalı ve hiçbir şeyi unutmamalıdır.
- Açık gözlü, çok zeki olmalı, en küçük bir delil ile o olayı çözebilecek ipuçlarını görebilmelidir.
- Düşüncelerini ifade edebilecek şekilde güzel konuşma kabiliyeti olmalıdır.
- Eğitimi, öğretimi sevmeli ve hevesli olmalıdır.
- Doğruluğu ve doğru olan insanları sevmelidir.
- Yeme, içme, kumar gibi zevklerin peşlerinden koşmamalı, hatta onlardan nefret etmelidir.
- Geniş kalpli olmalı ve yüceliği sevmelidir.
- Dünyevi amaçlar, değerli madenler onun için önemsiz olmalıdır.
- Adaletli, vicdanlı, şefkatli olmalı, insanları da bu davranışlara yönelterek, doğru gördüğü her şeyi desteklemeli, bunun yanı sıra zulüm yapanlardan nefret etmelidir.
- Azimli, kararlı, cesur olmalıdır.

Bu yeteneklere ve özelliklere sahip kişi hem erdemli şehrin hem de erdemli milletin ve bütün yerleşim yerlerindeki insanların başkanı olabilecek konumda olmuştur.³⁸

---

³⁷ age., “Farabi’nin Şehirden Bütün Dünya Devletlerini İçine Alarak Genişleyen Evrensel Medeniyet Algısı ve Felsefesi,” 285. age., *Üstün Ülke El-Medinetü'l Fâzıla*, 146-7.

Erdemsiz Şehir

Erdemli olmayı bilmeyen toplumlar ya da erdemini ne olduğunu, erdemini yolunu bilip erdeme ulaşmak için çaba harcamayan şehirler olmuştur. Mutluluk hakkında hiçbir şey bilmeyen şehir ise bilgisiz şehir olmuştur. Bilgisiz şehir ise kendi için de altı sınıfa ayrılmıştır. Bunlar zorunluluk, kötü, bayağı, şeref düşkünü, zorba, özgür-demokratik şehridir/şehirdir.³⁹ Mutluluğu bilen ancak mutluluğa ulaşmak için emek harcamayan şehir fasık şehir olarak adlandırılmıştır.⁴⁰ Ayırıcı özelliği, insanların teorik olarak doğruyu bilmelerine karşın pratikte bildikleri doğruların aksine, yanlış ve bireysel çıkarlar sergiledikleri görülmüştür.⁴¹ Mutluluğu amaç edinmiş ve o doğrultuda yaşamış toplumların zamanla bozulması ile meydana gelen şehir ise değişebilen şehir olarak adlandırılmıştır. Mutluluğu amaç edinmiş lakin taklidi olan şeyleri mutluluk zannederek doğru yoldan çıkan toplumların şehri ise şaşkın şehir olmuştur.⁴²

Fârâbî'nin oluşturmak istediği erdemlerin, iyiliklerin ve mutluluğun olduğu fazıl bir devlet belki zor olabilir. Lakin yöneticilerde bulunması gereken özellikler günümüzde de hala geçerliliğini koruyan özelliklerden olduğu söylenebilir.⁴³

Fârâbî insan merkezli yönetimi benimsemiştir.⁴⁴ Nasıl ki insanları akıl ve irade yönetiyorsa, şehirleri yönetenler ise irade ve akıl sahibi insanlar olmuştur. Doğal olarak insanlardaki organlar hastalanabileceği gibi, şehirlerdeki organlarında hastalanma ihtimali var olmuştur.⁴⁵

Kalp, reis (yönetici) olarak tanımlanmıştır. Daha sonra dimağ (beyin) gelmiştir. Beyin de yönetici olmuştur, yalnız kalpten sonra ikincil yönetici olmuştur. Kalp beyine reislik yapmakta, beyin de diğer organlara reislik yapmaktadır.⁴⁶ Yönetici de vücuttaki reis gibidir ve emreder. Fârâbî yöneticinin yönetme rolünü, Tanrı'nın evreni yönetme şekline ve konumuna benzetmiştir.⁴⁷

---

³⁸ age., "Farabi'nin Şehirden Bütün Dünya Devletlerini İçine Alarak Genişleyen Evrensel Medeniyet Algısı ve Felsefesi," 287.

³⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 32, age., *İşletme Yönetimi*, 109.

⁴⁰ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 32.

⁴¹ age., *Farabi'de Bilgi Teorisi*, 164.

⁴² age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 32.

⁴³ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 42.

⁴⁴ Zübeyir Kars, "Farabi'de İnsan – Devlet İlişkisi," *Atatürk Üniversitesi Felsefe Kongresi*, 1998, 34.

⁴⁵ Fazıl Karahan, "Farabi'de Kent ve Felsefi Düşüncenin Gelişimi Üzerine," *Felsefe&Teoloji*, 2014, 7.

⁴⁶ age., *Üstün Ülke El-Medinetü'l Fâzıla*, 101-102., age., "Farabi'nin İdeal Devleti: Erdemli Şehir," 362.

⁴⁷ age., "Farabi'nin İdeal Devleti: Erdemli Şehir," 364.

Yöneticiler yönetimde her zaman herkese karşı objektif olmalıdırlar. Yönetimde adaleti sağlarlarsa gerçek mutluluktan söz edilebilecektir.

Gerçek bir yönetici mevkii, mülkü, zenginliği düşünmeden, toplumun, ülkenin, şehrin, örgütün iyiliğini, mutluluğunu düşünen kişi olması şeklinde ifade edilmiştir. Bunlar, zenginliğin ve mevkiinin kişiye şeref kazandırmadığını, sadece erdemle şeref kazanacaklarını bilen kişiler olmuştur.⁴⁸ Mutluluk veren şeyler erdemli fiiller olup bu fiiller ise bireysel çabalardan ziyade toplum olarak gerçekleştirilmesi mümkün olabileceği söylenmiştir.⁴⁹

Toplumun yönetebilmenin bir sanat olduğu ve yönetebilmek için de hikmet sahibi olunmasının gerekliliği vurgulanmıştır.⁵⁰

Görüldüğü gibi Farabi, erdeme, bilgiye ve mutluluğa önem vermiştir. Bireylerin erdemli ve mutlu olması için çalışmaları gerektiğini ve böylelikle erdemli şehirlerin ve toplulukların oluşacağını, toplulukları yönetenlerin ise örnek insanlar olması gerektiğini, toplumda bireyler arasında adaletin, huzurun, yardımlaşmanın sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.

1.1.2. Yusuf Has Hacib ve Kutadgu Bilig (1017-1077/1085)

“Akıl nerede olursa orası yücelik kazanır; bilgi kimde olursa, o, büyük olur.”⁵¹

“Bak doğan ölür, ondan eser olarak söz kalır; sözünü iyi söylersen ölümsüz olursun.”⁵²

Türk-İslam edebiyat tarihinde bilinen ilk şairlerden ve mütefekkirlerden biri olan Yusuf Has Hacib, Türk kültüründe önemli bir yere sahip olmuş ve ünlü Kutadgu Bilig eserinin de yazarıdır. Yusuf Has Hacib, Balasagun şehrinde 1019 yılında doğmuştur. Asil ve nüfuzlu bir aileye sahip olan Yusuf Has Hacib iyi bir eğitim görmüş ve toplumda saygı gören biri haline gelmiştir. Meşhur eserini Balasagun’da yazmaya başlamış ve son halini Kaşgar’da vermiştir. Eseri için on sekiz ay uğraşan Yusuf Has Hacib 1069/1070 yılları arasında bitirerek Karahanlı hükümdar olan Tavgaç Buğra Han’a sunmuş ve eserinin beğenilmesi üzerine Hakan tarafından Has Hacib

⁴⁸ age., “Farabi Düşüncesi Doğrultusunda Bugün Yönetim Nasıl Olmalıdır?” 246.

⁴⁹ age., *İlimlerin Sayımı (İhsau'l-Ulum)*, 36.

⁵⁰ age., “Farabi Düşüncesi Doğrultusunda Bugün Yönetim Nasıl Olmalıdır?” 246.

⁵¹ Ferruh Ağca, “Türkistanlı Bir Bilge: Yusuf Has Hacib,” *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, Eskişehir, 2014, 86.

⁵² Özgür Kasım Aydemir, “Kutadgu Bilig’de Dile Gelen İktidar,” *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, 2014, 31.

unvanı verilmiştir. 1077/1085 yılları arasında vefat ettiği tahmin edilen Yusuf Has Hacib'in türbesi Kaşgar şehrinde olduğu söylenmektedir.⁵³

Yusuf Has Hacib'in dünya görüşü olarak, bilgi, dil ve iyilik üçlemesi olduğu söylenmiştir. Bilgi erdem ve gücün simgesi, dil ise bilgiyi tercüme eder ve iyilik de kişi öldükten sonra kalacak tek şey olduğunu dile getirmiştir.⁵⁴

Nasıl ki güneş her yere aydınlığını eşit veriyorsa, yönetici de güneş gibi gücünü yetkisini yönetimindeki inşalara eşit dağıtmasını söylemiştir. Karar verirken her zaman ve herkese karşı adil davranılmasını, adalet ve adil bir işleyiş olursa düzenin de sağlanacağını söylemiştir.⁵⁵

Eski İran'daki yönetim anlayışlarından biri hükümdar görevini Tanrı'dan alır inancı olmuştur. Eski Türklerde de buna benzer olan bir anlayış söz konusuymuş. Hükümdar olan insana, Tanrı tarafından özel vasıfların verildiği, bundan dolayı da yönetme hakkı hükümdara, yöneticiye Tanrı tarafından bağışlanmış bir lütuf olarak görülmüştür. Bu yönetim anlayışı ilerleyen zamanlarda İslam halifesini ya da İslam halifesine tâbi hükümdarların "Allah'ın yeryüzündeki gölgesi" şeklinde ifade edilmiş bir bakışla yorumlanarak Siyasetnamelerin temelini oluşturmuştur.⁵⁶

İslami Türk edebiyatının ilk ve Yusuf Has Hacib'in ise ilk ve tek eseri olan Kutadgu Bilig anlam olarak "kutlu olma bilgisi", içerik olarak ise bir siyasetname⁵⁷ şeklinde ifade edilmiştir.⁵⁸ Her iki dünyada da insanın saadete erebilmesi için takip edeceği yolu gösteren insanın hayatını inceleyen, insanın toplum ve devlet içinde sahip olduğu sorumluluklarını ve görevlerini belirlemeye çalışan bir yaşam felsefesi sistemi oluşmuştur.⁵⁹

Orta Çağ Türkçe dönemine ait 6645 beyitlik geniş kapsamlı bir yapıttır. Yetmiş yedi beyitten oluşan biri nazım, diğeri düz yazı ve iki önsözden oluşmuştur. Eser 85 bölümden meydana gelmiştir. Eserin yazılış amacı olarak Türklerin hukuk, devlet ve

---

⁵³ Tuncay Açık, "Kutadgu Bilig'de Devlet Yönetimi," *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, Ocak, 2016, 420.

⁵⁴ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 93.

⁵⁵ age., *İşletme Yönetimi*, 112.

⁵⁶ Hasan Hüseyin Adalıoğlu, "Bir Siyasetname Olarak "Kutadgu Bilig," *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2009, 250.

⁵⁷ Devlet yöneticilerinde bulunması gereken erdemlerin ve yeteneklerin neler olması ile ilgili olduğu için, Kutadgu Bilig eseri bir siyasetname olarak tanımlanmaktadır. age., "Türkistanlı Bir Bilge: Yusuf Has Hacib," 83.

⁵⁸ age., "Türkistanlı Bir Bilge: Yusuf Has Hacib," 79.

⁵⁹ Kutadgu Bilig, İslam Ansiklopedisi.

adalet alanında geleneksel ifadelerini ve o döneme yani 11. yüzyıla ait yönetim ve adalet işleyişini tespit edilerek geleceğe aktarılmasını amaçlamıştır.⁶⁰

Kutadgu Bilig eseri devlet yönetiminin şekilleri hakkında bilgi vermesinin yanı sıra dönemin değerlerini, yaşayış tarzlarını, kültürünü ayrıntılı olarak yansıtmıştır.⁶¹ Yusuf Has Hacib'in kişileştirdiği dört soyut kavram bulunmuştur. Bunlar; Kün Togdı (hükümdar), Ay Toldı (vezir), Ögdülmüş (vezirin oğlu), Odgurmuş (vezirin kardeşi) tur. Eser bu dört kişi arasında geçen iletişimden oluşmuş olup bu dialoglar kapsamında eser didaktik özellik taşımaktadır. Psikolojik tip ayrımı olmadığından dolayı dört kişinin rollerini birbirinden ayırmak güç olmuştur. Ancak ad ve rütbe yardımıyla kişilerin ayrılmasının mümkün olduğu görülmüştür.⁶²

Kutadgu Bilig benimsenmesi gereken ahlaki değerleri sunan bir kitaptan çok, tarihteki insanların yaşamlarından, deneyimlerinden örnekler vererek oluşturulmuş bir yönetim ve siyaset kitabı olmuştur.⁶³

Kutadgu Bilig eserindeki genel mesajlar;⁶⁴

- Tanrı'ya bağlı olmak,
- Ölüm ve ahiret bilincinde olmak,
- Bilgiye, akla önem vermek,
- Çocukların eğitime önem vermek,
- Bilgi elde etmek için okumak ve dinlemek,
- Doğru olmak,
- Düşünceleri temiz tutmak,
- Dünya zevklerine düşkün olmamak,
- Nefse hâkim olmak,
- Zulmetmekten, çalmaktan, yalan söylemekten, kumardan ve alkolden, çok konuşmaktan, sabırsız davranmaktan, başkaları hakkında konuşmaktan, kötü laf söylemekten uzak durmak,
- Cömert ve iyiliksever olmak,

⁶⁰ Demokaan Demirel, "Kutadgu Bilig'de Devlet Yönetimi," *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, C: 6, S: 1, 2014, 56., Kutadgu Bilig, İslam Ansiklopedisi.

⁶¹ Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, çev. Ayşegül Çakan (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2016), ix. İlhan Uçar, "Kutadgu Bilig'de Beden Dili," *Turkish Studies*, C: 7, S: 4, 2014, 3046.

⁶² age., "Kutadgu Bilig'de Beden Dili," 3046.

⁶³ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 94.

⁶⁴ age., "Kutadgu Bilig'de Devlet Yönetimi," 432.

- Karşılıksız iyilik yapmak,
- Adaleti sağlamak,
- Ahlaklı olmak,
- Arkadaşları kötü seçmemek,
- Kendinden büyüğe ve kadına saygı göstermek,
- Kendinden küçüklere şefkat, çalışanlara da insaf göstermek,
- Adetlere ve geleneklere sadık olmak,
- Hoşgörülü olmak,
- Düşünerek iş yapmak,
- Alçak gönüllü olmak,
- Öldükten sonra iyi anılmak için çalışmak.

Yusuf Has Hacib, insanları saadete ulaştıracak yolu anlatırken birçok metafora ve metonomiye yer vermiştir. Okuyucunun daha iyi anlaması için vermek istediği mesajı hikayeler arasında teatral bir şekilde anlatım yaparak sağlamıştır.⁶⁵

Esere yönetim açısından bakıldığında ise; devlet yönetimi, yöneticiye verilen öğütler, devlet işi yapabilmek için bulunması gereken nitelikler, yöneticilerle çalışabilme yolları, yöneten ve yönetilen arasındaki ilişkiler ile ilgili konular ortaya çıkmıştır.⁶⁶

Kutadgu Bilig’de yönetenler yararlı insanlar olup, başkalarının işlerini yapanlardır. Yönetenler doğruluğu temsil etmişlerdir. Kişilerin genelde bilgisiz ve anlayışsız olduğunu, bilgili ve anlayışlı kişilerin ise az olduğunu söylemiştir. Ancak insanlar kendilerini geliştirirlerse hedeflerine ulaşabileceklerini, bilgi, akıl, anlayış sayesinde “kişi” seviyesine çıkabileceklerini ve yönetilenden yönetici konumuna geçebileceklerini belirtmiştir.⁶⁷

Kutadgu Bilig’in özü; işleri işi bilen kişilere verilmesini ve eğer o işi bilmeyen kişilere verilirse işi yapamayacağı için üzüleceklerini söylemiştir.⁶⁸

Yusuf Has Hacib, herkese her işin verilmeyeceğini hem işe hem de işin verileceği kişiye dikkat edilmesi gerektiğini söylemiştir. Yönetimde yararlı-yararsız

---

⁶⁵ Zekeriya Batur ve İsmail Gölcü, “Kutadgu Bilig’de Anlatımı Güçlendiren Materyaller: İkna Etme Teknikleri,” *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 17, S: 2, Ağustos, 2013, 170.

⁶⁶ age., “Kamu Politikasını Türk İdare Tarihi Üzerinden Çalışmak,” 147.

⁶⁷ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 96.

⁶⁸ age., “Kutadgu Bilig’de Devlet Yönetimi,” 426.

insanların yönetilmesi konusuna da dikkat çekmiştir. Yusuf Has Hacib, çalışkan, çevreye yararı dokunan insanları kendi oğlundan bile daha yakın görürken, tam tersi olan insanlardan kaçınılması gerektiğini söylemiştir.⁶⁹

İnsanların emeklerine karşı teşekkür edilmesini, haklarının ödenmesini, ödüllendirilmesini söylemiştir. Önemsediği diğer bir konu ise; takdir edilenlerin motivasyonun artacağını ve böylece daha çok iş yapacaklarını belirtmiştir. Ayrıca yönetilenlere şefkatle yaklaşılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Eserde özellikle yöneticilerin daha çok yardımcıya ihtiyaç duyduğunu, bunun sonucu olarak ise yönetimde yetki devrinin söz konusu olduğunu belirtmiştir. Hükümdar Kün-Toğdı, akıllı ve bilgili insanların yükselmesine izin vermiştir. Yöneticinin yardımcılarının akıllı ve bilgi olmasından ziyade yetenekli olması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca sadakat ve liyakat önemli bir husus olmuştur. Kutadgu Bilig’de değinilen bir başka konu ise istişaredir. İnsanların istişare yapma ihtiyacının içinde buldukları durumlar içinde tam olarak neyin ne olduğunu fark edememesinden kaynaklanmıştır. İstişare ile yapılan işlerin başarı ile sonuçlanacağını, istişare etmenin her konuda yapılması gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁰

Görüldüğü gibi, Yusuf Has Hacib hem içinde yaşadığı topluma hem de sonradan gelen nesillere çok önemli katkılarda bulunmuştur. Yaşadığı toplumda sevilen, sayılan birisi olması görüşlerine değer verilmesini ve dikkate alınmasını sağlamıştır. Kendisi hem yaşadığı toplumun hem de sonraki nesillerin gönül önderi oluvermiştir.

1.1.3. Nizamü’l Mülk ve Siyasetname (1018-1092)

“Küfr ile belki amma zulm ile paydar kalmaz memleket.”⁷¹

1018 yılında Doğu İran’ın Horasan bölgesine bağlı olan Tus’da doğmuştur.⁷² Nizamü’l Mülk’ün⁷³, gerçek adı Hasan b. Ali b. İshak Tusi’dir. Babasının maddi durumu iyi olduğu için, fıkıh, yöneticilik, edebiyat alanlarında kendini geliştirmiş ve

⁶⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 98-9.

⁷⁰ age., 101-2.

⁷¹ Nizamü’l-Mülk, *Siyasetname*, Farsça Aslından çev. Mehmet Taha Ayar (İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017), vii.

⁷² age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 56., Cengiz Ekiz, “Siyasetname’de Yönetim Sorunsalı,” *Amme İdaresi Dergisi*, C: 43, S: 4, 2010, 3-4.

⁷³ Yöneticilik kabiliyeti, alimliği ve iyi ahlakıyla bilinen Nizamülmülk’e, “Büyük Üstat”, “Büyük Vezir” gibi isimler verilmiştir. Memleketin düzenleyicisi anlamına gelen Nizamülmülk ismiyle daha çok anılmaktadır. İnsanlar arasında adaletsizliğe, haksızlığa ve zulme karşı çalışan siyasal bir duruş sergilemiştir. age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 60.

iyi eğitim almıştır. Gazneli devletinde Horasan valisinin yanında babası ile birlikte hizmet vermiştir. Selçuklu devletinin Horasan yönetimini ele geçirmesi ile onların hizmetlerine geçmişlerdir. İlk zamanlarda basit işlerde hizmet verirlerken, daha sonra Alparslan'ın yanına geçmiş ve o esnada Alparslan ile Süleyman Şah arasında ortaya çıkan taht savaşı esnasında görüşlerini belirtmiştir. 1064 yılında Alparslan, Selçuklu sultanlığını ilan ettikten sonra Nizamü'l Mülk vezirlik görevine getirilmiştir. Alparslan'dan sonra Melikşah'ın da vezirliğini yapmıştır.⁷⁴ Böylece Alparslan ve Melikşah olmak üzere iki Selçuklu sultanına 30 yıl vezirlik görevi yapmıştır.⁷⁵ Nizamü'l Mülk, 1092 yılında suikasta uğrayarak öldürülmüştür.⁷⁶

Nizamü'l Mülk, Selçuklu devletinin en güzel dönemlerinde vezirlik yapmıştır. Selçuklu devletinin temellerini atan Selçuk Bey döneminde, Selçuklular Müslüman olmuştur. Selçuklular, zamanla dinî/İslamî temeller oluşturmaya başlamıştır. Bundan dolayı Nizamü'l Mülk'ün yaşadığı devir bir geçiş dönemi olmuştur. Oğuz geleneklerinden dinî/İslamî ilkelere geçiş söz konusu olmuştur.⁷⁷

Eski İran krallarında bir gelenek olan, hükümdarın yılın belli tarihlerinde en büyük hâkim (Mobezi Mobezan)'in karşısına çıkarak yargılanması (Derbâr veya Divan-ı Mezalim) ve halkın şikayetlerini dinlemesi, zamanla Müslüman yöneticilerce de uygulanmaya başlanmıştır. Nizamü'l-Mülk Siyasetnâme⁷⁸'sinde geleneğin amacını; "Hükümdar haftada iki gün mutlaka doğrudan halkın şikâyetlerini dinleyerek adaleti sağlamalıdır⁷⁹" açıklayıp bu geleneği İslami dönemde de devam edilmesi gerektiğini söylemiştir.⁸⁰

Padişah ile halk arasında bilgi akışının ve iletişimin olmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Yöneten hem halkın durumu hakkında bilgi toplamasını hem de halkın varsa şikayetlerini dinlemesini söylemiştir. Halkın burada dikkat etmesi gereken husus

⁷⁴ age., "Siyasetname'de Yönetim Sorunsalı," 3-4.

⁷⁵ Kadir Canatan, "Geleneksel Siyaset ve Devlet Felsefesinin Bir Yorumu Olarak "Siyasetname" – Büyük Devlet Adamı Nizamülmülk'ün Devlet ve Siyaset Anlayışı Üzerine –," *Türkish Studies*, C: 4, S: 7, 2009, 196.

⁷⁶ age., "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," 83.

⁷⁷ age., "Geleneksel Siyaset ve Devlet Felsefesinin Bir Yorumu Olarak "Siyasetname" – Büyük Devlet Adamı Nizamülmülk'ün Devlet ve Siyaset Anlayışı Üzerine –," 198.

⁷⁸ Devlet yöneticilerinin ve kamu idarecilerinin hepsini kapsayacak şekilde, davranışlara ve ahlaklara rehberlik etmek üzere yazılmıştır. Diğer siyasetnamelerden farklı olarak devlet işlerinin neler olduğunun yanı sıra bu işlerin nasıl yapılması gerektiği üzerine de durmuştur. age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 347.

⁷⁹ Hükümdarlar, her hafta düzenli olarak adaletsizliğe uğrayanların sıkıntılarının dinlenmesi, yolsuzluk yapanların görevlerine son verilmesi gerekir. Hükümdarlar her kademedeki çalışanların işlerinden haberdar olmalıdır ve denetlemelidir. Kurallara uymayanların cezaları verilmelidir. Hem ceza hem ödül verilirken asla geç kalınmamalıdır. İki işi sadece bir kişiye ve bir işi de iki kişiye verilmemesinin ve işleri o işlerin ehli olan kişilere verilmesi önemini vurgulamaktadır. age., "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," 85.

⁸⁰ age. "Siyasetnameler'in Klasik Kaynakları," 15.

ise, bir şikâyet etme şeklinin var olmasıdır. Gürültü ve karışıklık çıkararak şikâyet etmek için saraya gidilmemesi gerektiğini söylemiştir. Çünkü sarayda o an için yabancı misafirlerin olabileceği ve ülke için böyle bir izlenimin olumsuz yargılara sebep olacağını açıklamıştır.⁸¹

Tevhit ahlak çerçevesinde devleti ve yöneticileri inceleyen bir hayat felsefesi ortaya koymuştur.⁸² “Melik inkâr ve küfür ile ayakta kalabilirse de zulüm ile ayakta kalamaz” sözünü söyleyerek, adaleti şu şarta bağlamıştır:

Padişah Allah’ın nimetini tanırsa, Allah kendisinden razı olur. Hakk’ın rızasında, halkıyla birlik olma, adaletin yayılma ihsanı vardır. Çünkü halkın hayır duası günden güne artarsa onu ebedi kılar.⁸³

Nizamü’l Mülk’ün Siyasetnamesi, batıda Prens eseriyle Machiavelli, Leviathan eseriyle Hobbes, doğuda Kelile ve Dimne eseriyle Beydena, Kutadgu Bilig eseriyle Yusuf Has Hacib, Şehname eseriyle Firdevs ve Kabusname eseriyle Keykavus hem idareciye hem de yönetim şekline nasihatler şeklindeki eserler arasında önemli bir yer teşkil ettiği söylenebilir.⁸⁴

Nizamü’l Mülk için hükümdar halkını asla mağdur etmemeli, haklarını korumalı, dinden asla sapmamalı, ilime ve bilime saygı göstermeli şeklinde sıralamıştır.⁸⁵

Padişahlar uyanık olurlarken vezirleri de akıllı olmalı,⁸⁶ padişahların adil ve başarılı şekilde yönetim sergileyebilmeleri için alimlerle konuları istişare etmeleri gerekli olduğunu söylemiştir. Alimlere saygı gösterilmesini ve ilimlerin ise desteklenmesini vurgulamıştır.⁸⁷

Nizamü’l Mülk, hükümdarları ülkenin huzurundan sorumlu olan kişiler olarak görmüştür. Hükümdarları siyasî icraat konusunda ise sadece Allah’a karşı sorumlu tutmuştur. Kıyamet gününde hükümdarların Allah’ın karşısına çıkarılarak halkına karşı davranışlarının sorgulanacağını belirtmiştir.⁸⁸

⁸¹ age., “Geleneksel Siyaset ve Devlet Felsefesinin Bir Yorumu Olarak “Siyasetname” – Büyük Devlet Adamı Nizamülmülk’ün Devlet ve Siyaset Anlayışı Üzerine –,” 208-9.

⁸² age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 61.

⁸³ Ömer Menekşe, “İslam Düşünce Tarihinde Devlet Anlayışı: Maverdi ve Nizamülmülk Örneği,” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S: 3, 2005, 207.

⁸⁴ Cengiz Ekiz, “Siyasetname’de Yönetim Sorunsalı,” *Amme İdaresi Dergisi*, C: 43, S: 4, 2010, 4.

⁸⁵ age., “İslam Düşünce Tarihinde Devlet Anlayışı: Maverdi ve Nizamülmülk Örneği,” 201-2.

⁸⁶ age., “Siyasetname’de Yönetim Sorunsalı,” 20.

⁸⁷ age., *İşletme Yönetimi*, 111.

⁸⁸ age., “İslam Düşünce Tarihinde Devlet Anlayışı: Maverdi ve Nizamülmülk Örneği,” 203.

Görüldüğü gibi Nizamü'l Mülk hala günümüzde de geçerli olan birçok konuya değinmiştir. Yönetici ile yönetilen arasındaki iletişimin önemine, yöneticilerin yönetilenler arasında adaleti, hukuku sağlamalarının gerekliliğini, dinlemenin ve istişare etmenin önemine vurgu yapmıştır. Siyasetname'de adalet konusu eserin temel taşı olup, bir hükümdarın en önemli kıstasının adaletli olmasının gerekliliği ve adil hükümdarların zamanlarının en güzel zamanlar olduğunu söylemiştir.⁸⁹

1.1.4. Gazzâli ve Yöneticilere Altın Öğütler (1058-1111)

“İki harfi anlamak, iki satır ezberlemekten iyidir. Bir saatlik tartışma, bir aylık tekrar değerindedir.”⁹⁰

“Adalet güneşinin ortaya çıkacağı ilk yer yöneticinin kalbidir.”⁹¹

Gazzâli, Tus şehrinde 1058 yılında dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini babasının bir dostu olan sufiden alarak başlamış ve dönemin alimlerinden eğitim alarak devam etmiştir. Nişabur'dan hocasının vefatı üzerine 28 yaşında ayrılmış, Bağdat'a Nizâmü'l Mülk'ün yanına gitmiştir.⁹²

Gazzâli, Selçuklu Sultanlarından Melikşah ile Halife arasındaki elçilik görevini üstlenmiştir. Bir diğer Selçuklu Sultanı Sencer ile tanışması, Sultan Sencer'e şikâyet edilmesi üzerine gerçekleşmiştir. Şikâyet üzerine Gazzâli, Sultan Sencer'in huzuruna çıkmak zorunda kalmıştır. Gazzâli'nin cevaplarından etkilenen Sultan Sencer ona hediyeler vermek istemesine rağmen Gazzâli reddetmiş, lakin yaşadığı şehre Tus'a yardım edilmesini kabul etmiştir. Nizamü'l Mülk tarafından da takdir edilen Gazzâli Nizamiye Medresesi'ne müderris olarak atanmıştır. Burada hem ders vermiş hem eserler yazmış hem de Nizamü'l Mülk'e danışmanlık hizmeti vermiştir.⁹³

⁸⁹ age., Nizamü'l-Mülk, *Siyasetname*, xxii.

⁹⁰ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 127.

⁹¹ age., 137.

⁹² Uğur Ak ve Esmâ Ak, “Gazali'nin Düşünce Yapısında Din-Devlet İlişkisi,” *Birinci Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aksaray, 2015, 161., Hanifi Akın, “Gazâlî'nin Hayatı,” *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011, 10.

⁹³ İsmail Akbal ve Zehra Küçükbaşlan, “Gazali'nin Siyasi Düşüncesinde Devlet, Devlet Adamı ve Bürokrasi Meselesi,” *Birinci Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aksaray, 2015, 205., Mehmet Vural, “Türk-İslam Düşüncesinde Gazali,” *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, Eskişehir, 2014, 65., age., “Gazali'nin Düşünce Yapısında Din-Devlet İlişkisi,” 162.

Gazzâli'nin yaşamı Türkler arasında geçmiş olup, içinde bulunduğu toplumdan etkilenmiş ve etkilemiş olup özellikle dinî, siyasî ve kültürel olarak etkilenmeler söz konusu olmuş ve bugüne kadar geldiği de görülmüştür.⁹⁴

Doğal olarak Gazzâli'nin görüşlerinin şekillenmesinde içindeki dönemin⁹⁵ etkisi bulunmuştur.⁹⁶

İslam düşünürleri arasında en çok eser veren Gazzâli olmuştur.⁹⁷ Gazzâli, eserlerinde Aristoteles mantığını benimsemiş ve bunu İslâmî ilimlerle uzlaştırmaya çalışmıştır.⁹⁸ Gazzâli'ye göre, olayların derinine inmeden, sorgulamadan yapılan her türlü çalışma ya da araştırma öze inilmeden, kabuğunda bırakılacağını, o nedenle sorunları derinlemesine ve her açıdan inceleyen bir bakış açısına sahip olunması gerektiğini vurgulamıştır.⁹⁹

Gazzâli'nin Selçuklu Sultanı Sencer'e yazmış olduğu "Yöneticiye Altın Öğütler"¹⁰⁰ adlı eseri Farsça yazıldığı için sadece Sultan değil, çevresindeki insanlarda faydalanmıştır.¹⁰¹ Gazzâli'nin eseri sufi ahlakından izler taşıyan fakihlerden ve filozofların teorilerinden oluşmuştur.¹⁰²

Hıristiyan ve Yahudi alemlerine bile tesir etmiş olan Gazzâli'nin iktisadi ahlâk teorisinin temel kavramı ihsandır (el-ihsan) yani "başkalarına faydalı olacak şekilde davranmak" şeklinde açıklamıştır.¹⁰³

Gazzâli'ye göre Allah sevgisi ile dolan kalbin, geriye kalan her şeyden arındırılmasını ahlak olarak tanımlamıştır. Bu durumun ise insanın kendisine yapacağı yolculuk sonucunda yani benliğini tanıması yoluyla gerçekleşebileceğini söylemiştir. Ve böylece insan hem gerçekliğin hem de kendisinin farkında olacak ve bilinçlilik

⁹⁴ age., "Türk-İslam Düşüncesinde Gazali," 65.

⁹⁵ 11. yüzyılda İslam dünyası siyasal karmaşaların yaşandığı ve inançların zayıfladığı dönem içindeydi. age., "Gazali'nin Düşünce Yapısında Din-Devlet İlişkisi," 162.

⁹⁶ age., 162.

⁹⁷ Gazzâli, İslam Ansiklopedisi.

⁹⁸ age., "Türk-İslam Düşüncesinde Gazali," 66.

⁹⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 121.

¹⁰⁰ Siyasetnameler arasında, Nasihatü'l Mülük eseri daha geniş bir içeriğe ve kapsama sahiptir. Devlet adamlarının yanı sıra her kademedeki yöneticileri, yönetici yardımcılarını, aile reislerini kapsamaktadır. age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 219.

¹⁰¹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 129.

¹⁰² Nurullah Yazar, "Gazzali'nin Nasihatü'l-Mülük Adlı Eserinde Hükümdarlık Teorisi," *Birinci Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aksaray, 2015, 149.

¹⁰³ Sevgi Işık Erol, "İktisadi Kalkınmada Değerlerin Rolü (İbn Haldun'un Perspektifinden)," *Çalışma İlişkileri Dergisi*, C: 3, S: 2, 2012, 57.

seviyesi yükselecek ve önemli olanın ruh olduğunu idrak etmiş olacağını belirtmiştir.¹⁰⁴

Gazzâli, gerçek mülk sahibinin Allah olduğunu, yöneticinin her davranışında ve verdiği kararlarda Allah'ı hatırlaması ya da hatırlatılması gerektiğini, böylece yöneticinin haksızlık, adaletsizlik yapmaması sağlanmış olacağını vurgulamıştır.¹⁰⁵

Yöneticiler her ne kadar Allah tarafından vazifelendirilmiş olsalar da bazı yeteneklere sahip olması belirtilmiştir. Bunlar,¹⁰⁶

- Tevazu ve Hilm; Gazzâli idarecilerin kibirli olduklarından en küçük şeylere kızdıklarını düşünmektedir.
- Kanaatkârlık
- İlim Sahibi Olma
- Dindarlık
- İhtiyaçları Giderme; Gazzâli hükümdardan, idareciden yardım isteyenlerin boş gönderilmemesi gerektiğini söylerken konunun önemini yönetilenin mutluluğu için harcanan zamanın ibadetlere harcanan zamandan daha değerli olduğu şeklinde vurgulamıştır.
- Merhametli ve şefkatli
- Empati
- Hükümdarlık kesbî değildir, vebîdir.
- Örneklik

Bu özellikleri olan yöneticiler kötü karakterli olan insanları bölgeden uzaklaştırmalı, cahil olan ve erdem sahibi olmayan insanları yönetimden uzak tutmalıdır.¹⁰⁷ Gazzâli, yönetimi kaybetmenin nedenleri olarak; hükümdarın sahip olduğu gücünden dolayı gururlanması, ehli olmayan insanları önemli konulara getirip yetki vermesi, çözüm odaklı davranışlar sergilememesi, acil olan işlere öncelik

¹⁰⁴ age., “Gazali'nin Siyasi Düşüncesinde Devlet, Devlet Adamı ve Bürokrasi Meselesi,” 197.

¹⁰⁵ age., “Gazali'nin Düşünce Yapısında Din-Devlet İlişkisi,” 166-7.

¹⁰⁶ age., “Gazzali'nin Nasihatü'l-Mülük Adlı Eserinde Hükümdarlık Teorisi,” 153-5.

¹⁰⁷ age., *İşletme Yönetimi*, 113.

verilmemesi fırsatların değerlendirilmemesi ve yönetilenlerin ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili yeterince ilgilenilmemesi şeklinde sıralamıştır.¹⁰⁸

Gazzâli'ye göre; yönetimde adaleti sağlamak isteyen idareciler, başkalarının dünyası için inançlarını satarlarsa aldanmışlardır. İnsanların geneli dünya zevkleri için çalışmıştır. İnsanlar nefislerine ulaşmak için hileye başvurmuştur. Devlet işlerinde çalışan insanlarda kendi çıkarları için birçok hileye başvurmuştur. Üç beş kuruluş için kendisini ve karşısındakini atan insanlar en kötü düşman olmuştur. Adaleti korumak isteyen idareciler, çalışanların hallerini, aile durumlarını iyi gözetmesi gerektiğini belirtmiştir. Eğer yönetici kendi içinde adaleti sağlayabilirse ki bu da ancak nefisini yönetebilmekle mümkün olacağını vurgulamıştır.¹⁰⁹

Ayrıca yöneticiler sadece kendileri zulümden, adaletsizlikten uzak tutmamalı, yönetilen insanlarında doğru yolu bulmaları ve doğru davranış ve tutumlar sergilemeleri için yardımcı olmalarını belirtmiştir. Çünkü, sen sadece kendi yaptıklarından değil, yapmadıklarından da sorgulanacağı düşüncesi hâkim olmuştur.¹¹⁰

Gazzâli'nin adil yönetim için 10 kuralı:¹¹¹

- İşi her zaman öncelik sırada tutup, o işi bitirmek için çalışmak gerekir.
- Gazzâli için Kuran'ı kendilerine rehber olarak seçenler doğru yolu bulurlar ve başarıya ulaşırlar.
- Nefse teslim olunmamalıdır.
- Dindar âlimlerin öğütlerine kulak verilmelidir. Çünkü onlar kendilerinden bir şey beklemeden herkesi adalet yoluna sevk edebilenlerdir.
- Şeriata muhalif olanla iletişimde olunmaması gerekir.
- Hükümdarlık, idarecilik çok zor bir meslektir. Halka ve yönetilenlere karşı adaletli davranmak oldukça zordur. Bunu layıkıyla yapan en büyük saadete ulaşacakken, layıkıyla yapamayanlar ise bedbahtlığa düşecektir.
- Kibirli olmamalıdır.

¹⁰⁸ age., "Gazzali'nin Nasihatü'l-Mülük Adlı Eserinde Hükümdarlık Teorisi," 157.

¹⁰⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 136-7.

¹¹⁰ Hüccetü'l-İslam İmam Gazali, *Yöneticilere Alın Öğütler*, müt. Hüseyin Okur (İstanbul: Semerkand, 2014), 61.

¹¹¹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 137-8.

- İnsan her zaman kendini yönetilen, karşı tarafı ise yönetici olarak görmelidir. Kendine yapılmasını istemediği şeyi hiçbir kişiye yapılmasını istememelidir.
- İşleri mümkün olduğu kadar yumuşak şekilde, sert davranmadan yapılmalıdır.
- Yönetici sadece kendisi değil, etrafındaki herkesin zulüm yapmasına engel olmalıdır.

Gazzâli ayrıca idarecilerin yardımcılara nasıl davranmaları gerektiğini de dile getirmiştir. İdareci yardımcısında¹¹² küçük bir kusur ya da hata gördüğünde hemen cezalandırmamalıdır. Gazzâli'nin bahsettiği ihtiyaçlar hiyerarşisinin başlangıcında fizyolojik ihtiyaçları da içerisine alan “şahadet” âlemi yer almıştır. Bu alan çok önemli değildir yani asıl maksat bu aşama değildir. Çünkü buradaki nitelikler hayvanlarda da bulunmaktadır. Bir sonra ki âlem, ‘melekût’ âlemdir. Bu âlemde eğitim yoluyla kalp temizlenerek, kendini gerçekleştirme sağlanır. Gazzâli'ye göre empati kesinlikle yapılmalıdır. Nasıl ki diyor mutfakta pişen yemek için sofrada bekleyenlerin en ufak bir fikri olmadığı gibi, yönetilenlere işi emrederken ya da o iş ile ilgili eleştiriler yaparken, beklentiye girerken, o işin arka tarafını yani yemeğin mutfakta yapım aşamasını bilmek ya da nasıl yapıldığı hakkında gerçek bilgiye sahip olmak gerektiğini ifade etmiştir.¹¹³

Gazzâli'nin yönetimle ilgili olarak önemseydiği bir diğer konuda istikrar ve süreklilik kavramı olmuştur. Sunulan hizmetin devamlılığı önemli bir unsurdur. Her yöneticinin özgün yönetim tarzı bulunmasına rağmen, eğer iyi işler yapılmışsa kabul edilerek, sahip çıkılmalıdır. Yapılan başarılı işler ve yönetim tarzı benimsenerek kuruma zarar vermeden, geçmişin olumlu-olumsuz durumları analiz edilerek, tecrübeye ve deneyime saygı göstererek bu birikimlerden yararlanılması gerektiğini vurgulamaktadır. İstikrar ve süreklilik önemli olgu olup, idarecilerin kendilerinden önceki idarecilerin yollarını takip edip, onların yaptıkları güzel işlere devamlılığın sağlanabilmesini belirtmiştir. Önceki idarecinin tecrübelerinden, ömürlerinden yararlanılması gerektiğini ifade etmiştir.¹¹⁴

Görüldüğü gibi Gazzâli, başkalarına faydalı olacak şekilde davranılması gerektiğini, Allah'ın varlığını ve hikmetini asla unutmadan ve kalpten çıkarmadan,

---

¹¹² Gazzali, yöneticilerin yardımcı olarak seçtiği insanların nitelikli olmasını ve dikkatli seçmeleri gerektiğini vurgulamıştır. age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 139.

¹¹³ age., 139-146.

¹¹⁴ age., 147.

yaşanılması gerektiğini, sufi ahlakı kapsamında yazdığı eserinde de belirttiği gibi ahlakın önemine de vurgu yaparak hem yönetenin hem de yönetilenin ahlak çerçevesinde karşılıklı ilişkilerde bulunmalarını, ayrıca yöneticilerin merhametli ve şefkatli olmasını, halkına, çalışanlarına karşı ılımlı davranışlar sergileyip, adil olmasını belirtmiştir.

1.1.5. İbn-i Haldun ve Mukaddime (1332-1406)

“İnsan tabiatı itibariyle cahil, ilim kazanma itibariyle âlimdir.”¹¹⁵

14. yüzyılda hem Doğu’da hem Batı’da dönemin en büyük Arap tarihçisi olmasının yanı sıra sosyolojinin kurucusu olan İbn-i Haldun¹¹⁶, Tunus’ta 1332 yılında doğmuştur. İslam dünyasının önemli düşünürlerinden olmuştur.¹¹⁷ Tunus, Fas, Cezayir, Gırnata ve Mısır’da idari ve ilim çalışmalarının yanı sıra kadılık görevinde de bulunmuştur. 1406 yılında ise Kahire’de vefat etmiştir.¹¹⁸ En önemli ve bilinen eseri “Kitab-ul İbai”nin giriş bölümü sayılabilecek “Mukaddime”dir.¹¹⁹ İslam düşüncesine ait kelam, tasavvuf, fıkıh ve felsefe gibi değişik alanlarda uzmanlığa ulaşarak, tüm bu alanları epistemolojik açıdan birbirlerinden ayırıp, her bir alanla ilgili yaptığı çalışmalarda eleştirel yorumlar yapmış, teorik ve pratik eksikliklerini belirlemiş ve böylece kendi düşüncesini ifade etmiştir.¹²⁰

İbn-i Haldun batılı düşünürler tarafından 19. yüzyılda anlaşılmıştır. Oysaki İbn-i Haldun 16. yüzyıldan itibaren önemli bir devlet düşünürü olduğu söylenebilir. Mukaddime’de anlattığı Aristoteles’e atıf yaparak açıkladığı adalet çemberi felsefesi Osmanlı devletinin temelini oluşturmuştur. Adalet çemberi özellikle devletin, yönetimin zor durumlarda olduğu zaman hatırlanması ve uygulanması gereken bir

¹¹⁵ Zülfü Demirtaş ve Fatih İpek, “İbn-i Haldun’un Eğitim Anlayışında Bir Değer Olarak İnsan,” *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, C: 3, S: 6, 2012, 24.

¹¹⁶ 27 Mayıs 1332’de dünyaya gelen İbn Haldun, ilim sahibi soylu bir aileye sahipti. İlk hocası olan babası dönemin en iyi hocalarından idi. İbn Haldun’un hayatındaki en önemli olaylardan biri, babasını veba hastalığından dolayı kaybetmesi, ikincisi de hastalıktan kurtulan birçok alimin Tunus’tan göç etmesi olmuştur. Nesrin Candan, “İbni Haldun’un Gözüyle Kamu Maliyesi Yaklaşımı,” *Yönetim ve Ekonomi*, C: 14, S: 2, 2007, 236.

¹¹⁷ İslâm düşünce dünyasında İbn Haldun her konuda önemli araştırmalar yapmış, ekonomi, tarih ve sosyoloji alanındaki düşünceleriyle gelecek kuşaklar üzerinde etkisini bırakmıştır. age., “İbn-i Haldun’un Eğitim Anlayışında Bir Değer Olarak İnsan,” 19., Hilmi Ziya Ülken, *Eski Yunan’dan Çağdaş Düşünceye Doğru İslam Felsefesi Kaynakları ve Etkileri* (İstanbul: Doğu Batı Yayınları, 2015), 234.

¹¹⁸ 1384 yılında Mısır’a davet edilen İbn Haldun, Kahire’de kadılık yapmış ve ders vermiştir. Dönemin Sultanı ile beraber sefere katılmış, Timur ile fikir alışverişinde bulunmuşlar. Kahire’de 1406 yılında ise vefat etmiştir. age., “İbni Haldun’un Gözüyle Kamu Maliyesi Yaklaşımı,” 236.

¹¹⁹ age., *İşletme Yönetimi*, 116. 1375 yılında Tilimsan’da araştırmalar yapmak için kalarak “el-İber”in giriş bölümünü yani Mukaddime’ye başladı. Daha sonra Selemoğullarının kalesine giderek dört yıl burada kalarak Mukaddime’yi tamamlamak için çalışmalarına devam etti. İbn Haldun, Mukaddime (Ankara: Yason Yayınevi, 2016), 7.

¹²⁰ Mustafa Yıldız, “İbn Haldun’un Tarihselci Devlet Kuramı,” *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 10, 2010, 28.

yönetim felsefesi olmuştur. Çağımızda ise ekonomilerde yaşanan kriz dönemlerinde İbn-i Haldun'un teorilerinin okunarak anlaşılması ve yorumlanabilmesinin önemi bir daha hatırlanması gerektiği söylenebilir.¹²¹

İbn-i Haldun'un döneminde yaşanan iç savaşlar, İslam'ın Endülüs'te son buluşu, inanışlarda düşülen boşluklar, yanlış inanışların yayılması ve bunların üstüne gelen veba salgını ki İbn-i Haldun birçok yakını ve hocalarını kaybetmiş ve bundan dolayı da çöküş psikolojisinden oluşan eser yazmıştır.¹²²

İbn-i Haldun, gelecek nesiller için tarihi olayların aktarılmasını gerçekleştirmek amacıyla çalışmalar yapmıştır. Burada önemle durduğu konu ise olayların, durumların ya da kişilerin sadece kronolojik sırayla verilip tenkitlerinin yapılmasının yetersiz olduğunu belirtmiştir.¹²³ İbn-i Haldun'a göre daha önceki tarihçiler hiçbir araştırma yapmadan gelen bilgileri direk aktarmıştır. Burada yetersizliği ve açıklığı fark eden İbn-i Haldun yeni bir yöntem, yeni bir bilim ortaya koymak için çalışmıştır. Bu yeni bilimin içeriği de "umran¹²⁴" olmuştur. Umranı toplumsal yaşam ve örgütlenme şekilleri olarak tanımlamıştır. Bu sayede direk bilgi aktarımı değil tarihsel betimlemeler yapılarak dönemlerin analizlerinin yapılması mümkün olmuştur.¹²⁵

Orta çağ İslam düşünce tarihinde İbn-i Haldun, toplum ve politik açıdan kendi düşünce sistemi¹²⁶ ile oluşturduğu yeni bir bilim ile Aristoteles felsefesinin kaybolduğu bir dönemde ortaya çıktığı görülmüştür.¹²⁷

İbn-i Haldun, insanların ruhtan ve bedenden oluştuklarını, ayrıca akıl ve ele sahip bir varlık olduklarını bundan dolayı da insanların sanat ve bilim yapabilme özelliklerine sahip olduklarını ve diğer varlıklardan ayrılan nokta olduğunu

---

¹²¹ Ceyhan Gürkan, "Modern Maliye Teorisinin Klasik Kökenleri: İbni Haldun'dan "Post-Kameralizm"e Mali Düşünce," *Maliye Dergisi*, S: 164, 2013, 15.

¹²² age., "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," 28.

¹²³ Sümeyye Parıldar, "Sosyoloji ya da Tarih: İbn Haldun ve Mukaddime Üzerine Bir Deneme," *Divan İlmî Araştırmalar*, C: 2, S: 21, 2006, 173.

¹²⁴ İbn Haldun'un umran bilimi bir tarih ve toplum felsefesidir. Kuzey Afrika, Arap ve Orta Doğu toplum yapılarını ve ülkelerin devlet yönetim tarihini araştırıp bir dizi devlet ve toplum evrimi adı altında genellemeler belirlemiştir. Devletlerinde insanlar gibi evrelere ve ömre sahip olduklarını söylemektedir. age., "Modern Maliye Teorisinin Klasik Kökenleri: İbni Haldun'dan "Post-Kameralizm"e Mali Düşünce," 7.

¹²⁵ age., "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," 30.

¹²⁶ İbn Haldun, sebep sonuç ilişkisinin önemini vurgulayarak, tarihi olayların bu çerçevede içinde incelenmesi gerektiğini ve canlı bir organizma olan toplumu analiz etmesi ile de yeni bir düşünüş şekli geliştirmiştir. Avrupa'da bu düşünce şekli 18. yüzyıldan sonra gelişme göstermeye başlamıştır. age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 191.

¹²⁷ age., "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," 51.

söylemiştir. Ayrıca bunların yanı sıra insanların bütün olarak ele alındığında psikolojik ve içsel bütünlük yapısının da unutulmaması gerektiğini ifade etmiştir.¹²⁸

İbn-i Haldun eğitim aşamasında olan birey için de şiddetle karşılaşmaması gerektiğini, eğer şiddet söz konusu olursa o bireyin tembelliğe, kötü huylar ve alışkanlıklar edinmeye, yeteneklerini geliştirmemeye itileceğini sonuç olarak o bireyin kaçınılmaz bir şekilde insanlığın alt seviyelerine düşeceğini söylemiştir.¹²⁹

Toplumsal yaşam şeklini ilkel/bedevî ve gelişmiş/hadarî şeklinde ikiye ayırmıştır.¹³⁰

İbn-i Haldun'a, toplumsal örgütlenmenin dört temel karakteristik özellikleri olduğunu söylemiştir. Bunlar; insanın toplum dışında düşünülmemeyeceği, insan yaşamını bilinci sayesinde gerçekleştirebildiği, mutlak bir baskıya gereksinim duyduğu, belki de en önemlisi bir grubu ait olma hissiyatının güçlü varoluşu şeklinde sıralamıştır.¹³¹

İbn-i Haldun da diğer birçok düşünür gibi insanların tek başlarına yaşamlarının güç olduğunu ve bir topluluk hayatına muhtaç olduklarını vurgulamıştır.¹³² Topluluğa ihtiyaç duyulmasının sebebi ise, yaşamların idame ettirilebilmesi için yardımlaşma olgusuna duyulan ihtiyaca dayanmıştır.¹³³

İbn-i Haldun devletlerle ilgili olarak da beş aşamadan geçtiklerini belirtmiştir. Bunlar; zafer aşaması, egemenliğin bireyselleşmesi aşaması, rahatlık aşaması, kanaat aşaması (duraklama aşaması), israf aşaması (ihtiyarlayan devlet) şeklinde sıralamıştır.¹³⁴

Tarihçi vasfı ile yazdığı yedi ciltten oluşan eseri "Kitâbü'l-İber ve Divânü'l-Mübtedâ ve'l-Heber fî Ahbâr-ı Mulûki'l-Arab ve'l-Acem ve'l-Berber ve men Âsârahum Zevî's-Sultânî'l-Ekber" üç bölümden oluşmuştur. Yapıta ünü veren birinci ciltteki "Mukaddime" ismini taşıyan bölüm olmuştur.¹³⁵ Eserde Ortaçağ'da Kuzey Afrika bölgesinde yaşananlardan başlayarak oluşturduğu yasalara, tarihe, tarihçiliğe

¹²⁸ age., "İbn-i Haldun'un Eğitim Anlayışında Bir Değer Olarak İnsan," 21.

¹²⁹ age., "İbn-i Haldun'un Eğitim Anlayışında Bir Değer Olarak İnsan," 26.

¹³⁰ age., "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," 40.

¹³¹ age., "Sosyoloji ya da Tarih: İbn Haldun ve Mukaddime Üzerine Bir Deneme," 175.

¹³² İbn Haldun, insanların yaşayabilmeleri için mevcut ihtiyaçlarını karşılamalarının gerekliliğini ve bu gereklilikleri de ancak bir araya toplanılarak gerçekleştireceğini, üretim süreçlerinde ise yine birliğin ve toplumun gerekliliğini vurgulamaktadır. Ümit Hassan, *İbn Haldun Metodu ve Siyaset Teorisi* (İstanbul: Doğubatu Yayınları, 2015), 152.

¹³³ age., "İktisadi Kalkınmada Değerlerin Rolü (İbn Haldun'un Perspektifinden)," 51.

¹³⁴ age., "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," 88.

¹³⁵ age., "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," 29.

bakışa yeni bir perspektif kazandırmıştır.¹³⁶ Mukaddime, toplumların oluşmasından, bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasından başlayıp sanatla ve bilimle nasıl tanıştıklarını, medenî bir toplum olmak için neler yaşadıklarını, daha sonra yok oluş süreçlerini, bu esnada yönetim şekillerini, uygarlık evrelerini, ekonomilerini ve edebiyatlarını incelemiştir.¹³⁷

Yönetim bilimi açısından incelendiğinde düşünceleri, öncelikle yönetim olgusunun ilk ortaya çıktığı ilkel/bedevî toplumlara bakılmıştır. İbn-i Haldun, önce bedevî¹³⁸ toplulukları analiz etmiştir.¹³⁹ İlkel/bedevî topluluklar gelişmişliğe/hadarîliğe geçerken başkanlık yönetiminden de devlet yönetimine geçmiştir. Bu dönüşümdeki dinamizmi asabiyet¹⁴⁰ unsuru sağlamıştır. Bu süreci analiz ederken asabiyet¹⁴¹ kavramı ve asabiyetin niteliklerinden yararlanmıştır.¹⁴²

İlk üretim tarzı, insanların yaşayabilmesi için maddi hayatın üretilmesi gerekliliği her şeyden önce gelir olgusundan yola çıkılarak sürekli üretim tarzı şeklinde İlkel/bedevîlik toplumunda ortaya çıkmıştır. İbn-i Haldun'a göre, üretimin yoğunluğu sosyal hayatın ve ilişkilerin oluşmasında önemli olmuştur. Çünkü, bir ülkede refah düzeyi yüksek bir yaşam standardı var ise o ülkede üretimin olduğu söylenmiştir. Üretimin değerinin ise ancak emek ile ölçüleceğini dört yüz yıl önce ifade etmiştir. İş bölümü ile ilgili olarak ise, sosyal yaşamın maddi tarafıyla ilişkili bir şekilde sürekli bir değişimin ve gelişmenin olması gerektiğini vurgulamıştır. Ülkedeki hayat kalitesinin artması için tüketimin nitelik olarak artmasının yanı sıra üretimin özellikle sınai üretimin çoğalması ve yaygınlaşmasıyla iş bölümünün ilişkili olduğu ifade edilmiştir.¹⁴³

Yönetenin altında, emrinde olan yönetilenlere karşı yaptırımları zorla yaptırılmamasını söylemiştir. İbn-i Haldun'a göre; fiili olarak güçlüler zayıflar üzerinde üstünlük gösterisi yaparlar. Lakin bu üstünlük gösterisinin kimseyi ve hiçbir

¹³⁶ age., "İbni Haldun'un Gözüyle Kamu Maliyesi Yaklaşımı," 236.

¹³⁷ age., "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," 29-30.

¹³⁸ Bedevi toplumlarda tarım ya da çobanlık faaliyetlerinden biriyle uğraşılması esastı. Bu seçimin nedenleri arasında coğrafi durum, toprak yapısı, iklim ya da toplumların gelenekleri gibi etkenler sebebiyle gerçekleşiyordu. Çobanlıkta bile hayvan türüne göre çeşitlenme ve derecelendirmeye gidilmekteydi. age., *İbn Haldun Metodu ve Siyaset Teorisi*, 191.

¹³⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 187.

¹⁴⁰ Etem Çalık, "İbn Haldun'un Düşünce Sisteminde Siyaset-Toplum İlişkisi," *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 2015, 47.

¹⁴¹ Asabiyet; düşman saldırısına engel olmak, servet sahibi olmak, birlik bilincinde harekete edebilmek gibi faaliyette bulunmayı vurgulamaktadır. Aslında Asabiyet, bir hareket/eylem tarzı olarak tanımlanabilir. age., *İbn Haldun Metodu ve Siyaset Teorisi*, 193-94.

¹⁴² age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 187.

¹⁴³ age., *İbn Haldun Metodu ve Siyaset Teorisi*, 148-156.

iktidarı kurumsallaştırmayacağını ifade etmiştir. Eğer idarecilik miras yolu ile geçerse o vakit idareciliğin nitelikleri unutulur ve yönetilenden boyun eğmelerini istemek alışkanlık haline geleceğini belirtmiştir. Ve yaşanan bu durum doğal bir süreçmiş olarak algılanır. İdarecinin bencillik boyutunda zeki olması, kurnazca düşüncelere sahip olması liderler için bir kusur olarak görülmesini belirtmiştir. İbn-i Haldun, idareciler için her iki uçtaki sıfatların aşırılığı yönetimin bozulmasına sebep olacağını, her davranışta orta noktanın bulunması gerektiğini hatta Aristoteles'in ahlak algısı için kullandığı altın orta düşüncesine yakın bir düşüncüyü yönetim anlayışı için de uygulanabileceğini belirtmiştir.¹⁴⁴

Görüldüğü gibi İbn-i Haldun, toplumsal yaklaşımla analizlerini gerçekleştirmiş, toplumların ve bireylerin kendilerini geliştirmelerinin ve ilerlemelerinin gerekliliğini, toplulukların ve devletlerin de insan ömürleri gibi aşamalı süreçlerden geçtiğini, bu aşamaların iyi değerlendirilmesini vurgulamıştır. İnsanların da tek başlarına yaşayamayacakları için yardımlaşmaya önem vermelerini ve her insanın ve ülkenin üretime önem vermesi gerektiğini söylemiştir. Son olarak ise idareciler için; orta noktayı yani dengeyi sağlamalarını belirtmiştir.

1.1.6. Timur ve Tüzükât-ı Timur (1336-1405)

Timur, Çağataylar¹⁴⁵ ve Moğollar arasındaki çatışmada sık sık taraf değiştirdiği için isminden ilk kez 1360 yılında bahsedilmiştir. Faydası olacağını düşündüğü insanlarla akrabalık ilişkileri kurarak, iş birliği yapacak insanlar bulmak amacıyla da uzun bir mücadeleden sonra Maveraünnehir'ine egemen olarak Semerkant'ta tahta geçmiştir.¹⁴⁶ Yedi yıl İran'ı yönetimi altında tutmuştur. Daha sonra Azerbaycan'a, Irak-ı Arab'a, Irak-ı Acem'e, Harezm'e, Kuzey Hindistan'a, Ermenistan'a, Gürcistan'a, Suriye'ye de hâkim olmuştur. Memlûkluları bozguna uğratmış, Bağdat'ı almıştır. Osmanlı topraklarının bazı bölgelerine hâkim olmuştur. Çin'e, Delhi'ye kadar Asya'yı, Irak, Suriye ve İzmir'e kadar Anadolu'ya egemen olmuştur. Çin'e sefere giderken ise Otrar'da vefat etmiştir.¹⁴⁷

¹⁴⁴ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 195-204.

¹⁴⁵ Timur'un doğduğu dönemde Çağatay Hanlığı çökmeye başlamıştır ve idare Cengiz Han soyundan olan hanlardan değil de kabile reisleri tarafından idare ediliyordu. Timur, İslam Ansiklopedisi.

¹⁴⁶ age., Timur.

¹⁴⁷ Sahibkuran Emîr Timur Muhammed Taragay Bahadroğlu, *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, haz. Kutlukhan Şakirov- Adnan Aslan (İstanbul: İnsan Yayınları, 2014), 4.

Timur kendi ifadeleri ile taht savaşlarını, devleti ve askeriye yönetme şeklini, inancını, felsefesini, hedeflerini Tüzükat-ı Timur¹⁴⁸ kitabında anlatmıştır. Kitabın Melfuzat bölümünde vuku bulan bütün olayları kendi penceresinden hikâye ederek anlatmıştır. Diğer bölüm olan Tüzükat bölümünde ise devleti kurma, yönetme ve uygulama şekillerini anlatmıştır. Tüzükat-ı Timur eseri sadece tarihi anlatmaz, başarılı lider, devlet adamı, idareci, asker olabilmenin ilkelerini de anlatmıştır. Eser iyi bir şekilde analiz edildiğinde başarılı bir yönetici, siyasetçi, girişimci, işveren ve aile reisi olmak isteyenlere rehber niteliğindedir.¹⁴⁹

Timur'un doğru olmak ve doğruluk konusunda özellikle çok dikkat ettiği ve hassas olduğu bilinmiştir. Kendine zarar verecek olsa bile doğru davranışlardan asla vazgeçmeyen, yalancılardan nefret eden Timur'un parmağındaki yüzük bile bu duruma karşı hassasiyetin göstergesi olmuştur. Yüzüğünde "rastî, rustî" (kurtuluş doğruluktur) ibaresi bulunmaktadır.¹⁵⁰

Sezgi gücü ve sağduyusu iyi olan Timur'un doğruluğa gösterdiği önemle birlikte mantık yürütme konusunda hep doğru kararları alıp ve doğru adımları atması nedeniyle insanlar tarafından kendisine güven duyulduğu ve desteklendiği görülmüştür.¹⁵¹

Timur'un deneyimlerine göre; istişare için başvurulacak insanların, akıllı, derin düşünceli, öngörü sahibi, sezgilerinin güçlü olmasını gerektiğini belirtmiştir. Verilecek önemli kararlarda istişare yapmanın ve böyle niteliklere sahip insanlarla istişare etmenin önemli olduğunu vurgulamıştır. Sabırla ve sebatla, istişare ederek işler yapılmalı, işe başlamadan çözüm yolları araştırmalı ve işin sonu düşünülerek başlanmalıdır. İki çeşit istişare olduğunu söylemiştir. Bunlar; gönülden söylenmiş olan ve dil ucuyla söylenmiş olandır. Düşmana karşı saldırıya geçmek düşünüldüğünde, askerlere, yardımcılara hem savaştan hem de barıştan söz açılıp, onların hangi tarafa yöndiklerine bakılmasını vurgulamıştır. Daha sonra karşılaştırma yapılmalı, savaş olursa ne olur, barış olursa ne olur şeklinde düşünülmesini belirtmiştir.¹⁵²

---

¹⁴⁸ Timur'un, Tüzükat-ı Timur ismi ile yazdığı eseri idare anlayışını, sistemini ve uygulanmasını, düşünce tarzını ve stratejilerini içermekteydi. Hem devlet yönetimi hem de zafer kazanmanın sırları hakkında bilgi verirken kendisiyle de övüldüğü görülmektedir. Eser için Timur'un kişisel özelliklerini ve siyasi düşünce yapısını içeren bir tarihi belge olduğu söylenebilir. age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 356.

¹⁴⁹ age., *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, 9-15.

¹⁵⁰ Musa Şamil Yüksel, "Arap Kaynaklarında Timur," *Bilgi*, Sayı: 31, 2004, 88.

¹⁵¹ Yüksel, "Arap Kaynaklarında Timur," 91

¹⁵² age., *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, 24-5.

Burada da çok net şekilde görülüyor ki; Timur, bir işe başlamadan çok iyi analizler ve çalışmalar yapmış, hataya ve kusura yer vermemiş, her adımın doğru ve her zaman başarılı bir sonuç elde edilmesi için itina göstermiştir.

Timur iş görenler için de yine sezgilerinin kuvvetli, akıllı, yiğit, yılmayan kimseler olması gerektiğini düşünmüştür.¹⁵³ Bu durumun önemini ise bir anısı ile anlatmıştır; bir gün 243 kişi ile Karşı¹⁵⁴ Kalesi'ne yürüyerek, kale bekçileri olan Emir Musa ve Melik Bahadır¹⁵⁵ on iki bin atlı asker ile kalelerini korumaktaydılar. İki yüz kırk üç asker ile on iki bin atlı düşman askerini doğru insanlarla çalışarak ve doğru tedbirleri alarak kaleyi fethettiğini ifade etmiştir.¹⁵⁶

Saltanat işlerinin dört şekilde yapılması gerektiğini bunların ise; toplanıp konuşmak, istişare etmek, karar alma, dikkatli olmak şeklinde belirtmiştir. Vezirlerin de dört özelliğe sahip kişiler olması gerektiğini vurgulayarak özellikleri sıralamıştır. Akıllı olmak, yönettiklerinden haberdar olmak, sabırlı olmak, dayanıklı olmaktır.¹⁵⁷ Özellikle kötü söyleyen, başkalarının kusurlarını ve hatalarını arayan vezirlerin işlerine son verilmesi gerektiğini, içi kara olan, kin tutan, hasetçi olanlara ise vezirlik görevi verilmemesini belirtmiştir.¹⁵⁸

Timur'un önem verdiği bir başka konu ise adalet olmuştur. Devletin bekasının adalete bağlı olduğunu vurgulamıştır. İlk kez suç işleyenlerin sicili temizse affedilmesini, eğer değilse ağır cezalar verilmesi gerektiğini söylemiştir.¹⁵⁹

Ayrıca yönetilen insanların konumlarına göre davranılması gerektiğini, kimseye ne çok ne de az değer verilmesini, eğer herkes kendi seviyesini bilirse o zaman devletin intizamı sağlanmış ve ömrünün de uzayacağını düşünmüştür.¹⁶⁰

Görüldüğü gibi Timur, doğru olmaktan yani doğruluktan yana bir kişiliğe sahip olduğu için, her işin özenle dikkatli şekilde yapılması gerektiğini, yalana, yanlışa yer verilmemesini, o işte başarılı olabilmek için büyük bir azimle çalışarak ve niyet edilerek, akıllı insanlarla istişare edilip adımların öyle atılmasını ve kararların o şekilde

¹⁵³ age., *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, 24.

¹⁵⁴ Türkistan'ın bir şehri olan Karşı'nın eski adı ise Nahşab olup, günümüzde Özbekistan-Kaşkaderya il merkezi olarak geçmektedir. age., *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, 24.

¹⁵⁵ Askeri paye anlamında kullanılmaktadır. age., 24.

¹⁵⁶ age., 24.

¹⁵⁷ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 224.

¹⁵⁸ age., *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, 94-5.

¹⁵⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 217.

¹⁶⁰ age., *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, 82.

alınmasını, yönetilenlere adaletle davranılmasını, kime ne kadar değer verilmesine değinmiştir. Aslında günümüzde de yönetimin olmazsa olmazı olan doğruluk ve adalet ile yönetimin bekasının sağlanacağı açık bir gerçek olduğunu belirtmiştir.

1.1.7. Koçi Bey ve Risaleleri (...-1650)

Devlet yönetiminde rehber olması için IV. Murad'a ve Sultan Selim'e yazdığı risalelerle tanınmış olan Osmanlı bir müellif, mütefekkiridir.¹⁶¹ Aslen Arnavut kökenli olan Koçi Bey, Rumeli'den devşirme olarak saraya getirilmiştir.¹⁶² Koçi Bey olarak anılsa da onun gerçek adının Mustafa olduğu söylenmiştir. Koçi Bey, IV. Murad döneminde Hasodaya¹⁶³ alınmış ve yönetimin güvenini kazanmıştır. IV. Murad'ın "musâhibi"¹⁶⁴ adı altında seferlere katılmıştır. Sultan Murad'ın ölümünden sonra kardeşi olan Sultan İbrahim'in de sır dostu olarak görevine devam etmiştir. Bugünkü Arnavutluk bölgesinde olan Görice ilinde vefat etmiştir.¹⁶⁵

XVII. yüzyılda yaşayan Koçi Bey'in döneminde Osmanlı, İran'dan Fas'a, Orta Avrupa'dan Habeşistan'a uzanan en geniş topraklara sahip olmuştur. Her ne kadar toprak genişliği ihtişamlı olsa da o dönemde Saray'ın durumu, devlet yönetiminde bulunan kişilerin tutumu, başlayan isyanlar, ekonomideki sarsıntılar çözüm aranan konular arasında sayılmıştır.¹⁶⁶

IV. Murad henüz 12 yaşında iken devlet yönetimini bilmediği halde tahta çıkmak zorunda kalmıştır. IV. Murat, Koçi Bey'in "ıslahat layihaları" sayesinde bozulan devlet düzeninde yeni hareketler başlatmıştır.¹⁶⁷

Koçi Bey, bu dönemde devletin yönetimindeki hataları, kayırmacılıkları, rezaletleri rapor halinde IV. Murad'a ve Sultan İbrahim'e sunmuş olduğu¹⁶⁸ kitap "Koçi Bey Risaleleri¹⁶⁹"dir.

¹⁶¹ Koçi Bey, İslam Ansiklopedisi.

¹⁶² age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 262.

¹⁶³ Osmanlı sarayında Enderun olarak adlandırılan bölgenin en önemli dairesine verilen isimdir. Padişahın gün içindeki hizmetlerini gerçekleştirenlere de Has Odalılar denilmekteydi. Seda Çakmakçıoğlu, *Koçi Bey Risaleleri*, (İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2008), 9.

¹⁶⁴ Hükümdarların, tecrübelerinden, bilgilerinden faydalandıkları muhabbet arkadaşlarına denir. age., 179.

¹⁶⁵ Hüseyin Bal, "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, Cilt: 5, Sayı: 9, Güz, 2008, 79., Ali Fuat Gökçe, "Osmanlı Klasik Döneminde İdari Reform Hareketleri: Koçi Bey Risalesi," *Yasama Dergisi*, s. 14, 2010, 65.

¹⁶⁶ age., *Koçi Bey Risaleleri*, 11., age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 78., age., "Osmanlı Klasik Döneminde İdari Reform Hareketleri: Koçi Bey Risalesi," 67.

¹⁶⁷ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 264.

¹⁶⁸ Kendisinden önceki devirlere ait olan yönetim sorunlarını araştırarak çözüm önerileri geliştirip önce IV. Murat'a daha sonra I. İbrahim'e çalışmalarını risaleler şeklinde sunmuştur. İstatistik bilgisi iyi olan Koçi Bey yönetimdeki mali boyutları hesaplamakta, özellikle de askeri alanda yapılan fazla harcamaları sayısal verilerle çarpıcı şekilde

Koçi Bey Risaleleri'nde devletin yönetiminin bozulmasına sebep olan sorunlar ortaya konarak çözüm önerileri sunulmuştur. Deneyimi olmayan ve tahta yeni çıkmış iki Sultan'a rehber olması amacıyla yazılmıştır.¹⁷⁰ Risaleler incelendiğinde Koçi Bey'in devletin işleyişini çok iyi bilen biri olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Sultanlara çekinmeden verdiği bilgilere ve nasihatlere bakıldığında onlardan korkmadığı sezilmiştir.¹⁷¹

IV. Murad'a sunulan risaleler ağır dille yazılmış ve yirmi iki bölümden oluşmuştur. Sultan İbrahim için ise sade dille yazılmış, on dokuz bölümden oluşan risaleler sunulmuştur.¹⁷²

Koçi Bey, IV. Murad'ın dikkatini askeri düzenin yozlaşmasına çekmiştir. Devlet idarecilerinin aldığı rüşvetleri, görevlerin rüşvetle satılmasını, bu rüşvetlerden dolayı halkın çektiği eziyetleri her iki sultana özellikle ise IV. Murad'a açıklamıştır.¹⁷³ Koçi Bey, sadece rüşvet konusunu değil, aynı zamanda gösteriş düşkünlüğünü ve bunun sonucunda yaşanan durumları da açıklamıştır.¹⁷⁴

O dönemde Anadolu'daki insanlar zor durumda kalarak evlerini terk etmiştir. Hükümdarlığın devamlılığı ve zenginliği, halkı sayesinde olacağını belirtmiştir. Bir ülkenin halkı zengin ve refah bir şekilde yaşayabiliyorsa, ülkenin o zaman var olabileceğini söylemiştir.¹⁷⁵

Risalelerin ikinci bölümünde ise, ilk bölümde yazılan sorunların çözüm önerileri yer almıştır. Çözüm olarak ise "kanun-ı kadim¹⁷⁶" denilen geçmişteki düzene ve uygulamalara dönüş olması gerektiğini belirten Koçi Bey, o vakit devletin eski gücüne sahip olacağını düşünmüştür.¹⁷⁷ Önceki padişahların örnek alınmasını, onların adalet ve erdem anlayışlarının benimsenmesini, eğer gelenekselleşmiş davranışlar

---

ortaya koymaktadır. Ayrıca vergi sistemindeki düzensizlikler ve sorunlarla ilgili olarak da tedbirler önermektedir. age., "Kamu Politikasını Türk İdare Tarihi Üzerinden Çalışmak," 147., Koçi Bey, İslam Ansiklopedisi., Çoşkun Can Aktan, "Politikada Liyakat Üzerine Kutadgu Bilig ve Koçi Bey Risalesi'nden Öğreneceklerimi," *Yeni Türkiye Dergisi*, C: 3, S: 13, 1997, 1393.

¹⁶⁹ Koçi Bey'in Risaleleri özellikle IV. Murad'a sunulanlar daha çok yönetimle ve kamu yönetimiyle ilgilidir. Sorunları ortaya koyarken iyi bir gözlemci kimliği, sorunlara çözümler önerirken de iyi bir danışman kimliğine sahiptir. Analitik bir bakışa sahip olması sonucunda da her yaklaşımının geliştirici olduğu görülmektedir. age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 381.

¹⁷⁰ age., "Yönetim ve Organizasyon Bilimi Açısından Koçi Bey Risalelerinin Analizi: Tarihsel Bir Araştırma," 229.

¹⁷¹ age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 79.

¹⁷² age., "Yönetim ve Organizasyon Bilimi Açısından Koçi Bey Risalelerinin Analizi: Tarihsel Bir Araştırma," 222.

¹⁷³ age., *Koçi Bey Risaleleri*, 13.

¹⁷⁴ age., *Koçi Bey*.

¹⁷⁵ age., *Koçi Bey Risaleleri*, 12.

¹⁷⁶ Osmanlı Devletindeki eski nizam ve usullere dönüşmesi kastedilmektedir. age., *Koçi Bey*.

¹⁷⁷ age., *Koçi Bey*.

sergilenirse işlerin iyiye gideceğini, nedeni olarak ise tecrübelerin söz konusu olduğunu belirtmiştir.¹⁷⁸ Ayrıca Koçi Bey, insanların görevlere atanmasında ve yükselmesinde liyakate bağlı kalınmasını vurgulamıştır.¹⁷⁹

Günümüzde yönetim alanında Taylor, Fayol ve Weber gibi düşünürlerin temel eserleri yer alıyorsa, bundan yıllarca önce yazılan Koçi Bey Risaleleri'nin de yönetim bilimi içinde incelenmesi ve yer almasının önemli olacağı söylenebilir.¹⁸⁰

Görüldüğü gibi Koçi Bey, hak ve adalete önem vermiş, devletin halkını koruması gerektiğini, görevleri hak edene verilmesini, israftan kaçınılmasını, rüşvetin kaldırılmasını söylemiştir. Günümüzde de geçerliliğini koruyan ve olması gereken yönetim anlayışı olduğu görülmüştür.

1.2. Batı Düşünürleri ve Yönetim

Bu bölümde Batı düşünürleri arasından seçtiğimiz Sokrates, Platon, Aristoteles ve Niccolo Machiavelli'nin hayatını, yönetim ve halk üzerinde bıraktıkları etkiler kısaca incelenecektir.

1.2.1. Sokrates (M.Ö. 469-400)

Sokrates, M.Ö. 469'da Atina'da doğmuştur. Heykeltıraş olan babası yaşadıkları bölgede bulunan eski zamanlara ait olan heykel dükkanlarının birinde çalışmıştır. Annesinin ebe olduğu düşünüldüğünde o döneme ait ailelerin gelir düzeylerinin üstünde oldukları görülmüştür. Tek çocuk olan Sokrates klasik eğitim almıştır. Yine dönemin eğitiminden olan doğa filozoflarının öğretilerini öğrendiğini lakin ne babasının mesleğini ne de doğa filozofluğu ile ilgilenmiştir. Sokrates, içinde bulunduğu çökmeye yüz tutmuş sistemi kırmaya çalışmıştır. Artık toplumda ahlak ve düzende kalmamıştır. Sokrates'in yaşadığı dönemin Perslere karşı kazanılan zaferle başlamış, Peloponnes savaşı ile de bitmiştir. Savaşların yıkıcı etkisi çok olsa da yönetim biçimlerinin yeniden sorgulanmasına sebep oldukları görülmüştür. 5. yüzyılda sanat, tarih, siyaset, yönetim gibi birçok alanda tarihte adından bahsettirecek kişilerden biri ise ahlak biliminin kurucusu ve savunucusu Sokrates olmuştur.¹⁸¹

¹⁷⁸ age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 98.

¹⁷⁹ age., *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri*, 272.

¹⁸⁰ age., "Yönetim ve Organizasyon Bilimi Açısından Koçi Bey Risalelerinin Analizi: Tarihsel Bir Araştırma," 224.

¹⁸¹ Sena Çoşğun, "Bir Yurttaş Yetiştirme Denemesi: Sokrates ve İdeal İnsanı," *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S: 29, 2015, 69-70.

Sokrates hayatı boyunca kendini insanlığa adanmış ve onlara doğru yolu göstermeye çalışmıştır. İnsanın hayatının sorgulanmadan geçmeyeceğine, sorgulanmayan hayatın manasız olduğuna, bu nedenle de kendini insanları uyandırmak için görevli olarak görmüştür.¹⁸²

Sokrates'e göre, yaşamın amacı mutluluk olmuştur. Mutlu olabilmek için insanın önce kendisini çok iyi tanımasının gerektiğini belirtmiştir. Akıllı insanlar ise ortak değerlere ulaşabilmiştir. Toplumun mutluluğa ulaşması içinde yöneticilerin güçlü ya da soylu olmasından çok doğruyu bilen insanlar olması gerekmiştir.¹⁸³

Görüldüğü gibi Sokrates'in öğrencisi olan Platon sayesinde Sokrates hakkında bilgiler temin edilmiştir. Sokrates'in kendine ait yazılı bir eseri bulunmamıştır. Sokrates, hakikat insanın önce kendisini bilmesi şeklinde ifade etmiştir. Her şeyi bilmek değil kendini bilmek görüşünü vurgulamıştır. Özellikle üstünde durduğu nokta ise eğitim ve eğitim sistemi olmuştur. Çünkü, gençlerin iyi ya da kötü birey olması alacakları eğitimle belli olacağını söylemiştir. Sokrates, erdemın bilgiye dayandığını, insanların erdemli olması için derin bilgi birikimine sahip olmasını ve böylece erdemli olan insanların hem ölçülü hem de akıllı olacağını belirtmiştir.

1.2.2. Platon (M.Ö. 427-347)

Platon, M.Ö. 427'de Atina'da doğmuş olup ailesi ünlü ve soylu olduğu için iyi bir eğitim görme fırsatına sahip olmuştur. Platon, Sokrates'in öğrencisidir. Yaşadığı dönem içinde ülkesinden gitmek zorunda kalan Platon, Sirakuza kralına danışmanlık hizmeti vermiştir. Isparta gemisinde köle olan Platon, M.Ö. 378 yılında Atina'ya dönüp kendi akademisini kurmuştur.¹⁸⁴

Kanunlar adını verdiği eseri, ideal devlet yapısı ve siyaset alanlarında yaptığı bir çalışma olmuştur.¹⁸⁵ Devlet eserinde ise; ideal bir devleti ayrıntılı şekilde anlatmaya çalışmıştır. Sırasıyla Yasalar ve Devlet Adamı eserini yazmıştır. Devlet Adamı eserinde yine siyasetten ve yönetimden bahsetmiştir.¹⁸⁶ Platon'un düşüncesindeki ideal devlet olgusu sosyal bir devlet yapısına sahip olmuştur. Fakir ve zengin arasında uç farklar bulunmamıştır. İdeal devleti tanımlarken, devlet toplumdaki

¹⁸² Ahmet Cevzici, İlkçağ Felsefesi Tarihi (Bursa: Asa Kitabevi, 1998), 63.

¹⁸³ age., *İşletme Yönetimi*, 99-100.

¹⁸⁴ age., 101.

¹⁸⁵ age., "Siyasetnameler'in Klasik Kaynakları," 11.

¹⁸⁶ age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 71.

her bireye mutluluk sağlamalı, toplum arasında ayrıma gidip, ötekileştirilen sınıflar arasında mutluluk sağlanmamasını vurgulamıştır.¹⁸⁷

Platon için erdemli olmak, erdemli bir yaşam sürme felsefesinin temelini oluşturmuştur. Bundan dolayı bir devlet, mutluluğu sağlayabilecek erdemli yaşam koşullarını halkına sağlayabilmesini belirtmiştir. Bir birey ancak bir toplum aracılığı ile erdeme ulaşabileceğinden, devlet yönetiminde bulunanların bireyin gelişimi yönünde düzenlemeler yapabilmelerini söylemiştir. Toplum, bireyler kendi kendilerine yetmediği için yani birbirlerine muhtaç olduğu için bulunduğunu ifade etmiştir.¹⁸⁸ Platon'a göre, toplumların oluşum aşamasının sebebi uzmanlık alanlarının zamanla artması olduğunu belirtmiştir.¹⁸⁹

Platon'un ana felsefelerinden biri, idealar dünyası bir diğeri ise idealar dünyasının yansıması olan dünya oluşturmuştur. Platon için; yeryüzünün düzene ve huzura kavuşması ancak gökyüzündeki düzenin aşağı inmesi ile mümkün olacağını söylemiştir. Erdemli olan bir liderin ancak toplumu yönetebileceğini belirtmiştir.¹⁹⁰ Yönetim yetkisi olanları yedi grupta toplamıştır. Bunlar; aile bireyleri, soylu-soylu olmayan, yaşlı-genç, efendi-köle, güçlü-zayıf, bilgin-cahil, kur'a yöntemi ile kazanan-kaybeden.¹⁹¹

Görüldüğü gibi Platon devlet yönetimiyle ilgili yönetimin evrenselliğinden, yönetilen insanlar arasında ayırım yapmadan, göğün düzeni şeklinde olması gerektiğini, çıkar ilişkisi olmadan yönetenin seçilmesi gerektiğini, yöneticinin sadece toplumun yararına işler yapmasını, liderlerin mayalarına Tanrı tarafından altın katıldığını, yönetilenlerin eğitimlerine önem verilmesini belirtmiştir. Platon, devlet eserinde liderlik ve devlet yönetimi düşüncelerini aktarmıştır. Devlet kavramını gruplamaya giderek isimlendirmiştir. Devletin halkı şekillendirdiğini, halkın iyi ve kötü olmasının devlete bağlı olduğunu söylemiştir. Bundan dolayı, Platon ideal bir devlet kurma düşüncesi ile dolmuştur. İdeal devlette ahlak önemli bir yere sahip olmuştur. Platon'un devletinde birçok sınıf bulunmuştur. Bunlardan biri de idarecilerin bulunduğu sınıf; bu sınıfta yer alan bireylerin felsefe bilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Platon için

¹⁸⁷ age., "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," 75.

¹⁸⁸ age., "Platon ve Fârâbî'de Aristokrasi," 114-5. age., *İşletme Yönetimi*, 100.

¹⁸⁹ age., "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," 76.

¹⁹⁰ Şebnem Aslan, *İslam Düşüncesinde Yönetim ve Liderlik* (Konya: Eğitim Yayınevi, 2016), 22-3.

¹⁹¹ age., *İşletme Yönetimi*, 100.

doğru, dürüst, adaletli, cesaretli, bilgelik sahibi ve ölçülü olmanın önemli olduğu görülmüstür.

1.2.3. Aristoteles (M.. 384-322)

Aristoteles, M.. 384¹⁹²'te Makedonya'da doğmuştur.¹⁹³ Babasını ve annesini küçük yaştta kaybettiğinden akrabaları tarafından bytlmstr.¹⁹⁴ Platon¹⁹⁵'la çalıştıktan sonra Büyük İskender'e öğretmenlik yapmıştır. Kendi okulunu (Lyceum¹⁹⁶) kurmak için Atina'ya gitmiştır.¹⁹⁷ İlerleyen zamanlarda Atina'daki siyasetçiler tarafından rahatsız edilince Khalkis'e giderek orada yaştamına devam etmiştır.¹⁹⁸ 62 yaştında len Aristoteles'in yaptığı bilimsel araştırmaları ve felsefi düşünceleri çok derindir. Nesiller boyunca herkese ilham kaynağı olmuşt bir öğretmendir.¹⁹⁹

Aristoteles aslında insanın kendisini çok iyi anlaması ve tanınması için insanı yeniden düşündürmeye itmişt, insan ve evren arasındaki yapının iştleyiştini anlamasına yardımcı olmayı amaçlamıştır.²⁰⁰ Mutluluk konusunu ise verdiği örneklerle vurgulamıştır; bir çiçeğin açmasıyla ya da bir günün çok sıcak olmasıyla mevsimin deđiştđi sylenemediği gibi birkaç yaştanan olaylardan sonra hakiki mutluluğun bulunduğu söylenemez.²⁰¹

İyi yetiştmişt bir insan duygularını doğru zaman içinde yaştayacağı için bu doğru duygu ve doğru zaman insanı doğru davranıştı sergilemeye götüreceğini belirtmiştır. İyi davranışt sonucunda ise insanın erdemli olacağını sylemiştır. Hayatı iyi yapan şeylerin ise; iyi insan olmak ve doğru iştler yapmak olduğunu vurgulamıştır.²⁰²

Aristoteles'in en önemli eserleri olarak Politika Nikomakhos'a Etik görülmüstür. Bu eserler pratik bilimlerden sayılan etik ve siyasetten olmuştur.

¹⁹² Makedonya kralının sarayda dişt hekimliğini yapan bir babanın oğlu olarak M. Ö. 384 yılında dünyaya gelen Aristoteles varlıklı bir aile ortamında bymstr. Christa Mesnaric, *Yöneticiler İçin Aristoteles*, ev. Ersel Kayaoğlu (İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2011), 18-9.

¹⁹³ age., *Yöneticiler İçin Aristoteles*, 22-3.

¹⁹⁴ Aristoteles, *Nikomakhos'a Etik*, ev. Furkan Akderin (İstanbul: Say Yayınları, 2014), 8.

¹⁹⁵ Platon, Aristoteles'in ğretmeni idi. age., *Yöneticiler İçin Aristoteles*, 13., ğretmenin ölümünden sonra okuldan ayrılan Aristoteles, nce Assos'a sonra Mysia'ya ve Mtylene adasına gemiştır. age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 94.

¹⁹⁶ Makedonya kralı 2. Philip'in oğlu olan İskender'e 3 yıl öğretmenlik yapmıştır. Bu görevden sonra Atina'ya geri dönerek kendi okulunu kurmuştır. Sohbetler ve eğitimler genelde yürüyüş esnasında yapıldığı için okula zamanla yürüyen okul denilmeye baştlanmıştır. age., *Yöneticiler İçin Aristoteles*, 22-3.

¹⁹⁷ Nigel Warburton, *Felsefenin Kısa Tarihi*, ev. Güçlü Atešođlu (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2016), 24.

¹⁹⁸ age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 94.

¹⁹⁹ Jonathan Barnes, Aristoteles Düşüncenin Ustaları, ev. Bahar cal Dzgoşen (İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 2002), 9.

²⁰⁰ age., *Yöneticiler İçin Aristoteles*, 14-5.

²⁰¹ age., *Felsefenin Kısa Tarihi*, 22.

²⁰² age., 27-8.

Politika isimli eseri, bilgiyi araç olarak görmüştür. Farklı yönetim tarzlarını anlatarak, krallığı, aristokrasiyi ve anayasal sistemleri açıklamaya çalışmıştır. Bu sistemlerin hiçbiri ortak amacı kapsamamıştır. Nikomakhos'a Etik'te ise toplumların amaçlarını, mutluluk kavramını, erdem olmak, cömert olmak, adaletli olmak gibi konular anlatılmıştır.²⁰³

İdarecide ve yönetilende olması gereken “doğru orta” iki uç davranış arasındaki ahlaki erdemini dengelerini temsil etmiştir. Erdemliğin orta noktayı bulmak ile mümkün olacağını ve orta noktaya ise ancak akıl aracılığıyla ulaşılabileceğini, her faziletin muhakkak bir akla dayanması gerektiğini belirtmiştir.²⁰⁴

Aristoteles genel olarak iki tutumdan bahsetmiştir. Bunlardan birincisi her şeyin sürekli bir değişim halinde olduğu, ikincisi insanların ise sürekli değişim halinde sürekli hareket halinde olması şeklinde olmuştur. Unutulmaması gereken ise, bu akışın mükemmel doğru ilerlediği ve bu akışa güvenilmesi gerektiğini vurgulamıştır.²⁰⁵

Görüldüğü gibi Aristoteles, insanların toplumsal yaşama ihtiyaç duyduğunu, toplumsal yaşam içinde olgunlaşarak gelişeceklerini belirtmiştir. Devletin durumu ise halkının durumuna bakılarak anlaşılacağını belirtmiştir. Aristoteles bütün yönetim biçimlerini araştırmış ve her yönetimin olumlu olumsuz yönlerinin olduğunu fark etmiştir. O nedenle bir tane en iyi olabilecek yönetim şekli bulunmadığını dile getirmiştir. Çünkü, yönetilen insanların çok renkli olduğunu belirtmiştir. Yöneticiler için ise, özellikle karar aşamasında olduğunda bedenen hareket eyleminin daha fazla olmasının doğru düşünmeye yardımcı olacağını da belirtmiştir.

1.2.4. Niccolo Machiavelli (1469-1527)

“İntikam geçicidir, ama asla yaşlanmaz.”²⁰⁶

Niccolò Machiavelli, 3 Mayıs 1469 tarihinde Floransa'da doğmuştur. Siyaset kuramcısı, devlet adamı ve yazar olarak tanınmıştır. Soylu bir aileden gelmesine

²⁰³ age., *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri*, 94.

²⁰⁴ age., *İslam Düşüncesinde Yönetim ve Liderlik*, 32-3.

²⁰⁵ age., *Yöneticiler İçin Aristoteles*, 24-5.

²⁰⁶ Armağan Öztürk, “Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi,” *Ankara Üniversitesi, Siyasi Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C: 68, S: 2, 2013, 182.

rağmen parasızlık içinde büyümüştür.²⁰⁷ Aynı zamanda devlet kavramını modern anlamda kullanan bir düşünür olmuştur.²⁰⁸

Machiavelli, İtalya'nın çöküşe geçtiği bir dönemde yaşamıştır.²⁰⁹ Machiaevelli devlette görevli olduğu XV. yüzyılda İtalya; Milano, Floransa, Roma, Venedik ve Napoli olmak üzere beş kent devletinden oluşmaktaydı.²¹⁰ İtalya o dönemlerde iç karışıklıklar ve savaşlar ülkesi olmasına rağmen gelir düzeyi yüksek ve çekici bir kültür merkezi olmuştu.²¹¹ İtalya'da Rönesans'ın doğmaya başlamasına rağmen burjuvazi soyluların hakimiyetinde olmuştu. O dönemde Medici ailesi ekonomik ve siyasi güce sahipmiş. Machiavelli ise kendini siyaset alanında göstermiştir.²¹²

Machiavelli siyasi kariyerine başladığı zamanlarda İtalya bir çok kent devletlerine bölünmüş haldeydi ve bu kent devletleri arasında çatışmalar çıkıyordu. Bu çatışmaların hepsinin küçük boyutlu olduğu söylenmiştir. Çünkü İtalyan askerlerin hepsi paralı askerler idi ve canlarını asla tehlikeye atmıyorlardı.²¹³

Daha sonra İtalya'da Medici ailesinin siyasete gelmesiyle birlikte, Machiavelli siyasi hayattan çekilme durumunda kalmıştır. Çiftliğe sürgüne gönderilince Hükümdar adlı eserini burada yazmıştır. Eserine övgülerde, eleştirilerde yapmıştır.²¹⁴

Niccolò Machiavelli her zaman dürüst olmanın ve doğruyu söylemenin iyi olmadığını, bazı durumlarda verilen sözlerin tutulmamasının gerektiğini, yalan söylemenin ve düşmanları öldürmenin iyi karar olabileceğini söylemiştir. Niccolò Machiavelli'yi etkileyen yönetici ise Cesare Borgia²¹⁵ olmuştur. Cesare Borgia düşmanlarını oyuna getirerek öldürmüştür.²¹⁶

Aslında Machiavelli'nin amacı ülkede siyasi birliği sağlamak olmuştur. Bu yeni düzende liderlik olgusuna ağırlık vermiştir. Machiavelli'nin siyaset yaklaşımı insan doğasıyla aynı şekilde işlemiştir. Nasıl ki insanın doğası devamlı olarak yeni şeyler istiyor ve elde etme isteği var ise, bunları gerçekleştirme gücü de yetip yapıyorsa,

²⁰⁷ Niccolò Machiavelli, *Prens*, çev. Mehmet Can Uğur (İstanbul: Cem Yayınevi, 2015), 7.

²⁰⁸ Mahmut Arslan, "Niccolo Machiavelli ve Machiavelizm," *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, C:3, S:3, 1992, 181.

²⁰⁹ age., *Prens*, 7.

²¹⁰ age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 77.

²¹¹ age., "Niccolo Machiavelli ve Machiavelizm," 168.

²¹² age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 78.

²¹³ age., *Prens*, 13.

²¹⁴ age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 79.

²¹⁵ Papa VI. Alexander'ın oğludur. age., *Felsefenin Kısa Tarihi*, 84.

²¹⁶ age., *Felsefenin Kısa Tarihi*, 83-84.

insanlar tarafından övüleceğini belirtmiştir. Eğer bir başkasının güçlenmesine yardım edilirse, yardım edenin ölümüne sebep olacağını da belirtmiştir.²¹⁷ Böylece, Machiavelli insan ilişkilerinin zor olduğunu ve devlet işleyişinin de insan yapımı olduğunu vurgulamıştır. Aslında yasalar iyi için değil, insanları dizginlemek ve belirli davranış kalıplarına girmeleri için var olduklarını belirtmiştir.²¹⁸

Yönetim sürecinde, elde etmek isteyenler ile ellerindekini kaybetmek istemeyenler arasında geçen bir savaşın bulunduğunu söylemiştir. Savaş kavramı olumsuz olduğu için savaş içindeki insanlarda doğal olarak kötü insan sıfatına girmiştir. Her iki tarafta da bulunan insanlar yaşayabilmek ve yönetime yakın olabilmek için her şeyi yapabilecek kişiler olduğunu söylemiştir. Hayat bir savaş olduğundan insanlarda sürekli bir savaş hali içinde olduklarından ve yenilmek istemedikleri için de sürekli olarak savaş stratejilerini ve yollarını yenilemek zorunda olduklarını belirtmiştir.²¹⁹ Dönemin getirdikleriyle uyumlu hareketler sergileyen kişinin mutlu, bu dengeyi ve uyumu sağlayamayanın ise mutsuz olacağını vurgulamıştır.²²⁰

Olan hayat ile olması istenen hayat arasında farkın çok fazla olduğunu söylemiştir. İnsan eğer olanı bırakıp olması gerekenin arkasından giderse elindekini de kaybedeceğini ifade etmiştir.²²¹ İnsana kusursuzmuş gibi olan yol aslında onun felaketi olabilirken, kusurluymuş gibi olan yol ise güven ve esenlik ile dolu olabileceğini vurgulamıştır. İnsanların genellikle gözleriyle yargıladıklarını, herkesin gördüğünü fakat çok az insanın hissettiğini söylemiştir. İnsanların dış görünüşe aldandıklarını ve gerçek niyeti, düşünceleri, gönlü gören insanın az olduğunu, az olan insan topluluğunun ise ne toplumsal düzensizliğe ne de yönetime karşı koyamayacağını düşünmüştür.²²²

Machiavelli istisnai durumlarda ahlaki kuralların ihlal edilebileceğini bundan dolayı idarecilerin kendilerini ve yönetimlerini koruyabilmeleri için her şeyi yapmalarının gerekliliğinden bahsetmiştir.²²³ Diğer düşünürler liderlerin insani

---

²¹⁷ age., “Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi,” 182-6.

²¹⁸ Murat Satıcı, “Ahlak-Politika İlişkisi Açısından Machiavelli'nin Politika Teorisi,” *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 20, 2015, 126.

²¹⁹ age., “Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi,” 186.

²²⁰ age., *Prens*, 119.

²²¹ age., 59.

²²² age., 60-8.

²²³ Cemal İyem, “Makyavelist İKY: Endüstri İlişkilerinden Uzaklaşmak,” *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2015, 2.

vasıflarını vurgularken, Machiavelli bir liderin etkili olabilmesi için canavarca davranışlar sergileyebilmesine değinmiştir.²²⁴

Hem tilki hem de aslan tipi davranışları benimseyen Machiavelli yeni iktidar diyalektiği oluşturmuştur. Buradaki temel davranış, aldatma olmuştur. Yönetimde şiddeti ve kötülüğün mutlak olacağını, kötülük yapan insanın kötü ünlere sahip olacağını lakin kötülük olgusu virtu ile bağdaşmayacağını da belirtmiştir. Bu noktada ise Machiavelli bir tavsiye de bulunarak; ikiyüzlü olunması gerektiğini söylemiştir.²²⁵ Sonuç olarak ise tilki olarak tuzakları göreceksin, aslan olarak da kurtları korkutacaksın demiştir. Zihin öyle eğitilmelidir ki, her türlü davranış ve kişilik tipine rahatlıkla girilebilecek yapıda olmasını belirtmiştir.²²⁶

Devlete, bilge kişiler toplanmalı, konularla ilgili istişare yapılırken, fikirlerini özgürce ifade etme fırsatı tanınmalı, lakin idareciler en son kararı kendileri vermeli şeklinde belirtmiştir. Bilge kişiler dışında kimseye danışılmamalı ve alınan kararlarda istikrar sağlanmasını söylemiştir.²²⁷

Machiavelli, liderde olması gereken özellik olarak basiretli olunmasını vurgulamıştır. Bir insanın basiretli olduğunu ise onun en zor zamanlarında sahip olduğu planlara ve çözümlerine bakılarak anlaşılacağını söylemiştir. Devlet işlerini ince hastalığa benzetmiştir. Tanının erken konulması gerektiğini belirtmiştir.²²⁸ Verem hastalığı gibidir, tedavi kolaydır lakin teşhisinin zor olduğunu vurgulamıştır. Teşhis için geç kalındığında tedavisinin de zorlaşacağını ifade etmiştir. Devlet işlerindeki sorunların ve çözümlerin durumlarını da verem hastalığındaki işleyişe benzetmiştir.²²⁹ Hükümdarın akıllısı kötülükler ortaya çıkar çıkmaz fark eden kişinin olacağını belirtmiştir.²³⁰

Karşısına çıkan fırsatları kullanan idarecinin başarı şansı, diğer idarecilere göre daha fazla olacağını belirtmiştir.²³¹ Aslında şans yetenekli idarecilere fırsat sunar, idareci bu şansı değerlendirebilirse yönetimini devam ettireceğini söylemiştir.²³²

---

²²⁴ age., *Felsefenin Kısa Tarihi*, 89.

²²⁵ age., "Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi," 188.

²²⁶ age., *Prens*, 89-90.

²²⁷ age., 113.

²²⁸ age., "Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi," 197.

²²⁹ age., *Prens*, 31-2.

²³⁰ age., 55.

²³¹ age., *Felsefenin Kısa Tarihi*, 86.

²³² age., *İşletme Yönetimi*, 105.

En zor olan iş yeni bir düzen kurmak olduğunu vurgulamıştır. Çünkü eski düzende çıkarı olanın, yeni düzene otomatik olarak düşman olacağını söylemiştir.²³³ Machiavelli'ye göre; prens nasıl iyi olunması gerektiğini öğrenmesini ve iktidarın devamlılığının sağlanması için de her yolun mubah olduğunu unutmamasını belirtmiştir.²³⁴

Niccolo Machiavelli, 'Prens' isimli eserini İtalya'nın zor durumundan kurtulabilmesi için bir nevi reçete niyetine yazmıştır.²³⁵ Hükümdar eseri ise, sürgün olduğu ilk yıllarda yazmıştır ve bu eserinden dolayı siyasi fikirlerindeki değişikliğinden dolayı eleştirilmiştir.²³⁶ Konuşmalar isimli eseri ise, derin bir inceleme sonucunda kaleme alınmış kuramsal ve eleştirel bir yapıt olmuştur.²³⁷

Görüldüğü üzere; Niccolo Machiavelli, erdemli olan insanların olumsuz işleyişte değişimi başarabileceklerini söylemiştir. Ayrıca dikkat edilmesi gerekir ki, insanlara iyilik ve çıkarları doğrultusunda işler yapılır ve yardım edilirse senin yanından ayrılmazlar, ama tersi bir durum söz konusu olduğunda ya da yardım istenildiğinde ortadan kaybolurlar şeklinde düşünmüştür. Önemle durduğu bir nokta ise idarecilerin yönetilenlerle her zaman arasını iyi tutması gerektiği olmuştur. Doğru zamanda doğru davranışlar sergilenirse başarıya ulaşılacağını ama insanların alışkanlıklarından ve davranış kalıplarından vazgeçemedikleri için genellikle başarısız elde ettiklerini de belirtmiştir. Öngörüye sahip olmak lider için önemli, nedeni ise sorunları ortaya çıkmadan öngörebilmeli ve tedavi yöntemleri geliştirebilmelidir. Son olarak ise; başarılı lideri herkes takip eder. Başarılı insanlar her zaman etkileyendir. Liderde etkilemek istiyorsa başarılı olması gerekmektedir.

---

²³³ age., *Prens*, 42.

²³⁴ age., *Felsefenin Kısa Tarihi*, 83.

²³⁵ age., *Prens*, 14.

²³⁶ age., "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," 79-80.

²³⁷ age., *Prens*, 8.

II. İKİNCİ BÖLÜM

BİR DÜŞÜNCE İNSANI OLARAK MEVLÂNA CELALEDDİN-İ RUMİ VE ÖĞRETİLERİNİN İŞ HAYATINA ETKİLERİ

Mevlâna ismiyle bildiğimiz, Batı'da ise Rumi olarak bilinen bilge ve mutasavvıf düşünür Mevlâna Celaleddin-i Rumi Türk İslam dünyasının evrensel¹ olmuş isimlerindedir.² Ülkemizdeki hemen her bireyin tanıdığı gibi, tüm insanlık alemi onu bir filozof, gönül önderi olarak tanımakta, fikirlerinden etkilenmektedir.

Mevlâna Celaleddin-i Rumî'nin evrenselliğinin sebeplerinden biri insana verdiği değer olmuştur. Allah'ı (c.c.) merkeze alarak, evreni kucaklayan sevgi anlayışı ile benzerliklerin birleştirici gücü üzerinde durmuştur. İnsana yaklaşımı sadece ahlaki, tasavvufî ve dinî açılarla sınırlı olmadığını, eserleri geniş perspektif ile incelendiğinde fark edilmiştir. Ayrıca, girişimcilik konusuna, değişimin önemine, zaman yönetimine ve kişisel gelişime yönelik birçok düşünceyi asırlar önce dile getirmiştir. En önemlisi ise o düşüncelerin günümüzdeki insanlığın içinde bulunduğu ruh hallerine hala uyarlanabiliyor olmasıdır.³ Dünya tarihi incelendiğinde çok az insanın Mevlâna'nın ulaştığı tanınırlık ve saygınlık seviyesine ulaştığı söylenebilir.

Mevlâna ile ilgili çalışmalar yapmış uzmanların, hemfikir olarak vurguladıkları konu; hangi bilim dalıyla ilgilenilirse ilgilenilsin, Mevlâna'nın eserlerini detaylı okuyanların kendi alanlarıyla ilgili fikirlere sahip olacağı şeklinde belirtilmiştir.⁴ Günümüz insanının sahip olduğu problemlere ışık tutması ve gelişmesi için Mevlâna'nın düşüncelerine her daim ihtiyaç duyulacaktır.⁵ Onun eserleri, (kötü niyetli

---

¹ Fikirlerin dünyaca kabul görmesi demektir. Belli bir topluma hitap etmeyen ve zamanla kaybolmayan her zaman güncel kalan demektir. Nuri Şimşekler, *Mevlâna'yı Anlayabilmek* (Konya: Rûmî Yayınlar, 2010), 28.

² Ergin Ergül, "Mevlânâ'nın Düşünce Dünyasının Siyasal ve Toplumsal Boyutları," *1. Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi*, 8-10 Ekim, 2015, 239.

³ Emine Yeniterzi, "Mevlâna'nın Kişisel Değişim ve Gelişime Dair Düşünceleri," *Mevlâna Araştırmaları Dergisi*, S: 2, 2007, 14.

⁴ Adem Esen, *Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin İktisat Anlayışı* (Konya: Rûmî Yayınları, 2007), 13.

⁵ Adem Çatak, "Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin Nefs Anlayışı," *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, 2012, 217.

olan çok küçük bir grup hariç tutulduğunda) hangi ruh seviyesinde insan tarafından okunursa okunsun, kişiler üzerinde ciddi, olumlu tesirler bırakmaktadır.

Mevlâna, insan ile madde arasında ilişkinin olması gerektiğini, lakin maddenin insan için amaç olmamasını, insanın yükselmesinde yani insan-ı kâmil olabilmesi yolunda bir araç olarak algılamasını ve o algı doğrultusunda maddeye mana yüklemesini söylemiştir.⁶ Hangi seviyede bilgiye sahip olursa olsun, insanı kâmil olmayan kişilerin ne kendileri huzura kavuşabilir ne de öğretileri diğer insanlar üzerinde ciddi etkiler bırakabilir.

Bilgelik çağını yaşamakta olan insanlar, Mevlâna'nın öğretileri ile beslenebilmektedirler. Mevlâna insanlara eskiden beri var olan, bilinen, hissedilen, üstü örtülmüş, unutulmuş, hatırlatılması gereken duyguları su üstüne çıkarmıştır. Sezgileri ve duyarlılığı canlandırmıştır. Mevlâna bir şey söylediği anda insan özünü düşünmeye başlar.⁷ Bilgi çağında olunmasına rağmen, insanın maddeye kul olduğunu, maddenin insanın varlığına hükmettiği görülmüştür. Kişisel gelişim yollarıyla bu durumdan çıkışlar aranmıştır. Mevlâna bu durumla ilgili yaptığı yorumlarla, insanı insan yapan değerlerin neler olduğunu açıklayan düşünceleriyle ilham kaynağı olmuştur.⁸ Bu itibarla Mevlâna'nın eserleri, nereye gideceğini, ne yapacağını, dertlerine ne tür çözümler bulabileceğini bilmeyen zavallı insana, adeta birer reçete niteliği taşımaktadır. İyi niyetle yaklaşarak onun eserlerini okuyan insanlar, hayata ve huzurlarına yönelik bir şeyleri kesinlikle bulmaktadırlar.

Mevlâna birçok konu hakkında düşüncelerini ifade etmiş olup en çok üzerinde durduğu konu ise insan olmuştur. Mevlâna her zaman insan merkezli olup insanın hayat amacını düşünerek yaşaması gerektiğini vurgulamıştır. Yemek için, para için, mevki için hayatını geçiriyorsan, hayvanlardan farkın olmayacaktır, demiştir.⁹ Belki bu yaklaşım bazı insanlar için ağır bir itham olabilir. Ancak, İslam Dininin temel prensipleri ve Hz. Peygamberin hayatı, sünneti seniyesi dikkate alındığında, Mevlâna'nın öğretilerinin bunları pekiştirmekte olduğu rahatlıkla görülmektedir.

Düşünce tarihi boyunca filozoflar, insanların çatışma halinde bulduklarını, bu çatışmanın ise insanın yönünü belirleyeceğini vurgulamıştır. Mevlâna bu konu ile

---

⁶ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin İktisat Anlayışı*, 59.

⁷ Nevzat Tarhan, *Mesnevi Terapi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2014), 25.

⁸ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin İktisat Anlayışı*, 17.

⁹ age., *Mevlâna'yı Anlayabilmek*, 24.

ilgili olarak, insanın iç hesaplaşma yapması gerektiğini, kendisiyle iç hesaplaşmadan geçmeyen insanın olgunlaşamayacağını belirtmiştir. İnsan, hamlıktan pişme evresine geçmek istiyorsa, içsel hesaplaşmalar yapmalı ve aldığı tavırlara dikkat etmesi gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰ Birçok dile çevrilmiş olan Stephen Covey'in Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı isimli eseri incelendiğinde, Mevlâna'nın çok eski tarihlerde söylediği bu konunun, "içten dışa" başlığıyla uzun uzun anlatıldığı görülmektedir. Bu ve buna benzer birçok konuda Mevlâna, tarihe, insanlığa ışık tutmuş, ön almış, insanların kâmil olmaları yolunda bir okul olmuştur.

İnsanlar sürekli aynı düşüncelere takılı kaldığında zihinsel olarak zayıflama gösterirler ve beyindeki ağsal yapılarda bozukluk meydana gelir. Mevlâna'nın sözleri bu tekrarlanan düşünce hallerinden çıkmayı sağlamıştır. Eserlerinde görülen hikâyelerle sağ beyin çalıştırılarak, sezgisel öğrenme yani duygu ile öğrenme şekli devreye girmiştir. Sol beyinle yapılan öğrenme ezber şeklinde olduğundan hikâyelerle öğrenme yoluna gidilerek kalıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.¹¹ Yaşadığı tarihlerde, sağ beyin sol beyin farkını bilmeyen Mevlâna'nın bu tarzda eserler sunması, tamamen İslami, insani olanı seçmesinden kaynaklanıyor denilebilir.

Mutlu ve olgun insanda öfke, kibir, tamah, hırs ve haset gibi haller bulunmamalıdır. Mevlâna yaşanan iyi ya da kötü durumu değil, bu durumların nasıl algılanması gerektiği ile ilgilenmiştir. Mevlâna'yı günümüze taşıyan ve geleceğe de taşıyacak olan bu düşünce olmuştur.¹² Hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde Mevlâna'nın insan ilişkileri, ahlaki, tasavvufî ve dinî ile ilgili düşüncelerinin birçok kitapta yer aldığı görülmüştür. Bireyler, toplumlar ve ülkelerarası yaşanan çatışmaların sürekli bir hal alması sonucunda Mevlâna'nın hoşgörü ve sevgi yönü doğal olarak asırlar boyunca ön planda olmuştur.¹³ Zaman içinde yapılan gözlemler Mevlâna'nın etkisinin çığ gibi büyüdüğünü göstermiştir. Son on yıllar incelendiğinde Mevlâna hakkında yazılan eserlerin çoğunluğunun Müslüman olmayan kişisel tarafından yazıldığı görülmektedir. Tek başına bu bilgi dahi, Mevlâna'nın insanlığın ortak değerini olduğunu göstermeye kafidir.

---

¹⁰ Hüseyin Vehbi İmamoğlu, "Mevlâna ve İslam Tasavvuf Düşüncesinde Birlikte Yaşama Tecrübesi ile Savaş ve Barış Öğretisi," *Türk Dünya Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması 2013*, Mayıs, 2014, 12.

¹¹ age., *Mesnevi Terapi*, 47.

¹² M. Ziya Bağrıaçık, "Mevlâna'nın Rubailerine Dair Sosyolojik Bir Okuma -I-," *Batman Üniversitesi Journal of Life Sciences*, C: 1, S: 1, 2012, 746.

¹³ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin İktisat Anlayışı*, 12-3.

Dünyada “hoşgörü sembolü” olarak tanınan Mevlâna’nın dili felsefi olmamakla birlikte her okuyanın gönlüne hitap edebilen, günümüzde hala güncelliğini koruyan sosyal konular üzerine odaklanıp sorunlara çözümler sunmuştur.¹⁴ Öyle ki, hangi alanda çalışırsa çalışsın, objektif bir bakış açısıyla onun eserlerini inceleyen hemen her insan kendisi için bir şeyler bulabilmektedir.

Mevlâna’nın Batı ülkelerinde 18. yüzyılın sonlarına doğru dikkati çektiğini görüyoruz. Mesnevî adlı eserinin ilk çeviri denemelerini İstanbul’da J. De Wellenbourg isimli Fransız elçisi çalışmıştır. Fakat bu çalışmanın 1799 yılında Beyoğlu yangınında kaybolduğu söylenmektedir. Ciddi boyuttaki çalışmalar ise Cambridge Üniversitesi Farsça hocası olan Reynold A. Nicholson tarafından gerçekleştirilmiştir. 1925-1940 yılları arasında Mesnevî İngilizce’ye çevrilmiştir. Nicholson’dan sonra ise A. Ö. Arberry çalışmalara devam etmiştir.¹⁵

Mevlâna insan odaklı düşündüğü ve yaşadığı için, her konuda önceliği insan olmuştur. Çünkü Allah’ın ruhundan üfürdüğü insanın hayat amacı doğrultusunda insan-ı kâmil olma yolunda ilerlemesi, olgunlaşması gerektiğini düşünmüştür. Gönlün kapıları içerden açılır felsefesiyle hayatımızın her noktasında sevgi ile gönüllere hitap ederek yaşanılması gerektiğini, kıran değil kırılan taraf olunmasının en yüce erdem olduğunu ifade etmiştir. Eserleri incelendiğinde her alanda birçok öğretilerinin bulunduğu görülmüştür. Mesnevî eserinde ise sosyal sorumluluk, kişisel gelişim, kariyer planlama, iş ahlakı, dürüst ticaret, gelişim, erdem, duyarlılık, karar verme, cesaret, yenişim, tutum, yargı hakimiyeti, duygusal zeka, sosyal ilişkiler, adalet, ceza, ödül, alçak gönüllü olmak, anlayış, faziletli olmak, gurur, haset, hayal, hırs, ihsan, kibir, sabır, vefa, affetmek, ahlak, amaç, başarı, bilgi, gizlilik, güç, hakikat, sorumluluk, taklit, vehim, yasak, danışmak, dedikodu, delil, nasihat, niyet, kanaat etmek, övmek, pişmanlık, sebep-sonuç, anlaşma, ümit, stratejik davranış, yönetmek, yönetim, çözüm odaklılık, ego, tedbir, şüphe, şükür etmek, yardımlaşma, çalışmak, iletişim, kıyaslamak, ortaklık gibi daha birçok sayabileceğimiz konular hakkında öğretileri bulunmaktadır.

---

¹⁴ age., “Mevlâna’nın Rubailerine Dair Sosyolojik Bir Okuma -I-,” 739.

¹⁵ Nezh Uzel, *Mevlâna ve İnsan* (İstanbul: Milenyum Yayınları, 2009), 139-141.

2.1. Mevlâna'nın Hayatı

30 Eylül 1207¹⁶'de (6 Rebûlevvel 604)'te Horasan'ın Belh¹⁷ şehrinde dünyaya gelmiştir.¹⁸ Mevlâna'nın babasına sultan'ül-ulema (bilginlerin sultanı) denilmiştir. Önszisi güçlü biri insan olduğundan içine doğan bir seziden sonra ailesiyle Belh'i, Moğollar¹⁹ istila etmeden önce terk ettiği söylenmiştir.²⁰ Ailenin göçebe hayatı başlamıştır. Önce Nişabur'a gitmişler, Mevlâna Nişabur'da ileride üstadı olarak bahsedeceği²¹ şair Attar²² ile karşılaşmıştır. Daha sonra Bağdat²³, Şam, Halep, Malatya, Erzincan, Sivas, Kayseri, Niğde, Larende'ye (Karaman) gitmiştir. Mevlâna, bu yolculuklarda büyümüş ve her şehirde ilim adamlarıyla karşılaşp, hepsinden ayrı ayrı ilimler öğrenmiştir.²⁴ Mevlâna'nın babası adına yapılan medresede babası yedi yıl müderrislik yapmış ve daha sonra Sultan Alâeddin Keykubad'ın davet etmesiyle Konya'ya gelmişlerdir.²⁵

Bahaeddin Veled olarak tanınan Mevlâna'nın babası Hüseyin Hatibi oğlu Muhammed idi (ölm. 628/1231).²⁶ Annesi de Belh emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun idi.²⁷

Mevlâna, Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile 1225 yılında evlenmiştir. Bu evlilikten Sultan Veled (1226), Alâeddin Çelebi (1227) dünyaya gelmişler.²⁸ Gevher Hatun'un vefatından sonra Konyalı İzzeddin Ali'nin kızı Kira Hatun'la ikinci evliliğini yapmıştır. Bir oğlu bulunan Kira Hatun'dan Emîr Muzafferüddin Âlim Çelebi ve Melike Hatun doğmuştur.²⁹

¹⁶ Will Durant, 1201 derken, Maurice Barres de 1203 demektedir. Şefik Can, *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri* (Ankara: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2013), 31.

¹⁷ O dönemde Belh, Harzemşahlar siyasi birliğinin başkenti idi. age., *Mevlâna ve İnsan*, 51., Aynı zamanda ilim merkezi idi ve Moğol saldırısına uğramamıştı. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 31.

¹⁸ Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî, *İslam Ansiklopedisi*.

¹⁹ 70.000 aile ile Moğollar bir ordu şehri gibi kağnılar üstünde ilerleyerek geçtikleri yerleri silip süpürüyorlardı. İskender Pala, *Mevlâna* (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2007), 6.

²⁰ Eflâki'ye göre, Bahâeddin Veled Fahreddin er-Râzi'nin ölümünden üç yıl sonra Belh'ten (1212-13) ayrılmıştır. age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*, Eva de Vitray Meyerovitch, *İslam'ın Güler yüzü*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Şule Yayınları, 2015), 63., age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 32., Yaşar Nuri Öztürk, *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan* (İstanbul: Yeni Boyut, 2014), 11., age., *Mevlâna ve İnsan*, 52.

²¹ age., *İslam'ın Güler yüzü*, 63.

²² Feridüddin Attar'ın eseri olan, Mesnevî'ye ilham olacak Esrarnâme ile tanışmıştır. age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*.

²³ Abbasi devletinin başkentidir. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 35.

²⁴ age., *Mevlâna*, 6., age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 36.

²⁵ age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*.

²⁶ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 32., age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 11., age., *Mevlâna ve İnsan*, 52.

²⁷ age., *Mevlâna ve İnsan*, 52.

²⁸ age., *Mevlâna*, 6.

²⁹ age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*.

Bahaeddin Veled, Mevlâna'ya Muhammed Celâleddin ismini vermiştir. İlerleyen zamanlarda Anadolu halkı “Mevlâna” demiştir. Mevlâna, efendimiz anlamına gelmiştir. İsminin bir parçası haline gelen Mevlâna Celâleddin'e bir de Rumi eklenmiştir.³⁰

Konya'da Altınapa Medresesi'inde, Bahâeddin Veled iki yıl müderrislik yaptıktan sonra 23 Şubat 1231'de (18 Rebûlâhir 628) vefat etmiştir. Babası öldüğünde 24 yaşında olan Mevlâna, babasının yerine müderrislik yapmaya başlamıştır.³¹

Mevlâna'nın Belh'teki hocalarından biri Seyyid Burhaneddin Muhakkik-i Tirmizî idi. Babasının ölümünden sonra Mevlâna'yı yalnız bırakmak istemediği için Konya'ya gelmiştir.³² Seyyid Burhaneddin, Mevlâna'nın kendisini daha iyi geliştirebilmesi için Şam'a ve Halep'e gitmesini istemiştir. Halep'te iki yıl Halaviyye medresesinde kalarak, alim Kemaleddin İbnü'l-Adim'den fıkıh eğitimi almıştır.³³ Daha sonra Şam'a geçen Mevlâna, burada Makdisiyye Medresesi'nde kalarak dönemin sufilerinden ve bilginlerinden istifade etmiştir.³⁴

Seyyid Burhâneddin'in ölümünden beş yıl sonra Şems-i Tebrîzî ile karşılaşmıştır.³⁵ Eflâkî, Şems-i Tebrîzî'nin 29 Kasım 1244³⁶'te (26 Cemâziyelâhir 642) Konya'ya geldiğini belirtir ki bu tarih, oğlunun verdiği tarihle aynı olmuştur.³⁷

Şems³⁸'le birlikte artık Mevlâna hayatında şiir söylemek ve sema etmek gibi yeni bir sürece girmiştir. Şems'in ortadan kaybolmasından sonra ise ona duyduğu sevgiyi Konyalı Şeyh Selâhaddin-i³⁹ Zerkûbî'ye yöneltmiştir.⁴⁰ 10 yıl sonra (29 Aralık 1258⁴¹) Selâhaddîn-i Zerkûbî vefat edince, hilafet makamına Urmiyeli Hüsâmeddin

³⁰ age., *Mevlâna ve İnsan*, 52.

³¹ age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*.

³² Emine Yeniterzi, *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008), 18-9.

³³ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 43-4.

³⁴ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 44.

³⁵ age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*.

³⁶ Şems, Konya'ya 26 Cemaziye'l-ahir 642 / 23 Ekim 1244 tarihinde gelmiştir. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 49.

³⁷ age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*.

³⁸ Şems, 643/15 Şubat 1246 yılında Konya'yı terk etmiştir. Daha sonra 8 Mayıs 1247 günü Şems, Konya'ya tekrar gelmiştir. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 52. Şems, 1247 yılı Aralık ayında kayboldu. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 54-5.

³⁹ Konya'nın bir köyünde doğan Selahaddin Feridun, Konya'ya gelerek, kuyumculuk işine başlamıştır. Ahlakı ve ibadete düşkünlüğü ile tanınmaktaydı. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 61-2.

⁴⁰ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 23., age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 61.

⁴¹ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 67.

Çelebi⁴² geçmiştir. Oğlu Sultan Veled, Mevlâna'nın Şems-i Tebrîzî'yi güneşe, Selâhaddîn-i Zerkûb'u aya, Hüsâmeddin Çelebi'yi de yıldız benzettiğini söylemiştir.⁴³

Mevlâna'nın çocukluğunda başlayan göçle birlikte gelen sıkıntılar, yaşadığı kayıplar, ailesinden uzakta Şam'da ve Halep'te geçirdiği yıllar, gönül dostlarını da sırasıyla kaybetmesi, bu süreçte oğlundan gördüğü saygısızlık, kendisi hakkında yapılan ileri geri konuşmalar gibi hallerden yıpranmıştır. Son yıllarını da sürekli tefekkürle geçirerek iç huzura ulaşmıştır.⁴⁴

Aniden hastalanarak yatağa düşen Mevlâna son demleri olduğunu hissetmeye başlamıştır. Hastalandığı haberi etrafa hızlı şekilde yayıldığından herkes şifa dilemek için Mevlâna'nın yanına koşarak gelmelerine rağmen Mevlâna şifa istememiş, Hakk'a kavuşmayı dilemiştir.⁴⁵

Mevlâna bir pazar günü (17 Aralık 1273) ağırlaşmış, bunu duyan Konyalılar işlerini bırakıp Mevlâna'ya koşmuşlardır. Bu hastalık nedeniyle Mevlâna kırk dört yıl önce geldiği, hayatının en önemli günlerini yaşadığı Konya'ya gözlerini yummuştur.⁴⁶ Cenaze töreninde bütün dinlerden ve mezheplerden insanların katıldığı, cenaze namazına çok kalabalık bir topluluk katıldığı kayıtlara geçmiştir.⁴⁷

Mevlâna vasiyet niteliğinde son olarak şunları söylemiştir;⁴⁸

Ben, size gizli ve aşikâr olarak Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Az yemek yemenizi, az uyku uyumanızı, az konuşmanızı, günahlardan çekinmenizi, oruca, namaza devam etmenizi, daima şehvetten kaçınmanızı, bütün insanlardan başınıza gelecek eziyetlere ve cefalara sabır ve tahammül etmenizi, cahil insanlarla, zevklerine düşkün olan sefihlerle oturup kalkmaktan kaçınmanızı, kerem sahipleri ile salih ve iyi kişilerle sohbet etmenizi, beraber bulunmanızı vasiyet ederim. Çünkü insanların en hayırlısı, insanlara faydası dokunandır. Sözün hayırlısı da az ve öz olanıdır.

13. yüzyıl Anadolu'su en huzursuz dönemini yaşarken, Mevlâna çevresine, öğrencilerine sürekli, iradeyi ve iktisadi olan maddeyi şekillendirerek kullanabilmeyi öğretmiştir. Mevlâna'nın görüşü madde tarafından yönetilmeden, maddiyatın

⁴² 1225 yılında Konya'da Çelebi Hüsameddin (Hüsameddin Hasan) doğmuştur. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 70-71., Abdülbaki Gölpınarlı, *Mevlâna Celalettin Hayatı, Eserleri, Felsefesi* (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2015), 115.

⁴³ age., *Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî*, age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 70.

⁴⁴ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 75-6.

⁴⁵ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 26.

⁴⁶ age., *Mevlâna Celalettin Hayatı, Eserleri, Felsefesi*, 128.

⁴⁷ age., *Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*.

⁴⁸ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 81.

çekiciliğine düşmeden, rızkının devamlılığını sağlayabilmiştir. Çalışmanın her zaman iç huzuru sağlayacağını hep vurgulamıştır.⁴⁹

Anadolu’da Moğol istilası sonrası meydana gelen ekonomik olsun, sosyal ve siyasal olsun birçok yapılar bozulmuş ya da sarsılmıştır. Mevlâna bu dönemde bir sosyal sorumluluk yüklenerek zayıfların, haksızlığa uğrayanların yanında olup, olaylara dışarıdan bakan bir göz gibi görüp, işlenen adaletsizliklere sessiz kalmayıp duruşunu göstermiştir.⁵⁰ Bu davranışlarıyla Mevlâna, sadece söyleyen değil, icra eden, uygulama insanı olduğunu da göstermiş, aynı zamanda “*niçin yapmadıklarınızı söyler durursunuz*” emrinin gereğini bizzat yaşayarak etki alanındaki insanlara göstermiştir. İnsan üzerinde en etkili olanın bizzat uygulama olduğunu çok iyi bilen Mevlâna, sadece söz söylemekle kalmamış, taşın altına elini koymuştur.

Moğol istilasından dolayı Orta Asya’dan ve İran bölgesinden kaçan Türkmen kabilelerinin yanında birçok şair, alim, bilge, zanaatkar gibi insanlar Anadolu’ya gelerek örf, adet ve geleneklerine göre yaşamıştır. Daha önce gelmiş olan Türkmenler sonradan gelen göçebelerin yerleşik düzene geçmeleri için yardımcı olmuşlar ve böylece eski Türk gelenekleri devam etmiştir. Bu yüzyılda birçok mutasavvıf ve Türk tarikatları ortaya çıkmıştır.⁵¹

Mevlâna’nın yaşadığı dönem (1207-1273) gerçek manada zor bir dönem olmuştur. Sadece Anadolu ve İslâm dünyasında değil, Asya ve Avrupa içinde zor bir dönem yaşanmıştır. 13. yüzyılda Anadolu, Haçlılar karşısında çok zor bir mücadele vermiştir. Daha sonra iç savaşlar, taht kavgaları, Moğol işgali, siyasi ortamın karışıklığı, bozulan sosyal yapı gibi durumlar doğal olarak Anadolu halkının inancını, güvenini düşürerek çaresiz ruh halleri ortaya çıkmıştır. Aslında Mevlâna’nın eserlerine daha genel olarak yukarıdan bakıldığında bütün bu çaresiz hallere çözüm yolları, ruhlara şifa, hayatlara ümit olma niyetiyle yazıldığı görülmüştür.⁵²

Mevlâna devlet idaresindeki her mevkideki insanlarla ilişki içinde olup, fikirleriyle, düşünceleriyle hem ahlaki ve siyasi konularda hem de idarecilerin yönetimle ilgili konularında rehber olmuştur. Mevlânâ kendisini toplumu

---

⁴⁹ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî’nin İktisat Anlayışı*, 9.

⁵⁰ Musa Kaval, “Mesnevi’deki Birey-Toplum İlişkisinin Çağdaş Toplum Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi,” *Akademik Bakış Dergisi*, S: 36, 2013, 3.

⁵¹ Süleyman Özbek, “Türkiye Selçuklularında Kültürel Hayat (Mevlâna’nın Fihri Mâfih ve Mesnevi’sine Göre),” *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2001, 42.

⁵² age., “Mevlânâ’nın Düşünce Dünyasının Siyasal ve Toplumsal Boyutları,” 240.

aydınlatması gereken biri olarak gördüğünden gerçekleştirdiği sohbetlerle, tavsiye ve eleştiriyi devlet adamlarına yol göstermek ve halkın şükürle, huzurla yaşayabileceği bir toprak ve yönetim olmasını istemiştir.⁵³ Bu itibarla biz de Mevlâna'nın bu yönünü, öğretilerini, bizzat yaşadığı Konya'da araştıralım ve insanlar üzerinde bıraktığı izi görelim istedik.

Şunu da söylemek gerekir ki; her ne kadar Anadolu o dönemlerde zorluklar içinde olsa da düşüncelerini özgürce ifade edebilme imkânı ve hoşgörülü bir ortam var olmuştur. Bundan dolayı birçok şairi, bilgini, düşünürü Anadolu kendine çekmiştir.⁵⁴

Mevlâna'nın yaşadığı dönem için ne kadar olumsuz durumlar söylene de unutulmaması gerekir ki İlahî kader, en güzel doğuşları büyük kahırlardan sonra çıkarıp, bereketi ile insanlığa yön veren başlangıçlar yaşatmıştır.⁵⁵ En karışık ve belirsiz dönemde yaşayan Mevlâna'nın siyasi ortama yakın oluşu, politik durumlar karşısında sergilediği davranış çok önemli olmuştur. Moğolların yönetiminden kaynaklı halkın yaşadığı bunalımlı süreçte Mevlâna, insana saygı, insana hürmet gibi yaklaşımlarla halkın içinde bulunduğu buhranlı durumu dağıtmayı amaçlamıştır. Halk gerçekten büyük haksızlıklar, yoksunluklar, huzursuzluklar yaşamaktaydı ve Mevlâna onlar için bir ruh doktoru gibi gelmiştir.⁵⁶ Ümitsizlere ümit veriyor, yaşama gücü ve iman aşılmalıdır. İnsanlara teselli kaynağı olarak onları korkularından ve endişelerinden uzaklaştırmaya çalışmıştır.⁵⁷

Bütün eserlerinden de anlaşıldığı gibi hareketli bir hayatı olmuştur. Mevlâna bir kenarda durup, dünyadan elini çekmiş bir profil gibi çıkmaz karşımıza tam aksine deneyimlerini ve düşüncelerini şiirleriyle ve konuşmalarıyla aktarmıştır.⁵⁸

Mevlâna'nın öğretisinde, insanın zihinsel, fiziksel, ruhsal olarak bütüncül gelişimlerini gerçekleştirmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Eğer insanlar bu dengeli gelişimi başarabilirse özlere ulaşacaklarından, varoluşun mükemmelliğini fark edip

---

⁵³ Nevzat Erdoğan ve Ümit Işık, "Mevlâna'dan II. İzzeddin Keykâvûs'a Yönetme Öğütleri," *1. Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi*, 8-10 Ekim, 2015, 258.

⁵⁴ age., "Mevlânâ'nın Düşünce Dünyasının Siyasal ve Toplumsal Boyutları," 239.

⁵⁵ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 65.

⁵⁶ age., "Mevlâna'dan II. İzzeddin Keykâvûs'a Yönetme Öğütleri," 259.

⁵⁷ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 16.

⁵⁸ age., "Mevlânâ'nın Rubailerine Dair Sosyolojik Bir Okuma -I-," 741.

diğer insanlarda kendilerini görebileceklerini belirtmiştir. Kendini egosuyla birey olarak değil de bir kolektif bilinç altında bir olduğunu hissedeceğini vurgulamıştır.⁵⁹

Fromm'un da insan ile toplum hakkındaki düşüncelerinin Mevlâna ile benzer olduğu görülmüştür. Fromm, toplumun insana bir kişilik kıyafeti giydirdiğini ve insanın onun kendi kişiliği olduğunu söyleyerek, insanların gerçek özlerini keşfetmediğini ve kendilerini gerçekleştirmediğini ifade etmiştir. Heidegger ise, insanın toplum içinde kaybolduğunu, insanın sadece çalışmaya yönlendirilmiş halde nesneleştirildiğini söylemiştir. Mevlâna, düşüncelerinde uyumu yakalamaya yönelik davranışlar sergilenmiştir. Nasıl ki ümit ile korku manalı hale geliyorsa, toplum ve insanın da birbiri ile anlamlı olacağını söylemiştir. Zıt kavramların uyumu anlatılmıştır. Kavramlar zıtlarıyla birlikte var olmuştur. Mevlâna'nın eleştirdiği konu aslında insanların akıllarını iyi kullanamamasına olmuştur. İnsanın hiçbir şeyi sorgulamadan doğru, yanlış demeden kabul etmeleri ve düzende pasif rol almalarına karşı olmuştur.⁶⁰

Mevlâna direk olarak siyaset ile uğraşmasa da halkın memnuniyetsizliğini, yaşanan yönetim sorunlarını, adaletsizlikleri idarecilere iletmiştir.⁶¹ Mevlâna'nın düşünce sisteminde maddiyata yüz çevirmek anlayışı değil, maddiyatın üstüne çıkabilmek, maddiyatın kölesi değil yöneticisi olunmasını söylemiştir.⁶² Mevlâna insanın kendi varlığını sosyal ya da tarihsel olarak küçük boyutta değil, daha büyük olan evrensel ve kozmik boyutta düşünmesini, görmesini, hissetmesini ve yaşamasını istemiştir. Bu noktada insanın ölümsüzlüğünün var olabileceğini belirtmiştir.⁶³ İnsanların kader anlayışının yeryüzü ile sınırlı olmamasını, daha ilerilere gitmeleri gerektiğini, Marifete ulaşmalarını vurgulamıştır.⁶⁴

Mevlâna, şekle dayanan işlerden ve davranışlardan hoşlanmamıştır. Şeklin, suyun konulduğu kaplara benzediğini, akıllı adamın kaplara değil suya baktığını söylemiştir.⁶⁵ Mevlâna için ırk, mevki, din, cinsiyet gibi ayırım olmamıştır. İnsanlara kimliklerinden ve düşüncelerinden dolayı ayırım yapılmasına karşı durmuştur. O, hiçbir

---

⁵⁹ Ergin Ergül, "Evrensel Adalet ve Barış İçin Bir İlham Hazinesi Mevlâna," *Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları*, 2014, 74-5.

⁶⁰ age., "Mesnevi'deki Birey-Toplum İlişkisinin Çağdaş Toplum Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi," 8-10.

⁶¹ age., "Mevlâna'dan II. İzzeddin Keykâvüs'a Yönetme Öğütleri," 263-64.

⁶² age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 75.

⁶³ age., 91.

⁶⁴ age., *İslam'ın Gülieryüzü*, 84.

⁶⁵ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 100.

etiketi dikkate almadan sadece insan olduğu için insanı sahiplenmiştir. Ayrımcılık yapanlara ise şöyle seslenmiştir:⁶⁶

Ey onda bunda kusur arayan kişi. Hiçbir insanı hor görme, hangi millette, hangi dinde olursa olsun, insanda, O'nun (Allah c.c.) bir emaneti vardır. İnsan O'nun aynasıdır.

Mevlâna, devletin temelini adalet olduğunu belirtmiş; idarecilerin hatalarını eleştirmiştir. Çünkü, insanın gelişmesi için ruhunun özgür olması gerektiğini, özgürlüğün de adaletli bir yönetim ile mümkün olacağını söylemiştir.⁶⁷ Dikkat edilecek olursa, günümüz modern toplumlarının daha yeni yeni değerini anlamaya ve uygulamaya çalıştıkları bu değerleri Mevlâna yüzyıllar öncesinden dile getirmiştir.

Mevlâna'nın düşüncelerini özetlersek, çözümlerinin genel bir bakış açısı sonucunda ortaya çıkmış olduğunu, bu bakış açısının merkezinde insanın olduğunu, insanın değerini ve ne kadar değerli olduğunu, birini diğerinden ayırmadan, hakların eşitliğini sağlayarak, adalet çerçevesinde, Yaradan'ı unutmadan, bakırdan altın hale gelmek için sürekli çalışılmasından, şekil yerine öze odaklanmaktan, sevgi ile her şeyin çözülebileceğinden, varoluşun mükemmelliğini unutmadan, dünyayı kendine zindan etmeden, maddenin kölesi olmadan, iyiliği ve hoşgörüyü öncelikte tutarak, sessiz kalmayarak, düşünerek ve sorgulayarak, aynı zamanda zihinsel, ruhsal, bedensel ve kalben dengede olmayı başararak belki de en önemlisi insan olduğunu unutmadan insan olabilme sanatını icra etmenin hakkını vererek yaşamak diyebiliriz.

2.2. Mevlâna'nın Eserleri

İki manzum, üç mensur olmak üzere beş eseri bulunmaktadır. Mevlâna bütün eserleri dönemin dili olan Farsça kaleme alınmıştır. Mevlâna'nın eserleri Türkçe başta olmak üzere birçok batı dillerine çevrilmiş ve bu nedenle de bibliyografik çalışmalarının sayısı da oldukça çok olmuştur.⁶⁸

Mevlâna'nın eserlerini okurken sanat eseri olarak adlandırıp kalıplara sokulmaması gerekir. Çünkü eserlerinde insanların içlerinde barındırmaktan vazgeçemediği korku ve kaygı hisleri için hikayeler anlatmış, insanın kendine güvenmesini sağlamış, önyargıları kaldırmaya yardımcı olmuş, düşünce tarzlarını düzeltmiş ve düşünme seçeneklerini arttırmış, yani perspektif kazandırmış ve insana

⁶⁶ age., "Evrensel Adalet ve Barış İçin Bir İlham Hazinesi Mevlâna," 44.

⁶⁷ age., 14-5.

⁶⁸ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 34-5.

tutum kazandıran öğretiler sunmuştur.⁶⁹ Bu kadar geniş bir perspektifte içeren eserler doğal olarak hemen her insanın ilgisini çekip, etkilemiştir.

Allah aşkı, hoşgörü, insan-ı kâmil olma, sevgi, ilahi varlık, varoluş, akıl gibi bir çok metafizik konuların anlatıldığı Mesnevi, Fîh-i Mâ-fih, Mecâlis-i Seb'a (Yedi Meclis) ve devrin idarecilerine, sultanlarına iletildiği mektuplardan oluşan Mektubat eseri ve şiirlerinden oluşan Divân-ı Kebir dahil her bir eseri oldukça zengindir.⁷⁰ Mesnevi, 25.618 beyit ve 6 ciltlik; Divân-ı Kebir, tasavvufi şiirlerinden oluşan 44834 beyitlik 21 divân ve rubai; Fihi Mâfih, vaazlardan ve nasihatlerden oluşan; Mecâlis-i Seb'a (Yedi Meclis), vaazlardan ve sohbetlerden oluşan; Mektûbât, devlet yöneticilerine yazılan 144 mektuptan oluşan başlıca eserleridir.⁷¹ Özellikle Mesnevî yöneticiler ve siyasetçiler için etkileyici ve yol gösterici içeriğiyle incelenmesi gereken bir eserdir.⁷²

Mevlâna, sosyal bilimler uzmanı gibi yaşadığı dönemde Anadolu'nun ekonomik, sosyal ve siyasi durumu hakkında pek çok bilgileri eserlerinde anlatmıştır.⁷³

Mevlâna asla belli olaylara takılı kalmadan, zengin ve derin düşünce dünyasında insanların doğasını ve toplumsal durumları daha evrensel boyutta aktarmıştır.⁷⁴ Mevlâna, metaforik⁷⁵ bir yöntem kullanarak soyut kavramların daha anlaşılabilir olmasını sağlamıştır. Anlatımda kullandığı hikayelerinde hayvan karakterlerine başvurmuştur.⁷⁶ Mevlâna, metafor için;

Gerçi oğul, o manadır, bunlar suret, fakat anlayışa yaklaştırmak için lazım bu. Kederi dikene benzetirler, dikenin kendisi değildir, bu benzetiş, ancak uyandırmak, anlatmak içindir. Katı gönüle taş derler. Gönlün taşla münasebeti yoktur, fakat bir örnektir verirler işte. Düşünce de onun tıpkısı olmaz. Fakat "öyle değildir" deme de ayıbı benzetişe, anlatışa ver.⁷⁷

Mevlâna'nın eserleri incelendiğinde hem nicelik hem de nitelik olarak kapsamlı olduğu görülür. Mevlâna, dönemin ticaret hayatını aktardığını, insanlar için davranış

⁶⁹ age., *Mesnevi Terapi*, 46.

⁷⁰ age., "Mevlâna'dan II. İzzeddin Keykâvûs'a Yönetme Öğütleri," 257.

⁷¹ age., "Türkiye Selçuklularında Kültürel Hayat (Mevlâna'nın Fihi Mâfih ve Mesnevi'sine Göre)," 43.

⁷² age., "Evrensel Adalet ve Barış İçin Bir İlham Hazinesi Mevlâna," 22.

⁷³ age., "Türkiye Selçuklularında Kültürel Hayat (Mevlâna'nın Fihi Mâfih ve Mesnevi'sine Göre)," 41., age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin İktisat Anlayışı*, 19.

⁷⁴ age., "Mevlâna'nın Düşünce Dünyasının Siyasal ve Toplumsal Boyutları," 240.

⁷⁵ Metafor, sorunlara çözümler sunabilmesi, insanların kendilerine dışarıdan bakabilmesi, bakış açılarına alternatifler katabilmesi, insanlara kendi kaynaklarını hatırlatabilmesi gibi faydalar sayılabilir. Mehmet Ak, Elif Şen ve Faik Özdengül, 2014, "Mevlâna Penceresinden Bilişsel Terapiler," *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 3, 2014, 134-5.

⁷⁶ Nejdet Durak, "Mevlâna'nın Ahlak Öğretisinde İyi ve Kötü Kavramları," *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 6, 2007, 4.

⁷⁷ age., 2014, "Mevlâna Penceresinden Bilişsel Terapiler," 134.

modelleri çizdiğini, toplum ilişkilerini, birey toplum, birey devlet açılarından analiz ederek tespitlerde ve çözümlerde bulunduğunu, insanı oldukça iyi tanıdığını, formüle ettiğini bizlere aktarmaktadır.

2.2.1. Mesnevi-i Şerif

Mesnevi-i Şerif'in Mesnevi'nin bazı şerhleri şunlardır; Sururi Şerhi, Ankaravi Rusuhi İsmail Dede Şerhi, Sarı Abdullah Efendi Şerhi, Bursalı İsmail Hakkı Şerhi, Ahmed Avni Konak Şerhi, Kenan Rifai Şerhi, Abdülbaki Gölpınarlı Şerhi vd., Mesnevi'nin bazı Türkçe tercümeleleri; Muini'nin Mesnevi-i Muradi, Aydınlı Dede Ömer Ruşeni'nin Neyname, Mevlevi Nahifi Süleyman Efendi, Kütükçü Süleyman Hayri Bey, Yenişehirli Avni Bey, Veled Çelebi İzbudak vd.,⁷⁸ mutasavvıf ve yazarlardan; Surûrî, Sûdî, Şem'î, Sarı Abdullah, Bursalı İsmail Hakkı, Ankaravî İsmail Rusuhî Dede, Abdulmecid Sivasî, Şifâî Derviş Mehmed, Âbidin Paşa, Ahmet Avni Konuk, Tahirü'l-Mevlevî, Kenan Rıfâî, Abdülbaki Gölpınarlı vd. Mesnevî'yi açıklayan şerhler yazmışlardır.⁷⁹ Antikçağ düşünce yapısını modern çağa aktarmış olan ve Doğu'daki tek eser olduğu söylenmektedir. Dünya tarihindeki en üstün yapıtlar arasında olduğu birçok ilim adamınca ifade edilmiştir. İnsanlar, Mesnevi sayesinde varlıklarındaki ışığı, değeri görmüş, bulmuş, öğrenmiş ve yaşamıştır. Sanki eski bilgilerin su yüzüne çıkarılması gibi ifade edilmiştir.⁸⁰

Mevlâna'nın sohbet dostlarından biri olan Çelebi Hüsameddin⁸¹ Mesnevi'nin yazılması konusunda Mevlâna'yı teşvik etmiştir. Çelebi Hüsameddin'in, Mesnevi'de emeği çok büyük olmuştur. Eser bitene kadar Mevlâna'nın yanından hiç ayrılmamış, Mevlâna sema ederken, yolda yürürken ilhamla gelen sözlerini sürekli yazmıştır. Çelebi Hüsameddin'in gösterdiği özveri karşısında Mevlâna her cildin başlangıcında onun kişiliğinin olgunluğundan ve güzel bir arkadaş olduğunu belirtmiş, ondan sitayişle bahsetmiştir.⁸² Hüsameddin Çelebi, Mesnevi'nin oluşum aşamasında Mevlânâ'nın hiçbir kitaba başvurmadığını ve eline kalem almadığını, bazen günün her

⁷⁸ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 380-3.

⁷⁹ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 37.

⁸⁰ age., *Mevlânâ ve İnsan*, 62.

⁸¹ Kur'an-ı Kerim'den, hadis-i şeriflerden sonra çok okunan Mesnevi eseri Hüsameddin Çelebi olmasaydı belki de yazılmayacaktı. Birçok dile çevrilmiş olan eserden dünya insanları manevi zevkini alamayacaktı. age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 73. Hüsameddin Çelebi, Senâî'nin ve Attar'ın eserlerini okumuş ve Mevlâna'nın da onlar gibi şaheserler meydana getirebileceğini düşünerek hem rica hem de teşvik ile yazılması için emek vermiştir. age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 33-4.

⁸² age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 25.

saatinde söylediğini, bazen de uzun süreler sustuğunu belirtmektedir.⁸³ Mevlâna'nın hem babasından hem de Seyyid Burhaneddin'den aldığı eğitim, Halep'te ve Şam'da gördüğü tahsil, okuduğu kitaplar, kuvvetli hafızası ve çağırışım gücü sayesinde bu muhteşem eser ortaya çıkmıştır. Çok düşünen ve çok farklı şeyleri düşünen, ince düşünen, tatlı bir dil ile söyleyen, görüş yeteneğinin çok kuvvetli olduğu, üzüntü ve duygusallık hassasiyetinin fazla olmasının yanı sıra büyük bir imana ve sonsuz bir aşka sahip olduğu ifade edilmiştir. Yüce Hakk, Mevlâna'yı bilgi, sevgi ve irfan ile donatmıştır.⁸⁴ Onu tanıma, onu anlama, onu okuma imkanına sahip olan insanlar ne kadar nasiplidir denilebilir.

Mesnevi, zamanı aşan sayılı anıtlardan biri olmuş ve "Birlik Dükkânı" olarak isimlendirilmiştir.⁸⁵ İslam Doğu edebiyat dünyasında şiir türlerinden biri olan, beyitlerin kendi içerisinde kafiyeli olması ve tek tip vezinle yazılması ile bir manzume eser şeklinde olmuştur. Bu tarz manzume kitaplarına mesnevi denildiği için Mevlâna'nın eserinin adı da böyle oluşmuştur. Mesnevî, birçok dillere çevrilmesinin ve şerh edilmesinin yanı sıra sayısız eserlere de ilham kaynağı olmuştur. Mana hastalarının, manevi hastalıklarına ilaç olması için yazılmıştır.⁸⁶

Gelişmiş toplumlardaki güvenlilik düzeyine ulaşabilmek için şiddetin ve çatışmanın azalması gerektiğini belirtmiştir. İşte Mesnevi'nin vurguladığı, başkalarının haklarına ve farklılıklarına saygının olması, hoşgörünün, yardımlaşmanın, adaletin ve liyakatin olması gibi konuları günümüz terminoloji ile ilişkilendirilerek ortaya konulmuştur.⁸⁷

1259-1268 yılları arasında yazıldığı tahmin edilen Mesnevî altı ciltten oluşmakta olup toplam 25.600 civarında beyit bulunmaktadır.⁸⁸ Eflâkî ise, 26.660 beyitten oluştuğunu söylemiştir. Abdülbaki Gölpınarlı'ya göre ise 25.618 beyitten oluşmaktadır.⁸⁹

---

⁸³ Mesnevi, *İslam Ansiklopedisi*.

⁸⁴ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 74.

⁸⁵ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 33., Eserin ismi öncelikle Divân Edebiyatındaki şiir türü olarak yazıldığından Mesnevi olmasının yanı sıra eserde varlıkların çift şekilde, ikili zıtlar hallerini içermesinden dolayı da Mevlâna esere Mesnevi ismini verdiği ileri sürülmüştür. Semih Ceyhan, "Mesnevi," *İslam Ansiklopedisi*, 325-6., age., *Mevlânâ ve İnsan*, 115.

⁸⁶ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 33., age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 373-4.

⁸⁷ age., "Mevlânâ'nın Düşünce Dünyasının Siyasal ve Toplumsal Boyutları," 254.

⁸⁸ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 36., age., "Mesnevi," 326.

⁸⁹ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 33.

Mesnevî'deki hikâyelerin bir kısmı, Ferîdüddîn-i Attâr'ın Esrâr-Nâme'si ile İlâhî-Nâme'si, Şems'in Makâlât'ı, Kelîle ve Dimne, Gazzâlî'nin İhyâu Ulûmi'd-Dîn'i, Salebî'nin Kıyasu'l-Enbiyâ'sı gibi yapıtlardan alınmıştır. Bazı hikâyeler de halk arasındakilerden oluşmuştur.⁹⁰ Hikâyelerde görüldüğü üzere, konuların temeli insan ve insan eylemi üzerine olmuştur. Bunun yanında cebir-irade söz konusu olduğunda Yaradan'ın isimlerinin, sıfatlarının ve fiillerinin zuhur ettiği, hayır ve şer olaylarındaki hükmün çok sık şekilde hatırlatıldığı görülmüştür.⁹¹

Hikâye anlatımı, Doğu'da eski Hint kaynaklarına kadar varan bir anlatım şeklidir. Mevlâna insanlara öğretmeyi, insanların öğrenmesini istediği konuları herkesin bireysel anlayış çerçevesinde sonuçlar çıkaracağı şekilde anlatmıştır.⁹²

Mesnevî'nin çok sayıda Türkçe çevirisi bulunmaktadır. Bunlar tam ya da kısmî çevirilerden oluşurken bir kısmı ise aruz ya da hece vezni ile manzumdan oluşmuştur. (Muîni, Dede Ömer Rûşenî, Cevrî, Süleyman Nahîfî, Nazmî-i Halvetî, Süleyman Hayri Bey, Mehmet Şâkir Efendi, Feyzullah Sacit Ülkü, Mehmet Faruk Gürtunca, Abdullah Öztemiz Hacitahiroğlu, Fayzi Halıcı, Veysel Öksüz). Bunların yanında; Farsça aslının yanı sıra Arapça, Urduca, Hintçe, Endonezya dili, Özbekçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, İsveç dili, Danimarka dili, Çek dili ve Boşnakça çevirileriyle tam metin ya da seçmeler şeklinde birçok dile çevirileri de yapılmıştır.⁹³

Günümüzdeki tercümele; Veled Çelebi İzbudak'ın Veleğî nüshasına dayanan çevirisi, Abdülbaki Gölpınarlı tarafından açıklamalar eklenmiş ve basılmış olan Maarif Vekâleti baskısı ve Şefik Can'ın Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesidir.⁹⁴

Mevlâna, eserindeki hikayeleri manevi gerçekliği daha iyi öğrenmemiz için kullanmıştır. Eserde bizleri daha çok düşündürmek ve içsel yolculuk ile kişinin kendisini tanımasını sağlamaktadır. İnsanların bilinçli ve farkındalıkla içlerindeki kaynağın, enerjinin özüne ulaşım, bu kaynağı iyi niyetle ve iyi işler için çalışma eyleminin önemini belirterek, kulluk görevlerimizi unutmadan, sevgi ile var olabilme sanatını öğretmektedir.

⁹⁰ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 36.

⁹¹ age., *Mesnevi*.

⁹² age., *Mevlânâ ve İnsan*, 115.

⁹³ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 38.

⁹⁴ age., *Mesnevi*.

2.2.2. Divan-ı Kebir

Mevlâna'nın şiirlerini içeren bu eser gazellerden ve rubailerden oluşmuştur.⁹⁵ Divan-ı Kebir'i de Mesnevi gibi kendisi yazmamıştır, ilhamla gelenleri söylemiş, dostları tarafından yazılmış bu eseri, Mevlâna'nın vecd halindeyken söylediği ifade edilmiştir.⁹⁶

Şems'i kaybetmesinden sonra, hasretle yanan gönlünden dökülen şiirlerin büyük kısmı bu eserinde bulunmaktadır.⁹⁷ Bu eser, Mevlâna'nın sevgi ve aşk konusunda yazıya dökülmüş en geniş anlatımlı olan eseri özelliğini taşımaktadır.⁹⁸

Tahran Üniversitesi'nden Profesör Bediü'z-zaman Füzuanfer, en eski on yazma Divan-ı Kebir'i inceleyerek hazırladığı Divan-ı Kebir en iyisi olarak görülmektedir.⁹⁹ Reynold A. Nicholson ise eserden seçmeler şeklinde tercüme yapmış ilk Batılı yazar olmuştur. 1898 yılında kırk sekiz şiiri Cambridge Üniversitesi yayını olarak bastırmıştır.¹⁰⁰

Son dönemde ise Abdülbaki Gölpınarlı tarafından Türkçe'ye çevrildikten sonra farklı yayın evleri aracılığıyla basımları gerçekleştirilmiştir.¹⁰¹

Dîvân-ı Kebîr, Türkçe ve Farsça yanında ya tam metin şeklinde ya da seçmeler şeklinde Almanca, İspanyolca, Rusça, Urduca, Özbekçe, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Arapça, İbranice dillerine ve Endonezya diline çevrilmiştir.¹⁰²

Mevlâna'da Şems'in yeri herkes tarafından bilinmektedir. Mevlâna'nın eserlerindeki şiirlerde ise Şems'e olan hasreti ve aşkla yanan gönlü görülmektedir.

2.2.3. Fihi Mâ Fih

Mevlâna'nın en önemli eserlerinden biri olan Fîhi Mâ Fih düz yazı şeklinde olup konuşmalardan ve öğütlerden oluşmaktadır. Selçuklu veziri Süleyman Pervane'ye yazılan bölümler de bulunduğu için politik düşünceler de taşımıştır. Siyaset tarihçisi olanlar için değerli bir eser özelliği taşımaktadır. Eserde genel konular dışında, insanın

⁹⁵ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 34.

⁹⁶ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 384.

⁹⁷ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 23.

⁹⁸ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 34.

⁹⁹ age., *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri*, 383-4.

¹⁰⁰ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 34.

¹⁰¹ age., *Mevlânâ ve İnsan*, 122.

¹⁰² age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 39-40.

ruh halini de inceleyip analiz eden ve değişik yorumlarla ruh hallerini aydınlatan düşüncelerden oluşmaktadır.¹⁰³

Fîhi Mâ Fih'in anlamı onun içindeki içindedir ya da içinde içindekiler vardır şeklinde yorumlanmıştır. Oğlu ve müritleri tarafından notlar alınarak oluşturulan bir eserdir. Altmış bir bölümü bulunan eserin içeriği, ibadet, aşk, insan, mürit, nebi, din, veli, dünya, tasavvuf gibi birçok konulardan oluşmaktadır. Farsça, Almanca, İspanyolca, Urduca, Özbekçe, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Arapça ve Japonca gibi dillere çevrilmiş ve yayınlanmıştır.¹⁰⁴ Ahmet Avni Konuk'un tercüme ettiği eser vasiyeti üzerine Konya Müzesine bağışlanarak basımı o yıllarda basımı yapılmamıştır. 1954 yılında Meliha Ülker tercümesini yapmış ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basımı gerçekleştirilmiştir. Abdülbakî Gölpınarlı'nın da 1959 yılında yaptığı tercümesi bastırılmıştır.¹⁰⁵

Mevlâna'nın önemli eserlerinden biri olan Fîhi Mâ Fih, felsefi düşüncelerin yorumlanmasına ve hayat anlayışına, hayatın amacına yol gösteren bir rehber niteliği taşımaktadır.

2.2.4. Mecâlis-i Seb'a

Mevlâna'nın, Yedi Meclis anlamına Mecâlis-i Seb'a isimli eseri cami vaazlarından meydana gelmiştir.¹⁰⁶

Bir meclisi bir vaaz oluşturacak şekilde, doğal olarak her vaaz da bir Hadisi Şerifi içermektedir. Meclisler halkın da anlayacağı şekilde örnek ve hikâye ile açıklanmıştır. Meclislerdeki konular kısaca şunlardan oluşmaktadır:¹⁰⁷

- Birinci Meclis: Doğru yoldan ayrılmış bir toplumda yaşayan insanın, Hz. Peygamber'in yolunu tutmak için çalışması bu zor işten dolayı yüz şehit sevabı alması.
- İkinci Meclis: Kendisini suç işlemekten uzak tutan, Allah'tan korkan, onun lütfuyla zenginleşecektir. Zekalarıyla gafletten kurtulanlar imana yönelecektir.

¹⁰³ age., *Mevlânâ ve İnsan*, 122.

¹⁰⁴ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 40.

¹⁰⁵ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 35.

¹⁰⁶ age., *Mevlânâ ve İnsan*, 55-56.

¹⁰⁷ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 41.

- Üçüncü Meclis: İbadette ve her işte gösterişten uzak olanlar, her şeyi Allah rızası için yapanlar imana kavuşacak olanlardır.
- Dördüncü Meclis: Dünyaya tapmayan, gönlü temiz olan, bir suç işlediğinde gerçekten pişman olanlar, tövbe edenler Allah'ın sevdiği kullarından olacaktır.
- Beşinci Meclis: Nefsine köle olmayan insanlardan olmak için, nefsin hilelerini anlayabilmek için din bilgisine ihtiyaç vardır.
- Altıncı Meclis: Maddeye köle olan, kulluk görevlerini yerine getirmeyenler gaflet içinde ömürlerini geçireceklerinden sonları iyi olmayacaktır.
- Yedinci Meclis: İnsan Hakk'a yönelmek için aklını kullanmalıdır.

Görüldüğü üzere Mevlâna camide topluma yol gösteren konuşmalar yapmış, her fırsatta insanların doğru yolu bulmaları için konuşmuş ve çalışmıştır.

2.2.5. Mektûbât

Mevlâna'nın Mektûbât isimli eseri 147 mektubu içermektedir. Bu mektupların çoğunu devletin ileri gelenlerine, halkın ihtiyaçlarının karşılanması için yazmış olduğu tarihsel bir anlam taşıyan eser sayılmaktadır.¹⁰⁸

1937 yılında Feridun Nafiz Uzluk tarafından İstanbul'da bastırılmıştır. Yayınlanan Mektûbat, Abdülbakî Gölpınarlı tarafından tercümesi edilmiştir.¹⁰⁹ Ayrıca Mektûbat, Almanca, Urduca, Fransızca ve İngilizceye de tercüme edilmiştir.¹¹⁰

Mektupların da gösterdiği gibi Mevlâna hep halktan, haklıdan, mazlumdan yana olmuştur.

¹⁰⁸ age., *Mevlânâ ve İnsan*, 56.

¹⁰⁹ age., *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan*, 35.

¹¹⁰ age., *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, 43.

2.3. Mevlâna ve Yönetim

Mevlâna'nın, insan ilişkileri, insanın kendini yönetmesi, kişiler arası ilişkiler, görev, ödev, sorumluluk, iş ahlakı ve toplumsal konularla ilgili bazı beyitlerini sıralayarak, genelde yönetim, özelde ise insan ve işletme yönetimine yönelik olabileceğini düşündüğümüz görüşlerini anlamaya çalışalım:

Padişah ve hasta cariyeye

176. Hz. Peygamber buyurmuştur ki; "Her kim, sırrını gizlerse muradına çabuk erişir." (1. Cilt)

Cenab-ı Hakk'tan her hususta başarıya ulaşmamız için edeb niyaz edelim.

224. Büyük bir zatın sofrasında bulunup da aç gözlülük etmek, hırsa kapılmak nankörlüktür. (1. Cilt)

Halifenin Leyla'yı görmesi hikayesi

421. Gölgele ok yağdırması sebebiyle, ömrünün ok torbası boşalır. Gölge avlamak için, hızla ve hararetle koştuğundan ötürü hayatı boş yere harcanmış olur. (1. Cilt)

Suret ve mana = Kabuk ve öz

714. Tahta kılıçla, sakın savaşa gitme, önce onu, bir gözden geçir, onun ne olduğunu anla ki, işin ağlayıp, inlemeğe varmasın... (1. Cilt)

Topraktan yaratılan Âdem bilgi ile yüceldi.

1040. O vakit kimlerin sözlerini dinlememiş, kimleri kendine baş edinmiş, yol gösterici sanmışsın. Anlarsın... (1. Cilt)

Can çocuğunu şeytan sütünden kes.

1644. Bilgi de hikmet de helal lokmadan doğar; aşk da, merhamet de helal lokmadan meydana gelir. (1. Cilt)

İyilik et, başkalarına hizmette bulun da kendinden kurtul, ten aleminden dışarı çık.

2221. Ey manalar aleminin güneşi, sen de canlar saç, şu köhne dünyaya yenilik ver, yenilik göster. (1. Cilt)

Sufinin hizmetçiye hayvanını tımar etmesini söylemesi, hizmetçinin de “Bıktım usandım.” demesi

261. Aklını başına al da, arslan gibi, avını kendin avla. Yabancıнын da, akrabasının da yaltaklanmasına önem verme. (2. Cilt)

Sufilerin sema meclisi tertip etmek için misafirin eşeğini satmaları

Semâ, dinleme demektir. Tasavvuf ehline göre, ilâhî nefes ve kasidelerin makamla okunuşlarını dinlemeye ve ondan neşelenerek, heyecana kapılarak, kalkıp birtakım hareketlerde bulunmaya, oynamaya, dönmeye “semâ” denilmiştir. Bilhassa mevlevîlerin ney, kudüm âhengi ile dönemelerine “semâ”, semâ edenlere “semâzen”, semâ esnasında dönenleri idare edenlere “semâzenbaşı” derler. Semânın haram ve helâl olduğu hakkında, din adamları ayrı ayrı fikirler ortaya atmışlardır. İmam-ı Kuşeyrî, İmam-ı Gazzâlî gibi büyükler; “Semânın, yâni ses ve çalgı dinlemenin hükmü, dinleyen üzerinde yaptığı tesire bağlıdır. Eğer dinleyende, nefsânî bir takım meyl uyandırırca, şüphesiz haramdır. Hiçbir tesir yapmıyorsa mubahtır. Rûhânî, ilâhî bir neşe veriyorsa helâldir.” demişlerdir.

563. Doğrusu olanları taklit eyleyişim, beni berbat etti. O taklide uyuşa yüzlerce lanet olsun. (2. Cilt)

Kanaat, Hayal, İman, Sabır

Allah’ın has kullarını davet ettiği kanaat ziyafetinden uzak kalan kimse, padişah bile olsa, dilenci gibi aç gözlüdür.

598. Sabır, güzel hayâllerle tatlılaşır, çünkü hepsinden önce sıkıntıdan kurtuluş hayâli gelir, seni rahatlatır. (2. Cilt)

Efendisinin Lokman’ın zekâsını anlamaya çalışması

1501. İşini, yaptığın iyi işleri, amelleri kendi gözünden bile sakla ki, amelin iyi ve kötünün görmesinden selamette kalsın. (2. Cilt)

Dünyada çok iyi kalpli örnek insanlar da vardır.

1939. Nerede bir dert varsa, deva oraya gider. Nerede alçak ve çukur yer varsa, su oraya akar. (2. Cilt)

Şeyhin önünde çok konuşan bir sufiyi arkadaşlarının kınaması

3530. Birisi ideali uğruna seve seve canını verir, öbürü bir ekmek verirken can çekişir.
(2. Cilt)

Cenab-ı Hakk'ın Mûsâ(a.s.)'a; “Bana günah etmediğin bir ağızla duâ et!” diye buyurması.

Halkın üstün görmesi, rağbeti yüzünden birisinin vehme düşerek hastalanmasına örnek: Bir öğretmen hikayesi.

1580. Peygamber Efendimiz'in şu mübarek hadisi kabul etmek bizlere farzdır: “Yalandan hastalanırsanız, gerçekten hasta olursunuz.” (3. Cilt)

Katırın, “Ben yürürken çoğu zaman yüzükoyun düşünüyorum; sen ise pek az düşünüyorsun.” diye deveye şikâyette bulunması.

1751. Yüksek bir dağa çıkınca, oradan patikanın sonunu rahatça görürüm. (3. Cilt)

Her hayvanın, düşmanını kokusundan tanıması ve ondan çekinmesi. Kaçınılması, karşı durulması mümkün olmayan kişiye karşı düşmanlığa kalkışmanın da insanı zarara sokacağıının, yoksulluğa düşüreceğinin bildirilmesi.

3625. Düşmanlığa kalkışacaksan, kendine uygun, kendi derecene göre birine düşman ol ki, gerektiği zaman onunla savaşa girersin, onu esir edebilesin. (3. Cilt)

Hakîkatte her düşman, bizim için bir dosttur.

96. Hakîkatte senin en yakın dostların, senin en belâlı düşmanlarıdır. Çünkü dostların tatlı dilleri ile seni oyalarlar. Hakk'tan uzak düşürürler. (4. Cilt)

Büyük mütefekkir, büyük şâir Şirâzlı Şeyh Sâdi hazretleri Gülistân adlı kitabının “Susmanın Fâideleri”ne ait IV. bölümünde der ki: (4. Cilt)

“Dostların konuşmalarından azap çekerim, çünkü onlar, çirkin huylarımı güzel gösterirler. Kusurumu hüner ve olgunluk sanırlar, dikenimi gül ve yâsemin yaparlar. Nerede o pervâsız, küstah düşmanlar ki bana, benim ayıbımı, kusurumu gösterirler. Hatâlarımı çekinmeden yüzüme vururlar.” (4. Cilt)

Hakikatte her düşman, bizim için bir dosttur.

97. Hani porsuk adlı bir hayvan vardır. Dayak yedikçe şişmanlar, semirir. Dayak yedikçe daha iyileşir, sopa vuruldukça daha semirir. (4. Cilt)

98. Müminin canı da porsuk gibidir. Hastalık, dert, mihnet ve ızdıraplarla kuvvetlenir, semirir. (4. Cilt)

Örtülen, gizlenen ayıplar, hatâlar.

1334. Bunun gibi hararetle, hırsla sarıldığın her düşüncenin ayıbı da senden gizli kalmıştır. (4. Cilt)

Sevdiğimiz insanların da ayıplarını, kusûrlarını göremeyiz. Gözümüz sevgi bağıyla öyle kapanmıştır ki, onların kusurlarını meziyet olarak görürüz. (4. Cilt)

Dışarda görünen işin, söylene sözün gönülde olana, içteki nura şehadet etmesi.

236. Bir insanın yaptığı işi ve sözü onun gönlünün şahididir. Sen bu ikisine bak, o kişinin içi nasıldır? Onlardan anla. (5. Cilt)

Hile ile harekete kalkışma; Allah hileciyi muvaffak etmez.

468. Hayal ve hile ile harekete kalkışma, çünkü gani olan Allah hileciyi muvaffak etmez. (5. Cilt)

469. Eğer hile yapacak olursan, iyi bir hizmet yolunda, hayırlı bir yolda, yolunu şaşırılmışlara yardım hususunda hilede bulun da ümmet içindeki peygambere benze.. (5. Cilt)

471. Bir hile yap da, en aşağı bir kul ol. Kendini aşağı gör de, o şekilde yürü, git. Kendini aşağıladığın derecede yükselirsin, manevi efendi olursun. (5. Cilt)

472. Ey ihtiyar kurt, tilkiliğe kalkışma, hileyi bırak, tilkilikle efendilik elde edeceğine umma. (5. Cilt)

473. Ama pervane gibi koş, ateşe atıl, aşk oyununu, bir menfaat gözetmeden cömertçe, tertemiz olarak oyna, kurtul. (5. Cilt)

*İbadetini, iyiliklerini yalnız Allah rızası için yap. Yoksa cehennemden kurtulacağım, cennete gideceğim diye değil. Bayezid-i Bestami hazretleri iki defa hacca gitmişti. Bir gün biri ona; “Ne mutlu sana ki, iki defa hacc etmek imkanı bulmuşsun.” demiş. Bayezid bu sözden hoşlanmış, gurura kapılmış, bunun üzerine o adama; “O iki haccı sana iki akçeye satayım, alır mısın? Diye sormuş. Adam; “Canla, başla.” demiş, iki akçeyi vermiş ve o iki haccı almış. Bayezid hazretleri de o iki akçe ile ekmek almış,

köpeklere dağıtmış böylece nefsin hoşlanmasından kurtulmuş. Hakka şıkkı, büyük şair İbn Fariz hazretlerinin meşhur Kaside-i Taiyye'sinin 171-172. Beyitleri ne kadar derin manalarıdır:

“Ben Hakk'ı fakr ile, yoksullukla aradım. Fakat onun fakrı beni zengin ettiği için, hem fakrı, hem de zenginliği terk ettim. / Fakirliği de, zenginliği de terk etmem beni şerefliendirdi. Fazilete ulaştırdı. Fakat ben onun uğruna şerefi de, fazileti de terk ettim.”

Mürid şeyhin huzuruna varınca, onu ağlar gördü. Kendisi de ona uyararak ağlamaya başladı. Şeyhin ağlaması durunca, mürid dışarı çıktı. Şeyhin halini ondan daha iyi bilen bir başka mürid gayrete gelip hemen arkasından koştu. Ona yetişti. Dedi ki: “Kardeş, Allah için olsun, bunu sana söyleyeyim: ‘Şeyh ağlıyor, ben de ağladım.’ diye aklına bir şey getirme sakın. Otuz yıl riyazat çekmek, hem de gösterişsiz riyazat çekmek, tehlikeli dönemeçlerden geçmek, timsahlarla dolu denizleri, arslanlarla, kaplanlarla dolu yüksek dağları aşmak gerek ki, şeyhin ağladığı gibi ağlayasın. Bütün bu zahmetlere, zorluklara katlanmakla beraber, o ağlayışı elde edememek de var. O makama erişebilirsen; “Yeryüzü bana gösterildi.” diye Cenab-ı Hakk'a çok çok şükretmen gerek.”

1277. Mukallit, yani taklit eden kişi sağıra benzer. Kendisinde bulunan sevinç, neşe, sağırın sevinci gibidir. Kendi içinin sevinci değildir. Taklit bir sevinçtir. (5. Cilt)

Bir insan tövbe eder, yaptıklarına pişman olur, sonra o pişmanlığı unuttur da yeniden günah işlerse, yani deneneni tekrar denemeye kalkışırsa, ebedi olarak ziyana düşer. Tövbesinde direnmeye, pişmanlıkta güç sahibi olmaya, günah işlemekten bir zevk duymaya muvaffak olamazsa, dolayısıyla tövbesi kabul edilmezse, Allah korusun, o insan köksüz ağaç gibi her gün biraz daha sararır, biraz daha kurur.

2357. Dosta, hayır zamanında da şükrediyorum, şer zamanında da; çünkü kaza ve kaderin beterden beteri de var! (5. Cilt)

Bir insan tövbe eder, yaptıklarına pişman olur, sonra o pişmanlığı unuttur da yeniden günah işlerse, yani deneneni tekrar denemeye kalkışırsa, ebedi olarak ziyana düşer. Tövbesinde direnmeye, pişmanlıkta güç sahibi olmaya, günah işlemekten bir zevk duymaya muvaffak olamazsa, dolayısıyla tövbesi kabul edilmezse, Allah korusun, o insan köksüz ağaç gibi her gün biraz daha sararır, biraz daha kurur.

2429. “Çorak, taşlık bir ovada sabretmek ahmaklıktır!” dedi. “Allah’ın dünyası geniştir. (5. Cilt)

Hiç kimseyi kadınlara mahrem sayma. Çünkü erkekle kadın ateşle pamuğa benzer.

3871. Kurnaz tilki, kuyuda aslı olmayan bir hayal göstermiş de, dağ gibi arslanı kuyuya atmıştı. (5. Cilt)

Sultan Veled hazretlerinin bahsi tamamlaması

21. Böyle azîz, böyle paha biçilmez ömrü her ân, hiçbir karşılık elde etmeden niçin harcıyorsun? (6. Cilt)

Kuş ve avcı

496. Kuvvet olmayınca çekinmek daha iyidir, gücünün yetmeyeceği işten kaçmak, o işten sıyrılıp kurtulmak daha uygun bir harekettir.” (6. Cilt)

541. Ey kervanbaşı, hırsızlar kervanın yolunu kesmeden, sen hayvanını sopa ile döv de yol alsın. (6. Cilt)

Sabretmek insanın içini açar, gönlünü ferahlandırır.

1412. Kimi çıplak, aç, zavallı, perişan görürsen, bu hale düşmesinin sebebinin sabırsızlık olduğunu bil! Sabretse, çalışsaydı bu hale düşmeyecekti. Onun bu perişan hali sabırsızlığının şahididir. (6. Cilt)

Rahat etmek istersen, daha dünyada iken yokluğu ara, yokluğu iste!

1448. Ne şaşılacak şey, hiçbir şeyi olmayan, hiçbir şeyi olmayana âşık olmuş; hiç var olmayan, hiç var olmayanın yolunu kesmiş. (6. Cilt)

Bu beyitlerde geçen “vücut” (=varlık) tan maksat, fena ahlakımızı, kötü huylarımızı, nefsanî arzularımızı temsil eden bedenimiz, maddî varlığımızdır. Halbuki bu mecazî varlığımız, aslında var gibi görünen yokluktan ibarettir. Ey Hakk’ı ve hakikati arayan kişi, sen şimdi içinde bulunduğun etten ve kemikten ibaret olan mevhum varlığından kork! Senin en büyük düşmanın odur. Sen onun içinde hapsedilmişsin, sen bu mecazî bedende hayallere kapılıyorsun, bir hayalden, bir vehimden ibaret olan varlığın hayal kuruyor. Aslında sen de yoksun, hayalin de yok. Gerçek varlık ancak Allah’tır. O’ndan başka her şey var gibi görünmekte, ama gerçekte yoktur. Bu fani alemde hiçbir şey olmayan, hiçbir şey olmayana âşık olmuştur. (6. Cilt)

Hasta adam, sufi ve kadı.

1568. Kadı öfkelenince, sufi; “Hey!” dedi, Şüphe yok ki senin hükmün adalete uyar. Hükmünde haksızlık, yanlışlık olmaz. (6. Cilt)

1571. ‘Kim bir kuyu kazarsa..’ hadisini okumadın mı? Ey babasının canı, okuduğuna göre hareket etsene... (6. Cilt)

Rahat etmek istersen, daha dünyada iken yokluğu ara, yokluğu iste!

Bir gayeye doğru giderken, daha doğrusu, hakikati araştırırken herkes önce yokluğa doğru koşar, sonradan yokluktan kaçır. (6. Cilt)

Temiz kişilere danış, onların fikirlerini sor!

2611. İyi kişilerle, temiz insanlarla, danış, görüş! Peygamber Efendimize bile; “Temiz kişilerle danış, onların fikirlerini sor!” emri verildi. (6. Cilt)

Sufi, vaktin oğludur; yani sufi “dün” ile, “yarın” ile, ilgilenmez!

Hiz. Mevlâna; “Sufi vaktin oğludur.” Görüşünü Mesnevi’nin birinci cildinin şu 133. Beytinde söylemişti:

“Ey arkadaş, sufi bulunduğu vaktin oğludur. ‘Bu iş yarın olsun, yarına kalsın.’ Demek tarikat anlayışına uymaz.” (6. Cilt)

2717. Peşin sille veresiye bağıştan daha iyidir! İşte başımı önüme eğdim; vur peşin silleyi! (6. Cilt)

Topluluğun, cemiyet halinde bulunmanın gücü. (Fareler ve kedi.)

3042. Binlerce fare ortada dolaşsa, baş kaldırsa, kedi bu hâlden ne korkar ne de bir tehlike sezer; aksine, memnun olur! Onları teker teker yakalar, yer; çünkü onlarda birlik ve topluluk yoktur! (6. Cilt)

Yûsuf-ı Sıddîk’in Allah’tan başkasının yardımını istemesi; “Beni efendine söyle, ben suçsuzum!” demesi yüzünden senelerce zindanda mahpus kalması!

Bu başlıkta Yûsuf Sûresi’nin (Kurânı Kerim 12. Sure) 23-42’nci âyetlerinde hikâye edilen hususlara işâret vardır. Şöyle ki: Mısır azizinin hanımı Züleyha’nın Hiz. Yûsuf’a gönül vermesi, Yûsuf’u çağırıp kapıları kapatırarak onunla buluşmak istemesi, Yûsuf (a.s.)’ın bu kirli isteği reddetmesi ve kaçması, kaçarken Züleyha’nın Yûsuf’un gömleğini yakalayıp yırtması, gömleğin önden değil de arkadan tutulup yırtılması Hiz.

Yûsuf'un suçsuzluğunu isbat ettiği hâlde, söylentileri, dedikoduları yatıştırmak için Mısır azizinin Yûsuf'u zindana attırması, Yûsuf (a.s) zindanda iken iki kişinin gördüğü rüyayı tabir ettiği, yorumladığı için zindandan kurtulacağı ümidine kapılıp; "Efendine benim suçsuz olduğumu söyle; beni hatırlat!" demesi, bu yüzden Hz. Yûsuf'un, Hakk'ın takdirine razı olmayıp hapisten çıkmayı istemesi sebebiyle senelerce; tefsirlere göre yedi sene daha zindanda kalması hususuna atıf yapılıyor. (6. Cilt)

3412. Yarasa, yaratılışı icâbî karanlığa sığınabilir; ama, pâdişahın doğanının gözlerine ne oldu? Yâni, hakîkat sultanının doğanının gözleri görmüyor mu ki, hakîkati bırakıp karanlığa doğru gidiyor? (6. Cilt)

Bir pâdişahın ülkesini dolaşmaya çıkan üç oğluna; "Filân yeri iyi bir tertibe, düzene sokun; filân yere şu çeşit hâkimler tayin edin! Ama, Allah için, filân kaleye gitmeyin, onun etrafını dolaşmayın!" diye vasiyette bulunması!

Çok uzun sürecektir, hattâ bu cildin sonuna kadar devam edecek ve bir türlü bitip tükenmeyecek bu hikâyede çok sırlar, çok hakîkatler var. İnsan rûhunun rûh âleminden bu dünyaya inişi ve başından hayli mâceralar geçişi temsîlî mâhiyette ifâde edilmektedir. Bu eserde dağınık olan hikâyeler bir yere toplandığı için, bu şehzâdeler hikâyesine 3583 numaralı beyitle başlanıp 4872 numaralı beyitle sona ereceğine göre, burada hikâyeye başlandı. Arada geçen bölümler, hikâye bittikten sonra alınacaktır. Bu hikâyede sâlik, dünya üzerinde dolaşan bir yolcudur. Padişahda, akl-ı küll dolayısıyla Cenâb-ı Hakk'ı göstermektedir. Üç şehzâde, insanda bulunan en önemli üç melekeyi; nefis, akıl, rûh'u temsil etmektedir. (6. Cilt)

3659. Men edilen şeyi yapmayan kimdir? Çünkü insan men edildiği şeye harîstir. Onun üstüne düşer. (6. Cilt)

Sen; şu dünyayı, bir timsahın açık ağzı gibi bil!

4088. Tilki toprağın altına siner; üstündeki toprakta da aldatıcı yemler vardır! (6. Cilt)

4089. Bundan haberi olmayan kuzgun gelip oraya konunca, o düzenbaz, hile ile onu ayağından yakalar. (6. Cilt)

4090. Hayvanların yüzbinlerce hilesi olursa, en büyük, en kurnaz mahluk olan insanın hilesi nasıl olur? (6. Cilt)

4121. Pirden başka ustan, pirden başka kumandanın olmasın; ama birçok seneleri yaşamış, gün görmüş pir değil, doğru yolu gösteren pir olsun! (6. Cilt)

Kendine gel de, üzüntü ve kederden şikayet edip durma; derdin sana derman olduğunu bil!

4306. Tuzlu su, susuz kimseye dermân olmaz; içildiği zaman insana hoş ve serin gelirse de, hiç bir fayda sağlamaz! (6. Cilt)

Zalimleri affetmek, mazlumlara zulmetmektir!

4263. Bütün vücudun zehirlenmesini önlemek için yılanın ısırıldığı parmağı kes, at! Sen; kesilen tek parmağı değil, bütün bedeninin helak olacağını gör, düşün! (6. Cilt)

Rüzgâr, Cenâb-ı Hakk'ın ordusudur; bazen coşar, Hakk'ın emri ile her şeyi kırar geçirir!

4703. Savaştan, dövüşten kurtulur, kendi işine kendin bakarsın; pâdişah sen olursun; kendi davulunu kendin döversin! (6. Cilt)

Mesnevî'den seçtiğimiz yukarıdaki satırlarda görüldüğü gibi Mevlâna Hazretleri, sözlerinde insanı kâmil yapmak için gerekenleri, ilahi bir aşkla aktarıvermiştir. Günümüz insan ve kurumlarının Mevlâna'nın öğretilerine, kaynağı Kuran ve Sunneti seniye olan bu öğretilere ihtiyacı vardır. Bozulan kişisel dengemiz, yanlışlarla dolu olan iş hayatımız, bizi biz yapacak yüce değerlerle sulanmalı ve önce birey, sonra da toplum erdemli hale gelmelidir ki, daha yaşanabilir bir dünya oluşturulabilsin.

Birey olarak var olabilme çabalarımızdan dolayı kaybettiğimiz özümüz ya da değerlerimiz olmadan yaşamaya çalışmanın boşa kürek çekmekten başka bir şey olmadığı söylenebilir. Mevlâna beyitlerinde, dünya alemine ait olan, dünyanın bize vermiş olduğu kimliklerin esiri olup astların, yönetilenlerin, çalışanların gönüllerinin kırılmamasını, haklarının yenilmemesini çeşitli şekillerde vurgulamaktadır. Herkesin yönetici olamayacağı bilgisi doğrultusunda yönetici olanların öncelikle yönetilenlere göre daha duyarlı, dikkatli, hassas, dengeli, adaletli, sabırlı, anlayışlı ve belki de en önemlisi hoş görülmesi gerekmektedir.

III. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEVLÂNA’NIN YÖNETİME ÖZGÜ FİKİRLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Mevlâna’nın Öğretilerinde Yer Alan Yönetime Özgü Fikirlerinin İş Hayatına Etkileri Üzerine Bir Ölçek Geliştirme

Sayılaştırılmak istenen bir olayla ilgili geliştirilmiş herhangi bir ölçme aracı bulunmuyorsa, eksikliği gidermek amacıyla özgün bir ölçek geliştirme çalışması yapılabilir.¹

Çalışmanın bu bölümü Mevlâna’nın öğretilerinin Konyalı girişimci, işletme yöneticileri ve çalışanları üzerinde ne kadar etkilidir sorusunun cevabına ayrılmıştır. Bu sorunun cevabını bulabilmek amacıyla, literatürde geliştirilmiş bir ölçme aracı bulunmadığından ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır.

3.1.1. İfade Havuzunun Oluşturulması ve Ölçeğin Yapılandırılması

Literatürde Mevlâna’nın öğretilerinin, girişimciler ve işletme yöneticileri üzerindeki etkisini ölçen bir araştırma bulunmamasından dolayı ölçek geliştirmeye gidilmiştir. Kavramsal alt yapı ve ölçek geliştirmenin teorik kaynağı olarak Mevlâna’nın eserleri, özelde de Şefik Can tarafından kaleme alınıp, Ötüken Neşriyat tarafından basılan “*Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi*” künyeli eserin 2013 yılı basımı seçilmiştir. Bu eser tarafımdan okunmuş, araştırma alanımızla ilgisi görülen beyitler (yönetim, organizasyon, davranış bilimleri, stratejik yönetim, girişimcilik, iş ahlakı vb.) seçilmiş, seçilen beyitlerle ilgili olarak muhtemel yargıların taslak çalışması yapılmıştır. Tarafımda yapılan bu taslak çalışmalar üzerine, danışmanım Prof. Dr. Yahya Fidan tarafından Mevlâna’nın yönetim, işletme yönetimi, iş ahlakı, davranış bilimleri vb. konulardaki öğretilerinin, Konyalı girişimci ve

---

¹ Kazım Özdamar, *Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi* (Eskişehir: Nisan Kitabevi, 2016), 45.

yöneticiler üzerindeki etkisinin ölçülebilmesi amacıyla 329 adet yargı kaleme alınmıştır.

Geliştirilen taslak ölçeğin değerlendirilmesi amacıyla, bilim alanı yönetim, strateji, girişimcilik ve sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri olan akademisyenlerden beş kişilik bir komite oluşturulmuştur. Oluşturulan bu komite üyeleri bireysel olarak ölçeği incelemiş ve değişiklik önerilerini iletmışlerdir. Yapılan eleştiri ve öneriler doğrultusunda yenilenen ve yargı sayısı 216'ya düşürülen ölçek, komite üyelerine son kontrol için tekrar iletilmiş, yapılan düzeltmeler sonrasındaki haliyle içerik analizine² tabi tutulmuştur. İçerik analizi sonucunda yargı sayısı 144'e düşmüştür. Uygulanmak üzere son şekli verilmiş olan ölçme aracımız Likert Ölçeğine³ göre kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde düzenlenmiştir.

Oluşturulan ölçek, ön test (pilot uygulama) amacıyla⁴ Konya ilinde yaşayan, Konyalı 210 girişimci ve yönetici ile bunların yanında çalışanlar üzerinde yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmış ve sonuçlar analiz edilmiştir. (Ölçek, n>50 olacak şekilde rasgele seçilmiş örnek gurubuna uygulanmış ve elde edilmiş olan veriler güvenilirlik analizi ile incelenmiştir.) Yapılan analizle ölçeğin güvenilirliği,⁵ soru silindiğinde güvenilirlik katsayısı, iç tutarlılık ve her bir ifade için izdüşüm ortak değişim/izdüşüm ilişki katsayıları yardımı ile değerlendirmeler yapılmıştır.⁶

Elde edilen bilgiler ve özellikle deneklerin soruların azaltılması noktasındaki istekleri dikkate alınarak konu alanı daraltılıp yargı sayısı 44'e⁷ düşürülmüştür. 44 ifadenin Cronbach Alpha değerinin 0,860 olduğu görülmüştür. 44 ifade kendi

---

² İçerik analizinin amacı, elde edilen verilerin açıklanmasında ihtiyaç duyulan kavramlara ve aralarındaki ilişkiye ulaşmaktır. İçerik analizi, betimsel analizden daha derin kapsamlı bir inceleme olup gözden kaçan kavramlar var ise fark edilmektedir. Böylece belirlenen veriler kavramsallaştırıldıktan sonra ortaya çıkan yeni kavramlar düzenlenerek veriyi açıklayacak olan ifadeler saptanmaktadır. İçerik analizi tekniği ile veriler tanımlanarak saklı olan gerçek kavramların ortaya çıkarılması sağlanır. Aslında birbirine benzer veriler belirli başlıklar altında toplanarak, daha anlaşılır hale getirilmesini sağlamaktır. Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 259.

³ Günümüzde yaygın şekilde kullanılmakta olan ölçek, Rensis Likert tarafından 1970 yılında bulunmuştur. Mahir Nakip, *Pazarlamada Araştırma Teknikleri SPSS Uygulamalı* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 200.

⁴ Yeni hazırlanan bir anket formuna mutlaka bir deneme şeklinde uygulama yapılmalıdır. Uygulama ile ortaya çıkacak eksiklikler veya hatalar düzeltilmelidir. Örnek uygulamanın yapılacağı katılımcıların özellikleri ana kütlenin özelliklerini taşıması gerekir. Bu örnek uygulama denemesinden sonra artık yeni anketin uygulamasına geçilebilir. age., *Pazarlamada Araştırma Teknikleri SPSS Uygulamalı*, 185.

⁵ Ölçek genel güvenilirlik değeri Cronbach $\alpha \geq 0.50$ olmalıdır. Cronbach $\alpha < 0.50$ olduğunda ölçekte soru ifadelerinin yetersizliğinden bahsedilebilir. age., *Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi*, 53.

⁶ age., 53.

⁷ Anket formundaki soru sayısı az olursa araştırma eksik olacak, fazla olursa da doldurulması zaman alacağından başarı ile tamamlanması mümkün olmayacaktır. Sınırlı sayıdaki katılımcılarla yapılan anket çalışmaları dışında, anket süresinin maksimum yarım dakika olması gerektiği düşünülürse, bir ankette 40-45 soru yeterli olmaktadır. Rauf Arıkan, *Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2013), 100-101.

aralarında korelasyon değerleri hesaplanarak güvenilirlik oranını düşüren 3 ifade çıkarılmıştır. Çıkarılan bu ifadeler; “Rekabet ortamında işletmelerin hırsla kapılarak ısrarla paylarını artırmalarının gerekliliğine inanırım” ifadesi çıkarıldıktan sonra 43 ifadenin Cronbach Alpha değeri 0,864, “İşletmeler, daha çok kâr etme hırslarıyla dünyaya ve insanlara verdikleri zararları göremiyorlar” ifadesi çıkarıldıktan sonra 42 ifadenin Cronbach Alpha değeri 0,867, “Yeni bir iş yapar ya da yeni bir işte çalışmaya başlarken, o işi daha önce yapmış kişilerin bilgilerine çok fazla değer vermeden ciddi araştırma yapılması gerekir” ifadesi çıkarıldıktan sonra 41 ifadenin Cronbach Alpha değeri 0,870 olmuştur.

41 ifadeye demografik sorular da eklenerek ölçeğe son hali verilmiştir. Uygulanan şekliyle ölçek, çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Verilerin toplanmasında yüz yüze anket ve online şekilde anket uygulamaları kullanılmıştır.⁸ Yürütülen çalışmalar sonunda 502 denekten doldurulmuş anket formu (ölçme aracı) elde edilmiştir. Elde edilen formlar incelenmiş ve yetersiz-gereği gibi doldurulmamış olanları değerlendirme dışı bırakılmış ve değerlendirilebilecek nitelikte 477 anket tespit edilmiştir. (Doldurulmuş anketlerin inceleme ve elenmesinde, deneklerin ciddiyetlerini kontrol amacıyla negatif olarak, ters çevirdiğimiz yargılar da dikkate alınmıştır. Bazı deneklerin negatif yönlü yargılara dikkat etmedikleri gözlemlenmiştir. Bu deneklerin özensiz davrandıkları düşünülerek doldurmuş oldukları anketler elenmiştir.) Söz konusu anket formları analiz programına aktararak gerekli testler uygulanmıştır.

---

⁸ Anket tekniği, değişik niteliklerde formlar kullanımıyla bilgilerin toplanması yöntemidir. Posta veya telefonla, anketör tarafından ya da araştırmayı yapan kişi tarafından birebir şekilde deneklerle yüzyüze görüşmeler şeklinde gerçekleştirilebilir. Hüner Şencan, *İşletmeciler ve İktisatçılar İçin Rapor Yazımı* (İstanbul: Şahinkaya Matbaası, 1995), 11.

Tablo 1. Pilot Çalışmasının İç Tutarlılık Analizi Sonuçları

Soru No.	İfadeler	İfadenin Silinmesi Durumunda Alfa Değeri
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	0,868
5	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	0,868
6	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	0,866
7	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	0,867
8	Mevlânâ'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	0,871
9	İşletmenin stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	0,868
10	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	0,865
11	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	0,866
12	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	0,868
13	İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	0,865
14	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kâr artışları gizli kalması gereken konulardır.	0,866
15	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	0,869
16	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	0,866
17	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	0,870
18	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	0,864
19	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kâr elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kâr etmesi arasında fark vardır.	0,866
20	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımız sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	0,866

Tablo 1. Devam

Soru No.	İfadeler	İfadenin Silinmesi Durumunda Alfa Değeri
21	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	0,868
22	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	0,867
23	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	0,865
24	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	0,865
25	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	0,865
26	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	0,864
27	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	0,865
28	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	0,867
29	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	0,870
30	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	0,873
31	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	0,867
32	İflas eden işletmeler/işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	0,870
33	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	0,869
34	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	0,873
35	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	0,867
36	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	0,869

Tablo 1. Devam

Soru No.	İfadeler	İfadenin Silinmesi Durumunda Alfa Değeri
37	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	0,864
38	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	0,868
39	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	0,867
40	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	0,866
41	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	0,866
42	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	0,869
43	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	0,868
44	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	0,866
Cronbach's Alpha 0,870		

Tablo 1'den de görüleceği üzere, anketi oluşturan 41 ifadenin tamamına ilişkin olarak elde edilen toplam güvenilirlik oranı %87'dir. İfadelerin güvenilirlik oranının %81'i geçmesi çok güvenilir olduğunu ifade etmektedir.⁹ İfadeler tek tek incelendiğinde oranların yüzde %81'in üzerinde olduğu görülmüştür. Bu oranlar olması gerekenin oldukça üzerindedir ve istenilen sonuçlar elde edilmiştir. Bu değerler kapsamında ifadelerin algısına ilişkin olarak kullanılan içerik ölçeğinin yapısal açıdan güvenilir ve geçerli¹⁰ bir ölçek olduğu ifade edilebilir.

⁹ age., Pazarlamada Araştırma Teknikleri ve SPSS Uygulamaları, 205.

¹⁰ Jum C. Nunnally ve Ira H. Bernstein, *Psychometric Theory* (New York: McGraw-Hill Inc., 1994), 265., Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım: 2010), 29.

3.2. Araştırma Bulguları

Bu bölümde demografik özelliklere ilişkin bulgulara, tanımlayıcı istatistiklere¹¹ ilişkin değerlendirmeler ve amaç kapsamında oluşturulan hipotezlere ilişkin analiz sonuçları ve yorumları bulunmaktadır.

3.2.1. Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri

Araştırmanın kapsadığı deneklerin demografik değişkenlere göre dağılımları, yaş, iş hayatında geçirilen süre, kurumda çalışan sayısı, üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı, eğitim durumu, çalışılan kurumdaki görev/unvan ve aylık gelir seviyesine ilişkin elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Yaş Değişkenine Göre Dağılım

Yaş Aralığı	N	%
18-25	56	11,7
26-40	227	47,6
41-55	154	32,3
56-70	40	8,4
Toplam	477	100

Tablo 2’den de görüleceği üzere, deneklerin %11,7’si 18 – 25 yaş aralığından, %47,6’sı 26 – 40 yaş aralığından, %32,3’ü 41 – 55 yaş aralığından, %8,4’ü 56 – 70 yaş aralığından oluşmuştur. Tabloya göre denekler arasında 26 – 40 yaş aralığında olanların sayısının daha çok olduğu görülmüştür. Bu da deneklerimizin gençlerden oluştuğunu göstermektedir.

¹¹ Genel olarak betimleme ile amaçlanan tanımlayıcı istatistikler (descriptive statistics) yardımıyla toplanan verileri tanımlamak ve özetlemektir. Bir ana kütle ya da bir örneklemin önemli karakteristiklerini tanımlama bilimidir. Tanımlayıcı istatistikler genel olarak grafikleri ve sayısal ölçüleri içermektedir. Nevin Uzgören, *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Temel İstatistiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları* (Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2012), 87.

Tablo 3. İş Hayatında Geçirilen Süre Değişkenine Göre Dağılım

İş Hayatında Geçirilen Süre	N	%
...-5 yıl	74	15,5
6 yıl-10 yıl	116	24,3
11 yıl-20 yıl	160	33,5
21 yıl-40 yıl	120	25,2
41 yıl-55 yıl	7	1,5
Toplam	477	100

Tablo 3'den de görüleceği üzere, deneklerin iş hayatında geçirdikleri süre olarak %15,5'i ...- 5 yıl aralığından, %24,3'ü 6 yıl – 10 yıl aralığından, %33,5'i 11 yıl – 20 yıl aralığından, %25,2'si 21 yıl – 40 yıl aralığından, %1,5'i 41 yıl – 55 yıl aralığından oluşmuştur. Tabloya göre denekler arasında iş hayatında geçirdikleri süre olarak 11 yıl – 20 yıl aralığında olanların sayısının daha çok olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Kurumda Çalışan Sayısı Değişkenine Göre Dağılım

Kurumda Çalışan Sayısı	N	%
1-5	250	52,4
6-10	111	23,3
11-15	37	7,8
16-20	14	2,9
21 ve üzeri	65	13,6
Toplam	477	100

Tablo 4'ten de görüleceği üzere, deneklerin kurumunda çalışan sayısı olarak %52,4'ü 1 – 5 aralığından, %23,3'ü 6 – 10 aralığından, %7,8'i 11 – 15 aralığından, %2,9'u 16 – 20 aralığından, %13,6'sı 21 ve üzeri aralığından oluşmuştur. Tabloya göre deneklerin arasında kurumlarında çalışan sayısı olarak 1 – 5 aralığında olanların sayısının daha çok olduğu görülmüştür. Bu durum, işletmelerin küçük işletme olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Üye Olunan ve Aktif Destek Verilen Sivil Toplum Kuruluşlarının Sayısı Değişkenine Göre Dağılım

Üye Olunan ve Aktif Destek Verilen Sivil Toplum Kuruluşlarının Sayısı	N	%
1-3	156	32,7
4-6	18	3,8
Hiç yok	303	63,5
Toplam	477	100

Tablo 5'ten de görüleceği üzere, deneklerin üye olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı olarak %32,7'si 1 – 3 aralığından, %3,8'i 4 -6 aralığından, %63,5'i hiçbir sivil toplum kuruluşlarına üye olmayanlardan oluşmuştur. Tabloya göre denekler arasında hiçbir sivil toplum kuruluşlarına üye olmayanların sayısının daha çok olduğu görülmüştür. Kanaatimizce Konyalı girişimcilerin ve yöneticilerin sosyal çalışmalara daha fazla zaman ayırmaları yönünde motive edilmeleri gerekmektedir. İlgili kişi ve kurumların bu yönde destek ve özendirici çalışmalarına ihtiyaç gözükmektedir.

Tablo 6. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılım

Eğitim Durumu	N	%
İlk-Orta	74	15,5
Lise	184	38,6
Ön Lisans	81	17,0
Lisans	118	24,7
Yüksek Lisans	18	3,8
Doktora	2	0,4
Toplam	477	100

Tablo 6'dan da görüleceği üzere, deneklerin eğitim durumlarına bakıldığında %15,5'i ilk-orta, %38,6'sı lise, %17'si ön lisans, %24,7'si lisans, %3,8'i yüksek lisans, %0,4'ü doktora eğitimlerinden oluşmuştur. Tabloya göre denekler arasında lise

eğitimine sahip olanların sayısının daha çok olduğu grlmŖtr. Bu oran aynı zamanda küçük iŖletme sahip-yöneticilerinin çoğunlukla lise seviyesinde eğitim gördüklerini ifade etmektedir.

Tablo 7. alıŖılan Kurumdaki Görev/Unvan DeđiŖkenine Göre Dağılım

alıŖılan Kurumdaki Görev/Unvan	N	%
Yönetici değilim	45	9,4
Ŗef	33	6,9
Müdür Yardımcısı	51	10,7
Müdür	78	16,4
Genel Müdür	12	2,5
İŖletme Sahibi	258	54,1
Toplam	477	100

Tablo 7'den de görüleceği üzere, deneklerin görevlerine ve unvanlarına bakıldığında %9,4' yönetici değilim, %6,9'u Ŗef, %10,7'si müdür yardımcısı, %16,4' müdür, %2,5'i genel müdür, %54,1'i iŖletme sahibi kiŖilerden oluŖmuŖtur. Tabloya göre denekler arasında iŖletme sahibi olanların sayısının daha çok olduğu grlmŖtr. Yönetici olmayanların oranı %9,4'tür. Buna göre yaptığımız alıŖma, Konya ilindeki iŖletmelerin giriŖimci ve yöneticilerini %90,6 gibi büyük bir oranda kapsamaktadır. Söz konusu bu durumu, alıŖma sonuçların giriŖimci ve yöneticilere genellenebileceğini göstermesi açısından da anlamlıdır.

Tablo 8. Aylık Gelir Seviyesi DeđiŖkenine Göre Dağılım

Aylık Gelir Seviyesi	N	%
1500 tl-2500 tl	144	30,2
2501 tl-3500 tl	70	14,7
3501 tl-4500 tl	61	12,8
4501 tl-5500 tl	58	12,2
5501 tl ve zeri	144	30,2
Toplam	477	100

Tablo 8'den de görüleceği üzere, deneklerin aylık gelir seviyesi olarak %30,2'si 1500 tl-2500 tl, %14,7'si 2501 tl-3500 tl, %12,8'i 3501 tl-4500 tl, %12,2'si 4501 tl-5500 tl, %30,2'si 5501 tl ve üzeri gelirlerden oluşmuştur. Tabloya göre denekler arasında gelirleri 1500 tl-2500 tl ile 5501 tl ve üzeri olanların sayısının diğer gelir seviyelerinden daha çok olduğu ve birbirlerine de eşit olduğu görülmüştür.

3.2.2. İç Tutarlılık Analizi

Tablo 9. Mevlâna'da Yönetim ve Strateji Ölçeğine Uygulanan İç Tutarlılık Analizi Sonuçları

Soru No.	İfadeler	İfadenin Silinmesi Durumunda Alfa Değeri
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	0,843
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	0,842
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	0,840
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	0,853
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	0,843
6	İşletmenin stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	0,841
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	0,840
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	0,841
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	0,844
10	İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	0,841
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kâr artışları gizli kalması gereken konulardır.	0,840
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	0,851

Tablo 9. Devam

Soru No.	İfadeler	İfadenin Silinmesi Durumunda Alfa Değeri
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	0,841
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	0,844
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	0,840
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kâr elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kâr etmesi arasında fark vardır.	0,841
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımız sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	0,840
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	0,845
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	0,841
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	0,840
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	0,859
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	0,841
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	0,841
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	0,840
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	0,841
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	0,850
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	0,852

Tablo 9. Devam

Soru No.	İfadeler	İfadenin Silinmesi Durumunda Alfa Değeri
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	0,842
29	İflas eden işletmeler/işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	0,843
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	0,843
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	0,843
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	0,842
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	0,849
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	0,840
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	0,844
36	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	0,839
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	0,841
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	0,842
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	0,853
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	0,843
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	0,841
Cronbach's Alpha 0,847		

Tablo 9'dan da görüleceği üzere, çalışma çerçevesinde oluşturulan ölçeğin güvenilirlik analizi Cronbach Alfa istatistiği ile belirlenmiş olup, analiz sonucu iç tutarlılık katsayısı 0,847 olarak tespit edilmiştir. Geliştirilen ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.2.3. Mevlâna'da Yönetim ve Strateji Ölçeği ile Demografik Özelliklerin İncelenmesi

Çalışmada, Mevlâna'nın öğretileri doğrultusunda oluşturulan ifadelerin denekler tarafından nasıl algılandığına, her bir ifade kapsamında Mevlâna'nın iş hayatına ve insanın özüne dair ifade ettiği düşüncelerinin ne kadar oranda günümüz iş dünyasında karşılık bulduğu, etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde, kullanılan ifadeler ile demografik özellikleri oluşturan ifadelerin ortalama değerleri incelenmiştir. Tespit edilen değerler ve sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 10. Yaş İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	Yaş	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	18-25	56	94,6	3,6	1,8
		26-40	227	90,8	6,6	2,6
		41-55	154	94,9	4,5	0,6
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	18-25	56	94,6	5,4	0,0
		26-40	227	98,7	0,0	1,3
		41-55	154	99,4	0,0	0,6
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	18-25	56	89,3	8,9	1,8
		26-40	227	89,9	8,8	1,3
		41-55	154	98,7	1,3	0,0
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	18-25	56	60,7	23,2	16,1
		26-40	227	72,2	15,9	11,9
		41-55	154	78,6	9,1	12,3
		56-70	40	57,5	15,0	27,5
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	18-25	56	87,5	12,5	0,0
		26-40	227	78,9	13,7	7,4
		41-55	154	91,0	7,1	1,9
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	18-25	56	96,4	1,8	1,8
		26-40	227	93,0	3,5	3,5
		41-55	154	96,8	1,9	1,3
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	18-25	56	91,1	7,1	1,8
		26-40	227	92,1	4,4	3,5
		41-55	154	94,2	4,5	1,3
		56-70	40	97,5	2,5	0,0
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	18-25	56	91,1	8,9	0,0
		26-40	227	97,8	2,2	0,0
		41-55	154	98,1	1,9	0,0
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömürdür.	18-25	56	96,4	1,8	1,8
		26-40	227	95,2	3,1	1,7
		41-55	154	98,8	0,6	0,6
		56-70	40	100,0	0,0	0,0

Tablo 10. Devam

Soru No.	İfadeler	Yaş	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	18-25	56	94,6	1,8	3,6
		26-40	227	94,3	4,0	1,7
		41-55	154	98,1	1,3	0,6
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	18-25	56	94,6	5,4	0,0
		26-40	227	93,4	6,2	0,4
		41-55	154	96,1	3,3	0,6
		56-70	40	97,5	2,5	0,0
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	18-25	56	66,1	17,9	16,0
		26-40	227	74,0	13,7	12,3
		41-55	154	77,3	16,9	5,8
		56-70	40	77,5	7,5	15,0
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	18-25	56	92,9	5,4	1,7
		26-40	227	91,2	4,0	4,8
		41-55	154	94,2	3,9	1,9
		56-70	40	97,5	2,5	0,0
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	18-25	56	73,2	17,9	8,9
		26-40	227	85,9	10,1	4,0
		41-55	154	94,2	3,2	2,6
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	18-25	56	71,4	23,2	5,4
		26-40	227	89,0	8,4	2,6
		41-55	154	91,6	6,5	1,9
		56-70	40	95,0	5,0	0,0
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	18-25	56	85,7	12,5	1,8
		26-40	227	86,3	9,7	4,0
		41-55	154	94,2	3,2	2,6
		56-70	40	92,5	5,0	2,5
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	18-25	56	91,1	7,1	1,8
		26-40	227	96,0	1,8	2,2
		41-55	154	97,5	0,6	1,9
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	18-25	56	92,9	5,4	1,7
		26-40	227	83,7	11,9	4,4
		41-55	154	91,6	5,8	2,6
		56-70	40	90,0	5,0	5,0

Tablo 10. Devam

Soru No.	İfadeler	Yaş	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	18-25	56	73,2	17,9	8,9
		26-40	227	78,9	11,0	10,1
		41-55	154	89,6	7,8	2,6
		56-70	40	92,5	5,0	2,5
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	18-25	56	94,6	5,4	0,0
		26-40	227	96,1	3,5	0,4
		41-55	154	98,1	1,9	0,0
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	18-25	56	87,5	10,7	1,8
		26-40	227	82,8	5,7	11,5
		41-55	154	77,3	9,1	13,6
		56-70	40	65,0	5,0	30,0
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	18-25	56	87,5	8,9	3,6
		26-40	227	94,3	5,3	0,4
		41-55	154	94,8	3,9	1,3
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlatırsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	18-25	56	78,6	14,3	7,1
		26-40	227	73,6	15,4	11,0
		41-55	154	85,1	9,7	5,2
		56-70	40	92,5	2,5	5,0
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	18-25	56	92,9	7,1	0,0
		26-40	227	97,4	2,2	0,4
		41-55	154	98,1	1,3	0,6
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	18-25	56	91,1	8,9	0,0
		26-40	227	94,7	3,5	1,8
		41-55	154	95,5	3,2	1,3
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	18-25	56	55,4	21,4	23,2
		26-40	227	33,9	19,4	46,7
		41-55	154	20,2	25,3	54,5
		56-70	40	27,5	37,5	35,0
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	18-25	56	71,5	8,9	19,6
		26-40	227	55,5	12,3	32,2
		41-55	154	29,3	13,6	57,1
		56-70	40	32,5	15,0	52,5

Tablo 10. Devam

Soru No.	İfadeler	Yaş	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	18-25	56	94,6	5,4	0,0
		26-40	227	90,7	7,5	1,8
		41-55	154	89,0	8,4	2,6
		56-70	40	92,5	5,0	2,5
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	18-25	56	50,0	32,1	17,9
		26-40	227	49,8	28,6	21,6
		41-55	154	46,1	44,2	9,7
		56-70	40	52,5	30,0	17,5
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	18-25	56	89,3	10,7	0,0
		26-40	227	98,7	0,4	0,9
		41-55	154	92,9	6,5	0,6
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	18-25	56	73,2	17,9	8,9
		26-40	227	61,2	15,0	23,8
		41-55	154	37,0	11,7	51,3
		56-70	40	45,0	20,0	35,0
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	18-25	56	94,6	5,4	0,0
		26-40	227	96,9	2,2	0,9
		41-55	154	96,1	2,6	1,3
		56-70	40	97,5	0,0	2,5
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	18-25	56	66,1	23,2	10,7
		26-40	227	54,2	22,5	23,3
		41-55	154	35,7	29,2	35,1
		56-70	40	37,5	25,0	37,5
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	18-25	56	80,4	16,1	3,5
		26-40	227	83,7	12,3	4,0
		41-55	154	94,8	3,9	1,3
		56-70	40	92,5	5,0	2,5
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	18-25	56	87,5	8,9	3,6
		26-40	227	92,1	7,9	0,0
		41-55	154	87,7	11,7	0,6
		56-70	40	92,5	5,0	2,5
36	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	18-25	56	62,5	26,8	10,7
		26-40	227	70,9	19,8	9,3
		41-55	154	64,9	31,9	3,2
		56-70	40	85,0	12,5	2,5
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	18-25	56	60,8	32,1	7,1
		26-40	227	87,7	7,9	4,4
		41-55	154	91,6	7,8	0,6
		56-70	40	100,0	0,0	0,0

Tablo 10. Devam

Soru No.	İfadeler	Yaş	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	18-25	56	100,0	0,0	0,0
		26-40	227	92,6	4,8	2,6
		41-55	154	93,5	5,2	1,3
		56-70	40	100,0	0,0	0,0
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	18-25	56	48,2	21,4	30,4
		26-40	227	33,5	27,3	39,2
		41-55	154	27,3	32,4	40,3
		56-70	40	25,0	17,5	57,5
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	18-25	56	75,0	19,6	5,4
		26-40	227	85,9	8,8	5,3
		41-55	154	92,2	5,2	2,6
		56-70	40	95,0	2,5	2,5
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	18-25	56	89,3	8,9	1,8
		26-40	227	92,1	6,6	1,3
		41-55	154	94,8	3,9	1,3
		56-70	40	100,0	0,0	0,0

Tablo 10'dan da görüleceği üzere, “Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %3,6’sı kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %90,8’i katılıyorum, %6,6’sı kararsızım, %2,6’sı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,9’u katılıyorum, %4,5’i kararsızım, %0,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 5. Cilt / 3871 numaralı beytinde “*Kurnaz tilki, kuyuda aslı olmayan bir hayal göstermiş de, dağ gibi arslanı kuyuya atmıştı.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %98,7’si katılıyorum, %1,3’ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %99,4’ü katılıyorum, %0,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir.

Mevlâna 1. Cilt / 1040 numaralı beytinde “*O vakit kimlerin sözlerini dinlememiş, kimleri kendine baş edinmiş, yol gösterici sanmışsın. Anlarsın ...*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %89,3’ü katılıyorum, %8,9’u kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %89,9’u katılıyorum, %8,8’i kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %98,7’si katılıyorum, %1,3’ü kararsızım, 56-70 olan 40 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 2. Cilt / 598 numaralı beytinde “*Sabır, güzel hayâllerle tatlılaşır, çünkü hepsinden önce sıkıntıdan kurtuluş hayâli gelir, seni rahatlatır.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %60,7’si katılıyorum, %23,2’si kararsızım, %16,1’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %72,2’si katılıyorum, %15,9’u kararsızım, %11,9’u katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %78,6’sı katılıyorum, %9,1’i kararsızım, %12,3’ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %57,5’i katılıyorum, %15,0’ı kararsızım, %27,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 5. Cilt / 2429 numaralı beytinde “*Çorak, taşlık bir ovada sabretmek ahmaklıktır!*” dedi. “*Allah’ın dünyası geniştir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna’nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %87,5’i katılıyorum, %12,5’i kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %78,9’u katılıyorum, %13,7’si kararsızım, %7,4’ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %91,0’ı katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %1,9’u katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 1568 numaralı beytinde “*Kadı öfkelenince, sufi; “Hey!” dedi, Şüphesiz yok ki senin hükmün adalete uyar. Hükmünde haksızlık, yanlışlık olmaz.*” 1571 numaralı beytinde “*“Kim bir kuyu kazarsa..’ hadisini okumadın mı? Ey babasının canı, okuduğuna göre hareket etsene...”*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %96,4’ü katılıyorum, %1,8’i kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %93,0’ı katılıyorum, %3,5’i kararsızım, %3,5’i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %96,8’i katılıyorum, %1,9’u kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 1. Cilt / 176 numaralı beytinde “*Hz. Peygamber buyurmuştur ki; “Her kim, sırrını gizlerse muradına çabuk erişir.”* demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %91,1’i katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %92,1’i katılıyorum, %4,4’ü kararsızım, %3,5’i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,2’si katılıyorum, %4,5’i kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 1. Cilt / 421 numaralı beytinde “*Gölgelere ok yağdırması sebebiyle, ömürünün ok torbası boşalır. Gölge avlamak için, hızla ve hararetle koştuğundan ötürü hayatı boş yere harcanmış olur.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %91,1’i katılıyorum, %8,9’u kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %97,8’i katılıyorum, %2,2’si kararsızım, 41-55 olan 154 deneğin %98,1’i katılıyorum, %1,9’u kararsızım, 56-70 olan 40 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt beytinde “*Bir gayeye doğru giderken, daha doğrusu, hakikati araştırırken herkes önce yokluğa doğru koşar, sonradan yokluktan kaçar.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %96,4’ü katılıyorum, %1,8’i kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %95,2’si katılıyorum, %3,1’i kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %98,8’i katılıyorum, %0,6’sı kararsızım, %0,6’sı

katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 21 numaralı beytinde “*Böyle azîz, böyle paha biçilmez ömrü her ân, hiçbir karşılık elde etmeden niçin harcıyorsun?*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %1,8'i kararsızım, %3,6'sı katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %94,3'ü katılıyorum, %4,0'ı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %98,1'i katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5'i katılıyorum, %2,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 1. Cilt / 1644 numaralı beytinde “*Bilgi de hikmet de helal lokmadan doğar; aşk da, merhamet de helal lokmadan meydana gelir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %93,4'ü katılıyorum, %6,2'si kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %96,1'i katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5'i katılıyorum, %2,5'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 2. Cilt / 1501 numaralı beytinde “*İşini, yaptığın iyi işleri, amelleri kendi gözünden bile sakla ki, amelin iyi ve kötünün görmesinden selamette kalsın.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %66,1'i katılıyorum, %17,9'u kararsızım, %16,0'ı katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %74,0'ı katılıyorum, %13,7'si kararsızım, %12,3'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %77,3'ü katılıyorum, %16,9'u kararsızım, %5,8'i katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %77,5'i katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %15,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 496 numaralı beytinde “*Kuvvet olmayınca çekilmek daha iyidir, gücünün yetmeyeceği işten kaçmak, o işten sıyrılıp kurtulmak*

daha uygun bir harekettir.” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %92,9'u katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %91,2'si katılıyorum, %4,0'ı kararsızım, %4,8'i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,2'si katılıyorum, %3,9'u kararsızım, %1,9'u katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5'i katılıyorum, %2,5'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 3412 numaralı beytinde “Yarasa, yaratılışı icâbı karanlığa sığınabilir; ama, pâdişahın doğanının gözlerine ne oldu? Yâni, hakikat sultanının doğanının gözleri görmüyor mu ki, hakikati bırakıp karanlığa doğru gidiyor?” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %73,2'si katılıyorum, %17,9'u kararsızım, %8,9'u katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %85,9'u katılıyorum, %10,1'i kararsızım, %4,0'ı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,2'si katılıyorum, %3,2'si kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5'i katılıyorum, %2,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 2717 numaralı beytinde “*Peşin sille veresiye başıştan daha iyidir! İşte başımı önüme eğdim; vur peşin silleyi!*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %71,4'ü katılıyorum, %23,2'si kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %89,0'ı katılıyorum, %8,4'ü kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %91,6'sı katılıyorum, %6,5'i kararsızım, %1,9'u katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %5,0'ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 2. Cilt / 563 numaralı beytinde “*Doğrusu olanları taklit etmişim, beni berbat etti. O taklide uyuşa yüzlerce lanet olsun.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını

söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %85,7’si katılıyorum, %12,5’i kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %86,3’ü katılıyorum, %9,7’si kararsızım, %4,0’ı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,2’si katılıyorum, %3,2’si kararsızım, %2,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %92,5’i katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna’da 5. Cilt / 1277 numaralı beytinde “*Mukallit, yani taklit eden kişi sağıra benzer. Kendisinde bulunan sevinç, neşe, sağırın sevinci gibidir. Kendi içinin sevinci değildir. Taklit bir sevinçtir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %91,1’i katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %96,0’ı katılıyorum, %1,8’i kararsızım, %2,2’si katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %97,5’i katılıyorum, %0,6’sı kararsızım, %1,9’u katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 4090 numaralı beytinde “*Hayvanların yüzbinlerce hilesi olursa, en büyük, en kurnaz mahluk olan insanın hilesi nasıl olur?*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %92,9’u katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %83,7’si katılıyorum, %11,9’u kararsızım, %4,4’ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %91,6’sı katılıyorum, %5,8’i kararsızım, %2,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %90,0’ı katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %5,0’ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 3659 numaralı beytinde “*Men edilen şeyi yapmayan kimdir? Çünkü insan men edildiği şeye harîstir. Onun üstüne düşer.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %73,2’si katılıyorum, %17,9’u kararsızım, %8,9’u katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %78,9’u katılıyorum, %11,0’ı kararsızım, %10,1’i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %89,6’sı katılıyorum, %7,8’i kararsızım, %2,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %92,5’i katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 2. Cilt / 3530 numaralı beytinde “*Birisi ideali uğruna seve seve canını veriri, öbürü bir ekmek verirken can çekişir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %96,1’i katılıyorum, %3,5’i kararsızım, %0,4’ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %98,1’i katılıyorum, %1,9’u kararsızım, 56-70 olan 40 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 541 numaralı beytinde “*Ey kervanbaşı, hırsızlar kervanın yolunu kesmeden, sen hayvanını sopa ile döv de yol alsın.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %87,5’i katılıyorum, %10,7’si kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %82,8’i katılıyorum, %5,7’i kararsızım, %11,5’i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %77,3’ü katılıyorum, %9,1’i kararsızım, %13,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %65,0’ı katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %30,0’ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 5. Cilt / 236 numaralı beytinde “*Bir insanın yaptığı işi ve sözü onun gönlünün şahididir. Sen bu ikisine bak, o kişinin içi nasıldır? Onlardan anla.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)”

ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %87,5'i katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %3,6'sı katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %94,3'ü katılıyorum, %5,3'ü kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,8'i katılıyorum, %3,9'u kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 3042 numaralı beytinde “Binlerce fare ortada dolaşsa, baş kaldırsa, kedi bu hâlden ne korkar ne de bir tehlike sezer; aksine, memnun olur! Onları teker teker yakalar, yer; çünkü onlarda birlik ve topluluk yoktur!” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlatırsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %78,6'sı katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %7,1'i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %73,6'sı katılıyorum, %15,4'ü kararsızım, %11,0'ı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %85,1'i katılıyorum, %9,7'si kararsızım, %5,2'si katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %92,5'i katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %5,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 4. Cilt / 97 numaralı beytinde “*Hani porsuk adlı bir hayvan vardır. Dayak yedikçe şişmanlar, semirir. Dayak yedikçe daha iyileşir, sopa vuruldukça daha semirir.*” 98 numaralı beytinde “*Müminin canı da porsuk gibidir. Hastalık, dert, mihnet ve ızdıraplarla kuvvetlenir, semirir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %2,2'si kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %98,1'i katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 1. Cilt / 714 numaralı beytinde “Tahta kılıçla, sakın savaşa gitme, önce onu, bir gözden geçir, onun ne olduğunu anla ki, işin ağlayıp, inlemeğe varmasın...” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %91,1'i katılıyorum, %8,9'u kararsızım,

26-40 olan 227 deneğin %94,7'si katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %95,5'i katılıyorum, %3,2'si kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %97,5'i katılıyorum, %2,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 3. Cilt / 3625 numaralı beytinde “Düşmanlığa kalkışacaksan, kendine uygun, kendi derecene göre birine düşman ol ki, gerektiği zaman onunla savaşa girersin, onu esir edebilesin.” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %55,4'ü katılıyorum, %21,4'ü kararsızım, %23,2'si katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %33,9'u katılıyorum, %19,4'ü kararsızım, %46,7'si katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %20,2'si katılıyorum, %25,3'ü kararsızım, %54,5'i katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %27,5'i katılıyorum, %37,5'i kararsızım, %35,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 4121 numaralı beytinde “*Pirden başka ustan, pirden başka kumandanın olmasın; ama birçok seneleri yaşamış, gün görmüş pir değil, doğru yolu gösteren pir olsun!*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %71,5'i katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %19,6'sı katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %55,5'i katılıyorum, %12,3'ü kararsızım, %32,2'si katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %29,3'ü katılıyorum, %13,6'sı kararsızım, %57,1'i katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %32,5'i katılıyorum, %15,0'ı kararsızım, %52,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 5. Cilt / 473 numaralı beytinde “*Ama pervane gibi koş, ateşe atıl, aşk oyununu, bir menfaat gözetmeden cömertçe, tertemiz olarak oyna, kurtul.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin çoğunluğunun Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Mevlâna'nın öğretilerinin, ileri yaşlarda daha fazla dikkate alındığı söylenebilir. Bize göre, Mevlâna bu beytinde, tek amacın maddiyatını artırmak olmasın, yüce gayelerin bulunsun (ki insanın yüce gayelerinden birisi Yaradan'ın rızasına ererek cenneti kazanmaktır), işini bu yüce gaye uğruna düzenle, sadece dünyayı ön plana alıp da, kazanayım da nasıl olursa olsun deme, kazancına, yaptıklarına dikkat et demektedir. Dolayısıyla, deneklerimizin

verdikleri cevapları analiz ettiğimizde, özellikle kararsızım seçeneğinde oldukça fazla sayıda deneğin bulunması düşündürücüdür. Bu sonuçlara bakarak Konyalı deneklerimizin önemli bir kısmının Mevlâna'nın bu tavsiyesine çok fazla katılmadıklarını söylemek mümkündür.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %90,7'si katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %89,0'ı katılıyorum, %8,4'ü kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %92,5'i katılıyorum, %5,0'ı kararsızım, %2,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 2. Cilt / 1939 numaralı beytinde “*Nerede bir dert varsa, deva oraya gider. Nerede alçak ve çukur yer varsa, su oraya akar.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Bu verilere göre; genel olarak sabrın ve analitik bakışın iş hayatı için önemli olduğu ve iş hayatının her evresinde gerekliliği fikrinde birlik sağlandığı söylenebilir.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %32,1'i kararsızım, %17,9'u katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %49,8'i katılıyorum, %28,6'sı kararsızım, %21,6'sı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %46,1'i katılıyorum, %44,2'si kararsızım, %9,7'si katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %52,5'i katılıyorum, %30,0'ı kararsızım, %17,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 1412 numaralı beytinde “*Kimi çıplak, aç, zavallı, perişan görürsen, bu hale düşmesinin sebebinin sabırsızlık olduğunu bil! Sabretse, çalışsaydı bu hale düşmeyecekti. Onun bu perişan hali sabırsızlığının şahididir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %89,3'ü katılıyorum, %10,7'si kararsızım, 26-40 olan 227 deneğin %98,7'si katılıyorum, %0,4'ü kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %92,9'u katılıyorum, %6,5'i kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri

görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 1568 numaralı beytinde “*Kadı öfkelenince, sufi; “Hey!” dedi, Şüphesiz yok ki senin hükmün adalet uyar. Hükmünde haksızlık, yanlışlık olmaz.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Bu verilere göre; deneklerin büyük çoğunluğunun kontrole iş hayatının her evresinde değer verdikleri görüşmeler esnasında fark edilen bir husus olduğu söylenebilir.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 denekğin %73,2’si katılıyorum, %17,9’u kararsızım, %8,9’u katılmıyorum, 26-40 olan 227 denekğin %61,2’si katılıyorum, %15,0’ı kararsızım, %23,8’i katılmıyorum, 41-55 olan 154 denekğin %37,0’ı katılıyorum, %11,7’si kararsızım, %51,3’ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 denekğin %45,0’ı katılıyorum, %20,0’ı kararsızım, %35,0’ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 1. Cilt / 1644 numaralı beytinde “*Bilgi de hikmet de helal lokmadan doğar; aşk da, merhamet de helal lokmadan meydana gelir.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin çoğunluğunun Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olmadıklarını söyleyebiliriz. Bu verilere göre; amaçların gerçekleşmesi aşamasında her yolun denenmesi gerekliliğini ifade eden deneklerin genç yaş aralığında oldukları, ilerleyen yaşlarda bulunan deneklerin ifade karşısında kararsız kaldıkları, bazı durumlarda rekabet edebilmek için davranışlarda farklılaşmalar olabileceğinin ifade edildiği söylenebilir. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. “İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine demografik özelliği olarak yaş grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

“Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 denekğin %94,6’sı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, 26-40 olan 227 denekğin %96,9’u katılıyorum, %2,2’si kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, 41-55 olan 154 denekğin %96,1’i katılıyorum, %2,6’sı kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 denekğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 2611 numaralı beytinde “*İyi kişilerle, temiz insanlarla, danış, görüş! Peygamber Efendimize bile; ‘Temiz kişilerle danış, onların fikirlerini sor!’ emri verildi.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %66,1’i katılıyorum, %23,2’si kararsızım, %10,7’si katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %54,2’si katılıyorum, %22,5’i kararsızım, %23,3’ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %35,7’si katılıyorum, %29,2’si kararsızım, %35,1’i katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %37,5’i katılıyorum, %25,0’ı kararsızım, %37,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 3. Cilt / 1580 numaralı beytinde “*Peygamber Efendimizin şu mübarek hadisi kabul etmek farzdır: “Yalandan hastalanırsanız, gerçekten hasta olursunuz.”* demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %80,4’ü katılıyorum, %16,1’i kararsızım, %3,5’i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %83,7’si katılıyorum, %12,3’ü kararsızım, %4,0’ı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,8’i katılıyorum, %3,9’u kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %92,5’i katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 3. Cilt / 1751 numaralı beytinde “Yüksek bir dağa çıkınca, oradan patikanın sonunu rahatça görürüm.” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %87,5’i katılıyorum, %8,9’u kararsızım, %3,6’sı katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %92,1’i katılıyorum, %7,9’u kararsızım, 41-55 olan 154 deneğin %87,7’si katılıyorum, %11,7’si kararsızım, %0,6’sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %92,5’i katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %2,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 1. Cilt / 2221 numaralı beytinde “*Ey manalar aleminin güneşi, sen de canlar saç, şu köhne dünyaya yenilik ver, yenilik göster.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56

deneğin %62,5'i katılıyorum, %26,8'i kararsızım, %10,7'si katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %70,9'u katılıyorum, %19,8'i kararsızım, %9,3'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %64,9'u katılıyorum, %31,9'u kararsızım, %3,2'si katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %85,0'ı katılıyorum, %12,5'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 4263 numaralı beytinde “*Bütün vücudun zehirlenmesini önlemek için yılanın ısırduğu parmağı kes, at! Sen; kesilen tek parmağı değil, bütün bedeninin helak olacağını gör, düşün!*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %60,8'i katılıyorum, %32,1'i kararsızım, %7,1'i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %87,7'si katılıyorum, %7,9'u kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %91,6'sı katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 4306 numaralı beytinde “*Tuzlu su, susuz kimseye derman olmaz; içildiği zaman insana hoş ve serin gelirse de, hiçbir fayda sağlamaz!*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %92,6'sı katılıyorum, %4,8'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %93,5'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 5. Cilt / 2357 numaralı beytinde “*Dosta, hayır zamanında da şükrediyorum, şer zamanında da; çünkü kaza ve kaderin betterden beteri de var!*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %48,2'si katılıyorum, %21,4'ü kararsızım, %30,4'ü katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %33,5'i katılıyorum, %27,3'ü kararsızım, %39,2'si katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %27,3'ü katılıyorum, %32,4'ü kararsızım, %40,3'ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin

%25,0'ı katılıyorum, %17,5'i kararsızım, %57,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 6. Cilt / 4703 numaralı beytinde “*Savaştan, dövüşten kurtulur, kendi işine kendin bakarsın; padişah sen olursun; kendi davulunu kendin döversin!*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Hz. Ali Efendimiz bir sözünde, zann ile kendinizi koruyunuz demiştir. Yani, insan, alışveriş yaparken, acaba doğru mu söylüyor, bu mal ve hizmeti bu fiyata almak mantıklı mı, değil mi? diye değerlendirmeler yaparak, doğruyu bulmaya çalışır. Böylece kandırılmaktan kurtulmuş olabilir.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %75,0'ı katılıyorum, %19,6'sı kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %85,9'u katılıyorum, %8,8'i kararsızım, %5,3'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %92,2'si katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 2. Cilt / 261 numaralı beytinde “*Aklını başına al da, arslan gibi, avını kendin avla. Yabancıнын da, akrabanın da yaltaklanmasına önem verme.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine yaş aralığı 18-25 olan 56 deneğin %89,3'ü katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 26-40 olan 227 deneğin %92,1'i katılıyorum, %6,6'sı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 41-55 olan 154 deneğin %94,8'i katılıyorum, %3,9'u kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 56-70 olan 40 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Mevlâna 4. Cilt / 96 numaralı beytinde “*Hakikatte senin en yakın dostların, senin en belâli düşmanlarındır. Çünkü dostların tatlı dilleri ile seni oyalarlar. Hakk'tan uzak düşürürler.*” demiştir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile yaş grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H1 kısmen olarak kabul edilmiştir.

Tablo 11. İş Hayatında Geçirilen Süre İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	İş Hayatında Geçirilen Süre	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	...-5 yıl	74	95,9	2,7	1,4
		6-10 yıl	116	91,4	7,8	0,8
		11-20 yıl	160	91,9	5,6	2,5
		21-40 yıl	120	94,2	3,3	2,5
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	...-5 yıl	74	97,3	2,7	0,0
		6-10 yıl	116	98,3	0,9	0,8
		11-20 yıl	160	98,8	0,0	1,2
		21-40 yıl	120	99,2	0,0	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	...-5 yıl	74	89,2	9,5	1,3
		6-10 yıl	116	93,1	6,9	0,0
		11-20 yıl	160	92,5	6,3	1,2
		21-40 yıl	120	97,5	1,7	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	...-5 yıl	74	60,8	25,7	13,5
		6-10 yıl	116	67,3	15,5	17,2
		11-20 yıl	160	72,5	15,0	12,5
		21-40 yıl	120	80,8	6,7	12,5
		41-55 yıl	7	85,7	0,0	14,3
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	...-5 yıl	74	91,9	8,1	0,0
		6-10 yıl	116	80,2	14,7	5,1
		11-20 yıl	160	81,9	11,3	6,8
		21-40 yıl	120	90,0	6,7	3,3
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	...-5 yıl	74	95,9	1,4	2,7
		6-10 yıl	116	95,7	2,6	1,7
		11-20 yıl	160	92,5	3,1	4,4
		21-40 yıl	120	96,7	2,5	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	...-5 yıl	74	91,9	5,4	2,7
		6-10 yıl	116	92,3	3,4	4,3
		11-20 yıl	160	91,9	6,3	1,8
		21-40 yıl	120	95,9	3,3	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	...-5 yıl	74	97,3	2,7	0,0
		6-10 yıl	116	94,8	5,2	0,0
		11-20 yıl	160	98,1	1,9	0,0
		21-40 yıl	120	98,3	1,7	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0

Tablo 11. Devam

Soru No.	İfadeler	İş Hayatında Geçirilen Süre	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	...-5 yıl	74	98,6	1,4	0,0
		6-10 yıl	116	93,2	3,4	3,4
		11-20 yıl	160	96,9	1,9	1,2
		21-40 yıl	120	99,2	0,8	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	...-5 yıl	74	97,3	1,4	1,3
		6-10 yıl	116	94,9	3,4	1,7
		11-20 yıl	160	95,0	3,8	1,2
		21-40 yıl	120	96,7	0,8	2,5
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	...-5 yıl	74	94,6	4,1	1,3
		6-10 yıl	116	94,8	5,2	0,0
		11-20 yıl	160	93,7	6,3	0,0
		21-40 yıl	120	95,9	3,3	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	...-5 yıl	74	62,2	24,3	13,5
		6-10 yıl	116	67,3	17,2	15,5
		11-20 yıl	160	73,8	13,1	13,1
		21-40 yıl	120	89,2	9,2	1,6
		41-55 yıl	7	85,7	0,0	14,3
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	...-5 yıl	74	93,2	4,1	2,7
		6-10 yıl	116	89,7	4,3	6,0
		11-20 yıl	160	92,5	4,4	3,1
		21-40 yıl	120	95,9	3,3	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	...-5 yıl	74	81,1	13,5	5,4
		6-10 yıl	116	83,6	12,1	4,3
		11-20 yıl	160	88,8	7,5	3,7
		21-40 yıl	120	95,0	1,7	3,3
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	...-5 yıl	74	79,7	14,9	5,4
		6-10 yıl	116	83,7	12,9	3,4
		11-20 yıl	160	90,6	7,5	1,9
		21-40 yıl	120	94,2	5,0	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0

Tablo 11. Devam

Soru No.	İfadeler	İş Hayatında Geçirilen Süre	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	...-5 yıl	74	83,8	13,5	2,7
		6-10 yıl	116	83,7	10,3	6,0
		11-20 yıl	160	93,1	6,3	0,6
		21-40 yıl	120	92,5	3,3	4,2
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımız sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	...-5 yıl	74	93,2	4,1	2,7
		6-10 yıl	116	95,7	2,6	1,7
		11-20 yıl	160	95,6	1,9	2,5
		21-40 yıl	120	99,2	0,0	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	...-5 yıl	74	86,5	9,5	4,0
		6-10 yıl	116	81,9	14,7	3,4
		11-20 yıl	160	87,5	8,1	4,4
		21-40 yıl	120	94,2	3,3	2,5
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	...-5 yıl	74	71,6	16,2	12,2
		6-10 yıl	116	81,9	11,2	6,9
		11-20 yıl	160	83,8	8,1	8,1
		21-40 yıl	120	88,3	9,2	2,5
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	...-5 yıl	74	95,9	4,1	0,0
		6-10 yıl	116	93,1	6,0	0,9
		11-20 yıl	160	98,1	1,9	0,0
		21-40 yıl	120	99,2	0,8	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	...-5 yıl	74	79,7	6,8	13,5
		6-10 yıl	116	74,1	12,1	13,8
		11-20 yıl	160	78,8	7,5	13,7
		21-40 yıl	120	87,5	2,5	10,0
		41-55 yıl	7	85,7	14,3	0,0
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	...-5 yıl	74	91,9	5,4	2,7
		6-10 yıl	116	94,8	4,3	0,9
		11-20 yıl	160	92,5	6,3	1,2
		21-40 yıl	120	96,7	3,3	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0

Tablo 11. Devam

Soru No.	İfadeler	İş Hayatında Geçirilen Süre	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlattırsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	...-5 yıl	74	75,7	14,9	9,4
		6-10 yıl	116	75,9	15,5	8,6
		11-20 yıl	160	76,9	13,8	9,3
		21-40 yıl	120	87,5	6,7	5,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	...-5 yıl	74	93,2	5,4	1,4
		6-10 yıl	116	97,4	2,6	0,0
		11-20 yıl	160	98,1	1,3	0,6
		21-40 yıl	120	98,3	1,7	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	...-5 yıl	74	90,5	6,8	2,7
		6-10 yıl	116	96,6	1,7	1,7
		11-20 yıl	160	93,8	5,0	1,2
		21-40 yıl	120	96,7	2,5	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	...-5 yıl	74	48,7	16,2	35,1
		6-10 yıl	116	31,9	26,7	41,4
		11-20 yıl	160	28,1	22,5	49,4
		21-40 yıl	120	24,2	25,0	50,8
		41-55 yıl	7	42,9	14,3	42,8
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	...-5 yıl	74	55,4	13,5	31,1
		6-10 yıl	116	59,5	12,1	28,4
		11-20 yıl	160	45,6	13,8	40,6
		21-40 yıl	120	32,5	11,7	55,8
		41-55 yıl	7	28,6	0,0	71,4
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	...-5 yıl	74	91,9	8,1	0,0
		6-10 yıl	116	93,1	6,9	0,0
		11-20 yıl	160	90,0	6,3	3,7
		21-40 yıl	120	88,3	9,2	2,5
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	...-5 yıl	74	47,3	31,1	21,6
		6-10 yıl	116	53,4	25,9	20,7
		11-20 yıl	160	50,6	32,5	16,9
		21-40 yıl	120	42,5	46,7	10,8
		41-55 yıl	7	51,7	28,6	14,3

Tablo 11. Devam

Soru No.	İfadeler	İş Hayatında Geçirilen Süre	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	...-5 yıl	74	91,9	8,1	0,0
		6-10 yıl	116	97,4	1,7	0,9
		11-20 yıl	160	96,3	2,5	1,2
		21-40 yıl	120	95,8	4,2	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	...-5 yıl	74	71,6	16,2	12,2
		6-10 yıl	116	67,3	17,2	15,5
		11-20 yıl	160	55,0	11,9	33,1
		21-40 yıl	120	28,4	15,8	55,8
		41-55 yıl	7	28,6	0,0	71,4
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	...-5 yıl	74	95,9	4,1	0,0
		6-10 yıl	116	96,6	1,7	1,7
		11-20 yıl	160	96,3	2,5	1,2
		21-40 yıl	120	96,7	2,5	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	...-5 yıl	74	55,4	23,0	21,6
		6-10 yıl	116	58,7	24,1	17,2
		11-20 yıl	160	42,5	23,8	33,7
		21-40 yıl	120	42,5	27,5	30,0
		41-55 yıl	7	28,6	42,9	28,5
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	...-5 yıl	74	81,1	13,5	5,4
		6-10 yıl	116	84,5	12,1	3,4
		11-20 yıl	160	88,8	8,8	2,4
		21-40 yıl	120	92,5	5,8	1,7
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	...-5 yıl	74	90,5	6,8	2,7
		6-10 yıl	116	92,2	7,8	0,0
		11-20 yıl	160	91,9	7,5	0,6
		21-40 yıl	120	85,0	14,2	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
36	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	...-5 yıl	74	70,3	21,6	8,1
		6-10 yıl	116	75,0	16,4	8,6
		11-20 yıl	160	70,0	24,4	5,6
		21-40 yıl	120	62,5	30,8	6,7
		41-55 yıl	7	57,1	42,9	0,0
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	...-5 yıl	74	71,6	23,0	5,4
		6-10 yıl	116	86,3	10,3	3,4
		11-20 yıl	160	90,0	7,5	2,5
		21-40 yıl	120	91,7	5,8	2,5
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0

Tablo 11. Devam

Soru No.	İfadeler	İş Hayatında Geçirilen Süre	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	...-5 yıl	74	95,9	2,7	1,4
		6-10 yıl	116	93,1	4,3	2,6
		11-20 yıl	160	94,4	3,8	1,8
		21-40 yıl	120	94,2	5,0	0,8
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	...-5 yıl	74	40,5	20,3	39,2
		6-10 yıl	116	38,8	27,6	33,6
		11-20 yıl	160	25,6	31,9	42,5
		21-40 yıl	120	30,8	26,7	42,5
		41-55 yıl	7	28,6	14,3	57,1
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	...-5 yıl	74	82,4	10,8	6,8
		6-10 yıl	116	84,5	12,1	3,4
		11-20 yıl	160	86,9	8,8	4,3
		21-40 yıl	120	93,4	3,3	3,3
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	...-5 yıl	74	93,2	5,4	1,4
		6-10 yıl	116	93,1	5,2	1,7
		11-20 yıl	160	90,0	8,1	1,9
		21-40 yıl	120	97,5	2,5	0,0
		41-55 yıl	7	100,0	0,0	0,0

Tablo 11’den de görüleceği üzere, “Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %95,9’u katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %1,4’ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %91,4’ü katılıyorum, %7,8’i kararsızım, %0,8’i katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %91,9’u katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, %2,5’i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %94,2’si katılıyorum, %3,3’ü kararsızım, %2,5’i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %97,3’ü katılıyorum, %2,7’si kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %98,3’ü katılıyorum, %0,9’u kararsızım, %0,8’i katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %98,8’i katılıyorum, %1,2’si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %99,2’si katılıyorum, %0,8’i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %89,2’si katılıyorum, %9,5’i kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %93,1’i katılıyorum, %6,9’u kararsızım, 11-20 yıl olan 160 deneğin %92,5’i katılıyorum, %6,3’ü kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %97,5’i katılıyorum, %1,7’si kararsızım, %0,8’i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %60,8’i katılıyorum, %25,7’si kararsızım, %13,5’i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %67,3’ü katılıyorum, %15,5’i kararsızım, %17,2’si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %72,5’i katılıyorum, %15,0’ı kararsızım, %12,5’i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %80,8’i katılıyorum, %6,7’si kararsızım, %12,5’i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %85,7’si katılıyorum, %14,3’ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna’nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %91,9’u katılıyorum, %8,1’i kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %80,2’si katılıyorum, %14,7’si kararsızım, %5,1’i katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %81,9’u katılıyorum, %11,3’ü kararsızım, %6,8’i

katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %90,0'ı katılıyorum, %6,7'si kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %95,7'si katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %92,5'i katılıyorum, %3,1'i kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %96,7'si katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %91,9'u katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, %4,3'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %91,9'u katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %95,9'u katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %94,8'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, 11-20 yıl olan 160 deneğin %98,1'i katılıyorum, %1,9'u kararsızım, 21-40 yıl olan 120 deneğin %98,3'ü katılıyorum, %1,7'si kararsızım, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye

katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %93,2'si katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %96,9'u katılıyorum, %1,9'u kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %99,2'si katılıyorum, %0,8'i kararsızım, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %94,9'u katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %3,8'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %96,7'si katılıyorum, %0,8'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %4,1'i kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %94,8'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, 11-20 yıl olan 160 deneğin %93,7'si katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, 21-40 yıl olan 120 deneğin %95,9'u katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %62,3'ü katılıyorum, %24,3'ü kararsızım, %13,5'i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116

deneğin %67,2'si katılıyorum, %17,2'si kararsızım, %15,5'i katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %73,8'i katılıyorum, %13,1'i kararsızım, %13,1'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %89,2'si katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %85,7'si katılıyorum, %14,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %93,2'si katılıyorum, %4,1'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %89,7'si katılıyorum, %4,3'ü kararsızım, %6,0'ı katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %92,5'i katılıyorum, %4,4'ü kararsızım, %3,1'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %95,9'u katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %81,1'i katılıyorum, %13,5'i kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %83,6'sı katılıyorum, %12,1'si kararsızım, %4,3'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %88,8'i katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %3,7'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %79,7'si katılıyorum, %14,9'u kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %83,7'si katılıyorum, %12,9'u kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %90,6'sı katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %1,9'u katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %94,2'si katılıyorum, %5,0'ı

kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %83,8'i katılıyorum, %13,5'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %83,7'si katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, %6,0'ı katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %93,1'i katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %92,5'i katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %4,2'si katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %93,2'si katılıyorum, %4,1'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %95,7'si katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %1,9'u kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %99,2'si katılıyorum, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %86,5'i katılıyorum, %9,5'i kararsızım, %4,0'ı katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %81,9'u katılıyorum, %14,7'si kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %87,5'i katılıyorum, %8,1'i kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %94,2'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları

görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %71,6'sı katılıyorum, %16,2'si kararsızım, %12,2'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %81,9'u katılıyorum, %11,2'si kararsızım, %6,9'u katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %83,8'i katılıyorum, %8,1'i kararsızım, %8,1'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %88,3'ü katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %4,1'i kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %93,1'i katılıyorum, %6,0'ı kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %98,1'i katılıyorum, %1,9'u kararsızım, 21-40 yıl olan 120 deneğin %99,2'si katılıyorum, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %79,7'si katılıyorum, %6,8'i kararsızım, %13,5'i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %74,1'i katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %13,8'i katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %78,8'i katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %13,7'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %87,5'i katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %10,0'ı katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %85,7'si katılıyorum, %14,3'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %91,9’u katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %94,8’i katılıyorum, %4,3’ü kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %92,5’i katılıyorum, %6,3’ü kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %96,7’si katılıyorum, %3,3’ü kararsızım, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %75,7’si katılıyorum, %14,9’u kararsızım, %9,4’ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %75,9’u katılıyorum, %15,5’i kararsızım, %8,6’sı katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %76,9’u katılıyorum, %13,8’i kararsızım, %9,3’ü katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %87,5’i katılıyorum, %6,7’si kararsızım, %5,8’i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %93,2’si katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %1,4’ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %97,4’ü katılıyorum, %2,6’sı kararsızım, 11-20 yıl olan 160 deneğin %98,1’i katılıyorum, %1,3’ü kararsızım, %0,6’sı katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %98,3’ü katılıyorum, %1,7’si kararsızım, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %90,5’i katılıyorum,

%6,8'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %96,6'sı katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %93,8'i katılıyorum, %5,0'ı kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %96,7'si katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %48,7'si katılıyorum, %16,2'si kararsızım, %35,1'i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %31,9'u katılıyorum, %26,7'si kararsızım, %41,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %28,1'i katılıyorum, %22,5'u kararsızım, %49,4'ü katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %24,2'si katılıyorum, %25,0'ı kararsızım, %50,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %42,9'u katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %42,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %55,4'ü katılıyorum, %13,5'i kararsızım, %31,1'i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %59,5'i katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %28,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %45,6'sı katılıyorum, %13,8'i kararsızım, %40,6'sı katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %32,5'i katılıyorum, %11,7'si kararsızım, %55,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %28,6'sı katılıyorum, %71,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %91,9'u katılıyorum, %8,1'i kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %93,1'i katılıyorum, %6,9'u kararsızım, 11-20 yıl olan 160 deneğin %90,0'ı katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %3,7'si

katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %88,3'ü katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %47,3'ü katılıyorum, %31,1'i kararsızım, %21,6'sı katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %53,4'ü katılıyorum, %25,9'u kararsızım, %20,7'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %50,6'sı katılıyorum, %32,5'i kararsızım, %16,9'u katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %42,5'i katılıyorum, %46,7'i kararsızım, %10,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %51,7'si katılıyorum, %28,6'sı kararsızım, %14,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %91,9'i katılıyorum, %8,1'i kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %96,3'ü katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %95,8'i katılıyorum, %4,2'si kararsızım, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %71,6'sı katılıyorum, %16,2'si kararsızım, %12,2'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %67,3'ü katılıyorum, %17,2'si kararsızım, %15,5'i katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %55,0'ı katılıyorum, %11,9'u kararsızım, %33,1'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %28,4'ü katılıyorum, %15,8'i kararsızım, %55,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %28,6'sı katılıyorum, %71,4'ü katılmıyorum

yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. “İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine demografik özelliği olarak iş hayatında geçirilen süre grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

“Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %4,1'i kararsızım, 6-10 yıl olan 116 deneğin %96,6'sı katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %96,3'ü katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %96,7'si katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %55,4'ü katılıyorum, %23,0'ı kararsızım, %21,6'sı katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %58,7'si katılıyorum, %24,1'i kararsızım, %17,2'si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %42,5'i katılıyorum, %23,8'i kararsızım, %33,7'si katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %42,5'i katılıyorum, %27,5'i kararsızım, %30,0'ı katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %28,5'i katılıyorum, %42,9'u kararsızım, %28,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %81,1'i katılıyorum, %13,5'i kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %84,5'i katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %88,8'i katılıyorum, %8,8'i

kararsızım, %2,4'ü katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %92,5'i katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %90,5'i katılıyorum, %6,8'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %92,2'si katılıyorum, %7,8'i kararsızım, 11-20 yıl olan 160 deneğin %91,9'u katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %85,0'ı katılıyorum, %14,2'si kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %70,3'ü katılıyorum, %21,6'sı kararsızım, %8,1'i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %75,0'ı katılıyorum, %16,4'ü kararsızım, %8,6'sı katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %70,0'ı katılıyorum, %24,4'ü kararsızım, %5,6'sı katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %62,5'i katılıyorum, %30,8'i kararsızım, %6,7'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %57,1'i katılıyorum, %42,9'u kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %71,6'sı katılıyorum, %23,0'ı kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %86,3'ü katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %90,0'ı katılıyorum, %7,5'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %91,7'si katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 41-55 yıl

olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %93,1'i katılıyorum, %4,3'ü kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %3,8'i kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %94,2'si katılıyorum, %5,0'ı kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %40,5'i katılıyorum, %20,3'ü kararsızım, %39,2'si katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %38,8'i katılıyorum, %27,6'sı kararsızım, %33,6'sı katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %25,6'sı katılıyorum, %31,9'u kararsızım, %42,5'i katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %30,8'i katılıyorum, %26,7'si kararsızım, %42,5'i katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %28,6'sı katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %57,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %82,4'ü katılıyorum, %10,8'i kararsızım, %6,8'i katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %84,5'i katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %86,9'u katılıyorum, %8,8'i kararsızım, %4,3'ü katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %93,4'ü katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir

olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine iş hayatında geçirilen süre ...-5 yıl olan 74 deneğin %93,2’si katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %1,4’ü katılmıyorum, 6-10 yıl olan 116 deneğin %93,1’i katılıyorum, %5,2’si kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, 11-20 yıl olan 160 deneğin %90,0’ı katılıyorum, %8,1’i kararsızım, %1,9’u katılmıyorum, 21-40 yıl olan 120 deneğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i kararsızım, 41-55 yıl olan 7 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna’da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile iş hayatında geçirilen süre grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H2 kısmen olarak kabul edilmiştir.

Tablo 12. Kurumda Çalışan Sayısı İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	Kurumda Çalışan Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	1-5	250	93,6	4,0	2,4
		6-10	111	92,8	5,4	1,8
		11-15	37	91,9	8,1	0,0
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	92,3	6,2	1,5
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	1-5	250	98,8	1,2	0,0
		6-10	111	97,3	0,0	2,7
		11-15	37	100,0	0,0	0,0
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	98,5	0,0	1,5
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	1-5	250	94,0	4,8	1,2
		6-10	111	94,6	4,5	0,9
		11-15	37	91,9	8,1	0,0
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	90,8	9,2	0,0
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	1-5	250	70,0	15,6	14,4
		6-10	111	71,2	16,2	12,6
		11-15	37	75,7	13,5	10,8
		16-20	14	50,0	28,6	21,4
		21 ve üzeri	65	81,6	4,6	13,8
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	1-5	250	87,6	8,8	3,6
		6-10	111	82,9	14,4	2,7
		11-15	37	86,5	10,8	2,7
		16-20	14	78,6	7,1	14,3
		21 ve üzeri	65	81,6	9,2	9,2
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	1-5	250	94,4	3,6	2,0
		6-10	111	94,6	2,7	2,7
		11-15	37	89,2	0,0	10,8
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	100,0	0,0	0,0
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	1-5	250	92,0	5,2	2,8
		6-10	111	93,7	4,5	1,8
		11-15	37	97,3	2,7	0,0
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	93,8	3,1	3,1
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	1-5	250	98,0	2,0	0,0
		6-10	111	96,4	3,6	0,0
		11-15	37	100,0	0,0	0,0
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	95,4	4,6	0,0
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	1-5	250	96,4	2,4	1,2
		6-10	111	97,3	1,8	0,9
		11-15	37	97,3	0,0	2,7
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	97,0	1,5	1,5

Tablo 12. Devam

Soru No.	İfadeler	Kurumda Çalışan Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	1-5	250	98,4	1,6	0,0
		6-10	111	94,6	1,8	3,6
		11-15	37	97,3	0,0	2,7
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	86,2	9,2	4,6
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	1-5	250	94,8	4,8	0,4
		6-10	111	96,4	3,6	0,0
		11-15	37	97,3	2,7	0,0
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	89,3	9,2	1,5
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kısıktıracak davranışlardan kaçınılması gerekir.	1-5	250	74,0	16,0	10,0
		6-10	111	73,0	11,7	15,3
		11-15	37	78,4	18,9	2,7
		16-20	14	64,3	35,7	0,0
		21 ve üzeri	65	78,5	7,7	13,8
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	1-5	250	90,8	5,2	4,0
		6-10	111	96,4	1,8	1,8
		11-15	37	97,3	0,0	2,7
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	92,3	4,6	3,1
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	1-5	250	90,4	6,4	3,2
		6-10	111	89,2	6,3	4,5
		11-15	37	86,5	2,7	10,8
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	76,9	20,0	3,1
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	1-5	250	88,0	8,8	3,2
		6-10	111	87,4	10,8	1,8
		11-15	37	91,9	8,1	0,0
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	86,2	10,8	3,0
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	1-5	250	90,8	6,0	3,2
		6-10	111	89,2	9,9	0,9
		11-15	37	89,2	5,4	5,4
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	83,1	10,8	6,1
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımız sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	1-5	250	95,2	1,6	3,2
		6-10	111	99,1	0,9	0,0
		11-15	37	94,6	2,7	2,7
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	95,4	4,6	0,0

Tablo 12. Devam

Soru No.	İfadeler	Kurumda Çalışan Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	1-5	250	87,2	10,0	2,8
		6-10	111	87,4	7,2	5,4
		11-15	37	94,6	2,7	2,7
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	86,2	9,2	4,6
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	1-5	250	85,2	8,8	6,0
		6-10	111	82,0	13,5	4,5
		11-15	37	75,7	8,1	16,2
		16-20	14	85,8	7,1	7,1
		21 ve üzeri	65	78,5	12,3	9,1
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	1-5	250	96,8	2,8	0,4
		6-10	111	99,1	0,9	0,0
		11-15	37	94,6	5,4	0,0
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	93,8	6,2	0,0
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	1-5	250	78,0	7,2	14,8
		6-10	111	82,0	6,3	11,7
		11-15	37	86,5	5,4	8,1
		16-20	14	57,2	21,4	21,4
		21 ve üzeri	65	86,2	7,7	6,1
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışmanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	1-5	250	93,6	5,2	1,2
		6-10	111	94,6	4,5	0,9
		11-15	37	94,6	2,7	2,7
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	93,8	6,2	0,0
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	1-5	250	81,2	12,8	6,0
		6-10	111	81,1	9,0	9,9
		11-15	37	81,1	10,8	8,1
		16-20	14	85,7	0,0	14,3
		21 ve üzeri	65	67,7	20,0	12,3
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	1-5	250	96,4	3,2	0,4
		6-10	111	99,1	0,9	0,0
		11-15	37	100,0	0,0	0,0
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	97,0	1,5	1,5
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	1-5	250	95,2	4,4	0,4
		6-10	111	95,5	2,7	1,8
		11-15	37	86,5	5,4	8,1
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	95,4	3,1	1,5
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	1-5	250	28,4	21,6	50,0
		6-10	111	27,1	26,1	46,8
		11-15	37	35,2	29,7	35,1
		16-20	14	42,9	14,3	42,8
		21 ve üzeri	65	46,2	21,5	32,3

Tablo 12. Devam

Soru No.	İfadeler	Kurumda Çalışan Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	1-5	250	44,0	12,0	44,0
		6-10	111	48,7	8,1	43,2
		11-15	37	40,6	18,9	40,5
		16-20	14	42,9	14,3	42,8
		21 ve üzeri	65	60,0	18,5	21,5
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	1-5	250	90,4	7,2	2,4
		6-10	111	94,6	4,5	0,9
		11-15	37	81,1	13,5	5,4
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	89,2	10,8	0,0
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	1-5	250	52,8	29,6	17,6
		6-10	111	42,4	45,0	12,6
		11-15	37	32,5	37,8	29,7
		16-20	14	64,3	28,6	7,1
		21 ve üzeri	65	50,8	32,3	16,9
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	1-5	250	96,8	2,4	0,8
		6-10	111	96,4	2,7	0,9
		11-15	37	91,9	8,1	0,0
		16-20	14	85,7	14,3	0,0
		21 ve üzeri	65	95,4	4,6	0,0
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	1-5	250	55,2	10,4	34,4
		6-10	111	56,8	14,4	28,8
		11-15	37	43,3	18,9	37,8
		16-20	14	50,0	21,4	28,6
		21 ve üzeri	65	47,7	27,7	24,6
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	1-5	250	96,4	2,4	1,2
		6-10	111	96,4	1,8	1,8
		11-15	37	94,6	5,4	0,0
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	96,9	3,1	0,0
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	1-5	250	47,6	25,2	27,2
		6-10	111	39,7	26,1	34,2
		11-15	37	54,1	27,0	18,9
		16-20	14	50,0	21,4	28,6
		21 ve üzeri	65	61,6	21,5	16,9
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	1-5	250	88,0	9,2	2,8
		6-10	111	88,3	9,0	2,7
		11-15	37	86,5	10,8	2,7
		16-20	14	78,6	21,4	0,0
		21 ve üzeri	65	87,7	7,7	4,6
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	1-5	250	88,4	10,0	1,6
		6-10	111	91,9	8,1	0,0
		11-15	37	91,9	8,1	0,0
		16-20	14	85,7	14,3	0,0
		21 ve üzeri	65	93,8	6,2	0,0

Tablo 12. Devam

Soru No.	İfadeler	Kurumda Çalışan Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
36	İşyle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	1-5	250	72,4	20,4	7,2
		6-10	111	58,6	36,9	4,5
		11-15	37	59,5	27,0	13,5
		16-20	14	85,7	14,3	0,0
		21 ve üzeri	65	76,9	15,4	7,7
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	1-5	250	86,8	10,4	2,8
		6-10	111	83,8	12,6	3,6
		11-15	37	83,8	10,8	5,4
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	90,8	6,2	3,0
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	1-5	250	95,6	2,0	2,4
		6-10	111	97,3	1,8	0,9
		11-15	37	86,5	13,5	0,0
		16-20	14	100,0	0,0	0,0
		21 ve üzeri	65	87,7	10,8	1,5
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	1-5	250	30,8	27,2	42,0
		6-10	111	25,3	26,1	48,6
		11-15	37	40,6	29,7	29,7
		16-20	14	21,5	21,4	57,1
		21 ve üzeri	65	49,2	30,8	20,0
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	1-5	250	86,0	8,0	6,0
		6-10	111	90,1	9,0	0,9
		11-15	37	91,9	5,4	2,7
		16-20	14	85,8	7,1	7,1
		21 ve üzeri	65	86,2	10,8	3,0
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	1-5	250	93,2	5,2	1,6
		6-10	111	92,8	6,3	0,9
		11-15	37	97,3	2,7	0,0
		16-20	14	92,9	7,1	0,0
		21 ve üzeri	65	92,3	6,2	1,5

Tablo 12'den de görüleceği üzere, "Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)" ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %93,6'sı katılıyorum, %4,0'ı kararsızım, %2,4'ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %92,8'i katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %91,9'u katılıyorum, %8,1'i kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %6,2'si kararsızım, %1,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri

görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %98,8'i katılıyorum, %1,2'si kararsızım, 6-10 kişi olan 111 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %98,5'i katılıyorum, %1,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %94,0'ı katılıyorum, %4,8'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %4,5'i kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %91,9'u katılıyorum, %8,1'i kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %90,8'i katılıyorum, %9,2'si kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %70,0'ı katılıyorum, %15,6'sı kararsızım, %14,4'ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %71,2'si katılıyorum, %16,2'si kararsızım, %12,6'sı katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %75,7'si katılıyorum, %13,5'i kararsızım, %10,8'i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %28,6'sı kararsızım, %21,4'ü katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %81,6'sı katılıyorum, %4,6'sı kararsızım, %13,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %87,6'sı katılıyorum, %8,8'i kararsızım, %3,6'sı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %82,9'u katılıyorum, %14,4'ü kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %86,5'i katılıyorum, %10,8'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %78,6'sı katılıyorum, %7,1'i kararsızım, %14,3'ü katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %81,6'sı katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %9,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %3,6'sı kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %89,2'si katılıyorum, %10,8'i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %92,0'ı katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %2,8'i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %93,7'si katılıyorum, %4,5'i kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %93,8'i katılıyorum, %3,1'i kararsızım, %3,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %98,0'ı katılıyorum,

%2,0'ı kararsızım, 6-10 kişi olan 111 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %3,6'sı kararsızım, 11-15 kişi olan 37 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %95,4'ü katılıyorum, %4,6'sı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %2,4'ü kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %1,8'i kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %1,5'i kararsızım, %1,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %98,4'ü katılıyorum, %1,6'sı kararsızım, 6-10 kişi olan 111 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %1,8'i kararsızım, %3,6'sı katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %86,2'si katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %4,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %94,8'i katılıyorum, %4,8'i kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %3,6'sı kararsızım, 11-15 kişi olan 37 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %89,3'ü katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %1,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin

çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %74,0'ı katılıyorum, %16,0'ı kararsızım, %10,0'ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %73,0'ı katılıyorum, %11,7'si kararsızım, %15,3'ü katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %78,4'ü katılıyorum, %18,9'u kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %64,3'ü katılıyorum, %35,7'si kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %78,5'i katılıyorum, %7,7'si kararsızım, %13,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %90,8'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %4,0'ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %1,8'i kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,7'si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %4,6'sı kararsızım, %3,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %90,4'ü katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %3,2'si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %89,2'si katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %4,5'i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %86,5'i katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %10,8'i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %76,9'u katılıyorum, %20,0'ı kararsızım, %3,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir

olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %88,0’ı katılıyorum, %8,8’i kararsızım, %3,2’si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %87,4’ü katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %91,9’u katılıyorum, %8,1’i kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %86,2’si katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %3,0’ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %90,8’i katılıyorum, %6,0’ı kararsızım, %3,2’si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %89,2’si katılıyorum, %9,9’u kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %89,2’si katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %5,4’ü katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9’u katılıyorum, %7,1’i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %83,1’i katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %6,1’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %95,2’si katılıyorum, %1,6’sı kararsızım, %3,2’si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %99,1’i katılıyorum, %0,9’u kararsızım, 11-15 kişi olan 37 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %95,4’ü katılıyorum, %4,6’sı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %87,2’si katılıyorum, %10,0’ı kararsızım, %2,8’i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %87,4’ü katılıyorum, %7,2’si kararsızım, %5,4’ü katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9’u katılıyorum, %7,1’i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %86,2’si katılıyorum, %9,2’si kararsızım, %4,6’sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %85,2’si katılıyorum, %8,8’i kararsızım, %6,0’ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %82,0’ı katılıyorum, %13,5’i kararsızım, %4,5’i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %75,7’si katılıyorum, %8,1’i kararsızım, %16,2’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %85,8’i katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %7,1’i katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %78,5’i katılıyorum, %12,3’ü kararsızım, %9,1’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %96,8’i katılıyorum, %2,8’i kararsızım, %0,4’ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %99,1’i katılıyorum, %0,9’u kararsızım, 11-15 kişi olan 37 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %93,8’i katılıyorum, %6,2’si kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %78,0’ı katılıyorum, %7,2’si kararsızım, %14,8’i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %82,0’ı katılıyorum, %6,3’ü kararsızım, %11,7’si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %86,5’i katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %8,1’i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %57,2’si katılıyorum, %21,4’ü kararsızım, %21,4’ü katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %86,2’si katılıyorum, %7,7’si kararsızım, %6,1’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %93,6’sı katılıyorum, %5,2’si kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %4,5’i kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %93,8’i katılıyorum, %6,2’si kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %81,2’si katılıyorum, %12,8’i kararsızım, %6,0’ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %81,1’i katılıyorum, %9,0’i kararsızım, %9,9’u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %81,1’i katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %8,1’i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %85,7’si katılıyorum, %14,3’ü katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %67,7’si katılıyorum, %20,0’ı kararsızım, %12,3’ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %96,4’ü katılıyorum, %3,2’si kararsızım, %0,4’ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %99,1’i katılıyorum, %0,9’u kararsızım, 11-15 kişi olan 37 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9’u katılıyorum, %7,1’i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %97,0’ı katılıyorum, %1,5’i kararsızım, %1,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %95,2’si katılıyorum, %4,4’ü kararsızım, %0,4’ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %95,5’i katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %1,8’i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %86,5’i katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %8,1’i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %95,4’ü katılıyorum, %3,1’i kararsızım, %1,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %28,4’ü katılıyorum, %21,6’sı kararsızım, %50,0’ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %27,1’i katılıyorum, %26,1’i kararsızım, %46,8’i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %35,2’si katılıyorum, %29,7’si kararsızım, %35,1’i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %42,9’u katılıyorum, %14,3’ü kararsızım, %42,8’i katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %46,2’si katılıyorum, %21,5’i kararsızım, %32,3’ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan

250 deneğin %44,4'ü katılıyorum, %12,0'ı kararsızım, %44,0'ı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %48,7'si katılıyorum, %8,1'i kararsızım, %43,2'si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %40,6'sı katılıyorum, %18,9'u kararsızım, %40,5'i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %42,9'u katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %42,8'i katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %60,0'ı katılıyorum, %18,5'i kararsızım, %21,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %90,4'ü katılıyorum, %7,2'si kararsızım, %2,4'ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %4,5'i kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %81,1'i katılıyorum, %13,5'i kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %89,2'si katılıyorum, %10,8'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %52,8'i katılıyorum, %29,6'sı kararsızım, %17,6'sı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %42,4'ü katılıyorum, %45,0'ı kararsızım, %12,6'sı katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %32,5'i katılıyorum, %37,8'i kararsızım, %29,7'si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %64,3'ü katılıyorum, %28,6'sı kararsızım, %7,1'i katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %50,8'i katılıyorum, %32,3'ü kararsızım, %16,9'u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin

%96,8'i katılıyorum, %2,4'ü kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %0,9'u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %91,9'u katılıyorum, %8,1'i kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %85,7'si katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %95,4'ü katılıyorum, %4,6'sı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %55,2'si katılıyorum, %10,4'ü kararsızım, %34,4'ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %56,8'i katılıyorum, %14,4'ü kararsızım, %28,8'i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %43,3'ü katılıyorum, %18,9'u kararsızım, %37,8'i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %21,4'ü kararsızım, %28,6'sı katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %47,7'si katılıyorum, %27,7'si kararsızım, %24,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. “İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine demografik özelliği olarak iş hayatında geçirilen süre grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

“Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %2,4'ü kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %96,4'ü katılıyorum, %1,8'i kararsızım, %1,8'i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %96,9'u katılıyorum, %3,1'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %47,6’sı katılıyorum, %25,2’si kararsızım, %27,2’si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %39,7’si katılıyorum, %26,1’i kararsızım, %34,2’si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %54,1’i katılıyorum, %27,0’ı kararsızım, %18,9’u katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %21,4’ü kararsızım, %28,6’sı katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %61,6’sı katılıyorum, %21,5’i kararsızım, %16,9’u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %88,0’ı katılıyorum, %9,2’si kararsızım, %2,8’i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %88,3’ü katılıyorum, %9,0’ı kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %86,5’i katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %78,6’sı katılıyorum, %21,4’ü kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %87,7’si katılıyorum, %7,7’si kararsızım, %4,6’sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %88,4’ü katılıyorum, %10,0’ı kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %91,9’u katılıyorum, %8,1’i kararsızım, 11-15 kişi olan 37 deneğin %91,9’u katılıyorum, %8,1’i kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %85,7’si katılıyorum, %14,3’ü kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %93,8’i katılıyorum, %6,2’si kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri

ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %72,4’ü katılıyorum, %20,4’ü kararsızım, %7,2’si katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %58,6’sı katılıyorum, %36,9’u kararsızım, %4,5’i katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %59,5’i katılıyorum, %27,0’ı kararsızım, %13,5’i katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %85,7’si katılıyorum, %14,3’ü kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %76,9’u katılıyorum, %15,4’ü kararsızım, %7,7’si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %86,8’i katılıyorum, %10,4’ü kararsızım, %2,8’i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %83,8’i katılıyorum, %12,6’sı kararsızım, %3,6’sı katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %83,8’i katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %5,4’ü katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %90,8’i katılıyorum, %6,2’si kararsızım, %3,0’ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %95,6’sı katılıyorum, %2,0’ı kararsızım, %2,4’ü katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %97,3’ü katılıyorum, %1,8’i kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %86,5’i katılıyorum, %13,5’i kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %88,7’si katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %1,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %30,8’i katılıyorum, %27,2’si kararsızım, %42,0’i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %25,3’ü katılıyorum, %26,1’i kararsızım, %48,6’sı katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %40,6’sı katılıyorum, %29,7’si kararsızım, %29,7’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %21,5’i katılıyorum, %21,4’ü kararsızım, %57,1’i katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %49,2’si katılıyorum, %30,8’i kararsızım, %20,0’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %86,0’i katılıyorum, %8,0’i kararsızım, %6,0’i katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %90,1’i katılıyorum, %9,0’i kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %91,9’u katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, 16-20 kişi olan 14 deneğin %85,8’i katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %7,1’i katılmıyorum, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %86,2’si katılıyorum, %10,8’i kararsızım, %3,0’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine çalışılan kurumdaki/işyerindeki çalışan sayısı 1-5 kişi olan 250 deneğin %93,2’si katılıyorum, %5,2’si kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum, 6-10 kişi olan 111 deneğin %92,8’i katılıyorum, %6,3’ü kararsızım, %9’u katılmıyorum, 11-15 kişi olan 37 deneğin %97,3’ü katılıyorum, %2,7’si kararsızım, 16-20 kişi olan 14 deneğin %92,9’u katılıyorum, %7,1’i kararsızım, 21 kişi ve üzeri olan 65 deneğin %92,3’ü katılıyorum, %6,2’si kararsızım, %1,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı

deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile kurumda çalışan sayısı grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H3 kısmen olarak kabul edilmiştir.

Tablo 13. Üyesi Olunan ve Aktif Destek Verilen Sivil Toplum Kuruluşlarının Sayısı İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	1-3	156	91,7	5,8	2,5
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	93,4	5,0	1,6
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	1-3	156	100,0	0,0	0,0
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	97,7	1,0	1,3
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	1-3	156	94,2	5,8	0,0
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	92,8	5,9	1,3
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	1-3	156	74,4	10,9	14,7
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	69,3	16,8	13,9
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	1-3	156	85,9	10,3	3,8
		4-6	18	94,4	5,6	0,0
		Yok	303	84,5	10,5	5,0
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	1-3	156	94,2	2,6	3,2
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	95,1	2,6	2,3
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	1-3	156	91,0	5,8	3,2
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	93,7	4,3	2,0
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	1-3	156	98,1	1,9	0,0
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	96,7	3,3	0,0
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	1-3	156	96,8	2,6	0,6
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	96,7	1,7	1,6
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	1-3	156	96,8	1,3	1,9
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	95,7	3,0	1,3
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	1-3	156	97,4	1,9	0,6
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	93,0	6,6	0,4
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kıskırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	1-3	156	80,8	14,1	5,1
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	70,3	15,5	14,2
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	1-3	156	92,3	6,4	1,3
		4-6	18	88,9	11,1	0,0
		Yok	303	93,4	2,3	4,3

Tablo 13. Devam

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	1-3	156	90,4	7,1	2,5
		4-6	18	77,8	11,1	11,1
		Yok	303	87,5	8,3	4,2
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	1-3	156	91,0	6,4	2,6
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	86,2	11,2	2,6
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	1-3	156	90,4	6,4	3,2
		4-6	18	94,4	0,0	5,6
		Yok	303	88,4	8,6	3,0
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	1-3	156	96,8	2,6	0,6
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	95,7	1,7	2,6
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	1-3	156	87,8	7,1	5,1
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	87,8	9,6	2,6
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	1-3	156	80,1	12,8	7,1
		4-6	18	83,3	5,6	11,1
		Yok	303	84,2	9,2	6,6
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	1-3	156	96,8	3,2	0,0
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	96,7	3,0	0,3
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	1-3	156	82,7	7,7	9,6
		4-6	18	94,4	0,0	5,6
		Yok	303	77,9	7,6	14,5
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	1-3	156	96,2	3,8	0,0
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	92,7	5,6	1,7
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	1-3	156	80,1	10,9	9,0
		4-6	18	77,8	16,7	5,5
		Yok	303	79,2	12,9	7,9
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	1-3	156	98,1	1,9	0,0
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	96,7	2,6	0,7
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	1-3	156	96,2	1,9	1,9
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	94,4	4,6	1,0

Tablo 13. Devam

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	1-3	156	26,3	22,4	51,3
		4-6	18	22,2	16,7	61,1
		Yok	303	34,7	23,8	41,5
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	1-3	156	33,4	11,5	55,1
		4-6	18	44,4	0,0	55,6
		Yok	303	54,1	13,9	32,0
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	1-3	156	86,5	10,9	2,6
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	93,1	5,6	1,3
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	1-3	156	44,2	38,5	17,3
		4-6	18	27,8	61,1	11,1
		Yok	303	52,5	30,4	17,1
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	1-3	156	96,2	3,8	0,0
		4-6	18	94,4	5,6	0,0
		Yok	303	95,7	3,3	1,0
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	1-3	156	39,1	16,7	44,2
		4-6	18	16,7	11,1	72,2
		Yok	303	63,0	13,9	23,1
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	1-3	156	94,3	3,8	1,9
		4-6	18	94,4	5,6	0,0
		Yok	303	97,7	1,7	0,6
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	1-3	156	50,6	23,1	26,3
		4-6	18	38,9	27,8	33,3
		Yok	303	47,5	25,7	26,8
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	1-3	156	89,1	7,1	3,2
		4-6	18	83,3	16,7	0,0
		Yok	303	87,1	9,9	3,0
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	1-3	156	89,1	9,6	1,3
		4-6	18	88,9	11,1	0,0
		Yok	303	90,8	8,6	0,6
36	İşiyile ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	1-3	156	62,2	30,1	7,7
		4-6	18	44,5	44,4	11,1
		Yok	303	74,3	19,5	6,2
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	1-3	156	92,3	6,4	1,3
		4-6	18	88,9	5,6	5,5
		Yok	303	83,8	12,2	4,0
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	1-3	156	91,0	6,4	2,6
		4-6	18	83,3	16,7	0,0
		Yok	303	96,7	2,0	1,3

Tablo 13. Devam

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	1-3	156	30,1	29,5	40,4
		4-6	18	27,8	38,9	33,3
		Yok	303	34,0	25,7	40,3
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	1-3	156	85,9	8,3	5,8
		4-6	18	83,3	16,7	0,0
		Yok	303	88,5	7,9	3,6
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	1-3	156	94,9	4,5	0,6
		4-6	18	100,0	0,0	0,0
		Yok	303	92,1	6,3	1,6

Tablo 13'ten de görüleceği üzere, “Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %91,7’si katılıyorum, %5,8’i kararsızım, %2,5’i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %93,4’ü katılıyorum, %5,0’ı kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %100,0’ı katılıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %97,7’si katılıyorum, %1,0’ı kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %94,2’si katılıyorum, %5,8’i kararsızım, 4-6 olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %92,8’i katılıyorum, %5,9’u kararsızım, %1,3’ü katılmıyorum yanıtını

verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %74,4'ü katılıyorum, %10,9'u kararsızım, %14,7'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %69,3'ü katılıyorum, %16,8'i kararsızım, %13,9'u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %85,9'u katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, %3,8'i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %84,5'i katılıyorum, %10,5'i kararsızım, %5,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %94,2'si katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %3,2'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %95,1'i katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %2,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %91,0'ı katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %3,2'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %93,7'si katılıyorum,

%4,3'ü kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %98,1'i katılıyorum, %1,9'u kararsızım, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %96,7'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,8'i katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %96,7'si katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,8'i katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, %1,9'u katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %95,7'si katılıyorum, %3,0'ı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %1,9'u kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %93,0'ı katılıyorum, %6,6'ı kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum

yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %80,8'i katılıyorum, %14,1'i kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %70,3'ü katılıyorum, %15,5'i kararsızım, %14,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %11,1'i kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %93,4'ü katılıyorum, %2,3'ü kararsızım, %4,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %90,4'ü katılıyorum, %7,1'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %77,8'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %11,1'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %87,5'i katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %4,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %91,0'ı katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir

kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %86,2'si katılıyorum, %11,2'si kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %90,4'ü katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %3,2'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %88,4'ü katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,8'i katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %95,7'si katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %87,8'i katılıyorum, %7,1'i kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %87,8'i katılıyorum, %9,6'sı kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %80,1’i katılıyorum, %12,8’i kararsızım, %7,1’i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %83,3’ü katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, %11,1’i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %84,2’si katılıyorum, %9,2’si kararsızım, %6,6’sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,8’i katılıyorum, %3,2’si kararsızım, 4-6 olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %96,7’si katılıyorum, %3,0’ı kararsızım, %0,3’ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %82,7’si katılıyorum, %7,7’si kararsızım, %9,6’sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %94,4’ü katılıyorum, %5,6’sı katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %77,9’u katılıyorum, %7,6’sı kararsızım, %14,5’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,2’si katılıyorum, %3,8’i kararsızım, 4-6 olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %92,7’si katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, %1,7’si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda

Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %80,1'i katılıyorum, %10,9'u kararsızım, %9,0'ı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %77,8'i katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %79,2'si katılıyorum, %12,9'u kararsızım, %7,9'u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %98,1'i katılıyorum, %1,9'u kararsızım, 4-6 olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %96,7'si katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %0,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,2'si katılıyorum, %1,9'u kararsızım, %1,9'u katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %4,6'sı kararsızım, %1,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %26,3'ü katılıyorum, %22,4'ü kararsızım, %51,3'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %22,2'si katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %61,1'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %34,7'si katılıyorum, %23,8'i kararsızım, %41,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin

çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %33,4'ü katılıyorum, %11,5'i kararsızım, %55,1'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %44,4'ü katılıyorum, %55,6'sı katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %54,1'i katılıyorum, %13,9'u kararsızım, %32,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %86,5'i katılıyorum, %10,9'u kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %44,2'si katılıyorum, %38,5'i kararsızım, %17,3'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %27,8'i katılıyorum, %61,1'i kararsızım, %11,1'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %52,5'i katılıyorum, %30,4'ü kararsızım, %17,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %96,2'si katılıyorum, %3,8'i kararsızım, 4-6 olan 18 deneğin

%94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %95,7'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %1,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %39,1'i katılıyorum, %16,7'i kararsızım, %44,2'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %16,7'si katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %72,2'si katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %63,0'ı katılıyorum, %13,9'u kararsızım, %23,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. “İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine demografik özelliği olarak iş hayatında geçirilen süre grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

“Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %94,3'ü katılıyorum, %3,8'i kararsızım, %1,9'u katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %97,7'si katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %50,6'sı katılıyorum, %23,1'i kararsızım, %26,3'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %38,9'u katılıyorum, %27,8'i kararsızım, %33,3'ü katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan

303 deneğin %47,5'i katılıyorum, %25,7'si kararsızım, %26,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %89,1'i katılıyorum, %7,1'i kararsızım, %3,2'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %16,7'si kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %87,1'i katılıyorum, %9,9'u kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %89,1'i katılıyorum, %9,6'sı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %11,1'i kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %90,8'i katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %0,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %62,2'si katılıyorum, %30,1'i kararsızım, %7,7'si katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %44,5'i katılıyorum, %44,4'ü kararsızım, %11,1'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %74,3'ü katılıyorum, %19,5'i kararsızım, %6,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %6,4'ü kararsızım,

%1,3'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %88,9'u katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %83,8'i katılıyorum, %12,2'si kararsızım, %4,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %91,0'ı katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %16,7'si kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %96,7'si katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %30,1'i katılıyorum, %29,5'i kararsızım, %40,4'ü katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %27,8'i katılıyorum, %38,9'u kararsızım, %33,3'ü katılmıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %34,0'ı katılıyorum, %25,7'si kararsızım, %40,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %85,9'u katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %5,8'i katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %16,7'si kararsızım, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %88,5'i katılıyorum, %7,9'u kararsızım, %3,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı 1-3 olan 156 deneğin %94,9’u katılıyorum, %4,5’i kararsızım, %0,6’sı katılmıyorum, 4-6 olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, hiçbir kuruluşa üye olmayan 303 deneğin %92,1’i katılıyorum, %6,3’ü kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna’da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile üyesi olunan ve aktif destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H4 kısmen olarak kabul edilmiştir.

Tablo 14. Eğitim Durumu İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	Eğitim Durumu	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	İlk-Orta	74	91,9	5,4	2,7
		Lise	184	92,4	5,4	2,2
		Ön Lisans	81	97,6	1,2	1,2
		Lisans	118	91,6	7,6	0,8
		Yüksek Lisans	18	94,4	0,0	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	İlk-Orta	74	100,0	0,0	0,0
		Lise	184	98,4	0,5	1,1
		Ön Lisans	81	96,3	2,5	1,2
		Lisans	118	99,2	0,0	0,8
		Yüksek Lisans	18	100,0	0,0	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	İlk-Orta	74	98,6	1,4	0,0
		Lise	184	96,2	3,3	0,5
		Ön Lisans	81	88,9	8,6	2,5
		Lisans	118	89,0	11,0	0,0
		Yüksek Lisans	18	94,4	0,0	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	İlk-Orta	74	75,7	12,2	12,1
		Lise	184	78,8	9,2	12,0
		Ön Lisans	81	53,1	21,0	25,9
		Lisans	118	72,1	18,6	9,3
		Yüksek Lisans	18	61,1	22,2	16,7
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	İlk-Orta	74	86,5	6,8	6,7
		Lise	184	87,5	9,8	2,7
		Ön Lisans	81	87,7	8,6	3,7
		Lisans	118	81,4	14,4	4,2
		Yüksek Lisans	18	77,8	11,1	11,1
		Doktora	2	50,0	0,0	50,0
6	İşletmenin, stratejileri, sıraları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	İlk-Orta	74	95,9	2,7	1,4
		Lise	184	96,8	1,6	1,6
		Ön Lisans	81	96,3	2,5	1,2
		Lisans	118	90,7	4,2	5,1
		Yüksek Lisans	18	94,4	0,0	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0

Tablo 14. Devamı

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	İlk-Orta	74	95,9	4,1	0,0
		Lise	184	93,5	4,9	1,6
		Ön Lisans	81	93,8	2,5	3,7
		Lisans	118	91,6	5,9	2,5
		Yüksek Lisans	18	83,3	5,6	11,1
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	İlk-Orta	74	98,6	1,4	0,0
		Lise	184	96,2	3,8	0,0
		Ön Lisans	81	96,3	3,7	0,0
		Lisans	118	99,2	0,8	0,0
		Yüksek Lisans	18	94,4	5,6	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	İlk-Orta	74	95,9	2,7	1,4
		Lise	184	97,3	2,2	0,5
		Ön Lisans	81	100,0	0,0	0,0
		Lisans	118	95,0	2,5	2,5
		Yüksek Lisans	18	94,4	0,0	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	İlk-Orta	74	100,0	0,0	0,0
		Lise	184	96,2	2,7	1,1
		Ön Lisans	81	97,5	0,0	2,5
		Lisans	118	94,1	3,4	2,5
		Yüksek Lisans	18	83,3	11,1	5,6
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	İlk-Orta	74	94,6	5,4	0,0
		Lise	184	97,3	2,7	0,0
		Ön Lisans	81	97,6	1,2	1,2
		Lisans	118	89,7	9,4	0,9
		Yüksek Lisans	18	94,4	5,6	0,0
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	İlk-Orta	74	86,5	4,1	9,4
		Lise	184	79,9	10,9	9,2
		Ön Lisans	81	64,2	23,5	12,3
		Lisans	118	64,4	22,0	13,6
		Yüksek Lisans	18	83,3	5,6	11,1
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0

Tablo 14. Devamı

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	İlk-Orta	74	93,2	4,1	2,7
		Lise	184	94,1	5,4	0,5
		Ön Lisans	81	95,1	1,2	3,7
		Lisans	118	89,8	3,4	6,8
		Yüksek Lisans	18	88,9	5,6	5,5
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
14	İşletmenin az kârlı olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	İlk-Orta	74	93,2	0,0	6,8
		Lise	184	89,7	7,1	3,2
		Ön Lisans	81	84,0	11,1	4,9
		Lisans	118	88,1	10,2	1,7
		Yüksek Lisans	18	66,7	22,2	11,1
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	İlk-Orta	74	97,3	2,7	0,0
		Lise	184	89,7	8,7	1,6
		Ön Lisans	81	87,7	7,4	4,9
		Lisans	118	81,4	14,4	4,2
		Yüksek Lisans	18	83,3	16,7	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	İlk-Orta	74	91,9	4,1	4,0
		Lise	184	90,8	5,4	3,8
		Ön Lisans	81	87,7	11,1	1,2
		Lisans	118	88,1	10,2	1,7
		Yüksek Lisans	18	77,8	11,1	11,1
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	İlk-Orta	74	98,6	0,0	1,4
		Lise	184	96,8	1,6	1,6
		Ön Lisans	81	97,6	1,2	1,2
		Lisans	118	95,0	2,5	2,5
		Yüksek Lisans	18	83,3	11,1	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	İlk-Orta	74	95,9	1,4	2,7
		Lise	184	89,1	8,2	2,7
		Ön Lisans	81	84,0	11,1	4,9
		Lisans	118	83,9	11,9	4,2
		Yüksek Lisans	18	83,3	11,1	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0

Tablo 14. Devamı

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	İlk-Orta	74	93,2	4,1	2,7
		Lise	184	88,0	7,1	4,9
		Ön Lisans	81	77,8	13,6	8,6
		Lisans	118	71,2	16,1	12,7
		Yüksek Lisans	18	88,9	11,1	0,0
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	İlk-Orta	74	95,9	4,1	0,0
		Lise	184	96,7	3,3	0,0
		Ön Lisans	81	97,5	2,5	0,0
		Lisans	118	98,3	1,7	0,0
		Yüksek Lisans	18	88,9	5,6	5,5
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	İlk-Orta	74	78,4	5,4	16,2
		Lise	184	86,4	5,4	8,2
		Ön Lisans	81	67,9	11,1	21,0
		Lisans	118	79,7	8,5	11,8
		Yüksek Lisans	18	77,8	11,1	11,1
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	İlk-Orta	74	98,6	1,4	0,0
		Lise	184	93,0	5,4	1,6
		Ön Lisans	81	91,4	6,2	2,4
		Lisans	118	95,8	4,2	0,0
		Yüksek Lisans	18	88,9	11,1	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlatırsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	İlk-Orta	74	89,2	5,4	5,4
		Lise	184	81,5	12,5	6,0
		Ön Lisans	81	81,5	11,1	7,4
		Lisans	118	69,5	16,1	14,4
		Yüksek Lisans	18	72,2	22,2	5,6
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	İlk-Orta	74	98,6	1,4	0,0
		Lise	184	96,7	3,3	0,0
		Ön Lisans	81	96,3	2,5	1,2
		Lisans	118	97,5	1,7	0,8
		Yüksek Lisans	18	100,0	0,0	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0

Tablo 14. Devam

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	İlk-Orta	74	95,9	4,1	0,0
		Lise	184	95,1	3,8	1,1
		Ön Lisans	81	98,8	1,2	0,0
		Lisans	118	93,3	4,2	2,5
		Yüksek Lisans	18	77,8	11,1	11,1
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	İlk-Orta	74	31,1	27,0	41,9
		Lise	184	26,6	23,4	50,0
		Ön Lisans	81	37,0	23,5	39,5
		Lisans	118	33,1	20,3	46,6
		Yüksek Lisans	18	44,4	22,2	33,3
		Doktora	2	50,0	0,0	50,0
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	İlk-Orta	74	37,9	16,2	45,9
		Lise	184	39,7	11,4	48,9
		Ön Lisans	81	58,1	12,3	29,6
		Lisans	118	55,1	11,9	33,0
		Yüksek Lisans	18	61,1	5,6	33,3
		Doktora	2	0,0	100,0	0,0
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	İlk-Orta	74	89,2	5,4	5,4
		Lise	184	89,7	8,7	1,6
		Ön Lisans	81	91,4	7,4	1,2
		Lisans	118	93,2	6,8	0
		Yüksek Lisans	18	94,4	0,0	5,6
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	İlk-Orta	74	51,4	32,4	16,2
		Lise	184	50,0	36,4	13,6
		Ön Lisans	81	59,3	23,5	17,2
		Lisans	118	39,9	36,4	23,7
		Yüksek Lisans	18	38,9	50,0	11,1
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	İlk-Orta	74	98,6	1,4	0,0
		Lise	184	96,2	3,3	0,5
		Ön Lisans	81	92,6	7,4	0
		Lisans	118	95,8	2,5	1,7
		Yüksek Lisans	18	100,0	0,0	0,0
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0

Tablo 14. Devam

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	İlk-Orta	74	43,3	10,8	45,9
		Lise	184	48,4	9,2	42,4
		Ön Lisans	81	71,6	22,2	6,2
		Lisans	118	52,5	21,2	26,3
		Yüksek Lisans	18	77,8	5,5	16,7
		Doktora	2	0,0	50,0	50,0
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	İlk-Orta	74	98,6	1,4	0,0
		Lise	184	96,7	2,2	1,1
		Ön Lisans	81	93,9	4,9	1,2
		Lisans	118	95,8	2,5	1,7
		Yüksek Lisans	18	100,0	0,0	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	İlk-Orta	74	50,0	18,9	31,1
		Lise	184	44,0	25,0	31,0
		Ön Lisans	81	45,7	32,1	22,2
		Lisans	118	52,5	24,6	22,9
		Yüksek Lisans	18	61,1	22,2	16,7
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	İlk-Orta	74	90,5	5,4	4,1
		Lise	184	90,2	8,2	1,6
		Ön Lisans	81	84,0	13,6	2,4
		Lisans	118	83,9	11,9	4,2
		Yüksek Lisans	18	94,4	5,6	0,0
		Doktora	2	50,0	0,0	50,0
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	İlk-Orta	74	90,5	9,5	0,0
		Lise	184	89,7	8,7	1,6
		Ön Lisans	81	85,2	13,6	1,2
		Lisans	118	92,4	7,6	0,0
		Yüksek Lisans	18	100,0	0,0	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
36	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	İlk-Orta	74	74,3	21,6	4,1
		Lise	184	67,4	24,5	8,1
		Ön Lisans	81	74,1	21,0	4,9
		Lisans	118	65,3	27,1	7,6
		Yüksek Lisans	18	66,7	22,2	11,1
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0

Tablo 14. Devam

Soru No.	İfadeler	STK Sayısı	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	İlk-Orta	74	90,5	2,7	6,8
		Lise	184	89,1	9,8	1,1
		Ön Lisans	81	81,5	14,8	3,7
		Lisans	118	85,6	11,0	3,4
		Yüksek Lisans	18	83,3	11,1	5,6
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	İlk-Orta	74	94,6	5,4	0,0
		Lise	184	97,3	2,2	0,5
		Ön Lisans	81	96,3	3,7	0,0
		Lisans	118	87,3	6,8	5,9
		Yüksek Lisans	18	100,0	0,0	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	İlk-Orta	74	32,4	25,7	41,9
		Lise	184	29,4	28,8	41,8
		Ön Lisans	81	34,6	22,2	43,2
		Lisans	118	34,7	29,7	35,6
		Yüksek Lisans	18	38,9	27,8	33,3
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	İlk-Orta	74	89,2	4,0	6,8
		Lise	184	90,3	5,4	4,3
		Ön Lisans	81	88,9	8,6	2,5
		Lisans	118	83,1	12,7	4,2
		Yüksek Lisans	18	77,8	22,2	0,0
		Doktora	2	50,0	50,0	0,0
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	İlk-Orta	74	94,6	4,0	1,4
		Lise	184	96,8	2,7	0,5
		Ön Lisans	81	88,9	7,4	3,7
		Lisans	118	89,9	9,3	0,8
		Yüksek Lisans	18	94,4	5,6	0,0
		Doktora	2	100,0	0,0	0,0

Tablo 14'ten de görüleceği üzere, "Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)" ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %91,9'u katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %92,4'ü katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin

%97,6'sı katılıyorum, %1,2'si kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %91,6'i katılıyorum, %7,6'sı kararsızım, 0,8'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %100,0'ı katılıyorum, lise olan 184 deneğin %98,4'ü katılıyorum, %0,5'i kararsızım, %1,1'i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %96,3'ü katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %99,2'si katılıyorum, %0,8'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %96,2'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %0,5'i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %88,9'u katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %89,0'ı katılıyorum, %11,0'ı kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %75,7'si katılıyorum, %12,2'si kararsızım, %12,1'i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %78,8'si katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %12,0'ı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %53,1'i katılıyorum, %21,0'ı kararsızım, %25,9'u katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %72,1'i katılıyorum, %18,6'ı kararsızım, %9,3'ü katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %61,1'i katılıyorum, %22,2'si kararsızım, %16,7'si katılmıyorum, doktora

olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %86,5'i katılıyorum, %6,8'i kararsızım, %6,7'si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %87,5'i katılıyorum, %9,8'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %87,7'si katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %3,7'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %81,4'ü katılıyorum, %14,4'ü kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %77,8'i katılıyorum, %11,1'i katılmıyorum, %11,1'i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %50,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %96,8'i katılıyorum, %1,6'sı kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %96,3'ü katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %90,7'si katılıyorum, %4,2'si kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %4,1'i kararsızım, lise olan 184 deneğin %93,5'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %93,8'i katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %3,7'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %91,6'sı katılıyorum, %5,9'u kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, %11,1'i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri

görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %96,2'si katılıyorum, %3,8'i kararsızım, ön lisans olan 81 deneğin %96,3'ü katılıyorum, %3,7'si kararsızım, lisans olan 118 deneğin %99,2'si katılıyorum, %0,8'i kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %97,3'ü katılıyorum, %2,2'si kararsızım, %0,5'i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %100,0'ı katılıyorum, lisans olan 118 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %100,0'ı katılıyorum, lise olan 184 deneğin %96,2'si katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %1,1'i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %97,5'i katılıyorum, %2,5'i katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %94,1'i katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %11,1'i katılmıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %50,0'ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %97,3’ü katılıyorum, %2,7’si kararsızım, ön lisans olan 81 deneğin %97,6’sı katılıyorum, %1,2’si kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %89,7’si katılıyorum, %9,4’ü kararsızım, %0,9’u katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4’ü katılıyorum, %5,6’sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %86,5’i katılıyorum, %4,1’i kararsızım, %9,4’ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %79,9’u katılıyorum, %10,9’u kararsızım, %9,2’si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %64,2’si katılıyorum, %23,5’i kararsızım, %12,3’ü katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %64,4’ü katılıyorum, %22,0’ı kararsızım, %13,6’sı katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3’ü katılıyorum, %5,6’sı katılmıyorum, %11,1’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %93,2’si katılıyorum, %4,1’i kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %94,1’i katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %0,5’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %95,1’i katılıyorum, %1,2’si kararsızım, %3,7’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %89,8’i katılıyorum, %3,4’ü kararsızım, %6,8’i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %88,9’u katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, %5,5’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %93,2’si katılıyorum, %6,8’i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %89,7’si katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %3,2’si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %84,0’ı katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %4,9’u katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %88,1’i katılıyorum, %10,2’si kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %66,7’si katılıyorum, %22,2’si katılmıyorum, %11,1’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %97,3’ü katılıyorum, %2,7’si kararsızım, lise olan 184 deneğin %89,7’si katılıyorum, %8,7’si kararsızım, %1,6’si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %87,7’si katılıyorum, %7,4’ü kararsızım, %4,9’u katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %81,4’ü katılıyorum, %14,4’ü kararsızım, %4,2 katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3’ü katılıyorum, %16,7’si kararsızım, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %91,9’u katılıyorum, %4,1’i kararsızım, %4,0’ı katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %90,8’i katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %3,8’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %87,7’si katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %88,1’i katılıyorum, %10,2’si kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %77,8’i katılıyorum, %11,1’i katılmıyorum, %11,1’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6’sı katılıyorum, %1,4’ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %96,8’i katılıyorum, %1,6’sı kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %97,6’sı katılıyorum, %1,2’si kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %95,0’ı katılıyorum, %2,5’i kararsızım, %2,5’i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3’ü katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %5,6’sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %95,9’u katılıyorum, %1,4’ü kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %89,1’i katılıyorum, %8,2’si kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %84,0’ı katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %4,9’u katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %83,9’u katılıyorum, %11,9’u kararsızım, %4,2’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3’ü katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %5,6’sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %93,2’si katılıyorum, %4,1’i kararsızım, %2,7’si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %88,0’ı katılıyorum, %7,1’i kararsızım, %4,9’u katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %77,8’i katılıyorum, %13,6’sı kararsızım, %8,6’sı katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %71,2’si katılıyorum, %16,1’i kararsızım, %12,7’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %88,9’u katılıyorum, %11,1’i kararsızım, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %95,9’u katılıyorum, %4,1’i kararsızım, lise olan 184 deneğin %96,7’si katılıyorum, %3,3’ü kararsızım, ön lisans olan 81 deneğin %97,5’i katılıyorum, %2,5’i kararsızım, lisans olan 118 deneğin %98,3’ü katılıyorum, %1,7’si kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %88,9’u katılıyorum, %5,6’sı katılmıyorum, %5,5’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %78,4’ü katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %16,2’si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %86,4’ü katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %8,2’si katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %67,9’u katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %21,0’ı katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %79,7’si katılıyorum, %8,5’i kararsızım, %11,8’i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %77,8’i katılıyorum, %11,1’i kararsızım, %11,1’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6’sı katılıyorum, %1,4’ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %93,0’ı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %91,4’ü katılıyorum, %6,2’si kararsızım, %2,4’ü katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %95,8’i katılıyorum, %4,2’si kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %88,9’u katılıyorum, %11,1’i kararsızım, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %89,2’si

katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %81,5'i katılıyorum, %12,5'i kararsızım, %6,0'ı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %81,5'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %7,4'ü katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %69,5'i katılıyorum, %16,1'i kararsızım, %14,4'ü katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %72,2'si katılıyorum, %22,2'si kararsızım, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %96,7'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, ön lisans olan 81 deneğin %96,3'ü katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %97,5'i katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %0,8'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %95,9'u katılıyorum, %4,1'i kararsızım, lise olan 184 deneğin %95,1'i katılıyorum, %3,8'i kararsızım, %1,1'i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %98,8'i katılıyorum, %1,2'si kararsızım, lisans olan 118 deneğin %93,3'ü katılıyorum, %4,2'si kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %77,8'i katılıyorum, %11,1'i katılmıyorum, %11,1'i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %31,1'i katılıyorum, %27,0'ı kararsızım, %41,9'u katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %26,6'sı katılıyorum,

%23,4'ü kararsızım, %50,0'ı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %37,0'ı katılıyorum, %23,5'i kararsızım, %39,5'i katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %33,1'i katılıyorum, %20,3'ü kararsızım, %46,6'sı katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %44,4'ü katılıyorum, %22,2'si kararsızım, %33,3'ü katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %50,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %37,9'u katılıyorum, %16,2'si kararsızım, %45,9'u katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %39,7'si katılıyorum, %11,4'ü kararsızım, %48,9'u katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %58,1'i katılıyorum, %12,3'ü kararsızım, %29,6'sı katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %55,1'i katılıyorum, %11,9'u kararsızım, %33,0'ı katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %61,1'i katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %33,3'ü katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0'ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %89,2'si katılıyorum, %5,4'ü kararsızım, %5,4'ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %89,7'si katılıyorum, %8,7'si kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %91,4'ü katılıyorum, %7,4'ü kararsızım, %1,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %93,2'si katılıyorum, %6,8'i kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %5,6'sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %50,0'ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin

%51,4'ü katılıyorum, %32,4'ü kararsızım, %16,2'si katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %36,4'ü kararsızım, %13,6'sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %59,3'ü katılıyorum, %23,5'i kararsızım, %17,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %39,9'u katılıyorum, %36,4'ü kararsızım, %23,7'si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %38,9'u katılıyorum, %50,0'ı kararsızım, %11,1'i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %50,0'ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %96,2'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %0,5'i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %92,6'sı katılıyorum, %7,4'ü kararsızım, lisans olan 118 deneğin %95,8'i katılıyorum, %2,5'i kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %100,0'ı katılıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %50,0'ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %43,3'ü katılıyorum, %10,8'i kararsızım, %45,9'u katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %48,4'ü katılıyorum, %9,2'si kararsızım, %42,4'ü katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %71,6'sı katılıyorum, %22,2'si kararsızım, %6,2'si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %52,5'i katılıyorum, %21,2'si kararsızım, %26,3'ü katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %77,8'i katılıyorum, %5,5'i katılmıyorum, %16,7'si katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0'ı kararsızım, %50,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. “İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine demografik özelliği olarak iş hayatında geçirilen süre grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

“Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %98,6’sı katılıyorum, %1,4’ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %96,7’si katılıyorum, %2,2’si kararsızım, %1,1’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %93,9’u katılıyorum, %4,9’u kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %95,8’i katılıyorum, %2,5’i kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %18,9’u kararsızım, %31,1’i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %44,0’ı katılıyorum, %25,0’ı kararsızım, %31,0’ı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %45,7’si katılıyorum, %32,1’i kararsızım, %22,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %52,5’i katılıyorum, %24,6’sı kararsızım, %22,9’u katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %61,1’i katılıyorum, %22,2’si kararsızım, %16,7’si katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %90,5’i katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, 54,12i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %90,2’si katılıyorum, %8,2’si kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %84,0’ı katılıyorum, %13,6’sı kararsızım, %2,4’ü katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %83,9’u katılıyorum, %11,9’u kararsızım, %4,2’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4’ü katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %90,5’i katılıyorum, %9,5’i kararsızım, lise olan 184 deneğin %89,7’si katılıyorum, %8,7’si kararsızım, %1,6’sı katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %85,2’si katılıyorum, %13,6’sı kararsızım, %1,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %92,4’ü katılıyorum, %7,6’sı kararsızım, yüksek lisans olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %74,3’ü katılıyorum, %21,6’sı kararsızım, %4,1’i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %67,4’ü katılıyorum, %24,5’i kararsızım, %8,1’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %74,1’i katılıyorum, %21,0’ı kararsızım, %4,9’u katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %65,3’ü katılıyorum, %27,1’i kararsızım, %7,6’sı katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %66,7’si katılıyorum, %22,2’si kararsızım, %11,1’i katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %90,5’i katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %6,8’i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %89,1’i katılıyorum, %9,8’i kararsızım, %1,1’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %81,5’i katılıyorum, %14,8’i kararsızım, %3,7’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %85,6’sı katılıyorum, %11,0’ı kararsızım, %3,4’ü katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %83,3’ü katılıyorum, %11,1’i katılmıyorum, %5,6’sı katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, lise olan 184 deneğin %97,3’ü katılıyorum, %2,2’si kararsızım, %0,5’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %96,3’ü katılıyorum, %3,7’si kararsızım, lisans olan 118 deneğin %87,3’ü katılıyorum, %6,8’i kararsızım, %5,9’u katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %100,0’ı katılıyorum, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %32,4’ü katılıyorum, %25,7’si kararsızım, %41,9’u katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %29,4’ü katılıyorum, %28,8’i kararsızım, %41,8’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %34,6’sı katılıyorum, %22,2’si kararsızım, %43,2’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %34,7’si katılıyorum, %29,7’si kararsızım, %35,6’sı katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %38,9’u katılıyorum, %27,8’i katılmıyorum, %33,3’ü katılmıyorum, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %89,2’si katılıyorum, %4,0’ı kararsızım, %6,8’i katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %90,3’ü katılıyorum, %5,4’ü kararsızım, %4,3’ü katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %88,9’u katılıyorum, %8,6’sı kararsızım, %2,5’i katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %83,1’i katılıyorum, %12,7’si kararsızım, %4,2’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %77,8’i katılıyorum, %22,2’si kararsızım, doktora olan 2 deneğin %50,0’ı katılıyorum, %50,0’ı kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine eğitim durumu ilk-orta olan 74 deneğin %94,6’sı katılıyorum, %4,0’ı kararsızım, %1,4’ü katılmıyorum, lise olan 184 deneğin %96,8’i katılıyorum, %2,7’si kararsızım, %0,5’i katılmıyorum, ön lisans olan 81 deneğin %88,9’u katılıyorum, %7,4’ü kararsızım, %3,7’si katılmıyorum, lisans olan 118 deneğin %89,9’u katılıyorum, %9,3’ü kararsızım, %0,8’si katılmıyorum, yüksek lisans olan 18 deneğin %94,4’ü katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, doktora olan 2 deneğin %100,0’ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna’da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile eğitim durumu grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H5 kısmen olarak kabul edilmiştir.

Tablo 15. Çalışılan Kurumdaki Görev/Unvan İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	Yönetici değilim	45	86,7	6,7	6,6
		Şef	33	81,8	15,2	3,0
		Md. Yrd.	51	96,0	2,0	2,0
		Md.	78	92,3	7,7	0,0
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	95,0	3,5	1,5
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	Yönetici değilim	45	93,3	6,7	0,0
		Şef	33	97,0	0,0	3,0
		Md. Yrd.	51	98,0	0,0	2,0
		Md.	78	97,4	0,0	2,6
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	100,0	0,0	0,0
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	Yönetici değilim	45	84,5	11,1	4,4
		Şef	33	90,9	6,1	3,0
		Md. Yrd.	51	98,0	2,0	0,0
		Md.	78	89,7	9,0	1,3
		Gnl. Md.	12	91,7	8,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	95,7	4,3	0,0
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	Yönetici değilim	45	68,9	20,0	11,1
		Şef	33	81,8	9,1	9,1
		Md. Yrd.	51	58,9	23,5	17,6
		Md.	78	69,2	15,4	15,4
		Gnl. Md.	12	66,7	25,0	8,3
		İşletme Sahibi	258	74,4	11,6	14,0
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	Yönetici değilim	45	84,4	8,9	6,7
		Şef	33	75,8	9,0	15,2
		Md. Yrd.	51	90,2	9,8	0,0
		Md.	78	78,2	14,1	7,7
		Gnl. Md.	12	91,7	8,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	87,6	9,7	2,7
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	Yönetici değilim	45	88,9	4,4	6,7
		Şef	33	100,0	0,0	0,0
		Md. Yrd.	51	98,0	0,0	2,0
		Md.	78	94,9	1,3	3,8
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	94,6	3,5	1,9

Tablo 15. Devam

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	Yönetici değilim	45	84,5	11,1	4,4
		Şef	33	90,9	6,1	3,0
		Md. Yrd.	51	94,1	0,0	5,9
		Md.	78	93,6	3,8	2,6
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	94,2	4,6	1,2
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	Yönetici değilim	45	97,8	2,2	0,0
		Şef	33	90,9	9,1	0,0
		Md. Yrd.	51	96,1	3,9	0,0
		Md.	78	96,2	3,8	0,0
		Gnl. Md.	12	91,7	8,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	98,8	1,2	0,0
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	Yönetici değilim	45	95,6	2,2	2,2
		Şef	33	90,9	6,1	3,0
		Md. Yrd.	51	98,0	2,0	0,0
		Md.	78	93,6	2,6	3,8
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	98,4	1,2	0,4
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	Yönetici değilim	45	95,6	2,2	2,2
		Şef	33	90,9	6,1	3,0
		Md. Yrd.	51	98,0	0,0	2,0
		Md.	78	92,3	5,1	2,6
		Gnl. Md.	12	83,4	8,3	8,3
		İşletme Sahibi	258	97,7	1,5	0,8
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	Yönetici değilim	45	88,9	11,1	0,0
		Şef	33	97,0	3,0	0,0
		Md. Yrd.	51	90,2	7,8	2,0
		Md.	78	93,5	6,5	0,0
		Gnl. Md.	12	75,0	16,7	8,3
		İşletme Sahibi	258	97,7	2,3	0,0
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	Yönetici değilim	45	73,3	13,4	13,3
		Şef	33	75,8	15,2	9,0
		Md. Yrd.	51	66,7	19,6	13,7
		Md.	78	70,5	16,7	12,8
		Gnl. Md.	12	83,3	8,4	8,3
		İşletme Sahibi	258	76,7	13,6	9,7

Tablo 15. Devam

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	Yönetici değilim	45	95,6	2,2	2,2
		Şef	33	87,9	9,1	3,0
		Md. Yrd.	51	98,0	0,0	2,0
		Md.	78	92,3	5,1	2,6
		Gnl. Md.	12	91,7	0,0	8,3
		İşletme Sahibi	258	92,2	4,3	3,5
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	Yönetici değilim	45	84,5	11,1	4,4
		Şef	33	66,7	18,2	15,1
		Md. Yrd.	51	92,2	5,8	2,0
		Md.	78	75,7	19,2	5,1
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	93,8	3,5	2,7
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	Yönetici değilim	45	82,2	17,8	0,0
		Şef	33	75,8	18,2	6,0
		Md. Yrd.	51	84,4	7,8	7,8
		Md.	78	84,6	12,8	2,6
		Gnl. Md.	12	91,7	8,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	92,6	5,8	1,6
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	Yönetici değilim	45	84,5	11,1	4,4
		Şef	33	72,7	18,2	9,1
		Md. Yrd.	51	90,2	5,9	3,9
		Md.	78	85,9	11,5	2,6
		Gnl. Md.	12	91,7	8,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	93,0	4,7	2,3
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	Yönetici değilim	45	91,1	2,2	6,7
		Şef	33	81,8	12,1	6,1
		Md. Yrd.	51	96,0	2,0	2,0
		Md.	78	100,0	0,0	0,0
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	97,7	1,2	1,1
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	Yönetici değilim	45	91,1	6,7	2,2
		Şef	33	81,8	15,2	3,0
		Md. Yrd.	51	90,2	7,8	2,0
		Md.	78	79,5	12,8	7,7
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	89,5	7,4	3,1

Tablo 15. Devam

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	Yönetici değilim	45	77,8	13,3	8,9
		Şef	33	66,7	15,2	18,1
		Md. Yrd.	51	78,5	13,7	7,8
		Md.	78	78,2	14,1	7,7
		Gnl. Md.	12	83,3	16,7	0,0
		İşletme Sahibi	258	88,0	7,0	5,0
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	Yönetici değilim	45	91,1	6,7	2,2
		Şef	33	78,8	21,2	0,0
		Md. Yrd.	51	100,0	0,0	0,0
		Md.	78	97,4	2,6	0,0
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	99,2	0,8	0,0
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	Yönetici değilim	45	88,9	8,9	2,2
		Şef	33	87,9	9,1	3,0
		Md. Yrd.	51	82,4	7,8	9,8
		Md.	78	75,6	10,3	14,1
		Gnl. Md.	12	75,0	8,3	16,7
		İşletme Sahibi	258	78,7	5,8	15,5
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	Yönetici değilim	45	91,1	6,7	2,2
		Şef	33	90,9	9,1	0,0
		Md. Yrd.	51	90,2	7,8	2,0
		Md.	78	97,4	2,6	0,0
		Gnl. Md.	12	91,7	8,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	95,0	3,9	1,1
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	Yönetici değilim	45	68,9	24,4	6,7
		Şef	33	72,7	18,2	9,1
		Md. Yrd.	51	82,4	11,8	5,8
		Md.	78	73,1	16,7	10,2
		Gnl. Md.	12	66,7	33,3	0,0
		İşletme Sahibi	258	84,1	7,4	8,5
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	Yönetici değilim	45	97,8	2,2	0,0
		Şef	33	90,9	9,1	0,0
		Md. Yrd.	51	98,0	2,0	0,0
		Md.	78	97,4	1,3	1,3
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	97,7	1,9	0,4

Tablo 15. Devam

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	Yönetici değilim	45	93,4	4,4	2,2
		Şef	33	97,0	3,0	0,0
		Md. Yrd.	51	94,1	3,9	2,0
		Md.	78	92,3	5,1	2,6
		Gnl. Md.	12	83,4	8,3	8,3
		İşletme Sahibi	258	96,1	3,1	0,8
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	Yönetici değilim	45	35,6	28,8	35,6
		Şef	33	57,6	27,2	15,2
		Md. Yrd.	51	49,0	9,8	41,2
		Md.	78	39,8	17,9	42,3
		Gnl. Md.	12	25,0	16,7	58,3
		İşletme Sahibi	258	21,7	26,0	52,3
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	Yönetici değilim	45	60,0	20,0	20,0
		Şef	33	66,7	12,1	21,2
		Md. Yrd.	51	68,6	7,8	23,6
		Md.	78	62,8	6,4	30,8
		Gnl. Md.	12	41,7	16,6	41,7
		İşletme Sahibi	258	33,3	14,0	52,7
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	Yönetici değilim	45	95,6	4,4	0,0
		Şef	33	78,8	21,2	0,0
		Md. Yrd.	51	96,1	3,9	0,0
		Md.	78	96,2	1,2	2,6
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	88,4	8,9	2,7
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	Yönetici değilim	45	37,8	40,0	22,2
		Şef	33	51,5	30,3	18,2
		Md. Yrd.	51	56,9	19,6	23,5
		Md.	78	50,0	33,3	16,7
		Gnl. Md.	12	58,3	33,4	8,3
		İşletme Sahibi	258	48,1	36,8	15,1
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	Yönetici değilim	45	91,1	6,7	2,2
		Şef	33	90,9	9,1	0,0
		Md. Yrd.	51	100,0	0,0	0,0
		Md.	78	98,7	1,3	0,0
		Gnl. Md.	12	83,4	8,3	8,3
		İşletme Sahibi	258	96,1	3,5	0,4

Tablo 15. Devam

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	Yönetici değilim	45	60,0	22,2	17,8
		Şef	33	66,7	18,1	15,2
		Md. Yrd.	51	84,3	13,7	2,0
		Md.	78	64,1	19,2	16,7
		Gnl. Md.	12	50,0	25,0	25,0
		İşletme Sahibi	258	41,5	11,2	47,3
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	Yönetici değilim	45	95,6	4,4	0,0
		Şef	33	97,0	3,0	0,0
		Md. Yrd.	51	100,0	0,0	0,0
		Md.	78	97,4	1,3	1,3
		Gnl. Md.	12	83,4	8,3	8,3
		İşletme Sahibi	258	96,1	2,7	1,2
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	Yönetici değilim	45	60,0	24,4	15,6
		Şef	33	72,7	12,1	15,2
		Md. Yrd.	51	51,0	31,4	17,6
		Md.	78	62,8	19,3	17,9
		Gnl. Md.	12	66,7	25,0	8,3
		İşletme Sahibi	258	37,2	27,1	35,7
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	Yönetici değilim	45	75,6	17,8	6,6
		Şef	33	81,8	15,2	3,0
		Md. Yrd.	51	86,3	7,8	5,9
		Md.	78	87,2	10,3	2,5
		Gnl. Md.	12	91,7	0,0	8,3
		İşletme Sahibi	258	90,7	7,8	1,5
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	Yönetici değilim	45	80,0	15,6	4,4
		Şef	33	97,0	3,0	0,0
		Md. Yrd.	51	92,2	7,8	0,0
		Md.	78	92,3	7,7	0,0
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	89,5	9,7	0,8
36	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	Yönetici değilim	45	75,6	17,8	6,6
		Şef	33	45,5	42,4	12,1
		Md. Yrd.	51	80,4	13,7	5,9
		Md.	78	73,1	12,8	14,1
		Gnl. Md.	12	91,7	0,0	8,3
		İşletme Sahibi	258	66,7	29,1	4,2

Tablo 15. Devam

Soru No.	İfadeler	Görev / Unvan	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	Yönetici değilim	45	80,0	8,9	11,1
		Şef	33	81,8	12,1	6,1
		Md. Yrd.	51	72,5	25,5	2,0
		Md.	78	87,2	7,7	5,1
		Gnl. Md.	12	75,0	25,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	91,9	7,0	1,1
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	Yönetici değilim	45	95,6	4,4	0,0
		Şef	33	97,0	3,0	0,0
		Md. Yrd.	51	94,1	2,0	3,9
		Md.	78	92,3	6,4	1,3
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	94,2	3,9	1,9
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	Yönetici değilim	45	46,7	28,9	24,4
		Şef	33	60,6	18,2	21,2
		Md. Yrd.	51	35,3	13,7	51,0
		Md.	78	20,5	32,1	47,4
		Gnl. Md.	12	33,3	41,7	25,0
		İşletme Sahibi	258	29,5	29,0	41,5
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	Yönetici değilim	45	80,0	13,3	6,7
		Şef	33	87,9	12,1	0,0
		Md. Yrd.	51	80,4	9,8	9,8
		Md.	78	88,5	7,7	3,8
		Gnl. Md.	12	83,4	8,3	8,3
		İşletme Sahibi	258	89,9	7,0	3,1
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	Yönetici değilim	45	86,7	11,1	2,2
		Şef	33	97,0	3,0	0,0
		Md. Yrd.	51	92,2	5,8	2,0
		Md.	78	91,0	6,4	2,6
		Gnl. Md.	12	100,0	0,0	0,0
		İşletme Sahibi	258	94,6	4,7	0,7

Tablo 15'ten de görüleceği üzere, "Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)" ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %86,7'si katılıyorum, %6,7'si kararsızım, %6,6'sı katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %81,8'i katılıyorum, %15,2'si kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51

deneğin %96,0'ı katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %7,7'si kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ü katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %1,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %93,3'ü katılıyorum, %6,7'si kararsızım, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ü katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %100,0'ü katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %84,5'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %6,1'i kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, müdür olan 78 deneğin %89,7'si katılıyorum, %9,0'ı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %95,7'si katılıyorum, %4,3'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %68,9'u katılıyorum, %20,0'ı kararsızım, %11,1'i katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %81,8'i katılıyorum, %9,1'i kararsızım, %9,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %58,9'u katılıyorum, %23,5'i kararsızım, %17,6'sı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %69,2'si katılıyorum, %15,4'ü kararsızım, %15,4'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %66,7'si katılıyorum, %25,0'ı kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258

deneğin %74,4'ü katılıyorum, %11,6'sı kararsızım, %14,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %84,4'ü katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %6,7'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %75,8'i katılıyorum, %9,0'ı kararsızım, %15,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %90,2'si katılıyorum, %9,8'i kararsızım, müdür olan 78 deneğin %78,2'si katılıyorum, %14,1'i kararsızım, %7,7'si katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %87,6'sı katılıyorum, %9,7'si kararsızım, %2,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %88,9'u katılıyorum, %4,4'ü kararsızım, %6,7'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %100,0'ı katılıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %94,9'u katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, %3,8'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %1,9'u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %84,5'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %6,1'i kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %94,1'i katılıyorum, %5,9'u katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %93,6'sı katılıyorum, %3,8'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %94,2'si katılıyorum, %4,6'sı kararsızım, %1,2'si

katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %97,8'i katılıyorum, %2,2'si kararsızım, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %9,1'i kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %96,1'i katılıyorum, %3,9'u kararsızım, müdür olan 78 deneğin %96,2'si katılıyorum, %3,8'i kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %98,8'i katılıyorum, %1,2'si kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %2,2'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %6,1'i kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, müdür olan 78 deneğin %93,6'sı katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, %3,8'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %98,4'ü katılıyorum, %1,2'si kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %2,2'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %6,1'i kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %5,1'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %83,4'ü katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %97,7'si katılıyorum, %1,5'i kararsızım, %0,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun

ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %88,9'u katılıyorum, %11,1'i kararsızım, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %90,2'si katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %93,5'i katılıyorum, %6,5'i kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %75,0'ı katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %97,7'si katılıyorum, %2,3'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %73,3'ü katılıyorum, %13,4'ü kararsızım, %13,3'ü katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %75,8'i katılıyorum, %15,2'si kararsızım, %9,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %66,7'si katılıyorum, %19,6'sı kararsızım, %13,7'si katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %70,5'i katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %12,8'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %8,4'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %76,7'si katılıyorum, %13,6'sı kararsızım, %9,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %2,2'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %87,9'u katılıyorum, %9,1'i kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %5,1'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %92,2 si katılıyorum, %4,3'ü kararsızım, %3,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri

görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 denneğin %84,5'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, şef olan 33 denneğin %66,7'si katılıyorum, %18,2'si kararsızım, %15,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 denneğin %92,2'si katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 denneğin %75,7'si katılıyorum, %19,2'si kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 denneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 denneğin %93,8'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 denneğin %82,2'si katılıyorum, %17,8'i kararsızım, şef olan 33 denneğin %75,8'i katılıyorum, %18,2'si kararsızım, %6,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 denneğin %84,4'ü katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %7,8'i katılmıyorum, müdür olan 78 denneğin %84,6'sı katılıyorum, %12,8'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 denneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 denneğin %92,6'sı katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 denneğin %84,5'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, şef olan 33 denneğin %72,7'si katılıyorum, %18,2'si kararsızım, %9,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 denneğin %90,2'si katılıyorum, %5,9'u kararsızım, %3,9'u katılmıyorum, müdür olan 78 denneğin %85,9'u katılıyorum, %11,5'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür

olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %93,0'ı katılıyorum, %4,7'si kararsızım, %2,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %91,1'i katılıyorum, %2,2'si kararsızım, %6,7'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %81,8'i katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %6,1'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %96,0'ı katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %100,0'ı katılıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %97,7'si katılıyorum, %1,2'si kararsızım, %1,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %91,1'i katılıyorum, %6,7'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %81,8'i katılıyorum, %15,2'si kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %90,2'si katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %79,5'i katılıyorum, %12,8'i kararsızım, %7,7'si katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %89,5'i katılıyorum, %7,4'ü kararsızım, %3,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %77,8'i katılıyorum, %13,3'ü kararsızım, %8,9'u katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %66,7'si katılıyorum, %15,2'si kararsızım, %18,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %78,5'i

katılıyorum, %13,7'si kararsızım, %7,8'i katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %78,2'si katılıyorum, %14,1'i kararsızım, %7,7'si katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %16,7'si kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %88,0'ı katılıyorum, %7,0'ı kararsızım, %5,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %91,1'i katılıyorum, %6,7'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %78,8'i katılıyorum, %21,2'i kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %100,0'ı katılıyorum, müdür olan 78 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %99,2'si katılıyorum, %0,8'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %88,9'u katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %87,9'u katılıyorum, %9,1'i kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %82,4'ü katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %9,8'i katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %75,6'sı katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, %14,1'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %75,0'ı katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %16,7'si katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %78,7'si katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %15,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %91,1'i katılıyorum, %6,7'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %9,1'i kararsızım,

müdür yardımcısı olan 51 deneğin %90,2'si katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %2,6'sı kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %95,0'ı katılıyorum, %3,9'u kararsızım, %1,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlatırsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %68,9'u katılıyorum, %24,4'ü kararsızım, %6,7'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %72,7'si katılıyorum, %18,2'si kararsızım, %9,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %82,4'ü katılıyorum, %11,8'i kararsızım, %5,8'i katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %73,1'i katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %10,2'si katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %66,7'si katılıyorum, %33,3'ü kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %84,1'i katılıyorum, %7,4'ü kararsızım, %8,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %97,8'i katılıyorum, %2,2'si kararsızım, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %9,1'i kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %98,0'ı katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, müdür olan 78 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %97,7'si katılıyorum, %1,9'u kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %93,4'ü katılıyorum, %4,4'ü kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı kararsızım,

müdür yardımcısı olan 51 deneğin %94,1'i katılıyorum, %3,9'u kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %5,1'i kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %83,4'ü katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %96,1'i katılıyorum, %3,1'i kararsızım, %0,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %35,6'sı katılıyorum, %28,8'i kararsızım, %35,6'sı katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %57,6'sı katılıyorum, %27,2'si kararsızım, %15,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %49,0'ı katılıyorum, %9,8'i kararsızım, %41,2'si katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %39,8'i katılıyorum, %17,9'u kararsızım, %42,3'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %25,0'ı katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %58,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %21,7'si katılıyorum, %26,0'ı kararsızım, %52,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %60,0'ı katılıyorum, %20,0'ı kararsızım, %20,0'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %66,7'si katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %21,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %68,6'sı katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %23,6'sı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %62,8'i katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %30,8'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %41,7'si katılıyorum, %16,6'sı kararsızım, %41,7'si katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %33,3'ü katılıyorum, %14,0'ı kararsızım, %52,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)”

ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %4,4'ü kararsızım, şef olan 33 deneğin %78,8'i katılıyorum, %21,2'si kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %96,1'i katılıyorum, %3,9'u kararsızım, müdür olan 78 deneğin %96,2'si katılıyorum, %1,2'si kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %88,4'ü katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %2,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %37,8'i katılıyorum, %40,0'ı kararsızım, %22,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %51,5'i katılıyorum, %30,3'ü kararsızım, %18,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %56,9'u katılıyorum, %19,6'sı kararsızım, %23,5'i katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %33,3'ü kararsızım, %16,7'si katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %58,3'ü katılıyorum, %33,4'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %48,1'i katılıyorum, %36,8'i kararsızım, %15,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %91,1'i katılıyorum, %6,7'si kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %90,9'u katılıyorum, %9,1'i kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %100,0'ı katılıyorum, müdür olan 78 deneğin %98,7'si katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %83,4'ü katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %96,1'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %0,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %60,0'ı katılıyorum,

%22,2'si kararsızım, %17,8'i katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %66,7'si katılıyorum, %18,1'i kararsızım, %15,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %84,3'ü katılıyorum, %13,7'si kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %64,1'i katılıyorum, %19,2'si kararsızım, %16,7'si katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %50,0'ı katılıyorum, %25,0'ı kararsızım, %25,0'ı katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %41,5'i katılıyorum, %11,2'si kararsızım, %47,3'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. "İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)" ifadesine demografik özelliği olarak iş hayatında geçirilen süre grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

"Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)" ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %4,4'ü kararsızım, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %100,0'ı katılıyorum, müdür olan 78 deneğin %97,4'ü katılıyorum, %1,3'ü kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %83,4'ü katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %96,1'i katılıyorum, %2,7'si kararsızım, %1,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

"İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak "işler kötü, zarar ediyoruz" türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)" ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %60,0'ı katılıyorum, %24,4'ü kararsızım, %15,6'sı katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %72,7'si katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %15,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %51,0'ı katılıyorum, %31,4'ü kararsızım, %17,6'sı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %62,8'i katılıyorum, %19,3'ü kararsızım, %17,9'u katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %66,7'si katılıyorum, %25,0'ı kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %37,2'si katılıyorum, %27,1'i kararsızım, %35,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri

görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %75,6'sı katılıyorum, %17,8'i kararsızım, %6,6'sı katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %81,8'i katılıyorum, %15,2'si kararsızım, %3,0'ı katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %86,3'ü katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %5,9'u katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %87,2'si katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, %2,5'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %90,7'si katılıyorum, %7,8'i kararsızım, %1,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %80,0'ı katılıyorum, %15,6'sı kararsızım, %4,4'ü katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %92,2'si katılıyorum, %7,8'i kararsızım, müdür olan 78 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %7,7'si kararsızım, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %89,5'i katılıyorum, %9,7'si kararsızım, %0,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %75,6'sı katılıyorum, %17,8'u kararsızım, %6,6'sı katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %45,8'i katılıyorum, %42,4'ü kararsızım, %12,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %80,4'ü katılıyorum, %13,7'si kararsızım, %5,9'u katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %73,1'i katılıyorum, %12,8'i kararsızım, %14,1'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %91,7'si katılıyorum, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %66,7'si katılıyorum, %29,1'i

kararsızım, %4,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %80,0'ı katılıyorum, %8,9'u kararsızım, %11,1'i katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %81,8'i katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %6,1'i katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %72,5'i katılıyorum, %25,5'i kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %87,2'si katılıyorum, %7,7'si kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %75,0'ı katılıyorum, %25,0'ı kararsızım, işletme sahibi olan 258 deneğin %91,9'u katılıyorum, %7,0'ı kararsızım, %1,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %95,6'sı katılıyorum, %4,4'ü kararsızım, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %94,1'i katılıyorum, %2,0'ı kararsızım, %3,9'u katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %92,3'ü katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %94,2'si katılıyorum, %3,9'u kararsızım, %1,9'u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %46,7'si katılıyorum, %28,9'u kararsızım, %24,4'ü katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %60,6'sı katılıyorum, %18,2'si kararsızım, %21,2'si katılmıyorum, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %35,3'ü katılıyorum, %13,7'si kararsızım, %51,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %20,5'i katılıyorum, %32,1'i kararsızım, %47,4'ü katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %33,3'ü katılıyorum, %41,7'si kararsızım, %25,0'ı katılmıyorum,

işletme sahibi olan 258 deneğin %29,5'i katılıyorum, %29,0'ı kararsızım, %41,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %80,0'ı katılıyorum, %13,3'ü kararsızım, %6,7'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %87,9'u katılıyorum, %12,1'i kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %80,4'ü katılıyorum, %9,8'i kararsızım, %9,8'i, katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %88,5'i katılıyorum, %7,7'si kararsızım, %3,8'i katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %83,4'ü katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %89,9'u katılıyorum, %7,0'ı kararsızım, %3,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine yönetici değilim diyen 45 deneğin %86,7'si katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %2,2'si katılmıyorum, şef olan 33 deneğin %97,0'ı katılıyorum, %3,0'ı kararsızım, müdür yardımcısı olan 51 deneğin %92,2'si katılıyorum, %5,8'i kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, müdür olan 78 deneğin %91,0'ı katılıyorum, %6,4'ü kararsızım, %2,6'sı katılmıyorum, genel müdür olan 12 deneğin %100,0'ı katılıyorum, işletme sahibi olan 258 deneğin %94,6'sı katılıyorum, %4,7'si kararsızım, %0,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile görev/unvan grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H6 kısmen olarak kabul edilmiştir.

Tablo 16. Aylık Gelir İle İlgili Sonuçları

Soru No.	İfadeler	Aylık Gelir Seviyesi	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.	1500-2500 tl	144	89,6	7,6	2,8
		2501-3500 tl	70	94,3	4,3	1,4
		3501-4500 tl	61	88,5	11,5	0,0
		4501-5500 tl	58	96,6	1,7	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	96,5	1,4	2,1
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.	1500-2500 tl	144	97,2	2,1	0,7
		2501-3500 tl	70	100,0	0,0	0,0
		3501-4500 tl	61	96,7	0,0	3,3
		4501-5500 tl	58	98,3	0,0	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	100,0	0,0	0,0
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.	1500-2500 tl	144	91,7	6,9	1,4
		2501-3500 tl	70	88,6	10,0	1,4
		3501-4500 tl	61	96,7	1,6	1,7
		4501-5500 tl	58	93,1	6,9	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	96,5	3,5	0,0
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.	1500-2500 tl	144	68,8	17,4	13,8
		2501-3500 tl	70	71,5	17,1	11,4
		3501-4500 tl	61	68,9	14,8	16,3
		4501-5500 tl	58	72,4	12,1	15,5
		5501 tl ve üzeri	144	75,7	11,1	13,2
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.	1500-2500 tl	144	81,3	11,1	7,6
		2501-3500 tl	70	78,6	14,3	7,1
		3501-4500 tl	61	86,9	11,5	1,6
		4501-5500 tl	58	93,1	5,2	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	88,9	9,0	2,1
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.	1500-2500 tl	144	95,1	1,4	3,5
		2501-3500 tl	70	95,7	2,9	1,4
		3501-4500 tl	61	91,8	3,3	4,9
		4501-5500 tl	58	93,1	5,2	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	96,5	2,1	1,4
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.	1500-2500 tl	144	92,4	4,9	2,7
		2501-3500 tl	70	98,6	1,4	0,0
		3501-4500 tl	61	91,8	4,9	3,3
		4501-5500 tl	58	89,7	8,6	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	93,1	4,2	2,7

Tablo 16. Devam

Soru No.	İfadeler	Aylık Gelir Seviyesi	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.	1500-2500 tl	144	96,5	3,5	0,0
		2501-3500 tl	70	97,1	2,9	0,0
		3501-4500 tl	61	98,4	1,6	0,0
		4501-5500 tl	58	94,8	5,2	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	98,6	1,4	0,0
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.	1500-2500 tl	144	95,1	2,1	2,8
		2501-3500 tl	70	98,6	1,4	0,0
		3501-4500 tl	61	96,7	3,3	0,0
		4501-5500 tl	58	98,3	0,0	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	97,2	2,1	0,7
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.	1500-2500 tl	144	97,2	1,4	1,4
		2501-3500 tl	70	95,7	2,9	1,4
		3501-4500 tl	61	91,8	4,9	3,3
		4501-5500 tl	58	96,6	3,4	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	95,8	2,1	2,1
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.	1500-2500 tl	144	93,8	5,6	0,6
		2501-3500 tl	70	95,7	4,3	0,0
		3501-4500 tl	61	95,0	5,0	0,0
		4501-5500 tl	58	89,7	8,6	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	97,2	2,8	0,0
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.	1500-2500 tl	144	70,8	15,3	13,9
		2501-3500 tl	70	70,0	17,1	12,9
		3501-4500 tl	61	82,0	14,8	3,2
		4501-5500 tl	58	77,6	10,3	12,1
		5501 tl ve üzeri	144	75,7	14,6	9,7
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.	1500-2500 tl	144	95,8	1,4	2,8
		2501-3500 tl	70	94,3	5,7	0,0
		3501-4500 tl	61	85,2	8,2	6,6
		4501-5500 tl	58	93,1	0,0	6,9
		5501 tl ve üzeri	144	92,4	5,6	2,0
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.	1500-2500 tl	144	83,3	12,5	4,2
		2501-3500 tl	70	87,2	7,1	5,7
		3501-4500 tl	61	86,9	8,2	4,9
		4501-5500 tl	58	89,7	5,2	5,1
		5501 tl ve üzeri	144	93,1	4,9	2,0

Tablo 16. Devam

Soru No.	İfadeler	Aylık Gelir Seviyesi	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.	1500-2500 tl	144	81,9	13,9	4,2
		2501-3500 tl	70	90,0	10,0	0,0
		3501-4500 tl	61	88,5	8,2	3,3
		4501-5500 tl	58	89,7	8,6	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	93,1	4,9	2,0
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.	1500-2500 tl	144	86,8	9,7	3,5
		2501-3500 tl	70	84,3	12,9	2,8
		3501-4500 tl	61	93,4	3,3	3,3
		4501-5500 tl	58	89,7	8,6	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	92,4	4,2	3,4
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.	1500-2500 tl	144	91,7	3,5	4,8
		2501-3500 tl	70	98,6	1,4	0,0
		3501-4500 tl	61	96,8	1,6	1,6
		4501-5500 tl	58	100,0	0,0	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	97,9	1,4	0,7
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.	1500-2500 tl	144	88,9	6,3	4,8
		2501-3500 tl	70	74,3	21,4	4,3
		3501-4500 tl	61	88,6	9,8	1,6
		4501-5500 tl	58	86,3	10,3	3,4
		5501 tl ve üzeri	144	93,8	3,5	2,7
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.	1500-2500 tl	144	79,2	12,5	8,3
		2501-3500 tl	70	77,1	18,6	4,3
		3501-4500 tl	61	83,6	6,6	9,8
		4501-5500 tl	58	84,5	8,6	6,9
		5501 tl ve üzeri	144	88,2	6,3	5,5
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.	1500-2500 tl	144	94,4	4,9	0,7
		2501-3500 tl	70	98,6	1,4	0,0
		3501-4500 tl	61	96,7	3,3	0,0
		4501-5500 tl	58	96,6	3,4	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	98,6	1,4	0,0
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.	1500-2500 tl	144	84,8	8,3	6,9
		2501-3500 tl	70	71,4	8,6	20,0
		3501-4500 tl	61	77,1	4,9	18,0
		4501-5500 tl	58	82,8	5,2	12,0
		5501 tl ve üzeri	144	79,9	7,6	12,5

Tablo 16. Devam

Soru No.	İfadeler	Aylık Gelir Seviyesi	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.	1500-2500 tl	144	93,1	5,6	1,3
		2501-3500 tl	70	91,5	7,1	1,4
		3501-4500 tl	61	95,1	3,3	1,6
		4501-5500 tl	58	93,1	5,2	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	96,5	3,5	0,0
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.	1500-2500 tl	144	77,8	16,7	5,5
		2501-3500 tl	70	67,1	18,6	14,3
		3501-4500 tl	61	75,4	14,8	9,8
		4501-5500 tl	58	81,0	5,2	13,8
		5501 tl ve üzeri	144	88,2	6,9	4,9
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.	1500-2500 tl	144	97,2	2,8	0,0
		2501-3500 tl	70	95,7	4,3	0,0
		3501-4500 tl	61	95,1	3,3	1,6
		4501-5500 tl	58	96,6	3,4	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	99,3	0,0	0,7
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.	1500-2500 tl	144	94,4	3,5	2,1
		2501-3500 tl	70	92,9	7,1	0,0
		3501-4500 tl	61	95,1	4,9	0,0
		4501-5500 tl	58	100,0	0,0	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	93,8	3,5	2,7
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.	1500-2500 tl	144	49,3	22,2	28,5
		2501-3500 tl	70	30,0	21,4	48,6
		3501-4500 tl	61	19,7	19,7	60,6
		4501-5500 tl	58	25,9	24,1	50,0
		5501 tl ve üzeri	144	21,5	25,7	52,8
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.	1500-2500 tl	144	62,5	13,6	23,9
		2501-3500 tl	70	57,1	12,9	30,0
		3501-4500 tl	61	50,8	11,5	37,7
		4501-5500 tl	58	46,6	12,0	41,4
		5501 tl ve üzeri	144	25,0	11,8	63,2
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.	1500-2500 tl	144	92,4	6,3	1,3
		2501-3500 tl	70	88,6	8,6	2,8
		3501-4500 tl	61	91,8	8,2	0,0
		4501-5500 tl	58	93,1	5,2	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	88,9	8,3	2,8

Tablo 16. Devam

Soru No.	İfadeler	Aylık Gelir Seviyesi	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.	1500-2500 tl	144	52,8	26,4	20,8
		2501-3500 tl	70	52,9	28,6	18,5
		3501-4500 tl	61	59,0	31,2	9,8
		4501-5500 tl	58	58,6	25,9	15,5
		5501 tl ve üzeri	144	34,7	49,3	16,0
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.	1500-2500 tl	144	95,1	3,5	1,4
		2501-3500 tl	70	92,9	5,7	1,4
		3501-4500 tl	61	95,1	4,9	0,0
		4501-5500 tl	58	98,3	1,7	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	97,2	2,8	0,0
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.	1500-2500 tl	144	71,5	12,5	16,0
		2501-3500 tl	70	71,4	14,3	14,3
		3501-4500 tl	61	42,6	24,6	32,8
		4501-5500 tl	58	43,1	15,5	41,4
		5501 tl ve üzeri	144	35,4	12,5	52,1
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.	1500-2500 tl	144	97,9	1,4	0,7
		2501-3500 tl	70	94,3	4,3	1,4
		3501-4500 tl	61	95,1	4,9	0,0
		4501-5500 tl	58	94,9	1,7	3,4
		5501 tl ve üzeri	144	97,2	2,1	0,7
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.	1500-2500 tl	144	65,3	18,7	16,0
		2501-3500 tl	70	45,7	31,4	22,9
		3501-4500 tl	61	44,2	23,0	32,8
		4501-5500 tl	58	58,6	25,9	15,5
		5501 tl ve üzeri	144	29,9	28,4	41,7
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.	1500-2500 tl	144	80,6	13,1	6,3
		2501-3500 tl	70	92,9	5,7	1,4
		3501-4500 tl	61	83,6	14,8	1,6
		4501-5500 tl	58	87,9	6,9	5,2
		5501 tl ve üzeri	144	93,8	6,2	0,0
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.	1500-2500 tl	144	88,2	10,4	1,4
		2501-3500 tl	70	97,1	2,9	0,0
		3501-4500 tl	61	88,5	8,2	3,3
		4501-5500 tl	58	89,7	10,3	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	89,6	10,4	0,0

Tablo 16. Devam

Soru No.	İfadeler	Aylık Gelir Seviyesi	N	1 (1-2) Olumlu (%)	2 (2) Nötr (%)	3 (4-5) Olumsuz (%)
36	İşiyile ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.	1500-2500 tl	144	72,9	18,8	8,3
		2501-3500 tl	70	80,0	12,9	7,1
		3501-4500 tl	61	73,8	16,4	9,8
		4501-5500 tl	58	74,1	20,7	5,2
		5501 tl ve üzeri	144	56,3	38,9	4,8
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.	1500-2500 tl	144	81,9	11,8	6,3
		2501-3500 tl	70	84,3	14,3	1,4
		3501-4500 tl	61	83,6	13,1	3,3
		4501-5500 tl	58	91,4	8,6	0,0
		5501 tl ve üzeri	144	92,4	5,6	2,0
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.	1500-2500 tl	144	95,8	2,8	1,4
		2501-3500 tl	70	97,1	2,9	0,0
		3501-4500 tl	61	88,5	6,6	4,9
		4501-5500 tl	58	93,1	5,2	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	94,4	4,2	1,4
39	Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.	1500-2500 tl	144	44,4	20,8	34,8
		2501-3500 tl	70	35,7	25,7	38,6
		3501-4500 tl	61	29,6	31,1	39,3
		4501-5500 tl	58	36,2	25,9	37,9
		5501 tl ve üzeri	144	18,8	34,0	47,2
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.	1500-2500 tl	144	84,0	11,1	4,9
		2501-3500 tl	70	91,4	5,7	2,9
		3501-4500 tl	61	85,2	8,2	6,6
		4501-5500 tl	58	89,7	5,2	5,1
		5501 tl ve üzeri	144	88,9	8,3	2,8
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.	1500-2500 tl	144	91,7	6,3	2,0
		2501-3500 tl	70	88,6	10,0	1,4
		3501-4500 tl	61	91,8	6,6	1,6
		4501-5500 tl	58	93,1	5,2	1,7
		5501 tl ve üzeri	144	97,9	2,1	0,0

Tablo 16’den da görüleceği üzere, “Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım. (1)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %89,6’sı katılıyorum, %7,6’sı kararsızım, %2,8’i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70

deneğin %94,3'ü katılıyorum, %4,3'ü kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %88,5'i katılıyorum, %11,5'i kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %96,6'sı katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %96,5'i katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %2,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar. (2)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %97,2'si katılıyorum, %2,1'i kararsızım, %0,7'si katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %96,7'si katılıyorum, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %98,3'ü katılıyorum, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %100,0'ı katılıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır. (3)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %91,7'si katılıyorum, %6,9'u kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %88,6'sı katılıyorum, %10,0'ı kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %96,7'si katılıyorum, %1,6'sı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %6,9'u kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %96,5'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir. (4)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %68,8'i katılıyorum, %17,4'ü kararsızım, %13,8'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %71,5'i katılıyorum, %17,1'i kararsızım, %11,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %68,9'u katılıyorum, %14,8'i kararsızım, %16,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %72,4'ü katılıyorum, %12,1'i kararsızım, %15,5'i katılmıyorum, 5501 tl

ve üzeri olan 144 deneğin %75,7'i katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %13,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir. (5)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %81,3'ü katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %7,6'sı katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %78,6'sı katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %7,1'i katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %86,9'u katılıyorum, %11,5'i kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %88,9'u katılıyorum, %9,0'ı kararsızım, %2,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun. (6)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %95,1'i katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %3,5'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %95,7'si katılıyorum, %2,9'u kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %91,8'i katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %4,9'u katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %96,5'i katılıyorum, %2,1'i kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz. (7)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %92,4'ü katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %2,7'si katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %91,8'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7'si katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %93,1'i katılıyorum, %4,2'si kararsızım, %2,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri

görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır. (8)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %96,5'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %97,1'i katılıyorum, %2,9'u kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %98,4'ü katılıyorum, %1,6'sı kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %94,8'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür. (9)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %95,1'i katılıyorum, %2,1'i kararsızım, %2,8'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %96,7'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %98,3'ü katılıyorum, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %97,2'si katılıyorum, %2,1'i kararsızım, %0,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %97,2'si katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %95,7'si katılıyorum, %2,9'u kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %91,8'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %96,6'sı katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %95,8'i katılıyorum, %2,1'i kararsızım, %2,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır. (11)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %93,8’i katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, %0,6’sı katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %95,7’ü katılıyorum, %4,3’ü kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %95,0’i katılıyorum, %5,0’i kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7’si katılıyorum, %8,6’sı kararsızım, %1,7’si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %97,2’si katılıyorum, %2,8’i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kışkırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir. (12)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %70,8’i katılıyorum, %15,3’ü kararsızım, %13,9’u katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %70,0’i katılıyorum, %17,1’i kararsızım, %12,9’u katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %82,0’i katılıyorum, %14,8’i kararsızım, %3,2’si katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %77,6’sı katılıyorum, %10,3’ü kararsızım, %12,1’i katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %75,7’si katılıyorum, %14,6’sı kararsızım, %9,7’si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler. (13)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %95,8’i katılıyorum, %1,4’ü kararsızım, %2,8’i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %94,3’ü katılıyorum, %5,7’si kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %85,2’si katılıyorum, %8,2’si kararsızım, %6,6’sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1’i katılıyorum, %6,9’u katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %92,4’ü katılıyorum, %5,6’sı kararsızım, %2,0’i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna’nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir. (14)” ifadesine aylık gelir

durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %83,3'ü katılıyorum, %12,5'i kararsızım, %4,2'si katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %87,2'si katılıyorum, %7,1'i kararsızım, %5,7'si katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %86,9'u katılıyorum, %8,2'si kararsızım, %4,9'u katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7'si katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %93,1'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır. (15)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %81,9'u katılıyorum, %13,9'u kararsızım, %4,2'si katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %90,0'ı katılıyorum, %10,0'ı kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %88,5'i katılıyorum, %8,2'si kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7'si katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %93,1'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır. (16)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %86,8'i katılıyorum, %9,7'si kararsızım, %3,5'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %84,3'ü katılıyorum, %12,9'u kararsızım, %2,8'i katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %93,4'ü katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7'si katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %92,4'ü katılıyorum, %4,2'si kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir. (17)”

ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %91,7'si katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %4,8'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %96,8'i katılıyorum, %1,6'sı kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %97,9'u katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %0,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır. (18)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %88,9'u katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %4,8'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %74,3'ü katılıyorum, %21,4'ü kararsızım, %4,3'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %88,6'sı katılıyorum, %9,8'i kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %86,3'ü katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %93,8'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz. (19)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %79,2'si katılıyorum, %12,5'i kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %77,1'i katılıyorum, %18,6'sı kararsızım, %4,3'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %83,6'sı katılıyorum, %6,6'sı kararsızım, %9,8'i katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %84,5'i katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %6,9'u katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %88,2'si katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %5,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir. (20)” ifadesine aylık

gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %0,7'si katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %96,7'si katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %96,6'sı katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %98,6'sı katılıyorum, %1,4'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz. (21)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %84,8'i katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %6,9'u katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %71,4'ü katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %20,0'ı katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %77,1'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, %18,0'ı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %82,8'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %12,0'ı katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %79,9'u katılıyorum, %7,6'sı kararsızım, %12,5'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışanı olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur. (22)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %91,5'i katılıyorum, %7,1'i kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %95,1'i katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %96,5'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlatırsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir. (23)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %77,8'i katılıyorum, %16,7'si kararsızım, %5,5'i katılmıyorum, 2501-3500 tl

olan 70 deneğin %67,1'i katılıyorum, %18,6'sı kararsızım, %14,3'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %75,4'ü katılıyorum, %14,8'i kararsızım, %9,8'i katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %81,0'ı katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %13,8'i katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %88,2'si katılıyorum, %6,9'u kararsızım, %4,9'u katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir. (24)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %97,2'si katılıyorum, %2,8'i kararsızım, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %95,7'si katılıyorum, %4,3'ü kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %95,1'i katılıyorum, %3,3'ü kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %96,6'sı katılıyorum, %3,4'ü kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %99,3'ü katılıyorum, %0,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır. (25)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %2,1'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %92,9'u katılıyorum, %7,1'i kararsızım, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %95,1'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %100,0'ı katılıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %93,8'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %2,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir. (26)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %49,3'ü katılıyorum, %22,5'i kararsızım, %28,5'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %30,0'ı katılıyorum, %21,4'ü kararsızım, %48,6'sı katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %19,7'si katılıyorum, %19,7'si kararsızım, %60,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %25,9'u katılıyorum, %24,1'i kararsızım, %50,0'ı

katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %21,5'i katılıyorum, %25,7'si kararsızım, %52,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir. (27)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %62,5'i katılıyorum, %13,6'sı kararsızım, %23,9'u katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %57,1'i katılıyorum, %12,9'u kararsızım, %30,0'ı katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %50,8'i katılıyorum, %11,5'i kararsızım, %37,7'si katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %46,6'sı katılıyorum, %12,0'ı kararsızım, %41,4'ü katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %25,0'ı katılıyorum, %11,8'i kararsızım, %63,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım. (28)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %92,4'ü katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %1,3'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %88,6'sı katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, %2,8'i katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %91,8'i katılıyorum, %8,2'si kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %88,9'u katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %2,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler. (29)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %52,8'i katılıyorum, %26,4'ü kararsızım, %20,8'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %52,9'u katılıyorum, %28,6'sı kararsızım, %18,5'i katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %59,0'ı katılıyorum, %31,2'si kararsızım, %9,8'i

katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %58,6'sı katılıyorum, %25,9'u kararsızım, %15,5'i katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %34,7'si katılıyorum, %49,3'ü kararsızım, %16,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız. (30)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %95,1'i katılıyorum, %3,5'i kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %92,9'u katılıyorum, %5,7'si kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %95,1'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %98,3'ü katılıyorum, %1,7'si kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %97,2'si katılıyorum, %2,8'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir. (31)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %71,5'i katılıyorum, %12,5'i kararsızım, %16,0'ı katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %71,4'ü katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %14,3'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %42,6'sı katılıyorum, %24,6'sı kararsızım, %32,8'i katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %43,1'i katılıyorum, %15,5'i kararsızım, %41,4'ü katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %35,4'ü katılıyorum, %12,5'i kararsızım, %52,1'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca 31. ifade ile 10. ifade çapraz soru şeklinde hazırlanmıştır. “İşletmenin gelişip kâr elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür. (10)” ifadesine demografik özelliği olarak iş hayatında geçirilen süre grupları ile ele alınan deneklerin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir oldukları görülmektedir.

“Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir. (32)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl

olan 144 deneğin %97,9'u katılıyorum, %1,4'ü kararsızım, %0,7'si katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %94,3'ü katılıyorum, %4,3'ü kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %95,1'i katılıyorum, %4,9'u kararsızım, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %94,9'u katılıyorum, %1,7'si kararsızım, %3,4'ü katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %97,2'si katılıyorum, %2,1'i kararsızım, %0,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur. (33)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %65,3'ü katılıyorum, %18,7'si kararsızım, %16,0'ı katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %45,7'si katılıyorum, %31,4'ü kararsızım, %22,9'u katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %44,2'si katılıyorum, %23,0'ı kararsızım, %32,8'i katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %58,6'sı katılıyorum, %25,9'u kararsızım, %15,5'i katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %29,9'u katılıyorum, %28,4'ü kararsızım, %41,7'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir. (34)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %80,6'sı katılıyorum, %13,1'i kararsızım, %6,3'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %92,9'u katılıyorum, %5,7'si kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %83,6'sı katılıyorum, %14,8'i kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %87,9'u katılıyorum, %6,9'u kararsızım, %5,2'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %93,8'i katılıyorum, %6,2'si kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır. (35)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %88,2'si katılıyorum, %10,4'ü kararsızım, %1,4'ü

katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %97,1'i katılıyorum, %2,9'u kararsızım 3501-4500 tl olan 61 deneğin %88,5'i katılıyorum, %8,2'si kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7'si katılıyorum, %10,3'ü kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %89,6'sı katılıyorum, %10,4'ü kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir. (36)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %72,9'u katılıyorum, %18,8'i kararsızım, %8,3'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %80,0'ı katılıyorum, %12,9'u kararsızım, %7,1'i katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %73,8'i katılıyorum, %16,4'ü kararsızım, %9,8'i katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %74,1'i katılıyorum, %20,7'si kararsızım, %5,2'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %56,3'ü katılıyorum, %38,9'u kararsızım, %4,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz. (37)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %81,9'u katılıyorum, %11,8'i kararsızım, %6,3'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %84,3'ü katılıyorum, %14,3'ü kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %83,6'sı katılıyorum, %13,1'i kararsızım, %3,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %91,4'ü katılıyorum, %8,6'sı kararsızım, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %92,4'ü katılıyorum, %5,6'sı kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir. (38)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %95,8'i katılıyorum, %2,8'i kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %97,1'i katılıyorum, %2,9'u kararsızım,

3501-4500 tl olan 61 deneğin %88,5'i katılıyorum, %6,6'sı kararsızım, %4,9'u katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %94,4'ü katılıyorum, %4,2'si kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Alışverişlerde karşımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz. (39)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %44,4'ü katılıyorum, %20,5'i kararsızım, %34,8'i katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %35,7'si katılıyorum, %25,7'si kararsızım, %38,6'sı katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %29,6'sı katılıyorum, %31,1'i kararsızım, %39,3'ü katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %36,2'si katılıyorum, %25,9'u kararsızım, %37,9'u katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %18,8'i katılıyorum, %34,0'ı kararsızım, %47,2'si katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları ve katılmadıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile kısmen hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur. (40)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %84,0'ı katılıyorum, %11,1'i kararsızım, %4,9'u katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %91,4'ü katılıyorum, %5,7'si kararsızım, %2,9'u katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %85,2'si katılıyorum, %8,2'si kararsızım, %6,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %89,7'si katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %5,1'i katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %88,9'u katılıyorum, %8,3'ü kararsızım, %2,8'i katılmıyorum yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

“Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir. (41)” ifadesine aylık gelir durumu 1500-2500 tl olan 144 deneğin %91,7'si katılıyorum, %6,3'ü kararsızım, %2,0'ı katılmıyorum, 2501-3500 tl olan 70 deneğin %88,6'sı katılıyorum, %10,0'ı kararsızım, %1,4'ü katılmıyorum, 3501-4500 tl olan 61 deneğin %91,8'i katılıyorum,

%6,6'sı kararsızım, %1,6'sı katılmıyorum, 4501-5500 tl olan 58 deneğin %93,1'i katılıyorum, %5,2'si kararsızım, %1,7'si katılmıyorum, 5501 tl ve üzeri olan 144 deneğin %97,9'u katılıyorum, %2,1'i kararsızım yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre; deneklerin çoğunun ifadeye katıldıkları görülmektedir. Bu anlamda Konyalı deneklerimizin Mevlâna'nın öğretileri ile hemfikir olduklarını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile aylık gelir seviyesi grupları arasında olumlu bir farklılık vardır hipotezi olan H7 kısmen olarak kabul edilmiştir.

SONUÇ

Günümüz insanının Hz. Mevlâna'ya karşı büyük bir ilgi gösterdiği ve yeniden keşfetmeye çalıştığını söyleyebiliriz. Zamanı olmayan bir bilge olarak tanınan Mevlâna'nın öğretilerinin etkileri hem bilimde hem de modernizmde oldukça fazla görülmektedir. Ayrıca Mevlâna'nın insanlar ve kültürler üzerindeki etkileri de görülmüş olup, bu etkiler insanların düşünce yapılarını ve duygu donanımlarını değiştirebilecek güce ulaşmıştır. Mevlâna kendi dönemine çözümler bulurken hem içinde bulunduğu zamanın ruhuna ayak uydurmuş hem de evrenselliğini de korumuştur. Bu durumda aktarmak istediği öğretileri günümüzde yaşayan insanlara ve içinde buldukları durumlara göre yeniden uyarlanması gerektiği ifade edilebilir. Yani, bu yüzyılın bakış açısıyla Mevlâna'yı okuyup, özüne sadık kalınarak, günümüz insanlarına aktarılması gerektiği söylenebilir.¹²

Mesnevi eseri insan yaşamını oluşturan birçok alanı içermektedir. Öncelikle insanın birey olarak kendisini daha iyi tanımasını, anlamasını ve hissedebilmesini, kendisine içsel yolculuk yapmasını, kendisine karşı duygu ve tutum sergileme biçimlerini, varoluşu idrak edebilmesini, farkındalığının artmasını, bilinçlenmesini, ontolojik olarak yükselebilmelerini, insan olma sanatını, içsel huzuru sağlayabilmesini, bireysel motivasyonunu, öz-sevgiyi ve daha birçok konuyu vurgulamıştır. İnsanın toplumla ilişkisi ile ilgili olarak ise, yardımlaşmayı, hoşgörüyü, çalışmayı, adaleti, iletişimin önemini ve şeklini, usta-çırak ilişkilerini, idareci ile halk arasındaki ilişkileri, ticareti, iş ahlakını, sabrı, yargılamayı, cezayı, istişareyi, güveni, takdiri, amaçlar ve hedefler doğrultusunda yapılması gerekenleri, yeniliği, üretmeyi, taklit etmemeyi, kul hakkını, yöneticilerin önemini ve buna benzer birçok konuyu hikayelerle, metafor anlatımlarla muhataplarına aktarmıştır.

İçinde bulunduğumuz çağda da 810 yaşındaki düşünürün öğretilerine ihtiyacımız bulunmaktadır. Günümüzün hayat koşulları insanları mücadele etmeye sevk etmiştir. Bundan dolayıdır ki insan robotlaşmış, merhamet ve manevi yönünü eksiltmiştir. Bu kaos denilebilecek durumun içinde insan geçim derdine, madde

---

¹² Nevzat Tarhan, *Mesnevi Terapi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2014), 17.

olgusuna o kadar dalmıştır ve kafasını doldurmuştur ki, nereden geldiğini ve nereye gideceğini düşünemez hale gelmiştir. En önemlisi ise; insanların çoğu, peygamberlerin olsun, diğer büyük mütefekkirlerin olsun dile getirdikleri hakikatleri dinlemek yerine nefislerine uymuş ve insan olma sanatının bilincini kaybetmişlerdir.¹³

Mevlâna, insanın kendisine ve başkalarına önem vermesini, sevgi ve saygı duymasını, biz anlayışına sahip olmasını, korku hissinin yerine sevgi ve özgüven duyulmasını, önyargının yerine araştırmanın olmasını, aceleci olmak yerine ihtiyatlı davranılmasını, eleştirmek yerine takdir edilmesini, sağlıklı iletişim kurabilmesini, dostluk, yardımlaşma, ümit dolu olunmasını, iyimser olmasını, yenilikçilik, özgürce düşünebilmesini, hayal kurabilmesini ve yeni fikirler üretebilmesini vurgulamıştır.¹⁴

Mevlâna, eserlerinde idarecilere/yöneticilere çok fazla yer verirken, beyitlerinin de ana konusunu oluşturur. Mevlâna, idareci/yönetici için Allah'ın vekili ve halifesi olduğunu ifade eder. Mevlâna eserlerinde, iyi idareciye/yöneticiye adil cömert, halkına saygı duyan olarak belirtirken, kötü idareciye/yöneticiye ise zalim ve adaletsizler şeklinde tanımlamalar yapmıştır. Bunun yanı sıra iyi idarecilere/yöneticilere övgüler düzerken, kötü olan idarecileri/yöneticileri ise eleştirmiştir. İyi idarecilere karşı itaati, kötü idarecilere karşı ise sabrı önermektedir.¹⁵

Bu çalışmanın yapılmasında bizi teşvik eden en büyük etkenlerden biri kültürümüzdeki değerli önderlerin sayılı alanlarda incelenip, belirli bakış açılarında ele alınarak yapılan çalışmaların mevcudiyetleridir. Ayrıyeten, yönetim ve ticaret temelli olan insan ilişkilerinde sahip olduğumuz bu önemli şahsiyetlerin duruşlarının, öğretilerinin ve felsefelerinin ne kadarını bünyemizde birey olarak, toplum olarak özümseyip, hayata geçirebildiğimizi görebilmektir. Ve şunu da belirtmek gerekir ki; Türk-İslam düşünürlerimizin sosyal bilimler alanı kapsamında ders müfredatlarının içerisinde daha çok ele alınması ve düşüncelerinin öğretilmesinin gerekliliği vurgulanabilir. Toplum önderlerimizden değerli bir nefes olan Mevlâna'nın öğretilerinin insan merkezli (ki bu Allah sevgisinden kaynaklanmaktadır) olması, aynı şekilde yönetim biliminin merkezinde de insanın olması önemli bir ortak nokta olmaktadır. Mevlâna ile ilgili böyle bir çalışmanın daha önce yapılmadığı, ağırlıklı

¹³ Nuri Şimşekler, *Mevlâna'yı Anlayabilmek* (Konya: Rûmî Yayınlar, 2010), 9., Şefik Can, *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri* (Ankara: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2013), 375.

¹⁴ Emine Yeniterzi, "Mevlana'nın Kişisel Değişim ve Gelişime Dair Düşünceleri," *Mevlâna Araştırmaları Dergisi*, S: 2, 2007, 27.

¹⁵ Recep Çiğdem, "Mevlana'da Yönetim-Halk İlişkisi," *Harran Üniversitesi Uluslararası Mevlâna ve Mevlevilik Sempozyumu*, 2007, Ekim, ss. 77.

olarak diğerk bilim dallarında daha çok ilgi odağı olması, diğerk alanlarda ise sadece makale kapsamında araştırmaların yapılması bizi bu çalışmaya yönlendirmiştir.

Günümüzde kabul edilen çeşitli doğrularla çok sayıda kesişim içermesi Mevlâna'nın insan doğasını ne kadar iyi kavradığını ve Mesnevi eserinin evrenselliğini göstermektedir.¹⁶

Bu çalışma süresinde, öncelikle Mevlâna'nın bütün eserleri temin edilerek, incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler sonucunda Mevlâna'nın eserlerinden biri olan Mesnevî¹⁷ seçilerek, ayrıntılı şekilde beyitler okunarak incelenmeye başlanmıştır. Bu inceleme kapsamında içerik analizi yöntemlerinden yararlanılarak beyitlerin gruplandırılması gerçekteşirilmıştir. Bu gruplar yönetim ve strateji ana başlıkları altında alt başlıklardan oluşturulmuştur. Örneğın; karar verme, yenişim, yargı hakimiyeti, iş ahlakı gibi. Başlıkları oluşturan beyitler, başlıklar altında yeniden incelenerek her bir beyti doğru ifade edebilecek şekilde birçok soru örnekleri oluşturulmuştur. Bu çalışmanın sonucu doğal olarak Mesnevî eserinin içeriğinden de kaynaklı olarak çok kapsamlı bir doküman ortaya çıkmıştır. Bu dökümanların tek bir çalışma adı altında yapılması mümkün olmadığından daha spesifik durumların analiz edilmesine karar verilmiştir. Seçilen beyitler için oluşturulan birçok soru ifadelerinin seçiminin yapılması esnasında alanında uzman kişilerden yardım alınmıştır. Bu çalışmanın en uzun süreçlerinden birinin beyitlerin seçimi ve soru ifadelerinin oluşturulması olduğu söylenebilir. Bu esnada diğerk taraftan literatür taraması yapılmış, Mevlâna ile ilgili yazılmış olan çok sayıda kitaba ulaşılmaya ve taranmaya çalışılmış, Mevlâna'nın diğerk eserleri incelenmiş, farklı yazarlar tarafından yazılmış olan Mesnevî eserleri araştırılmış olup ve belki de en önemlisi Mevlâna'nın öğretisinin özünü bu çalışmayı gerçekteşiren biri olarak nacizane anlamaya çalışmam oluşturmaktadır. Beyitlerden yararlanılarak oluşturulan sorular ölçek şeklinde düzenlenerek uzman kişilerden bir kez daha fikirler ve görüşler alınıp, üzerinde yeniden çalışılmıştır. Ortaya çıkan ölçek artık pilot çalışmasının ölçeğini oluşturmaktadır. Pilot çalışması kapsamında yapılan anket çalışmasında yer alan 144 ifade Konya ilinde yaşayan ve Konyalı olan yöneticilere, yönetici olmayanlara ve girişimcilere yüz yüze anket uygulaması şeklinde gerçekteşirilmıştir. Pilot çalışması 210 katılımcıyı

---

¹⁶ Süleyman Doğan, "Mesnevi'de Eğitim Yöntemi ve Pedagojik Yaklaşımlar," Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması, 2014, Mayıs, ss. 345.

¹⁷ şefik Can'ın Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi adlı eseri baz alınmıştır.

kapsamaktadır. Elde edilen veriler çerçevesinde hem istatistiksel olarak hem de katılımcıların yorumları üzerine anket ifadeleri gözden geçirilmiş ve soru sayısı 44 ifadeye düşürülmüştür. Yeniden yapılan analizlerle güvenilirliği düşüren 3 ifade de anketten çıkartılarak son haline ulaşılmıştır. Son hale gelen anket yine Konya ilinde yaşayan ve Konyalı olan çoğunluğunun işverenlerin oluşturduğu 502 katılımcıya uygulanmıştır. Anket uygulama şekli hem yüz yüze hem de e mail yolu ile gerçekleştirilmiştir. 41 ifade ve 502 anket verilerinin SPSS aracılığı ile yapılan analizler sonucunda anket sayısı 477'ye düşmüştür. Anketin güvenilirlik oranı %87 olarak tespit edilmiştir.

Gerçekleştirilen çalışmalar sonucu elde edilen sonuçlar ve yorumlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Mevlâna'nın öğretilerinden oluşturulan, Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir. Yaşla paralel olarak Mevlâna'nın öğretilerinin zamanla anlaşıldığı hayatın her alanında uygulanabilecek kadar kapsamlı olduğunun farkına varıldığı söylenebilir.

Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile iş hayatında geçirilen süre arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir.

Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile çalışılan kurumdaki çalışan sayısı arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir.

Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile üyesi olunan ve destek verilen sivil toplum kuruluşlarının sayısı arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir.

Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile eğitim durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir.

Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile çalışılan kurumdaki görev/unvan arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir.

Mevlâna'da Yönetim ve Strateji ölçeğindeki ifadeler ile aylık gelir arasındaki ilişkiye bakıldığında deneklerin çoğunluğunun öğretiler doğrultusunda hareket ettikleri ve hemfikir oldukları görülmektedir.

Sonuç olarak, yapılan bu çalışma Mevlâna gibi zamanı olmayan evrensel olmuş bir değer okyanus olan eserinden almaya çalıştığımız birkaç damla suya benzetilebilir. Mevlâna'nın yönetim kapsamı altında onlarca beyitleri, sözleri bulunmaktadır. Bu çalışmanın bu alanda ya da başka bilimsel alanlarda yapılacak çalışmaya rehber olmasını ümit ediyoruz. Son söz olarak ise Mevlâna'nın sürekli eleştirdiği en önemli şey adaletsizlik ve zulümdür.

KAYNAKÇA

- Açık, Tuncay. "Kutadgu Bilig'de Devlet Yönetimi," *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 6, S: 1, Ocak, 2016, 419-438.
- Adalıoğlu, Hasan Hüseyin. "Siyasetnameler'in Klasik Kaynakları," *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 5, S: 2, Aralık, 2004, 1-21.
- Adalıoğlu, Hasan Hüseyin. "Bir Siyasetname Olarak "Kutadgu Bilig," *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2009, 237-253.
- Ağca, Ferruh. "Türkistanlı Bir Bilge: Yusuf Has Hacib," *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, Eskişehir, 2014, 79-88.
- Ak, Mehmet, Elif Şen ve Faik Özdengül, "Mevlâna Penceresinden Bilişsel Terapiler," *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 3, 2014, 133-141.
- Ak, Uğur ve Esmâ Ak, "Gazali'nin Düşünce Yapısında Din-Devlet İlişkisi," *Birinci Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aksaray, 2015, 161-169.
- Akbal, İsmail ve Zehra Küçükbaşlan, "Gazali'nin Siyasi Düşüncesinde Devlet, Devlet Adamı ve Bürokrasi Meselesi," *Birinci Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aksaray, 2015, 193-216.
- Akçakaya, Murat. *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Becerileri* (Ankara: Gazi Kitabevi, 2016).
- Akın, Hanifi. "Gazâlî'nin Hayatı," *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011, 9-14.
- Aktan, Çoşkun Can. "Politikada Liyakat Üzerine Kutadgu Bilig ve Koçi Bey Risalesi'nden Öğreneceklerimi," *Yeni Türkiye Dergisi*, C: 3, S: 13, 1997, 1389-1394.
- Altıntaş, Hayrani. "Farabi Düşüncesi Doğrultusunda Bugün Yönetim Nasıl Olmalıdır?," *Medeniyet Düşünürü Farabi Uluslararası Sempozyum*, Kasım, 2014, 243-249.
- Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu ve Engin Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı* (İstanbul: Avcı Ofset, 2005), 4. Baskı.

- Aristoteles, *Nikomakhos'a Etik*, çev. Furkan Akderin (İstanbul: Say Yayınları, 2014).
- Arslan, Mahmut. "Niccolo Machiavelli ve Machiavelizm," *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, C.3, S.3, 1992, 167-186.
- Aslan, Şebnem. *İslam Düşüncesinde Yönetim ve Liderlik* (Konya: Eğitim Yayınevi, 2016).
- Aydemir, Özgür Kasım. "Kutadgu Bilig'de Dile Gelen İktidar," *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, 2014, 31-39.
- Aydın, İbrahim Hakkı. *Farabi'de Bilgi Teorisi*, (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2003).
- Bal, Hüseyin. "Machiavelli ve Koçi Bey'de Siyaset, Adalet ve Erdem," *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, C: 5, S: 9, Güz, 2008, 75-99.
- Bağrıaçık, M. Ziya. "Mevlânâ'nın Rubailerine Dair Sosyolojik Bir Okuma -I-," *Batman Üniversitesi Journal of Life Sciences*, C: 1, S: 1, 2012, 739-746.
- Barnes, Jonathan. *Aristoteles Düşüncesinin Ustaları*, çev. Bahar Öcal Düzgören (İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 2002).
- Batur, Zekeriya ve İsmail Gölcü, "Kutadgu Bilig'de Anlatımı Güçlendiren Materyaller: İkna Etme Teknikleri," *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 17, S: 2, Ağustos, 2013, 169-202.
- Bayraklı, Bayraktar. *Farabi'de Devlet Felsefesi* (İstanbul: Düşün Yayınları, 2015).
- Can, Şefik. *Mevlâna Hayatı – Şahsiyeti – Fikirleri* (Ankara: Ötüken Neşriyat A.Ş., 2013).
- Can, Şefik. *Mevlâna: Konuların Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi* (İstanbul: Ötüken Yayınları, 2014), 6 Cilt, 14. Basım.
- Canatan, Kadir. "Geleneksel Siyaset ve Devlet Felsefesinin Bir Yorumu Olarak "Siyasetname" – Büyük Devlet Adamı Nizamülmülk'ün Devlet ve Siyaset Anlayışı Üzerine –," *Turkish Studies*, C: 4, S: 7, 2009, 194-220.
- Candan, Nesrin. "İbni Haldun'un Gözüyle Kamu Maliyesi Yaklaşımı," *Yönetim ve Ekonomi*, C: 14, S: 2, 2007, 235-245.
- Cevizci, Ahmet. *İlkçağ Felsefesi Tarihi* (Bursa: Asa Kitabevi, 1998).

- Cora, İhsan. “Yönetim ve Organizasyon Bilimi Açısından Koçi Bey Risalelerinin Analizi: Tarihsel Bir Araştırma,” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 2, S: 29, 2016, 221-244.
- Covey, Stephen R., *Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı* (İstanbul: Varlık Yayınları, 2014).
- Çakmakçioğlu, Seda. *Koçi Bey Risaleleri* (İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2008).
- Çalık, Etem. “İbn Haldun’un Düşünce Sisteminde Siyaset-Toplum İlişkisi,” *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 4, S: 1, 2015, 43-56.
- Çatak, Adem. “Mevlânâ Celâleddin Rûmî’nin Nefs Anlayışı,” *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 1, S: 1, 2012, 217-232.
- Çelikkol, Suat. “Farabi’nin Toplum Görüşü,” *Bilimname*, XIX, 2, 2010, 99-115.
- Çetinkaya, Bayram Ali. “Farabi’nin Medeniyet Projesinde Siyaset İlmi ve Medine/Şehir,” *Medeniyet Düşünürü Farabi Uluslararası Sempozyum*, 2014, 265-280.
- Çiğdem, Recep. “Mevlana’da Yönetim-Halk İlişkisi,” *Harran Üniversitesi Uluslararası Mevlâna ve Mevlevilik Sempozyumu*, 2007, Ekim.
- Çoşğun, Sena. “Bir Yurttaş Yetiştirme Denemesi: Sokrates ve İdeal İnsanı,” *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S: 29, 2015, 68-80
- Demirel, Demokaan. “Farabi’nin İdeal Devleti: Erdemli Şehir,” *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, C: 7, S: 1, 2014, 358-369.
- Demirel, Demokaan. “Kutadgu Bilig’de Devlet Yönetimi,” *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, C: 6, S: 1, 2014, 55-61.
- Demirtaş, Zülfü ve Fatih İpek, “İbn-i Haldun’un Eğitim Anlayışında Bir Değer Olarak İnsan,” *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, C: 3, S: 6, 2012, 19-30.
- Dinçer, Ömer ve Yahya Fidan, *İşletme Yönetimi* (İstanbul: Alfa Yayım, 2016).
- Dinçer, Ömer. *Bilgi ve Hikmet Sahiplerinden Yönetim Dersleri* (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2017).
- Durak, Nejdet. “Mevlana’nın Ahlak Öğretisinde İyi ve Kötü Kavramları,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 6, 2007, 1-24.
- El-Farabi, Ebu Nasr. *İlimlerin Sayımı (İhsau’l-Ulum)*, çev. Ahmet Arslan (İstanbul: Divan Kitap, 2015).

- El-Farabi, Ebu Nasr. *Mutluluğun Kazanılması (Tahsilu's-Sa'ada)*, çev. Ahmet Arslan (İstanbul: Divan Kitap, 2015).
- Ekiz, Cengiz. "Siyasetname'de Yönetim Sorunsalı," *Amme İdaresi Dergisi*, C: 43, S: 4, 2010, 1-30.
- Erdoğan, Nevzat ve Ümit Işık, "Mevlâna'dan II. İzzeddin Keykâvûs'a Yönetme Öğütleri," *1. Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi*, 8-10 Ekim, 2015, 257-265.
- Ergül, Ergin. *Evensel Adalet ve Barış İçin Bir İlham Hazinesi Mevlâna* (Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2014).
- Ergül, Ergin. "Mevlânâ'nın Düşünce Dünyasının Siyasal ve Toplumsal Boyutları," *1. Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi*, 8-10 Ekim, 2015, 239-256.
- Erol, Sevgi Işık. "İktisadi Kalkınmada Değerlerin Rolü (İbn Haldun'un Perspektifinden)," *Çalışma İlişkileri Dergisi*, C: 3, S: 2, 2012, 49-65.
- Esen, Adem. *Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin İktisat Anlayışı* (Konya: Rûmî Yayınları, 2007).
- Fârâbî. *Üstün Ülke El-Medînetü'l Fâzıla*, çev. Seyfi Say (İstanbul: Kurtuba Kitap, 2015).
- Farabi. *Mutluluğu Kazanma (Tahsilu's-Sa'ada) Platon Felsefesi Aristoteles Felsefesi*, çev. Hüseyin Atay (Ankara: Atay Yayınları, 2016).
- Gazzali. *İslam Ansiklopedisi*, 518-530.
- Gökçe, Ali Fuat. "Osmanlı Klasik Döneminde İdari Reform Hareketleri: Koçi Bey Risalesi," *Yasama Dergisi*, S: 14, 2010, 59-78.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Mevlâna Celalettin Hayatı, Eserleri, Felsefesi* (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2015).
- Gürkan, Ceyhun. "Modern Maliye Teorisinin Klasik Kökenleri: İbni Haldun'dan "Post-Kameralizm"e Mali Düşünce," *Maliye Dergisi*, S: 164, 2013, 1-26.
- Haldun, İbn. *Mukaddime* (Ankara: Yason Yayınevi, 2016).
- Hammond, Robert. *Farabi Felsefesi ve Ortaçağ Düşüncesine Etkisi*, çev. Gülnihal Küken ve Uluğ Nutku (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2001).

- Hassan, Ümit. *İbn Haldun Metodu ve Siyaset Teorisi* (İstanbul: Doğubatı Yayınları, 2015).
- Hüccetü'l-İslam İmam Gazali, *Yöneticilere Altın Öğütler*, müt. Hüseyin Okur (İstanbul: Semerkand, 2014).
- İmamoğlu, Hüseyin Vehbi. "Mevlâna ve İslam Tasavvuf Düşüncesinde Birlikte Yaşama Tecrübesi ile Savaş ve Barış Öğretisi," *Türk Dünya Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması 2013*, Mayıs, 2014, 379-396.
- İyem, Cemal. "Makyavelist İKY: Endüstri İlişkilerinden Uzaklaşmak," *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2015, 1-8.
- Karahan, Fazıl. "Farabi'de Kent ve Felsefi Düşüncenin Gelişimi Üzerine," *Felsefe&Teoloji*, 2014, 1-8.
- Kars, Zübeyir. "Farabi'de İnsan – Devlet İlişkisi," *Atatürk Üniversitesi Felsefe Kongresi*, 1998, 21-37.
- Kaval, Musa. "Mesnevi'deki Birey-Toplum İlişkisinin Çağdaş Toplum Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi," *Akademik Bakış Dergisi*, S: 36, 2013, 1-13.
- Koçi Bey, *İslam Ansiklopedisi*, 143-8.
- Köktürk, Abdullah. "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı," *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, S: 13, 2011, 73-97.
- Kutadgu Bilig, *İslam Ansiklopedisi*, 480.
- Machiavelli, Niccolò. *Prens*, çev. Mehmet Can Uğur (İstanbul: Cem Yayınevi, 2015).
- Menekşe, Ömer. "İslam Düşünce Tarihinde Devlet Anlayışı: Maverdi ve Nizamülmülk Örneği," *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S: 3, 2005, 193-211.
- Mesnariç, Christa. *Yöneticiler İçin Aristoteles*, çev. Ersel Kayaoğlu (İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2011).
- Mesnevi, *İslam Ansiklopedisi*, 325-334.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *İslam Ansiklopedisi*, 441-448.
- Meyerovitch, Eva de Vitray. *İslam'ın Gülüyüzü*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Şule Yayınları, 2015).

- Nizamü'l-Mülk, *Siyasetname*, Farsça Aslından çev. Mehmet Taha Ayar (İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017).
- Oktay, Ayşe Sıdıka. "Farabi'nin Şehirden Bütün Dünya Devletlerini İçine Alarak Genişleyen Evrensel Medeniyet Algısı ve Felsefesi," *Teolojik Temelleri, Medeniyet Düşünürü Farabi Uluslararası Sempozyum*, 2014, 281-292.
- Özbek, Süleyman. "Türkiye Selçuklularında Kültürel Hayat (Mevlâna'nın Fihi Mâfih ve Mesnevi'sine Göre)," *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2001, 41-58.
- Öztürk, Armağan. "Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi," *Ankara Üniversitesi, Siyasi Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C: 68, S: 2, 2013, 181-204.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Mevlâna Celâleddin Rûmî ve İnsan* (İstanbul: Yeni Boyut, 2014).
- Pala, İskender. *Mevlâna* (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2007).
- Parıldar, Sümeyye. "Sosyoloji ya da Tarih: İbn Haldun ve Mukaddime Üzerine Bir Deneme," *Divan İlmî Araştırmalar*, C: 2, S: 21, 2006, 169-177.
- Sahibkıran Emîr Timur Muhammed Taragay Bahadıroğlu, *Timur'un Günlüğü- Tüzükât-ı Timur*, haz. Kutlukhan Şakirov- Adnan Aslan (İstanbul: İnsan Yayınları, 2014).
- Satıcı, Murat. "Ahlak-Politika İlişkisi Açısından Machiavelli'nin Politika Teorisi," *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 20, 2015, 113-130.
- Sekaran, Uma. *Research Methods for Business: A Skill Building Approach* (New York: John Wiley, 2003), 4th Edition.
- Şahin, Eyüp. "Platon ve Farabi'de Aristokrasi," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 51, S: 1, 2010, 111-130.
- Şencan, Hüner. *İşletmeciler ve İktisatçılar İçin Rapor Yazımı* (İstanbul: Şahinkaya Matbaası, 1995).
- Şimşekler, Nuri. *Mevlâna'yı Anlayabilmek* (Konya: Rûmî Yayınlar, 2010).
- Tarhan, Nevzat. *Mesnevi Terapi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2014).
- Timur, *İslam Ansiklopedisi*, 173-7.

- Tokat, Latif. "Farabi Felsefesinde Mutluluğun Araştırılması," *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VI, S: 3, 2006, 133-157.
- Uçar, İlhan. "Kutadgu Bilig'de Beden Dili," *Turkish Studies*, C: 7, S: 4, 2014, 3045-3058.
- Uzel, Nezh. *Mevlânâ ve İnsan* (İstanbul: Milenyum Yayınları, 2009).
- Ülken, Hilmi Ziya. *Eski Yunan'dan Çağdaş Düşünceye Doğru İslam Felsefesi Kaynakları ve Etkileri* (İstanbul: Doğu Batı Yayınları, 2015).
- Vural, Mehmet. "Türk-İslam Düşüncesinde Gazali," *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, Eskişehir, 2014, 63-72.
- Warburton, Nigel. *Felsefenin Kısa Tarihi*, çev. Güçlü Ateşoğlu (İstanbul: Alfa BasımYayımları, 2016).
- Yakıt, İsmail. "Türk-İslam Düşüncesinde Devlet Kavramı," *Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi*, Ekim, 2015, 1-11.
- Yazar, Nurullah. "Gazzali'nin Nasihatü'l-Mülük Adlı Eserinde Hükümdarlık Teorisi," *Birinci Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aksaray, 2015, 149-159.
- Yeniterzi, Emine. "Mevlana'nın Kişisel Değişim ve Gelişime Dair Düşünceleri," *Mevlâna Araştırmaları Dergisi*, S: 2, 2007, 13-28.
- Yeniterzi, Emine. *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008).
- Yıldız, Mete, Cenay Babaoğlu ve Bican Şahin, "Kamu Politikasını Türk İdare Tarihi Üzerinden Çalışmak," *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C: 34, S: 2, 2016, 133-158.
- Yıldız, Mustafa. "İbn Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı," *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 10, 2010, 25-55.
- Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, çev. Ayşegül Çakan (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2016).
- Yüksel, Musa Şamil. "Arap Kaynaklarında Timur," *Bilig*, S: 31, 2004, 85-126.

Yüksel, Musa Şamil. “Timurlu Siyaset (Devlet) Teorisi’nde Sultan,” *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C: 28, S: 46, 2009, 231-247.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Pilot Çalışmasının İç Tutarlılık Analizi Sonuçları	84
Tablo 2. Yaş Değişkenine Göre Dağılım	87
Tablo 3. İş Hayatında Geçirilen Süre Değişkenine Göre Dağılım.....	88
Tablo 4. Kurumda Çalışan Sayısı Değişkenine Göre Dağılım.....	88
Tablo 5. Üye Olunan ve Aktif Destek Verilen Sivil Toplum Kuruluşlarının Sayısı Değişkenine Göre Dağılım	89
Tablo 6. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılım	89
Tablo 7. Çalışılan Kurumdaki Görev/Unvan Değişkenine Göre Dağılım	90
Tablo 8. Aylık Gelir Seviyesi Değişkenine Göre Dağılım.....	90
Tablo 9. Mevlâna'da Yönetim ve Strateji Ölçeğine Uygulanan İç Tutarlılık Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 10. Yaş İle İlgili Sonuçları.....	95
Tablo 11. İş Hayatında Geçirilen Süre İle İlgili Sonuçları.....	113
Tablo 12. Kurumda Çalışan Sayısı İle İlgili Sonuçları	132
Tablo 13. Üyesi Olunan ve Aktif Destek Verilen Sivil Toplum Kuruluşlarının Sayısı İle İlgili Sonuçları	151
Tablo 14. Eğitim Durumu İle İlgili Sonuçları	166
Tablo 15. Çalışılan Kurumdaki Görev/Unvan İle İlgili Sonuçları.....	187
Tablo 16. Aylık Gelir İle İlgili Sonuçları.....	208

ANKET FORMU

Sayın,

İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalında, Prof. Dr. Yahya Fidan danışmanlığında hazırlamakta olduğum Doktora Tezi için bir anket yapmaktayım. Tezimin konusu “**İnsanların değer verdikleri gönül önderlerinin öğretilerinin iş hayatına etkileri**” üzerinedir.

Çalışmanın isabeti, Siz Değerli Katılımcıların içtenlikle vereceğiniz cevaplarınızla oluşacaktır. Bu itibarla, hazırlamış olduğumuz ifadeleri, normalde olması gerektiği gibi değil; bilakis yaptığınız, uyguladığınız gibi cevaplandırmanızı istirham ediyoruz.

Yoğun iş ortamınızda, böyle bir çalışmanın Ülkemizdeki literatüre dahil edilmesi için yapacağınız fedakarlıktan dolayı en içten teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Doktora Öğrencisi

Arş. Gör. Canan YILDIRAN

Karabük Üniversitesi

İşletme Fakültesi

E mail: cananyildiran@karabuk.edu.tr

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Yahya Fidan

İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim

Üyesi

yfidan@ticaret.edu.tr

Yaşınız	.....	Eğitim durumunuz	İlk – Orta
			Lise
			Ön Lisans
			Lisans
			Yüksek Lisans
			Doktora
İş hayatında geçirdiğiniz süre	.....	Çalıştığınız kurumdaki göreviniz / Unvanınız	Yönetici değilim
			Şef
			Müdür Yardımcısı
			Müdür
			Genel Müdür
İşletme Sahibi			
Kurumunuzdaki çalışan sayısı	.....	Aylık gelir seviyeniz (ortalama olarak)	.....
Üyesi olduğunuz ve aktif destek verdiğiniz Sivil Toplum Kuruluşlarının sayısı	.....		

	İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Rakiplerimiz hakkında karar verirken söylediklerini değil yaptıklarını, gerçekte bizi götürmek istedikleri yeri görmeye çalışılması lazım.					
2	İyi iş adamı ve yönetici, karar vermeden önce sabırla her türlü inceleme, araştırmayı yapar.					
3	Kriz ve sıkıntılı zamanlarda vizyonumuzu hatırlayarak, ona ulaştığımız günü hayal etmek sabrımızı artırır.					
4	Kriz ve işlerin durgunlaştığı zamanlarda yeni pazarlar aramak gerekir.					
5	Mevlâna'nın öğretileri iş hayatına da uygulanabilir.					
6	İşletmenin, stratejileri, sırları korunmalı ki onları gerçekleştirme şansı olsun.					
7	Plansız, programsız, fizibiliteye dayanmayan, herkesin yaptığını yapmaya çalışan bir işletme, kaynaklarını boşa harcar, başarılı olamaz.					
8	Yenilik yapmak için, insanların neye ihtiyaçlarının olduğunu, neyin yokluğunu çektiklerini düşünmekle sürece başlanmalıdır.					
9	İnsanın en önemli sermayesi zamandır, ömrüdür.					
10	İşletmenin gelişip kar elde etmesi, her şeyden önce dürüst, ahlaklı bir işletmecilik felsefesiyle mümkündür.					
11	İşletme sırları, stratejileri, gelir ve kar artışları gizli kalması gereken konulardır.					
12	Rakiplerin çok güçlü olduğu durumlarda onları kıskırtacak davranışlardan kaçınılması gerekir.					
13	Çalışanlar eksik, yanlış düşünebilirler, ancak üst yöneticiler daha dikkatli, analitik düşünmelidirler.					
14	İşletmenin az kârla olsa dahi peşin satış yapması, tahsil edilip edilmeyeceği şüpheli olan çok yüksek kârlı açık hesap satıştan daha iyidir.					
15	Gerçekçi analizlere dayanmayan, sadece rakipler yapıyor diye yapılan faaliyetler başarısızlıkla sonuçlanır.					
16	İşletmenin geliştirdiği bir stratejinin sonucu olarak hedeflere ulaşılması ve kar elde etmesiyle rakiplerin uyguladıkları yöntemleri taklit ederek kar etmesi arasında fark vardır.					
17	İstenmeyen sonuçlarla karşılaşmamak için, uzun zamandır birlikte çalıştığımız ve iyi tanıdığımızı sandığımız kişileri dahi zaman zaman denetlememiz gerekir.					
18	İşyerinde yasak koyarken dikkatli, seçici davranılmalıdır; zira yasakların insanları cezbeden bir hali vardır.					
19	İşletmenin vizyonunu benimseyen kişi, en değerli varlığı olan canını bile verebilir. Vizyonu benimsemeyen çalışan ise çok küçük bir fedakarlığı dahi yapmaz.					
20	Rekabet edebilmek için astların zamanında eğitilmesi ve yönetilmesi, işlerin sıkı tutulması, rahatlık zamanının iyi değerlendirilmesi gerekir.					
21	İnsanların niteliklerini, sözleri ve yaptıkları işleri analiz ederek anlayabiliriz.					

22	İşletmenin ne kadar çok ve nitelikli çalışması olursa olsun, şayet aralarında ortak amaçlar için iş birliği yok ise, işletmenin başarılı olması çok zordur.					
23	İşletme ve çalışanlar ne kadar çok kriz, sorun atlarsa o kadar güçlü, kuvvetli, sağlıklı bir hale gelir.					
24	Rakiplerle gerçek bir mücadele için, kendi gücümüzü çok iyi bilmemiz gerekir.					
25	İşletmenin kendine rakip olarak seçtiği kurumlar, örnek alacağı, kendini geliştireceği, bu vesile ile daha iyiyi yapabileceği özelliklerde olmalıdır.					
26	İş hayatında fikri alınan kişilerin yaşça büyük ve deneyimli olması gerekir.					
27	İşletmenin birinci önceliği kârdır ve bunu artırmak için ne gerekiyorsa yapılabilir.					
28	Karşılaştığımız sorunlara sabırla ve analitik bakışla yaklaştığımızda, eskiye oranla daha iyi sonuçlar elde edip, tehlikeyi fırsata çevirebileceğimize inanırım.					
29	İflas eden işletmeler / işten çıkarılan çalışanlar, genelde sabırsızlıklarının sonucunda bu hale düşerler.					
30	Çalışanlara güvenmeliyiz ancak kontrolü de elden bırakmamalıyız.					
31	Gemisini yürüten kaptan misali, amaçların gerçekleştirilmesi için her yol denenmelidir.					
32	Yöneticiler, konuya ne kadar hâkim olurlarsa olsunlar, etrafındaki kişilerle istişare ederek davranmaları gerekir.					
33	İşletmenin genel durumuyla ilgili olarak “işler kötü, zarar ediyoruz” türü sözler, sonuçta gerçekten zarar oluşmasına neden olur.					
34	Üst düzey yöneticiler, buldukları mevki gereği kavramsal yetenekleri daha fazla olacağı için isabet oranları yüksektir.					
35	Yenişim (inovasyon), gerek bireylerde gerekse işletmede her zaman gündemde olması gereken bir kavramdır.					
36	İşle ilgili olarak sürekli hata yapan kişilerin cezalandırılmaması, işletmenin tümünü risk altına alıp, iflasına neden olabilir.					
37	Asgari nitelikleri taşımayan bir ürün ve hizmet ne alıcısına ne de üretene yarar sağlamaz.					
38	Astlara verimliliğin yüksek olduğu zamanda da düşük olduğu zamanda da emek harcadıkları için teşekkür edilmesi gerekir.					
39	Alışverişlerde karşıımızdaki kişiden şüphe ederek kendimizi koruyabiliriz.					
40	Bazı işler vardır ki, öneminden dolayı sadece yöneticinin kendisi tarafından yapılması uygun olur.					
41	Etrafımızda bulunan ve bize hatalarımızı, kusurlarımızı, eksikliklerimizi gösteren kişiler aslında bizim teşekkür etmemiz gerekenlerdir.					

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılı Sivas doğumlu olan Canan YILDIRAN, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi (Bülent Ecevit Üniversitesi) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde devam etmiş ve 2008 yılında mezun olmuştur. 2009-2011 yılları arasında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi (Bülent Ecevit Üniversitesi) Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Bir yıl özel sektörde çalıştıktan sonra Kasım 2012 yılında Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başlamış ve halen bu görevi sürdürmektedir. Şubat 2013 yılında başladığı Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Doktora Programındaki eğitimine devam etmektedir.